

AZƏRBAYCAN MİLLİ ELMLƏR AKADEMİYASI  
MƏHƏMMƏD FÜZULİ ADINA ƏLYAZMALAR  
İNSTITUTU

---

MOLLA ZEYNALABDİN SAĞƏRİ  
QARABAĞI

**DİVAN**

*(Həyatü məmat)*

"Şuşa" nəşriyyatı

Bakı – 2005

*Azərbaycan MEA Məhəmməd Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutu elmi şurasının 12 may 2004-cü il tarixli 4 №-li iclasının qərarı ilə nəşr olunur.*

Nəşrə hazırlayanı, ön sözün, şərhlərin müəllifi və lüğətin tərtibçisi: **Gülər Əmirəhmədova**

Rə'yçi: **Ömər Okumuş**, filologiya elmləri doktoru, professor

Redaktor: **Azadə Musayeva**, filologiya elmləri doktoru, professor

Kompüter icraçıları: **Nəzakət Kərimova,**  
**Mətanət Muradova**  
**Gülər Əmirəhmədova**

*Kitaba XIX əsrdə Azərbaycanın qədim Şuşa şəhərində yaşayıb-yaratmış, Məhəmməd Füzuli ədəbi məktəbinin iste'dadlı davamçılarından olan Molla Zeynalabdin Səğəri Qarabağının (1791–1854) AMEA Əlyazmalar İnstitutunda saxlanılan türkcə divanının əldə olan yeganə əlyazmasındakı əsərləri daxildir. Burada şairin həyat və yaradıcılığı haqqında təzkirə və cümlərdə əksini tapmış mə'lumatlar ilk dəfə olaraq bir yerə toplanmış, bu mə'lumatlar əsasında onun şəxsiyyəti, taleyi, ailəsi ilə bağlı təsəvvür yaratmağa cəhd göstərilmişdir.*

## Ö N S Ö Z

### **Molla Zeynalabdin Sağəri Qarabağının şəxsiyyəti, həyatı və yaradıcılığı; türkcə divanı, onun bə'zi imla xüsusiyyətləri və transfoneliterasiya problemləri**

Azərbaycan xalqının talandıqca tükənməyən mə'nəvi sərvətlərinin maddi sübutlarından biri də AMEA Məhəmməd Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutunda toplanmış 40000 nüsxədən çox əlyazma kitabıdır. Bu abidələrin yarandığı ərazinin xəritəsi olduqca böyükdür. Ərəb qrafikalı (əski) Azərbaycan əlifbasından transfoneliterasiya edilib nəşrə hazırlanan bu abidə – Molla Zeynalabdin Sağəri Qarabağının türkcə divanı özünün ədəbi, fəlsəfi, paleoqrafik xüsusiyyətləri ilə yanaşı, həm də ona görə diqqətəlayiqdir ki, o, Azərbaycanın hazırda qarşı düşmən caynağında əzab çəkən, məscidləri dağıdılan, sərvətləri talanan, heykəlləri güllələnən dilbər guşəsi Dağlıq Qarabağ bölgəsinin qəlbi Şuşa şəhərində yaranmışdır. Bu əsərin nəşri Azərbaycanın türk ölkəsi olduğunu danmaq, "Böyük Ermənistan" yaradıb onun tarixini yüzilliklərə, minilliklərə çevirmək istəyən nankor "qonaq"lara yeni bir zərbədir.

Bu "Divan"ın müəllifi Molla Zeynalabdin ibn Molla Sadıq Sağəri Qarabaği (1791–1854) XIX əsr Azərbaycan ədəbiyyatının istedadlı söz sənətkarlarından biri olmuşdur. Şuşa şəhərində dünyaya göz açmış, tə'lim-tərbiyə almış, yaşayıb-yaratmış Sağərinin həyatı, fəaliyyəti haqqında ilkin mə'lumatlar XIX əsrin ikinci yarısı, XX əsrin əvvəllərində Azərbaycanda yazıya alınmış təzkirələrdə verilmişdir. Bu baxımdan Mir Möhsün Nəvvab Ağamirzadə Qara-

bağının (1833–1918) farsca yazdığı "Təzkireyi-Nəvvab" və Məhəmməd ağa Müctəhidzadənin (1867–1958) türkcə "Riyazül-əşiqin" təzkirələri ən gözəl qaynaqlardır [22, 74–76; 23, 104–111; 18, 43–50; 19, 46–51]. Bu iki təzkirədən isə Molla Zeynalabdin Qarabaği haqqında ən tutarlı, geniş bilgiləri "Təzkireyi-Nəvvab"-da görmək olar. Nəvvabın Molla Zeynalabdin Qarabağının müasiri olduğu nəzərə alınsa, şairin haqqında bu təzkirədə verilən məlumatların daha doğru və əsaslı olduğunu söyləmək olar.

Bunlardan başqa, doktor Cavad Hey'ət "Azərbaycan ədəbiyyatına bir baxış" adlı kitabında Sağəri Qarabağini XIX əsr Azərbaycan klassik şe'r cərəyanının nümayəndələri sırasında göstərmiş və onun haqqında qısaca məlumat vermişdir [11, 156–157].

Molla Zeynalabdin Qarabağının əldə olan türkcə divanından, farsca divanından və haqqında bilgi verən təzkirələrdən də bilindiyi kimi, Sağəri onun təxəllüsüdür.

Nəvvab öz təzkirəsində Sağəri haqqında bunları yazır: "Molla Zeynalabdin ibn Molla Sadıq ibn Mirzə Məhəmməd Qarabaği Şuşada yaşayırdı. Uca boylu, xoş görkəmli, xoşsifət, göygöz bir şəxs idi. Sənəti mollalıq və rövzəxanlıq idi. Yaxşı səsi və avazı var idi. Musiqi elmində də məharəti və səriştəsi var idi. Eyişrət adamlarından idi" [23, 104].

Müctəhidzadənin də bildirdiyinə görə, mərifət sahibi olan şairin təxəllüsü Sağəridir. Şuşa şəhərində vəfat edən və təxəllüsündən vəfat tarixi anlaşılan şairin əsl adı Axund Molla Zeynalabdindir. O, erkən yaşlarından Qarabağın böyük alimlərindən və atası Axund Molla Sadıqdan dərslər almış və h. 1230-cu ildən ömrü-

nün sonuna qədər müdərrişlik etmişdir. Ayrıca, şe'r də yazmışdır. Farsca və türkcə iki divanı var [19, 46–51].

Göstərilən qaynaqların heç birində Sağərinin doğum tarixi verilməmişdir. Ancaq, ölüm tarixindən çıxış edərək, şairin doğum tarixini təxminən müəyyənləşdirmək mümkündür. Sağərinin vəfat tarixi haqqında isə Nəvvabın təzkirəsində aşağıdakı mə'lumat var: "Bu dünya ancaq hadisələr səhnəsi olduğundan h. 1271/m. 1854-cü ildə günün batmasına 3 saat qalmış güclü yağış yağmağa başladı. Mərhum öz qonaq və həmsöhbətləri üçün çay hazırlamaqla məşğul idi ki, birdən ildırımın odu o biçərəyə dəydi və o dərhal canını cahanı Yaradana tapşırırdı" [23,104].

Sonra Nəvvab Sağərinin müasiri Xarrat Qulu Yusifinin şairin ölümü haqqında bu beytləri dediyini göstərir:

"Heyf olsun Axund Zeynalabdin rövzəxana,  
Vücudunun ömür xirmənini ildırım yandırdı.

Bu dünyada çaya, qəndə, narınc-limona,  
İstəkan-simavara, bir də şirin söhbətə vurğun idi.

Tarixini axtarırdım, qeybdən nida gəldi,  
Bir hatif dedi ki, ey Yusifi, Sağəridən istə.

(1271/1854)" [23, 104].

Nəvvab həm də göstərir ki, o özü Sağərinin oğlundan onun atasının o hadisə zamanı 65 yaşı olduğunu eşitmişdir [23, 104].

Təzkiyədə verilmiş bu mə'lumatları araşdıraraq Sağərinin h. 1206/m. 1791-ci ildə anadan olduğunu söyləmək olar.

Sağərinin vəfatı tarixinin təxəllüsündən anlaşıldığını Müctəhidzadə də göstərir. Əslində, hər iki təzkiyəçinin bu haqda verdikləri mə'lumatları onun təxəllüsü ilə əlaqələndirmələri əsassızdır. Çünki şair öz ölüm tarixini öncədən bilib, özünə Sağəri təxəllüsünü götürə bilməzdi.

Yuxarıda adı göstərilən təzkiyələrdə Sağərinin oğlu və nəvəsi haqqında da mə'lumatlar vardır. Oğlunun adı Mirzə Əli Aşiq olmuşdur. Onun da molla və müdərriş olduğu, şe'r yazdığı bildirilir. Mirzə Əli Aşiqin oğlunun adı isə Mirzə Xosrov, təxəllüsü Şaiqidir. Mirzə Xosrov da babası və atası kimi müdərriş olmuş, ara-sıra şe'r də yazmışdır [19, 238; 23, 513–516; 542].

Sağəri Qarabağının biri farsca, biri türkcə olmaqla iki divanı var. Azərbaycan MEA Əlyazmalar İnstitutunda şairin farsca divanının əlyazma nüsxəsi B-562 şifrəsi altında, türkcə divanının əldə olan yeganə əlyazma nüsxəsi isə B-1391 şifrəsi altında saxlanılır. Ancaq şairin təzkiyələrdə və son dövrün bəzi mənbələrində nəşr olunmuş yaradıcılıq nümunələri ilə həmin nümunələrin bu nüsxədəki əlyazmaları arasındakı bəzi fərqlər həmin nəşrlərin "Divan"ın başqa əlyazma nüsxələrindən istifadə etdiklərini deməyə əsas verir. Çünki bu fərqlərin bir çoxunu oxu fərqi kimi izah etmək mümkün deyil.

Nəvvab öz təzkiyəsində Sağərinin əsərləri haqqında belə bir dəyərləndirmə vermişdir: "Şe'rlə iki cild kitab nəzmə çəkmişdir. İki divanı var, biri farsca, biri türkcə (azərbaycanca). Mükəmməl şe'r və qəzəlləri

var. O iki kitabda olan qəzəl, rübai, müxəmməs və s. sayı mindən çoxdur. Qəzəllərin əksəriyyəti 7 beytdir. Ləqəbi Sağəri olub" [23,104].

Maraqlıdır ki, sözügedən təzkiyələrin heç birində Sağərinin türkcə və farsca divanlarından başqa, əsərləri olduğuna dair bilgilər yoxdur. Halbuki o özü türkcə divanının dibaçəsində türkcə və farsca divanlarından başqa, iki əsərinin də olduğunu bildirmişdir: "...və bu da vazeh olsun kim, on beş yaşından qırx yaşına yetişənə dəyin dörd cild kitab təsnif etdüm. Birisi "Əqaid" və o biri kitab "Musiqi" və bir cild "Divani-farisi" və bir cild kitab—"Divani-türki" [20,2<sup>b</sup>].

"Təzkireyi-Nəvvab"ın əski əlifba ilə 1913-cü il Bakı nəşrində Sağərinin farsca 1 qəzəli, 2 rübaisi, türkcə (Azərbaycan türkcəsində) isə 1 qəzəli verilmişdir [22, 75–76]. Nəvvabın göstərilən təzkiyəsinin 1998-ci il Bakı nəşrində isə Sağərinin farsca divanından tərcümə olunmuş 6 qəzəli, 5 rübaisi, türkcə isə 9 qəzəli, 3 rübaisi verilmişdir [23,104–111].

Müctəhidzadənin təzkiyəsinin h. 1327-ci il İstanbul nəşrində və 1995-ci il Bakı nəşrində Sağərinin türkcə divanından 13 qəzəli, farsca divanından isə 3 qəzəli verilmişdir [18, 43–50; 19, 46–51]. Bunlardan başqa, Axund Molla Hüseynəli oğlu Məşədi Molla Ağa Məhəmməd h. 1287/m. 1870-ci ildə müxtəlif şairlərin, yazıçıların əsərlərindən tərtib etdiyi 113 vərəqdən ibarət "Münşəat"ın 56<sup>a</sup>–80<sup>b</sup> vərəqlərində Sağəri Qarabağının türkcə divanından seçdiyi 65 qəzəli "Qəzəliyyat" başlığı altında vermişdir [bax:14].

Sağəri Qarabağının türkcə divanının nəşrə hazırlanan bu əlyazması haqqında ilkin məlumat Azərbaycan MEA Əlyazmalar İnstitutunun 1963-cü ildə çap olunmuş "Əlyazmalar kataloqu"nın I cildində veril-

mişdir. Orada "Divan"ın vərəqlərinin ölçüsünün 17x22 sm. olduğu göstərilir, divan katib nüsxəsi kimi dəyərləndirilir, katibinin Nəsrulla ibn Musa Rza Mərəndi, yazıldığı yerin Mərənd, xətt növünün təliq olduğu qeyd olunur [6,374]. Burada verilən katib və yazılma yeri haqqında məlumatlar əlyazmasında öz əksini tapmamışdır və kolofonun da katib kolofonu olduğunu deməyə əsas yoxdur. Görünür, kataloqun tərtibçiləri əlyazmanın səhifələri sırasında nömrələnməmiş son səhifəsində olan farsca mətnə əsaslanmışlar. Həmin mətn belədir: "Kərbəlayi Nəsrullah vələdi-Kərbəlayi Musa Rza Mərəndi dər nəzdi-həqir se qəbzə tufəng nehade tufəngi-kutah ra bey' şərt nəmud. Hərgah be müddəti pənəzdəh ruz nəyayəd tufəng mali-mənəst.

12 rəbiül-axir 1265/6" [14, sonuncu vərəq; 7, 145].

Tərcüməsi: "Kərbəlayi Musa Rza oğlu Kərbəlayi Nəsrullah Mərəndi [bu] fəqirin yanında 3 dənə tufəng qoyub, qısa tufəngi satmağı tapşırırdı (hər fən: şərt qoydu). Əgər 15 gün müddətinə gəlməsə, tufəng mənim (malım)dır."

Göründüyü kimi, bu qeyddə haqqında bəhs edilən şəxsin və tarixin əlyazmanın yazılması və köçürülməsi tarixi ilə heç bir əlaqəsi yoxdur. Ümumiyyətlə, bu qeydi kimin etdiyini də demək çətinidir. Görünür, kataloqun tərtibçiləri əlyazma ilə ətraflı tanış olmadıqlarından bu qeydin tarixini köçürülmə tarixi olaraq göstərmişlər.

Sağəri Qarabağının həyat və yaradıcılığının tədqiqi XX əsrin sonlarında da diqqətdən yayınmamış, bu mövzuda Cahangir Qəhrəmanov [13], Zəminə Hacıyeva [13], Paşa Kərimov [12, 13], Vəlif Quliyev (bu müəllifin məqaləsinin nəşr olunduğu qəzeti əldə etmək

mümkün olmadı) kimi təcrübəli tədqiqatçılar müraciət etmişlər. Bu işdə başqalarının da xidmətləri olduğu istisna edilmir.

Əlyazmanın xətt növünə gəlincə, divanın yazıldığı xətt həm şikəstə, həm də tə'liq xətt növlərinin elementlərini özündə birləşdirir [3, 248; 4, 528]. Beləliklə, divanın şikəstə-tə'liq xətt növü ilə yazıldığı qeyd olunmalıdır.

Rusiya istehsalı olduğu müxtəlif vərəqlərindəki (məs., vər. 24, 60, 83) bir-birindən fərqli üç formada olan, içərisində, çox ehtimal ki, istehsal olunduğu fabrikin sahibkarının soy adını və nömrəsini göstərən rəqəm həkk olunmuş filiqranlardan bilinən təbii rəngli kağızda yazılmış divan qırmızı rəngli dəri ilə cildlənmişdir. Filiqranlar literli emblem şəklində olub, birinin yazılarını çətinliklə oxumaq mümkündür (vər. 83). Onda "Фабрики Кристархова" sözləri və "4" rəqəmi oxunur. Mətn qara mürəkkəblə iki sütun şəklində, bir çox hallarda isə qəzəllərin mətlə və möhür beytlərinin misraları bir sütunda – alt-altı yazılmışdır.

Əlyazma 113 vərəqdən (226 səhifə) ibarətdir, hər səhifədə 14 misra var. Sonradan bə'zi səhifələrin haşiyələrinə beytlər və qəzəllər əlavə edilmişdir. Buna görə də hər səhifədə iki, bə'zən üç qəzəl var. Divanda olan qəzəllər əsasən 7, bə'ziləri 5, 8, 9, 11, 13 beytdən ibarətdir. Hər səhifənin sonunda sol tərəfdən aşağı hissədə növbəti səhifədəki əsərin ilk sözü, yaxud ifadəsi yazılmışdır.

Divan "bəsmələ" ilə başlanır. Bu ifadənin altında "Divan"ın birinci misrası ərəbcə olan ilk qəzəli gəlir. Həmin misra belədir:

"Qəd təcəlla lil-eşqi lil-irfani ənvarül-hüda" [20,1]

[Artıq eşq üçün, irfan üçün hidayət (doğru yol) işıqları üzə çıxdı].

Bu misra qrammatik və üslubi cəhətdən mükəmməl deyildir. Çünki xəbər (təcəllə) mübtəda (ənvar) ilə cinsə görə uzlaşmır, "eşq" və "irfan" sözlərinin hər ikisinin "üçün" qoşması ilə işlənməsi də mə'nə dolaşığı yaradır. Beləliklə, misra Sağərinin ərəb dilini mükəmməl bildiyini deməyə əsas vermir.

Divan ədəbiyyatında belə giriş, demək olar ki, ən'ənəvidir. Məhəmməd Füzulinin, Ruhi Bağdadının və Seyid Əzim Şirvaninin türkcə divanları da ilk misrası ərəbcə olan irfan məzmunlu belə qəzəllərlə başlanır [10, 35; 5, 33; 27, 37]. Ümumiyyətlə, bu fakt da divan müəllifinin Füzuli ədəbi məktəbinin davamçılarından olduğunu deməyə əsas verir.

Əksər divanlar kimi, bu divanın da dibaçəsi var. "Dibaçə" birinci qəzəldən sonra yazılıb ki, bu da Sağərinin divanını quruluşca Füzulinin və S.Ə.Şirvaninin divanlarından fərqləndirən cəhət kimi göstərilə bilər. Dibaçədən divanın adının "Həyatü məmat" ("Həyat və ölüm") olduğu aydınlaşır. Dibaçənin sonunda divanın yazılmağa başladığı tarix verilmişdir: "Bu kitabı-türki tarixi-123[0] və şə'ban ayının 15-i ibtida oldu və zilhiccənin 9-u".

Divanın 2<sup>a</sup> vərəqində yuxarıdan dörd sətirin, 2<sup>b</sup> vərəqində iki sətirin yazılarının təxminən yarısı həmin vərəqlərin bu hissələrinin cırılıb itmiş küncələri ilə birlikdə yox olmuş, vərəqlər sonradan bərpa olunsa da, mətnin həmin sahələrə düşən hissələri naqisdir. 5<sup>b</sup>, 6<sup>a</sup> vərəqlərində qəzəlin 9-cu beytinin 1-ci misrasının üstündən xətt çəkilmiş, 104<sup>a</sup> vərəqində isə müxəmməsin 1-ci bəndinin üç misrası və bə'zi sözləri silinərək haşiyədə bir qədər fərqli tərzdə yenidən yazılmışdır.

Qəzəllərin bə'zilərinə yeni beytlər artırılmışdır. Haşiyəyə əlavə edilmiş qəzəllərin müəllifə aid olduğunu bildirmək üçün həmin qəzəlin başında "Qəzəl min Sağəri" (Sağəridən qəzəl), "Və ləhü" (Yenə onun), "Və ləhü eyzən" (Yenə də onun) ifadələri yazılmışdır. Bə'zən qəzəllərdə hər hansı bir sözün başqa bir mə'nasını bildirmək və ya onu əvəz edə biləcək başqasını əlavə etmək üçün həmin sözün üzərində "ʿ" işarəsi (ərəbcə 2 rəqəmi) qoyularaq beytin qarşısında "ʿ bədəl" (2, əvəzinə) ifadəsi ilə yanaşı, mətndəki sözün əvəzinə yazılmalı söz göstərilmişdir.

Divanda bə'zən beytlərin, misraların və sözlərin yerləri dəyişik düşmüşdür. Bu səhvlərin düzəldilməsində "mim" və "xa" hərflərindən istifadə edilmişdir. Bunlardan "mim" – müqəddəm (qabağa keçirilməli) sözünün ilk hərfi, "xa" – müəxxər (sonraya keçirilməli) sözünün əsas kök hərfidir [26,191].

Divana dibaçə, 347 qəzəl ("Dibaçə"dəki qəzəllə birlikdə), 1 müsəddəs, 1 saqinamə, 4 müxəmməs və 77 rübai daxildir. Bütünlükdə divan 2832 beytdən ibarətdir. Burada "müsəddəs" adı altında verilmiş əsər, əslində, müsəddəs (altılıq) deyil. Belə ki, müsəddəsin hər bəndində 6 misra olmaq şərtilə, birinci bəndin misraları, adətən, öz aralarında həmqafiyə, o biri bəndlərin misralarının isə dördü öz aralarında, son ikisi birinci bəndin bütün, yaxud son misraları ilə həmqafiyə olur. Bu şe'rin isə hər bəndində on iki misra olub, bunlardan 10-u öz aralarında həmqafiyədir, sonuncu beyt isə bütün bəndlərin sonunda təkrar olunur [20, 100<sup>a</sup>–101<sup>b</sup>]. Belə təkrar beytli əsərlərə, mə'lum olduğu kimi, tərçibənd deyilir. Hər misrada təkrarlanan beytdən başqa 10 misra olması isə bu əsəri "müəşşər" (onluq) növünə aid etməyə əsas verir. Bütün xüsusiyyətləri

nəzərə alınmaqla bu əsər müəşşər-tərcibənd adlandırılı-  
la bilər [15, 118, 172–173; 16, 130–131]. Əsərə "müsə-  
dəs" adının verilməsini isə bu adı verən şəxsin klassik  
şə'r ən'ənlərində qəbul olunmuş qaydaları gözləmədi-  
yi kimi başa düşmək olar. Görünür, bu zaman misra-  
ların yox, beytlərin sayı əsas götürülmüşdür. Bunun  
bir mexaniki xəta olduğu haqqında da mülahizə yü-  
rütmək mümkündür.

Divanın "Qəzəllər" bölümü şairin özünəməxsus  
"Sağəri" rədifli qəzəli ilə bitir. Qəzəllərin ardınca şa-  
irin "Divan"a daxil edilmiş başqa janrlardan olan əsər-  
ləri yazılmışdır.

Sağərinin bu divanında klassik divan ədəbiyyatı-  
nın bütün ən'ənlərinə riayət olunmuş, qəzəllər və baş-  
qa janrlardan olan əsərlər misralarının son hərfi əsa-  
sında ərəb əlifbası sırası ilə düzülmüşdür.

Divanın sonundakı müəllifə aidliyi təxmin edilən  
farsca kolofondan abidənin tamamlanma tarixinin h.  
1263/m. 1846-cı il olduğu müəyyənləşdirilir. Kolofon-  
dakı mə'lumat belədir: "Təmmət əl-kitab "Həyatü mə-  
mat" min kəlami-Sağəri dər ruzi 9 şəhri-zi-hiccətil-  
həramil-mütəbiq səneyi-1263. İltimas əz mütəlie-  
konəndegan ənəst ki, hərgah səhvü xətaiyə rəfte başəd,  
be islahi-an kuşide befatihə ruhi-müsənnif ra şad fər-  
mayənd və tələbi-amurziş konənd" [20, 113<sup>a</sup>].

Tərcüməsi: "Sağərinin kəlamından [olan] "Həyatü  
məmat" ("Həyat və ölüm") kitabı 1263-cü ilin müqəd-  
dəs zilhicə ayının 9-da tamamlandı. Oxuculardan  
iltimas[ım] (xahişim) odur ki, əgər səhv və xəta getmiş  
olsa, onun islahına çalışaraq müəllifin ruhunu fatihə  
ilə (fatihə surəsi ilə) şad etsinlər və [ona] bağışlanma  
arzulasınlar".

Divanda düzəlişlər edilməsi və sonradan haşiyələrə yeni beytlərin və qəzəllərin artırılması və həm də bütün bunların divanın əsas hissəsinin yazıldığı eyni xətlə olması bunu deməyə əsas verir ki, həmin düzəlişləri yalnız müəllif özü edə bilərdi.

"Divan"ın əlyazmasının transfoneliterasiyası Azərbaycan əlyazmaşünaslıq elminin nəzəri qaynaqlarına əsaslanaraq, onun konkret klassik nəticələri nümunəsində həyata keçirilmişdir. Bundan başqa, AMEA Əlyazmalar İnstitutunun əlyazmaşünaslıq məsələlərinə dair konfranslarının materialları da bir çox tədqiqatçıların bilik və təcrübəsindən istifadə etməyə imkan yaradır. Nəzəri qaynaqlardan M.Sultanovun [24], K.Şəriflinin [26], A.Musayevanın [17], M.Adilovun [1] monoqrafiyaları, konkret nümunələrdən M.Füzulinin [10], S.Ə. Şirvaninin [27], R.Bağdadinin [5] əsərlərinin nəşrləri xüsusi qeyd olunmalıdır.

Göstərilən nəzəri qaynaqların tələbləri və konkret nümunələrin üstün cəhətləri tədqiqata nə qədər kömək olsa da, yeni əlyazma üzərində işləyərkən müəyyən özünəməxsus cəhətlər də qarşıya çıxır. Sağərinin "Divan"ı da belə özünəməxsusluqdan xali deyil. XIX əsrin ortalarında yazılmış bu abidənin başqa əlyazma abidələrindən fərqli bir çox imla və üslubi xüsusiyyətləri var ki, transfoneliterasiya zamanı onları əsasən saxlamağa cəhd göstərilmişsə də, bəzi hallarda müasir oxucunun imkan və vərdişləri də nəzərə alınmışdır. Məsələn, "biçarəəm", "azadəəm" kimi sözlərin onsuz da "biçarəyəm", "azadəyəm" kimi oxunacağına şübhə olmadığından onlar Sağərinin öz imlasında verilmiş, "virüb", "gidüb" kimi sözlərdə isə "i-ə" əvəzləməsi aparılıb, "ü"lər olduğu kimi saxlanılmışdır. Sözlərin başlanğıcındakı bütün "ğ" hərfləri "q" hərfi kimi tans-

literasiya edildiyi halda, sözlərin sonundakı [q] səsinin [ğ] səsinə keçməsi qanunu tətbiq edilməmiş, bununla da onun daha sonralar yarandığı haqda elmi mülahizənin doğruluğu əyani olaraq nəzərə çatdırılmışdır. Sözlərin birinci hərflərindəki [ğ–q] əvəzləməsi dolaşılığa səbəb olmasın deyə, sözlükdə "ğ" ilə başlanan variant da əvəzlənmiş variantla yanaşı verilir.

Bu əlyazmanın oxunmasında və transfoneliterasiya edilməsində iki orfoqrafik xüsusiyyət daha çox çətinlik yaradır. Birincisi odur ki, müəyyən təsirlik hal şəkilçisini bildirib, [i] kimi oxunan "y" hərfi bə'zən heç yazılmır, bə'zən də hərəkə (kəsrə) şəklində yazılır. İkinci variantın (kəsrə yazılışının) "Divan"da bir neçə yerdə olduğu əsas götürülərək bu naqislik bacardıqca bərpa edilmişdir. İkinci məsələ "və" ("ü", "vü") bağlayıcısının bə'zən yersiz yazılması, bə'zən isə tələb olunduğu halda yazılmamasıdır. Belə hallarda mə'nanın dolğunluğu əsas götürülmüş, lazım gəldikdə həmin element çıxarılmış, yaxud vergüllə əvəz olunmuş, lazım gəldikdə artırılmışdır. Bu məsələdə tam dəqiqliyə nail olmaq üçün əsərlərin bəhrləri üzrə iş aparmaq lazımdır. Nəşr məsələsi aktuallaşdığından bu uzunmüddətli iş sonraya saxlanmalı oldu. "Divan"ın ədəbi-bədii xüsusiyyətləri və Sağərinin fəlsəfi dünyagörüşü üzrə nəzərdə tutulan tədqiqat işlərini aparmaq mümkün olsa, yəqin ki, belə natamamlıqlar da aradan qaldırılacaq.

Bütün göstərilən xüsusiyyətlərlə yanaşı, transfoneliterasiyanı istənilən oxucunun asanlıqla qavraması, müasir tələffüz qaydalarına uyğun oxuya bilməsi üçün şərait yaratmağa cəhd göstərilmişdir.

Kitabın sonunda Sağərinin "Divan"ında işlənmiş ərəb və fars sözlərinin statistik sözlüyü verilir. Bu

sözlərin mütləq əksəriyyətinin "Ərəb və fars sözləri lüğəti"ndə [8. Tərtib edilmiş sözlükdə eyni sözlərin müxtəlif variantlarına istinadlar da bu mənbə əsasında verilir.], M.Füzulinin, S.Ə. Şirvaninin və b. orta əsr müəlliflərinin artıq nəşr olunmuş əsərlərinin daxil olduğu kitabların sözlüklərində olduğu nəzərə alınaraq, burada tərcümə və izahları verilmir. Həmin lüğətdə olmayan az sayda ərəb-fars sözlərinin aydınlaşdırılması üçün ərəbcə-rusca lüğətdən [2], "Kamus-i türki"dən [25], "Osmanlıca-Türkçe ansiklopedik lüğət"dan [9] istifadə olunmuşdur. Sağərinin "Divan"ında işlənmiş çox sayda ərəb-fars sözlərinin göstərilən lüğətdə olmaması əsasən ondan irəli gəlir ki, həmin lüğətin tərtibçiləri Azərbaycan dilində vətəndaşlıq hüququ qazanmış sözləri ora daxil etməmişlər. Ancaq tərtibçilər öz prinsiplərini ardıcıl gözləmədiklərindən dilimizdəki bəzi sözlərin mənsubiyyəti məsələsində dolaşlıq yarana bilər, odur ki, həmin sözləri də daxil etməklə tərtib olunmuş statistik sözlük Sağəri irsinin gələcək tədqiqatları üçün daha faydalı ola bilər. Bu sözlükdə "azərbaycanlaşmış" və yalnız Sağərinin "Divan"ında rast gəlinən sözlər ulduz işarəsi ilə seçilib ayrılır. Sonuncular Azərbaycan türk dilinin lüğət tərkibinin alınma sözlər və söz yaradıcılığı vasitəsilə zənginləşməsində Sağərinin xidmətindən söz açmağa imkan verir.

Sonda təcrübəsiz bir əməkdaşına belə geniş tədqiqat işi aparmaq imkanı vermiş AMEA Əlyazmalar İnstitutunun rəhbərliyinə, işin aparılmasına birbaşa rəhbərlik etmiş professor Ömər Okumuşa və professor Azadə Musayevaya, əlyazmanın bir neçə kalligrafik dolaşılığının, bəzi oxunmayan sözlərinin açılıb bərpa edilməsində kömək etmiş AMEA ƏYİ böyük elmi

işçisi A.Ramazanova, "Divan"ın nəşri məsələsini gündəmə gətirmiş AMEA ƏYİ şö'bə müdiri A.Xəlilova, nəşri öz üzərinə götürmüş "Şuşa" nəşriyyatına təşəkkürümü bildirirəm. Ərəb-fars söz və ifadələrinin, dini anlayışların, Qur'an ifadə və ayələrinin mə'nalarının dəqiqləşdirilməsində isə, öz şərqşünas atama müraciət etməli olmuşam ki, bunun üçün də Allaha şükür edirəm.

Görülmüş işi təqdirəlayiq sayacaq oxuculardan xahiş edirəm ki, Aşıq Abbas Tufarqanlının bir ustadnaməsində şe'rləşmiş bu hikmətli ata sözümüzü xatırlasınlar:

El bir olsa, dağ oynadar yerindən,  
Söz bir olsa, zərbi kərən sındırar.

Elə doğma diyarımız Qarabağın Ana Yurdumuz Azərbaycana, qarabağlı soydaşlarımızın öz doğma elobalarına qaytarılması da söz birliyi ilə, güc birliyi ilə mümkündür.

Molla Zeynalabdin Sağəri Qarabaği qəzəllərinin Şuşada Azərbaycan muğamları üstündə oxunacağı ümidilə:

**Gülər Əmirəhmədova**

## ƏDƏBİYYAT

1. Adilov M. Türk mətninin transfoneliterasiya problemləri, Bakı, Nurlan, 2003; 2. Арабско-Русский словарь, составил проф. Х.К.Баранов, Москва, 1970; 3. ASE, с. IX, Bakı, 1986; 4. ASE, с. X, Bakı, 1987; 5. Bağdadi R. Divan, nəşrə hazırlayan: A.Musayeva,

Bakı, 2001, c.I; **6.** Əlyazmaları kataloqu, Bakı, 1963, c.I; **7.** Əmirəhmədova G. Molla Zeynalabdin Sağəri Qarabaği. Filologiya məsələləri, Bakı, 2003, I; **8.** Ərəb və fars sözləri lüğəti, Bakı, Yazıçı, 1985; **9.** Ferit Devellioğlu. Osmanlıca–Türkçe Ansiklopedik Lugat, Ankara, 2000; **10.** Füzuli M. Əsərləri (6 cildə), Bakı, 1996, c.1; **11.** Hey'ət C. Azərbaycan ədəbiyyatına bir baxış, Bakı, 1993; **12.** Kərimov P. Molla Zeynalabdin Sağəri, "Elm" qəzeti, 1 noyabr, 1985; **13.** Keçmişimizdən gələn səslər, V buraxılış, Bakı, Elm, 1987. Tərtib edənlər: C.Qəhrəmanov, Z.Hacıyeva, P.Kərimov, s. 90–113; **14.** Məşhədi Molla Ağa Məhəmməd. Məcmuə (Sağəri "Qəzəliyyat"), AMEA ƏYİ, s. 850: 303309 VI; **15.** Mirəhmədov Ə. Ədəbiyyatşünaslıq terminləri lüğəti, Bakı, 1978; **16.** M.Cəlal, Xəlilov P. Ədəbiyyatşünaslığın əsasları, Bakı, 1972; **17.** Musayeva A. Əlyazma kitabı və XV–XVI əsrlər Azərbaycan ədəbiyyatı: problemlər, araşdırmalar (tekstoloji, filoloji tədqiqat), Bakı, 2002; **18.** Müctəhidzadə M. Riyazül-əşiqin, İstanbul, h. 1327; **19.** Müctəhidzadə M. Riyazül-əşiqin, Bakı, 1995; **20.** Sağəri Qarabaği. M.Z. Divan, AMEA ƏYİ, B–1391; **21.** Sağəri Qarabaği. M.Z. Divan, AMEA ƏYİ, B–562; **22.** Nəvvab M.M. Təzkireyi-Nəvvab (fars dilində çap), Bakı, 1913; **23.** Nəvvab M.M. Təzkireyi-Nəvvab (Azərbaycan dilinə tərcümə), Bakı, 1998; **24.** Sultanov M. Azərbaycan əlyazmaşünaslığı məsələləri, Bakı, Elm, 2000; **25.** Şemsəddin Sami. Kamus-i Türki, İstanbul, 1998; **26.** Şərifli K. Mətnşünaslıq (VII–XIX əsr yazılı abidələri əsasında), Bakı, 2001; **27.** Şirvani S.Ə. Əsərləri (3 cildə), Bakı, 1967, c.I.



## [DİBAÇƏ]

Bismillahir-rəhmanir-rəhim

Qəd təcəlla lil-eşqi lil-irfani ənvarül-hüda,  
Eşq əhlinə səzadır eşqə etmək iqtida.<sup>1</sup>

Eşqdir bais vücudi-Əhmədi-muxtarə kim,  
Olmasaydı eşq, olmazdı vücudi-masiva.

Aşiqə mə'suqdür, mə'suqə aşiqdir əzəl,  
Xeyli üşşaqi Xuda etməz vüsalindən cüda.

Zərreyi-mövcudi Həqq istərdi mövcud eyləsün,  
Eşq ilə icad qıldı, qıldı eşqə aşına.

Eşqi-Həqq bir nurdur, dutmuş cəhanı sərbəsər,  
Leyli zülmət eyləyib, qıldı nəharı pürziya.

Əhli-eşqi mən' edənlər eşqdən vaqif degil,  
Eşq bir zənciri-səngindür, düşən olmaz rəha.

Atəşi-duzəxdən eyməndür məqamı həşrdə  
Eşqi-Həqqlə olubdur hər kişi kim aşına.

Hübbdür bais ona hər zərrə kim aləmdə var,  
Eşqdən mövcud olubdur yox ikən ərzü səma.

Sağəri, meyxaneyi-vəhdətdə dutdun çün məqam,  
Kəsrəti-dünyadən əl çək, yoxdu onda bir səfa.

---

<sup>1</sup> Beytin mə'nası: Artıq eşq üçün, irfan üçün hidayət (doğru yol) işıqları üzə çıxdı. Eşq əhlinə eşqə üz tutmaq layiqdir.

...olur və bu yəqindür ki, hicrani-mə'suq aşiqə məmatdan ... dərdi-sahib şüurə dari-babi-sürurə bədihi aşikardır ki, ta aşiq ... həqiqə seyr etməsə, aləmi-həqiqə yetməz və bu fəqiri-kəsrətü təqdir Zeynalabdin ibn Sadiq əyyami-şəbabında eşqi-məcəzidə seyr edərkən bir cəvan növrəsidə bir məhbubi-gül'üzərövü mə'suqi-xoşrəftarə təəşşüq yetürmüşdi. Vəslə məsrur ikən fələki-qəddarü sitəmkarü bədmədar o biçarəni beyti-hicranda atəşi-fəraqə qəmgin etmişdi. Sirri-zəmirin bana aşikar edüb, xidmətimdə sadiq və ixlasımda müvafiq idi. Hüsni-xidmət dersəm sədaqətü izhari-məhəbbət ilə inani-ixtiyarımı əlimdən alub həmişə təriqi-vəfadə sabitqədəm və səbili-dəyanətdə möhkəm idi. Ləvazimi-xidmətgüzari və şiveyi-rəftari əmələ gətürüb bir hərəkəti-napəsəndidə etmədi ki, baisi-azarü nifrəti-ruh olsun. Rəftarilə məni özünə müti' edüb, öylə ki, o dərmdəndi-şuridə bu məqamı işbat etdi. Həzar iqtirahü iltimas edüb ki, bir divani-türki tərqim qıl ki, müştəməli-vüsalü hicran olsun. O cəvanın iltiması bəhri-təb'imi cüşə gətürüb, o aşiqi-binəvadən ötrü bu divan cədidə təhriredüm və vüsalü hicran sənasilə bu divanın adını "Həyatü məmat" müsəmma qıldum. Hərçənd həvassi-zahirü batini gərdisi-fələki-qəddardən pərişanü məaşü güzəran bu natəvanə müşkil idi. Əgərçi bir tərəfdən atəşi-faqə, bir canibdən kəsrəti-şə'ri məni pərişan etmişdi və o cəvani-natəvanmənd... bana həm tə'sir edüb öz pərişanlığımdan qət'i-nəzər qılıb mültəməsi-... yazdum. İltimas mütalə edənlərdən oldur hərgah bir fərdü ya bir qəzəli-səbuhtəb [mürəttəb] [buldu]qda mənim haqqımda Həqqdən tələbi-məğfirət edələr ki, bəlkə, əhədiyyəti-Cəllə Cəlālüh və Ə'zəmə Şanüh ki Ərhəmür-Rahimindür, məni eşqi-məcəzidə seyr edən günahdən əfv qılar və əhli-məhəbbət bu

kitabı müəlifə edəndə müəllifi bir sureyi-Fatihə ilə yad  
qılub disünnər:

### Rübai

Ey Xuda, ey Qəfurü Zülcəlal!  
Vey Şəhənşahi-Qadirü Mütəal!  
Sağərini qəriqi-rəhmət qıl,  
Əfv qıl hər günahımı filhal.

Və hər kim ki fəvqədə tərqim olan vəsiyyətimə əməl  
edə, ümidim Həqqdən oldur ki, o kimsənin etdiyi  
günahın əfv edə. Və bu da vazeh olsun kim, on beş  
yaşından qırx yaşına yetişənə deyün dörd cild kitab  
təsnif etdüm. Biri "Əqaid" və o biri kitab "Musiqi" və  
bir cild "Divani-farisi" və bir cild kitabı-"Divani-  
türki".

Bu dari-faninin olmaz bəqası,  
Nəzər qılsan buna, yoxdur vəfası;  
Qərəz, bir nəqşdir, aləmdə qalsın,  
Budur kim Sağərinin müddəası.

Bu kitabı-türki tarixi-123[0] və şə'ban ayının 15-də  
ibtida oldu və zilhiccənin 9-da.



## [QƏZƏLLƏR]

Ey Xudayi-Əhədü Fərdü Qədimü Yekta!<sup>2</sup>  
Vəsfinə tutiyi-nitqim necə olsun guya?

Səni dərk eyləmədi mümkün ara bir mümkün,  
Acizü mat olubdur füzəlavü hükəma.

Hər məkanda bu məkansızdı, məkanı yoxdur,  
Yoxdu bir şey, Xuda olmasın andan peyda.

Bəs ki, zahirdi: xəfi oldu bu mümkündən Həqq,  
Vacibin zatına yox mümkün ara hiç bəda.

Ənbiyavü rüsulü xürdü kibarü mümkün,  
Hiç kəs anlamayub zatını Həqqin əsla.

Fəhüvəl-əvvəlü vəl-axirü həqqa-həqqa,  
Və hüvəz-zahirü vəl-batinü ma kanə yura.<sup>3</sup>

Əql heyran olub, Sağəri, bu mərhələdə,  
Aciz oldı füzəla, mat qalubdur ürəfa.

---

<sup>2</sup> Ey bir, tək, əzəli, tayı olmayan, Allah!

<sup>3</sup> O, doğrudan da, əvvəldir (başlanğıcdır), [doğrudan da] axırdır (sondur); O, zahirdir, batindir, [heç vaxt gözlə] görünməmişdir.

Pəsəndideyi-Həqqdür Mürtəza,  
Gələbdür o şəh şə'ninə "Həl əta..."<sup>4</sup>  
    Odur şafii-xəlq ruzi-cəza,  
    Odur alimi-zümreyi-ənbiya.  
Əminü vəkili-Xudadır Əli  
Vəsiyyi-peyəmbər, imamül-hüda.  
    Onun nuri xəlq olmasaydı əgər,  
    Nə adəm olurdu, nə ərzü səma.  
Əlidür qılan xəlqi irşadi-Həqq,  
Odur əşrəfü sərvəri-övliya.  
    Onun damənindən dutan qurtarur,  
    Yarış damənindən, özin et rəha.  
Zəminü səmadan gəlür bu nida:  
Hüvəl-alimül-hakimü kibriya.<sup>5</sup>  
    Xudavəndi-aləm qılub vəsfini,  
    Belə şahə səd mərhəba, mərhəba!  
Bu bəşər iltifatı əgər olmasa,  
Məni əfv qılmaz, yəqindir, Xuda.  
    Dəxiləm sana, qıl mədəd, ya Əli,  
    Günahkardır Sağəriyi-binəva.

---

<sup>4</sup> Qur'anın 76-cı ("İnsan") surəsinin başlanğıc ifadəsidir. Burada surənin Mürtəza təxəllüsü ilə tanınan Həzrəti-Əlinin şə'ninə gəldiyi bildirilir.

<sup>5</sup> Misranın mə'nası: O, alimdir, hakimdir, böyük şəxsiyyətdir.

Zəhi Fərdü Qədimü Zülcəlalü Əhədü Yekta,  
Əli tək nuri-paki eyləyübdür aləmə Mövla.

Bu nuri-Həqqdir zahir, olub aləmlərə bahir,  
Hüvəl-əvvəl hüvəl-axir hüvəz-zahir hüvəl-ə'la.

...[Münir] bər ali-nəsəbi-qalib Əli ibni-Əbi Talib,  
Sana hər kim ola rağib, edər cənnət ara mə'va.

Əli xəlq olmasaydı, olmazdı zərreyi-mövcud,  
Bu nurin pərtövündəndir zəminü asiman peyda.

Əgər xəlq olmasaydı, ruzi-əvvəl nuri-rəxşanı,  
Ədəmdən kövnə gəlmək mümkün olmazdı, ola aşına.

Bana təb'i-rəvan eylə əta, ey Qadirü Sübhan,  
Zəbanü nitqimi bu şahı-din vəsfində qıl guya.

Sana hər kim ki şəkk eylər, həqqində nik-bəd söylər,  
Cəhanda xar olur, billah, olur üqba ara rüsva.

Sənin lütfün əgər olsa bana, ey şahı-din Heydər,  
Bu təb'i-şə'rlə sallam cəhanə şurişü qovğa.

Ađımı qoymuşam mən Sağəri, ta saqiye-cənnət  
Bana bir cam versün həşrdə, qılsun məni ehya.

Ya zal-ləzi zəhərət lişşyai külliha,  
Nə əvvəlin oli mütəsəvvir, nə intiha.<sup>6</sup>

Hər kim ki aşiq oldı sana, tərki-can qılar,  
Neylər bu dari-möhnət ara behcətü bəha?

Düşdüm bəlayi-qeydi-cəhani-fənayə mən,  
Bari-Xuda, bu qeyddən et sən bəni rəha.

Rüxsarın üzrə əqrəbi-zülfün dutub məqam,  
Guya ki, gənci-hüsndə yatmış bir əjdəha.

Ceyş-ceyş dutubdu Xütən mülküni vətən,  
Yetdi xəzan, bu gülşənə, gör, qalmaqad səfa.

Bu bütlərün vəfasına lə'nət, vəfası yox,  
Mə'suqi-Həqqə aşiq olanlar görər vəfa.

Ya Rəbb, rəqibi dərdə giriftar qılğılən,  
Mə'suqdən ayırdı məni, eylədi cüda.

Meyxaneyi-ibadətə maildi Sağəri,  
Saqi, şərabi-nabilə qıl dərdinə dəva.

---

<sup>6</sup> Ey şeylərin hamısı üçün (hamısında) zahir olan [Allah],  
Sənin nə əvvəlin, nə də axırın təsəvvür olunur.

Zəhərən-nurü min əflaki-sürürü bəha,  
İlaül-ərz minən-nuri sürürü ziya.<sup>7</sup>

Nuri-pakin səbəb oldı bu cəhan xəlqinə,  
Oldı mövcud ədəm dairəsindən əşya.

Səni əsbabi-şəfaət yaradub İzədi-pak,  
Qılasan məğfirəti-tayifeyi-əhli-xəta.

Mən necə vəsf qılum, yoxdu zəban təqriri,  
Onın övsafına zərrati-cəhandur guya.

Hərcü mərc olmuşdu məzhəbi-millət türra,  
Çəkdi zəhmət neçə il, məzhəbi qıldı ehya.

Niyə lal olmadılar firqeyi-küffari-şəqi,  
Sana məcnun dedilər, ey şəhi-dövrani-bəqa?

Sağəri sidqlə çün dutdu o şahin ətəgin,  
Zülməti dəf<sup>7</sup> olub, qəlbi tapub nurü səfa.

---

<sup>7</sup> Şadlıq və pərilti fələklərindən (göylərindən) nur (ışıq) üzə çıxdı; nurdan (ışığın içindən) Yerin ucalması (görünməsi, yaranması) şadlıq və ziyadır.

Ey olubdur zati-pakin məzhəri imkan sana!  
Mö'cizi-üzma budur – Həqqdən gəlüb Qur'an sana.

Sən nə bəhri-cudsən, ey məzhəri-nuri-əzəl,  
Həqq özi qıldı kitab "şafii-üşyan" sana.

Şafii-yövmi-qiyamət eyləyübdür Həqq səni,  
Bu sözün təsdiqinə Həqqdən yetüb fərman sana.

Sureyi-"Ya-sin"ü "Ta-ha" şanına nazil olub,  
Hörmətindən ötri Cibrili edüb dərban sana.

Az qalubdur paymal olsun şəriət, qıl mədəd,  
Az qalubdur qalib olsun sairə-ədyan sana.

Bir şəriət kim, anın yoxdur nəziri dəhr ara,  
Lütf edüb verdi Xudayi-Qadirü Sübhan sana.

Ya rəsulallah, səndən qeyri yoxdur bir ümid,  
Sağəri sidqlə dildən gətürüb iman sana.

Zəhi Xaliq ki, xəlq etmiş ədəmdən eyləyib peyda,  
Qılıbdur aləmi zahir, Özi xəfavü napeyda.

Miyani-küfrdə bir nuri-pak<sup>8</sup> eylədi məb'us  
"Tüzillü mən yəşa"<sup>9</sup> ilə "tüizzü mən təşa"<sup>10</sup> peyda.

Gəhi eylər gədanı şəh, gəhi şahı gəda eylər,  
Gəhi zülmət olur aləm, gəhi nuri-səfa peyda.

Onı dərk eyləməz imkan, qalubdur acizü heyran,  
Edübdür zatını pünhan əzəldən, masiva peyda.

Təfəkkür eyləyən arif Xuda sün'ündə dərk eylər  
Ki, olmaz bisəbəb yoxdan belə ərzü səma peyda.

Zəhi Sane', Onun sün'ündə əqlü vəhm heyrandır,  
Bu xaki-tirədən qılmış neçə min məhliqa peyda.

Sana, ey Sağəri, Tarı verüb ləfzi-dürərbari,  
Bu təb'i tirədən cari qılıb gör kim, Xuda peyda.

---

<sup>8</sup> Haşiyədə: "Tabnak etdi"

<sup>9</sup> Əslində, belə olmalıdır: "Yüzillü mən yəşa" (Qur'an, "Rə'd" surəsi, 27-ci ayə). Bu ifadənin mə'nası budur: "O (Allah) istədiyi kimsəni [düzgün yoldan] sapdırar".

<sup>10</sup> Qur'an "Ali-İmran" surəsi, 26-cı ayə. Mə'nası: İstədiyin kimsəyə qüdrət (güc) verərsən.

Ey çərx, bəsdı, qılma bu qədər cəfa bana,  
Görmə, fələk, bu qədər cəfanı rəva bana.

Dəryayi-eşqə qərq olub cismi-natəvan,  
Sındı ümid kəştisi, yox naxuda bana.

Çeşmin məriz oldı, könül zarü xəstədir,  
Bir dərdə düşmüşəm ki, tapulmaz dəva bana.

Əl çək, əlac yoxdu mənim dərdimə, təbib,  
Bir dərdə uğruyub bədənim, yox şəfa bana.

Şe'rimdə mey görüb, məni təkfir etməyün,  
Meydən məhəbbəti-Həqq olub müddəa bana.

Eyşü sürurə yoxdu könül rəğbəti, nedim,  
Əvvəldən oldı möhnətü qəm aşına bana.

Bəhri-günahə qərq olub Sağəri belə,  
Yoxdu ümid, əfv qılunsun əta bana.

Hərçənd zatını Həqq edübdür nihan bana,  
Hər zərrədə verübdü özünü nişan bana.

TəqdİRə yox təğyirü təbdil xəlqdən,  
Qismət olundu nalövü ah-fəğan bana.

Yetdüm vüsali-yarə, təməttö' götürmədüm,  
Əzbəs rəqİb vermədi bir dəm aman bana.

Gülzari-eşq içində dolandım əgərçi çox,  
Rəhm etmədi o gülşən ara bağban bana.

Əyyami-növbahar gəlüb-getdi bilmədüm,  
Əzbəs ki, təlX keçdi bu dövri-zəman bana.

Mən talib oldum ol xəM əbruyü qəmzənə,  
Qəmzə oxı alub ələ qaşı kəman bana.

Sal bir nəzər bu çöhreyi-məhvəşlərə ki, Həqq  
Qılmış Özini bu ayinədə həqq əyan bana.

Oldum cəhan içində bu həsrət ilə, olmadı,  
Ey Sağəri, ki, yarım ola mehriban bana.

Qılma əfşan zülfünü ol çöhreyi-gülünarına,  
Gün yüzün dutma, cəhanı zülmət etmə yarına.

Urma şənə, qıl həzər, qılma pərişan zülfünü,  
Bağlanıbdır min könül ol türreyi-tərrarına.

Dövləti-eşqində, dilbər, istirahət görmədüm,  
Könlümi verdüm o gün ki, qəmzeyi-xunxarına.

Vəsl ümidilə keçirdüm ömrümi, oldı tamam,  
Canımı verdüm yolunda, yetmədüm didarına.

Xəlq heyran, sərv lərzan, qumrilər guya olub,  
Afərin, səd afərin bu cilveyi-rəftarına!

Neçə ildür naləvü fəryad edərsən, səbr qıl,  
Ey könül, fəryad qılma kim, yetərsən yarına.

Şənə dəgdi zülfünə, ya ahi-dil əfşan edüb?  
Ya dəgüb badi-səba ol zülfi-ənərbərbarına?

Ahi-sərdi-aşıqan pəjmürdə qılmışdır səni,  
Ya əsüb badi-xəzan bu gülşəni-rüxsarına?

.....<sup>11</sup>  
Əql olub heyran sənin bu ləhçeyi-göftarına.

Az qalubdur kim xəzan olsun cəmalın gülşəni,  
Mərhəmət qıl, dilbərim, bir busə yari-qarına.

Çəşmeyi-abi-həyata Sağəri qılmaz nəzər  
Hər kişi kim talib olsa lə'li-şəkkərbarına.

---

<sup>11</sup> Əlyazmasında bu misra qaralanmışdır, oxumaq mümkün deyil.

Gəl gör, ey zalim, nə etdi atəşi-hicran bana,  
Sinəmə dağlar çəküb hicran, içürdi qan bana.

Sənsiz, ey kafər, gözüm mərdümi əşk alanı  
Xəl'ətım gülgün edübdür dideyi-giryan bana.

Gəlsə başım üstünə ol mahtəl'ət dilbərim,  
Can cananə fəda qılmaq olur asan bana.

Şərbəti-lə'li bana vermiş həyati-cavidan,  
Sud qılmaz zülmət içrə çeşmeyi-heyvan bana.

Eşqin, ey həmdəm, məni döndərdi nalə, səngdil,  
Görcək el cismi-zəifim oldular heyran bana.

Çöhreyi-zərdim görüb, yarı məlamət etməyün,  
Zülm əğyar eyləyübdür, etməyüb canan bana.

Sağəri qılmış səfər üqba tərəf, ey bixəbər,  
Sənsiz, ey canan, gərəkməz ruhü cismü can bana.

Ol çöhrə ki, yar salubdur niqab ona,  
Həsət çəkər həmişə məhü afitab ona.

Qan eyləməkdə var yədi-beyzası lə'linin,  
Könlüm quşi bu fikrdə oldı kəbab ona.

Xətti-şəkəriydi səfheyi-ruyində səf çəküb,  
Ya kim, səpübdür zinət için mişki-nab ona?

Bıçarə dil fəraq oduna yandı, neyləyüm,  
Şəhdi-ləbin yetürmədi bir cür'ə ab ona.

İncitmə aşiqin, həzər et, ruzi-həşrdə  
Gər dutsa damənin, nə verürsən cavab ona?

Bidar gözlərimi görüb məst sanmayın,  
Hicran gecəsi olmadı bir ləhzə xab ona.

Bir bari-qəm cəhanda çəküb Sağəri – giran,  
Zərrati-kainat gətürməzdi tab ona.

Ey kəmanəbru, bu nə zülfi-pərişandır sana,  
Hər telində min könül pəbəstə qurbandır sana.

Əql məhv oldu cəmalın pərtövündən, ey gözəl,  
Bu nə surətdir, nə heybətdir, bu nə candır sana?

Lütf edüb ver zindəganlıq şəhdi-lə'lindən bana,  
Aşiqin bir tiğlə öldürmək asandır sana?

Yoxdu hüsni Yusifin, xəlv içrə ancaq adı var,  
Hüsdə olmaz bərabər Yusifi-Kən'an sana.

Vəh nə surətdir ki, nəqqəşi-əzəl nəqş eyləmiş?  
Afərin, ta xilqətin qıldı olub heyran sana.

Günbəgün eşqim odı artub ziyad olmaqdadır  
Xəlqi-aləm gər desə hər gündə min böhtan sana.

Atəşi-hicranə yandırma ki, tabım qalmadı,  
Sağəriyə zülmdür, ey dilruba, üsyan sana.

Etmədi tə'sir ahü nalövü əfğan ona,  
İmdi bildüm xoş gəlübdür naleyi-hicran ona.

Kimə dərdimi deyüm, ixbar edüm, yox çarəsi,  
Olmadı, hərgiz, olam mən bir gecə mehman ona.

Görməmiş ruyin bəsi müşküldi can vermək bana,  
Gəlsə canan, səhldir qurban edəm mən can ona.

Mətləbi-dil oldu hasil, ruhü cismü canımı  
Saxladum ol qədr kim, ta eylədim qurban ona.

Qüdrətin ayineyi-vəchində Həqq zahir qılub,  
Hüsni-surətdə yetişməz huriyü qılman ona.

Atəşi-hicranə yandı cismü canım, ey fələk!  
Eşq odunda yanmağa cismim gəlür asan ona.

Mən' edərlər Sağərini eşqdən, qafildilər,  
Yoxdu bu şəhr içrə bir kəs – olmasın heyran ona.

Ayineyi-hüsndür məzhəri-sün'i-Xuda,  
Qıldı təcəlli əzəl, ayinə tapdı səfa.

Qət'i-nəzər qılmazam arizi-gülnardən,  
Çöhreyi-cananədir didəyə nuri-cəlal.

Qət'i-ümid olmuşam ol dili-divanədən,  
Türreyi-şəbrənglə oldı könül aşına.

Hali-dilimdən xəbər oldı nigarım məgər,  
Xəncəri-peykanlə dərdimə qıldı dəva?

Zar könül sinədən oldu fərari bu gün,  
Şükr Xudavəndimə, hacətim oldı rəva.

Çıxdı vətəndən könül, yadıma düşmür vətən,  
Künci-qəfəsdən məni eyləmə əsla rəha.

Bəhri-xəyalatda qərq olub Sağəri,  
Əfv elə, ya Rəbb, məni, olsa sözümdə xəta.

Ruhimin tutisi ol şəkkəri-göftarə fəda!  
Aləmin şahidi bu ləfzi-dürərbarə fəda!

Nə qədr ömrimi qılub sərf rəhi-eşqində,  
Aqibət eylədüm ol dilbəri-xunxarə fəda.

Qəfəsi-təndə könül mürğini həbs etmişdim,  
Eylədüm aqibət ol zülfi-siyəhkarə fəda.

Canımı saxladum ol qədr bələdən təndə,  
Eylədüm şövqlə bir yari-vəfadarə fəda.

Kaş min canım olaydı bu bədən mülkində,  
Hər birin min göz edəydüm belə dildarə fəda.

Zarü bimar olan könlümə tapdum çarə,  
Eylədüm mürği-dilim didəyi-bimarə fəda.

Sağəri canını vəqf etdi vəfadarlərə,  
Çəkdi zəhmət nə qədər – ol güli-rüxsarə fəda!

Bilmərəm kim, nə deyübdü genə əğyar sana?  
Qeyri-vəz' ilə olub şiveyi-rəftar sana?

Zülfü-zəncirinə çəkdün dili-divanəmizi,  
Neyləmişdi, de görüm, bu dili-qəmzar sana?

Dolanur dövri-rüxün zülfü-siyəh hər saət,  
Mən kimi zülfün olub aşiqi-didar sana.

Mən qəmi-eşqinə düşdüm, bilmərəm eşq nədir,  
Olmasın mən kimi bir kimsə giriftar sana!

Dərdimi badi-səbayə dedüm izhar etsün,  
De görüm, badi-səba eylədi izhar sana?

Qıl təkəllüm mənə, ey büti-ziba, hər dəm,  
Verdi Həqq çünki belə lə'li-şəkərbar sana.

Sağəri, qılma şikayət, dəxi qəmzarım yox,  
Tirü peykamı olub sinədə qəmzar sana.

Çöhrəsi cananımın bir mahi-ənvərdir bana,  
Qaməti-mövzunilə sərvə-sənubərdir bana.

Tiği-qəhrin gər ura başıma eyni-lütfdür,  
Fəxr qıllam tiğinə bir tacü əfsərdir bana.

Gər görəm yarı rəqiblən olubdur həmnəşin,  
Od dutar canım, o gün bir türfə məhşərdir bana.

Gər desəm, kafər məqamı cənnətü firdövsidir,  
Anlamazlar mətləbim, derlər ki, kafərdir bana.

Sal nəzər, gör cənnət içrə kafəri kim, seyr edər,  
Ruyi-cənnət kafəri zülfi-müənbərdir bana.

Səlsəbilü kövsəri neylüm, əlim yetməz ona,  
Şərbəti-lə'lü ləb manəndi-kövsərdir bana.

Sağəri, cəhd eyləmə vəslinə, tapmazsan onı,  
Hicr odunda yanmaq Həqqdən müqərrərdir bana.

Ey məlahət bağının xəzan güli, ey dilruba,  
Bu qədər zülm-cəfanı sən bana görmə rəva.

Can verüb min şövqlə, vəslinə vasil olmuşam,  
Rəhm qıl, ey çərxi-dun, hicranə qılma mübtəla.

Zülfdür dövri-rüxündə dövr edər dövri-qəmər,  
Yoxsa gənci-hüsn üstündə yatubdur əjdəha?

Yarını gördü, özünü bilmədi kim, varü yox,  
Lal olubdur aşiqin, ondan dəxi çıxmaz səda.

Gülüstən oldu xəzan, səhni-çəmən viran olub,  
Səhni-gülzari-çəməndə qalmaqda hərgiz səfa.

Canımı, nəzr eylədim, cananıma qurban edüm,  
Gör nə bədbəxt olmuşam kim, hacətim olmaz rəva.

Uyma, ey dil, bu cəhanın şahidi-zibasına,  
Bivəfadır, Sağəri, hiç kimsəyə qalmub vəfa.

Düşübdür başıma zülfi-siyahından əcəb sevda,  
Olub divaneyi-zənciri-zülfün aşiqi-rüsva.

Könüllər izdihamı, şənə zəcri vermədi təmkin,  
Səri-zülfündə bir dəm könlümə gün, ey büti-ziba.

Bu surətdə, bu qamətdə, bu hüsnü xülqdə hərgiz,  
Nə dünyadə, nə üqbadə sana bir kimsə yox həmta.

Nə yalquz ixtiyarım aldı əldən çeşmi-cadusi,  
Bu çeşmi-fitneyi-məstin salubdur aləmə qovğa.

İnani-ixtiyarım aldı əldən çeşmi-məxmurin,  
Cəmalın gülşəni qılmış könül mürğün əcəb şeyda.

Deyərdim dərdimi cananıma qaçan edüm izhar?  
Səni gördüm, özimi görmədüm mən, ey mələksima.

Bana olmaz bərabər, Sağəri, Məcnuni-Leyladən  
Yetişməz eşqimə, hərgiz, yəqin qıl, Vamiqi-Əzra.

Ey könül, gəl rəhm qıl bu nazpərvər canına,  
Əhli-ələm cəm' olur nəzzareyi-əfğanına.

Zülməti-zülfündə könlüm mürği gəzdi telbətəl,  
Yetmədi hərçənd güzəri çeşmeyi-heyvanına.

Aşiyanı könlümün ol türreyi-tərrarədir,  
Bülbüli-dil oldı mail qönçeyi-xəndanına.

Türreyi-tərrar içində qoyma tənha, səngdil,  
Könlümü tapşurgilən ol navəkü peykanına.

Ağla, ey göz, vəslə yetcək qıl şikayət hicrdən,  
Bəlkə rəhm etsün nigarın didəyi-giryana.

Sinədə min göz açaydı kaş peykanın bana,  
Hər biriylə mən baxaydum çöhreyi-rəxşanına.

Atəşi-hicran mənim yandırdı canım, Sağəri,  
Qalmadı cismimdə taqət cifeyi-hicranına.

Şanə qıldı könlümi zülfi-pərişandan cüda,  
Gör necə bədbəxtdir, ruhi qilub candan cüda.

Bağbani-bimürüvvət sındurub balü pərim,  
Səngi-zülmilə urub qıldı gülüstandan cüda.

Ruh cismimdən cüda olsun, xilas etsün məni,  
Olmasın, ya Rəbb, könül mülki o peykandan cüda!

Dolanur dövri-rüxündə könlümün pərvanəsi,  
Necə kim pərvanə olmaz şəm'i-suzandan cüda.

İnfikak etməz məni səndən, məgər mövtü əcəl?  
Zərrə müşküldür ola ol mehri-rəxşandan cüda.

Qanə dönmiş, pərələnməmiş dil bana oldı rəqib,  
Olmasın, ya Rəbb, könül fəryadü əfğandan cüda.

Can cüda olsun tənimdən, olmasın, ya Rəbb, ola  
Cismi-rəncurim mənim ol tiri-müjgandan cüda.

Bəndi-bəndimdən əgər qət' etsələr, mümkün degil  
Kim, olam ol sərvqəddi-mahtabandan cüda.

Sağəri, ahü fəğanından cəhan qan ağladı,  
Bais oldur kim, olubdur vəsli-canandan cüda.

Mərdümi-çəşmim, görün kim, eyləyüb ehsan bana,  
Hər zəman isar edər yüz min dürri-qəltan bana.

Ağzı fikrində vücudimi ədəm qıldı fələk,  
Olmadı kim, faş ola bu nükteyi-pünhan bana.

Nəş'eyi-zövqü məhəbbət cövhəri-zatimdədir,  
Ol səbəbdən xoş gəlür bu navəki-peykan bana.

Öldürür gəh qəmzəsi, gəh işveyi-canan bəni,  
Kaş edəydi dilbərim bir dəfə qəsdi-can bana.

Vəslə hicran olur, hicrandadır ümmidi-vəsl,  
Vəslən könlüm çıxubdur, xoş gəlür hicran bana.

Deməsünlər qanlı yaşım cismimi gülgün edüb,  
Xəl'əti-gülgundur, ən'am edüb canan bana.

Bu nə rüxsari-mələhətdir, nə nazü işvədir?  
Sağəri heyran sana kim, xəlq olub heyran bana.

Atəşi-hicran ara yanmağı əğyarım görüb  
Ağladı əhvalıma, çün çeşmi-xunbarım görüb.

Ağla, ey göz, nalə qıl, ey dil, bahar əyyamıdır,  
Var ümidim rəhmə gəlsin naleyi-zarım görüb.

Gün dutuldu, çöhrəsindən getdi nuri, qalmadı,  
Bu cəhəttəndir: bu gün Gün çöhreyi-yarım görüb.

Şanə dəgdi zülfə, ya badi-səba, yoxsa mənim  
Ahi-sərdimlə pərişandur şəbi-tarım görüb?

Gördüm əğyarı bu gün – bəhri-məhəbbət cuş edüb,  
Anladum kim, çöhreyi-yarımı əğyarım görüb.

Yox dilim dərdi-dilim cananə izhar eyləyüm,  
Rədd qılsın qövlimi hər kimsə göftarım görüb.

Girmədi meyxaneyi-piri-muğanə Sağəri,  
Ol zəman ki, nərgisi-şəhlayi-xəmmarım görüb.

Şəm'i-rüxsarına könlüm quşi pərvanə olub,  
Hiç pərva eyləməz yanmaqa pərvanə olub.

Könlümi mən' edərlər: – Niyə məcnun oldun? –  
Baxdı zənciri-səri-zülfünə, divanə olub.gül

Getmə firdövs-i-üzarına, könül, danə için,  
Adəmin xiffətinə bais bir danə olub.

Gözi cəllad olub canımı istər, nə əcəb.  
Bu könül mürğinə cəllad bu gün şanə olub?

Kimə dərdimi deyüm, dil bana rəhm eyləməyüb,  
Zülfünə üns dutub dil, bana biganə olub.

Keçdi gülzari-vüsalında olan nalələrim,  
İmdi mənzil bana bir guşeyi-viranə olub.

Bu gün, ey eşq, gəlüb cuşə məni məcnun qıl,  
Deməsünlər bana kim, Sağəri fərzanə olub.

Bu naməni bir aşıqi-biçarə yazub,<sup>12</sup>  
Bir kafəri-xunxari-sitəmkarə yazub.

Ey qasidi-fərxəndə, apar kağızımı,  
Ver yarə, de kim, bir cigəri yarə yazub.

Öldürdü məni bu dərdi-münşiyi-qəza,  
Gülçöhrə nigarımı neçün xarə yazub?

Münşiyi-qəzavü qədər əvvəl gündən  
Bəxtimi mənim o zülf tək qarə yazub.

Sinsun əli münşiyi-qəzavü qədərini,  
Dildari-vəfadarımı əğyarə yazub!

Təhrir qılıb qanlı gözüm yaşilə,  
Min əczlə bir yari-dilazarə yazub.

Yetcək sana kağızım dəxi etmə dirəng,  
Vəslini təbib dərdimə çarə yazub.

Can verdi fəraq odunda min həsrətilən,  
Bu şe'ri-cədidi Sağəri tazə yazub.

---

<sup>12</sup> Bu qəzəlin ilk beş beyti 10<sup>a</sup> vərəqinin haşiyəsində, son üç beyti 10<sup>b</sup> vərəqinin haşiyəsində yazılmışdır.

Vüsalınə yetişdim bir də hicran olmasın, ya Rəbb!  
Pərişan zülf tək könlüm pərişan olmasın, ya Rəbb!

Olub amadə qətlimçün, mübarək əzmdir, ey dil,  
Bu əzmindən, Xudavənda, peşiman olmasın, ya Rəbb!

Açubdur sinəmə min göz xədəngi-tirü peykanı,  
Məhəbbət zövqünün sirri numayan olmasın, ya Rəbb!

Ləbin fikrü xəyalilə könül bir ləxtə qan oldı,  
Rəqibin könli könlüm tək belə qan olmasın, ya Rəbb!

Vüsalə yetmək olmaz, hicr qədrin bil, xoş aləmdir,  
Vüsalın anma çəq, hicranə pəyan olmasın, ya Rəbb!

Gəlüb cərrahlər təndən çıxarsın qanlı peykanın,  
Çıxan cismimdən olsun can, peykan olmasın, ya Rəbb!

Cəhan cümlə xərəb olsa, yeməz qəm Sağəri, billah,  
Xocəstə mülkdür meyxanə, viran olmasın, ya Rəbb!

Çöhreyi-gülgünə, səndən gər ala yarım niqab,  
Xiclətindən çərxə çıxmaz həşr olunca afitab.

Çöhreyi-cananımın xurşidə yoxdur nisbəti,  
Ay cəmalından alur peyvəstə nurin afitab.

Ləbləri lə'li-Bədəxşan tək qararmış, bilmərəm:  
Xuni-aşıqdir edüb rəngin, ya rəngi-şərab?

Sordum ağzı sirrini hər nüktədandan, bilmədi,  
Eylədim təhqiq özündən, vermədi əsla cəvab.

Hansı dərdimə əlac etsün müalicilər bənim?  
Bir degil dərdim ki, hərgiz yox ona həddü hesab.

Vəsl mə'mur eyləməz əsla bu viran könlümi,  
Firqətində xaneyi-aşiq belə olmuş xərab.

Gər vücudini ədəm qılsan, yetərsən yarına,  
Sağəri, bil kim, vüsalına vücudindir hicab.

Mürği-dil pərvaz edüb zülfi-pərişanın görüb,  
Düşməsunmi damə zülfi-ənberəşanın görüb?

Necə lağər olmasın cismi-zəifim qüssədən? –  
Neçə illərdir çəkübdür daği-hicranın görüb.

Gördü hər kəs kim, mənim əhvalıma qan ağladı  
Sinəm üzrə hər kişi kim zəxmi-peykanın görüb.

Bağban qət' etdi sərvin riştəsin gülzardan,  
Ol zəman kim, yarımın səvi-xuramanın görüb.

Qönçələrdən təng olub, hərgiz açılmaz qüssədən,  
Bu yəqindir kim bana, lə'li-dürəşanın görüb.

Gər sirişkim bəhri-zəxxar oldı, qərq oldum ona,  
Səndən ayru cismi-zarım Nuh tufanın görüb.

Sağəri düşdi ayağına badə tək qan-yaş tökər,  
Gülşən içrə nazilə hər ləhzə cövlanın görüb.

Sənsiz, ey dilbər, gözüm bəhri əcəb tufan edüb!  
Qərq edübdür cismimi, gəl gör necə tüğyan edüb!

Ləşkəri-hicran hücum etdi bu gün can mülkünə, –  
Könlümi tiği-qəzəblə ləxtə-ləxtə qan edüb.

Gərdişi-dövri-fələkdən razıyam, yox bir sözüm,  
Hər nə etmişdir, edübdür – atəşi-hicran edüb.

Lüftə bax mə'suqdən ehsan edübdür aşiqə! –  
Tiği-əbrusinə, tiri-qəmzəyə mehman edüb!

Mən xəyali-vəslilə könlümi şad etdüm bu gün,  
Vaqif oldı hicr odı, qəsdı-dili-suzan edüb.

Sən görən aşiq degil, gəl gör necə surətdədir? –  
Xəlqi-aləm cəm' olub, cümlə bana heyran olub.

Sağəri tənha degil qurban bu gülrüx dilbərə,  
Şiveyi-rəftarü göftarına min qurban olub.

Gör ala məh çöhrəsindən lütf edüb yarım niqab,  
Həsr olunca xiclətindən çərxə çıxmaz afitab.

Neyləmişdüm mən sana, ey padişahi-mülki-hüsn,  
Atəşi-hicrana cismi-zarımı qıldun kəbab?

Və'də verdün gəlmədün, bais nə oldı, bilmərəm,  
Düşdi könlüm mülkinə gəl gör nə növ'i-iztirab.

Ləşkəri-şövqin alub dil mülkini, viran edüb,  
Vəslilə abad qıl, qoyma bu mülki sən xərab.

Çeşmeyi-abi-həyatından məni sirab qıl,  
Yanmaqa eşq atəşində qalmadı cismimdə tab.

Ağzımı sordum nigarımdan bəni agah qıl,  
Qəhr edüb etdi<sup>13</sup> ki, sorma ağzımı, yoxdur cavab.

Dilbərim, axır nəfəsdür gəl görüm məh təl'ətin,  
Can çıxar təndən gedər, kafər, şitab eylə, şitab!

Badə tək düşdüm ayağə, dut əlimdən rəhm qıl,  
Sağəri üftadədir, dövri-fələkdənqıl səvab.

---

<sup>13</sup> Burada: "dedi". Ola bilsin, "ayıtdı" sözünü belə yazmışdır.

Məhtəl'ətim nolub ki, gözümdən nihan olub?  
Yoxsa rəqib məhvəşimə pasiban olub?

Bülbül nə növ' gülşən ara nalə etməsin,  
Çün xari-bədmədar gülə bağban olub?

Ey şanə, dəgmə könlümə zülfündə, qıl həzər,  
Könlüm quşuna türresi dari-aman olub.

Bir dərdə düşmüşəm ki, onun yoxdu çarəsi, –  
Bəndən nigar qəhr qılub, bədgüman olub.

Lə'lin xəyalı bağırimi qan etdi hierdə,  
Qanlı yaşım la pırəhənim ərgəvan olub.

Xoş gülşəndi gülşəni-rüxsarı yarımın,  
Səd heyf, gülüstan cəmalı xəzan olub.

Ta eylədüm həvəs ləbi-lə'linə məhvəşün,  
Biçarə dil bu fikrdə bir ləxtə qan olub.

Eyn bəhari-hüsndə qədrimi bilmədi,  
İmdi xəzan dəmində bana mehriban olub.

Meyxanə məhəbbəti-mə'suqə, Sağəri,  
İrşad qılmaqa bana piri-muğan olub.

Dideyi-əhli-nəzər bir belə surət görməyüb,  
Bamələhət, sərvqamət, mahtəl'ət görməyüb.

Atəşi-hicran məni yandırdı – yansun mən kimi,  
Nalədən qeyri cəhanda hiç ləzzət görməyüb!

Vəslə yetsəm, qıl nəvaziş aşiqi-divanəni, –  
Atəşi-hicran ara cismim fərağət görməyüb.

Bağban, azad qıl könlüm quşını həbsdən,  
Şanə zəcrindən könül zülfündə rahat görməyüb.

Qaməti sərvə əlamətdür qiyamətdən bana,  
Deməsünlər kim bana, hərgiz, qiyamət görməyüb.

Dami-zülfündən xilas etmə, dəxiləm mən sana,  
Könlümün mürği cəhanda hiç zillət görməyüb.

Bülhəvəsdən bədgüman olmuş bu mə'suqəm mənim,  
Sağəridən məhvəşim, hərgiz, xəyanət görməyüb.

Dideyi-giryanımı ol dəm ki, cananım görüb,  
Ağladı əhvalıma, çaki-giribanım görüb.

Bax, rəqibi-rusiyahə, qıldı istehza bana,  
Atəşi-hicran ara çün çeşmi-giryanım görüb.

Cəm' olub nəzzarəmə xəlqi-cəhan, ey dilruba,  
Yandılar bir-bir bana hali-pərişanım görüb.

Xəlqi-aləm bildi səyyad eyləmiş seydi-könül,  
Zəxmi-sinəmdən könüldə qanlı peykanım görüb.

Pərtövi-xurşid ayağına düşər, bir vəchi var:  
Mən kimi aşıq olubdur, mahtabanım görüb.

Qümrilər meyl eyləməz sərvə, nə rəğbət, bağban  
Ol səbəbdəndir, bu gün sərvə-xuramanım görüb.

Vəslinə meyl eyləməzlər, Sağəri, cananımın, –  
Dəgdi aləm bir-birinə daği-hicranım görüb.

Məh təl'ətin şüai məni heyrətə salub,  
Məxmur gözlərin bədənim afətə salub.

Düşdi kəməndi-zülfünə könlüm quşi o gün,  
Könlüm quşini xali-siyəh qeyrətə salub.

Zövqi-vüsalü fikri-şəbi-tari-fırqətin  
Biçarə aşiqi necə gör zəhmətə salub!

Hər dəm ki gördi zülfi-pərişan mürği-dil,  
Çəkdi məni o zülmət ara, möhnətə salub.

Xali-siyahi-kafəru zülfi nigarımın  
Hicran evində aşiqini üzlətə salub.

Saldı kəməndi-zülfünə səyyad könlümi,  
Dari-nəşat içində əcəb izzətə salub!

Fəryad, Sağəri, nuri-rüxi-alə! Dilbərim  
Qoymaz baxam yüzünə, məni həsrətə salub!

Ənbəri-zülfinə verüb piçü tab,  
Saldı genə xatirimə iztirab.

Mehr nigarımın olub aşiqi,  
Payinə sürtər yüzini afitab.

Xəlqi-cəhan mən kimi heyran olı,  
Görsə yüzün dilbərimin biniqab.

Var cəhan içrə bəsi bədnəzər,  
Çıxmagilən mehr kimi bihicab.

Fikri-vüsalında şəbi-hicr ara  
Gəlmədi bu didmə bir ləhzə xab.

Bağladı meyxanəni piri-muğan,  
Məst gözündən olub aləm xərab.

Navəki-müjgandı, ya nizədür,  
Ya fələki-hüsndə tiri-şəhab?

Atəşi-hicranə yanub Sağəri,  
Həşr günü Həqq bana verməz əzab.

Şəhi-əşqin olubdur canə qalib,  
Nə yalquz canə, həm imanə qalib.

Vüsalından ümidim qət' qıldum,  
Onunçun olmuşam hicranə qalib.

Nigarım şərbəti-lə'lü ləbilə  
Olubdur çeşmeyi-heyvanə qalib.

Qəddi Tuba, ləbi Kövsər, rüxi gül,  
Cəmalın pərtövi qılmanə qalib.

Mənim dərdimdə acizdir müalic,  
Olubdur dərdimiz dərmanə qalib.

Fəraqın zülməti təqrirə gəlməz,  
Vüsalın pərtövi imkanə qalib.

Fəğanü göz yaşimlə olmuşam mən  
Özüm Nuha, gözüm tufanə qalib.

Rəqibi-səgsifətdən bak qılman,  
Necə rubəh ola aslanə qalib?

Bu eşqi-pakini kim, aləm içrə  
Olubdur, Sağəri, İranə qalib.

Göz yaşımından damənim gəl gör necə gülgün olub,  
Həsreti-lə'linlə könlüm ləxtə-ləxtə xun olub.

Könlümi zənciri-zülfündən xilas etmən, aman,  
Bağlanubdur türreyi-Leyləyə dil, Məcnun olub.

Xəlqdən qaçdum ki, sirri-eşqi pünhan eyləyüm,  
Dövləti-eşqindən, ey məh, mənzilim hamun olub.

Can xilas etmək bələdən səxt müşküldür bana,  
Bu cəhətdən düşməni-canım bu çərxi-dun olub.

Qüssədən bir dəm açılmaz qanə dönmüş bu könül,  
Qalmaq aləmdə bir qəm, sinəmiz məşhun olub.

İstər idim tərək edəm eşqini məqdur olmadı,  
Günbəgün, saətbəsaət şövqimiz əfzun olub.

Səndə, ey gülrüx, dəxi mən mehribanlıq görmədüm,  
Yarımın gör, Sağəri, əhvalı digərgün olub.

Əbri-zülfündən onun çöhrəsinə sayə düşüb,  
Əqrəbi-zülfədi, ya sünbülü-tər ayə düşüb?

Daneyi-xali-siyəhdir rüxün üzrə, yoxsa  
Nöqtəyi-küfr gəlүbdür – necə tərsayə düşüb?

Muri-xəttədir ki dutub çöhreyi-alın, yoxsa  
Mişki-tatar gəlүbdür rüxi-zibayə düşüb?

Şanövü bad bana qıldı sitəm zülf içrə,  
Şanəni gördi könül, gör necə pərvayə düşüb!

Özümi dərk eləmək qalmadı hərgiz məndə,  
Ta gözim mərdüməgi ol dürri-yektayə düşüb.

Həbəş əhlidi Xütən mülki ara düşdi qərrib,  
Yoxsa kim xali-siyəhdir, rüxi-həmrayə düşüb?

Rüxi-həmrədə ərəqdir düzülüb hər tərəfə,  
Yoxsa şəbnəmdi, həvadən güli-rə'nayə düşüb?

İçməmiş badeyi-saf ləbi-cananından,  
Sağəri meykədəyi-eşqdə qövğayə düşüb.

Dideyi-məsti bana bir vəz'lə vermiş firib,  
Cismü canımda bənim nə səbr qalmış, nə şəkib.

Gülüstan oldı xəzan, imdi xərif əyyamıdır,  
Sud qılmaz dadü fəryadın dəxi, ey əndəlib.

Mən ona talib, o da rağib bana, ey dustlər,  
Dilbərim sahibvəfadır, neyləyüm, qoymaz rəqib.

Bilmədi bimari-əşqi-çöhreyi-məhtəl'ətəm,  
Nüsxə yazmış çareyi-dərdimə kor, əhməq təbib.

Nöqtədir, ya zəngi bəççə biədəblik eyləyüb? –  
Cür'ətə bax, çeşmeyi-heyvana olmuş qərib!

Mən' qılma ahü əfğandan məni, ey səngdil,  
Dərd çox, həmdərd yox, ah etməsin miskin qərib?

Sağəri, şükr eylə hicran atəşində yanmaqa,  
Şərbəti-vəsli dili-bimarıma olmaz nəсіб.

Nərgisi-şəhla gözi cismimi bimar eyləyüb,  
Ruzgarım zülfi-şəbrəng şəbi-tar eyləyüb.

Hansı dərdimə qılum çarə, fələk etmiş bana? –  
Bir degil, min dərdi-ənduhə giriftar eyləyüb.

Bağban, təklif qılma gülüstanə sən bəni,  
Sinəmi peykanü tiri gör nə gülzar eyləyüb!

Yoxdu bir yarü mədədkarım, bana qəmxar ola,  
Künci-qəmdə çərxi-gərdun, gör, bəni xar eyləyüb.

Yarımı əğyar gör kim necə sirab eylədi,  
Ol səbəbdəndir mənim qətlimdə israr eyləyüb.

Eyləmişdüm atəşi-eşqini pünhan sinədə,  
Göz olub bais bana, əşklə izhar eyləyüb.

Sağərini məst sanmın kim, edər şürb müdam –  
Badeyi-lə'li məni məxmuri-xəmmar eyləyüb.

Qəlbimin mülkünə ta eşqin şəhi ləşkər çəküb,  
Tiği-əbrusi olub yağı bana, xəncər çəküb.

Sinəmin dağın görüb həml etməyin od yandırub,  
Sinəmə bu dağları bir belə məhpeykər çəküb.

Dilbərim basdı qədəm xaki-gülüstanə, o dəm  
Xakdən mövcud olub sərvə-sənubər, sər çəküb.

Daneyi-xalına meyl etdi könül mürği, o dəm  
Tiri-müjganı nigarın qətlimə səflər çəküb.

Bidilü biçərəm, düşmən olubdur dil bana,  
Zülfə-tarilə könül mürğini bu kafər çəküb.

Ruzi-əvvəldəndi bu surət, nigarım, yoxsa kim,  
Arizi-gülgununa məşşatələr zivər çəküb?

Məst olub, hərgiz, özini bilmədi kim, varü yox,  
Sağəri meyxaneyi-eşqində ta sağər çəküb.

Ruzi-əvvəldən Xuda cananə gül peykər verüb,  
Çeşmi-məstü nöqtəyi-xalı ona zivər verüb.

Hikməti-Həqqi nə bilsün xəlqi-aciz kim, nədir?  
Dustin üryan qılıbdur, kafərə əfsər verüb.

Qabiliyyətdir təqaza eyləyən nikü bədi,  
Ol səbəbdəndir bana zəhr, özgəyə şəkkər verüb.

Aşiqə qıldı əta hicran odunda yanmağı,  
Ruzi-əvvəl çün məhəbbətdən ona sağər verüb.

Qalmışam heyran, nə hikmətdir bu, aşiq sinfinə  
Sirri-eşqi verməyüblər, cismü canü sər verüb?

Göz yaşım dutdu cəhanı firqətində, ey gözəl,  
Qeyrə gün verdi, bana çərxi-fələk əxtər verüb.

Yazdılar Məcnunə Leylanı əzəl katibləri,  
Sağəri həqq aşiqdür xəlqinə [rəhbər] verüb.

Sün'ülə Həqq özini xəlqə nihan eyləməyüb,  
Zatını zərreyi-imkanə əyan eyləməyüb.

Aşiqi-saliki-arif bu cəhan mərdüminə,  
Sirri-eşqi-əzəli hiç bəyan eyləməyüb.

Tiği-xunrizlə səd çak qılub aşiqini,  
Bələ sərməst olub, canə aman eyləməyüb.

Aşiq ol Həqqə, cəhan əhlinə uyma, ey dil,  
Talibi-Həqq bu dəhr içrə ziyan eyləməyüb.

Şəbi-hicrandə görüb, naləmi mən' eyləməyün,  
Kimdi bu dari-fəna içrə fəğan eyləməyüb?

Məni öldürdi bu həsrət, kimə dərdimi deyüm? –  
Sinəmi tiri-itabına nişan eyləməyüb!

Yüz qoyub zövqlə payinə, fəda etmək için  
Can verüb Sağəri cananə ki, qan eyləməyüb.

Bu nə qəddir, nə qiyamət, bu nə hüsnü hərəkət? –  
Əqlimi məhv qılıb, etdi məni hüsnünə mat!

Abidü zahid əgər görsə cəmalın, bişəkk,  
Mustafa ruhuna hər ləhzə verür yüz salavat.

Halımı bilmədün, ey kafəri-birəhm gözəl,  
Şəbi-hicranda sənsiz necə keçdi ovqat?

Məni qorxutma qiyamətlə sən, ey zahidi-şəhr,  
Şəbi-hicranı olubdur bana yövmi-ərəsat.

Mürdə tək düşmüş idüm atəşi-hicran içrə,  
Şərbəti-lə'li-ləbin verdi bana tazə həyat.

Bu necə cismü bədəndir, bu necə qönçə dəhən?  
Görməyüb didəyi-aşiq belə pakizə sifət.

Kəştiyi-şövqümü girdabə salub mövci-həvəs,  
Eşq bəhrində bana olmadı ümmidi-nəcat.

Badə tək saldın ayağa bu gədayi-dərinini,  
Lütf edüb dut əlimi, ey şəhi-alidərəcət!

Kimə dərdimi deyüm, arizi-gəndümgundan  
Rəhm edüb Sağəriyə vermədi bir danə zəkət.

Bu nə sərvdir, nə qamət ki, edər əyan qiyamət?  
Bu nə çöhrədir, nə təl'ət, bu nə hüsndür, nə məlahət?

Dutub əldə tiğü xəncər, qılıb aləmi müsəxxər,  
Məni öldürür bu kafər, budu əhli-əşqə hörmət?

Bu nə qənddir, nə şəkkər, bu nə çeşmədir, nə kövsər,  
Budu lə'li-safü dilbər, verir ruh [zülfi] ləzzət.

Bu nə çeşmədir, nə cadu, bu nə fitnədir, nə ahu,  
Bu nə türredir, nə giysu, sana Həqq edüb kəramət?

Bu nə cism, ruh, candur, bu nə afəti-zamandır,  
Bu cəvan əcəb cəvandır ki, gəlür xocəstəsürət?

Al üzündən o niqabı, qıl rövşən afitabı,  
Gətü sal o rəxtxabı, dəxi durma, oldı xəlvət.

Məni, Sağəri, zəmanə necə gör yetürdi canə,  
Gedər olsam hər məkanə, bana yoxdu bir fərağət.

Cəhanda görmədüm mən istirahət,  
Biğeyr əz möhnətü dərdü küdurət.

Ləb kövsər, rüx firdövsi-cənnət,  
Əlamətdür qiyamətdən bu qamət.

Vüsalına nigarın yetmədüm mən,  
Şəbi-hicranıma yoxdur nəhayət.

Məni azad qıl künci-qəfəsdən,  
Bəhar əyyamıdır, ey bimürüvvət!

Kişinün hüsnü xülqi xəlq içində  
Dəyanətdir, dəyanətü istiqamət.

Dilim lal olsun, ey dilbər, əgər mən  
Edəm qeybətdə səndən bir şikayət!

Könül mürğün sana tapşurdum, ey gül,  
Sana bəndən əmanətdir, əmanət.

Götürməz damənindən Sağəri əl,  
Gər eylərsə məni aləm məlamət.

Gəl, ey dil, nalə qıl, hicranda dildarı xəbərdar et,  
Şəbi-hicran ara mən çəkdüğim dərdimi izhar et.

Könül eylər təmənnə gülüstan seyri, gül, ey didə,  
Töküb qanlı yaşın, damanımı sən rəşki-gülzar et.

Fəraqında yanub canım, vüsalın oldu dərmanım,  
Təkəllüm qıl bənimplə, sakit olma, yar, göftar et.

Olub biganə dil məndən, qıubdur zülf ara məskən,  
Onı sən, şənə, qoyma zülf ara, hər ləhzə azar et.

Bana mümkün degil yetmək nigarın kuyinə, barı  
Qəmim təqrir qıl, badi-səba, cananə israr et.

Məni qıldı cüda səndən rəqibi-kafərü bidin,  
Xudavənda, rəqibi mən çəkən dərdə giriftar et!

Deyün dərdimi cananə, doyubdur Sağəri canə,  
Gəlüb bu beyti-hicranə bana bir ərzi-didar et.

Şərbəti-lə'lin bana, ey dilruba, verdi həyat,  
Zahir oldı cismimə lə'li-ləbindən mö'cüzat.

Rahi-eşqindən mühal olmuş ayağ çəkmək bana,  
Eşq məhbusuna olmaz eşqdən olsun nəcat.

Aşiqindən hiç mə'suqə təğafül eyləməz,  
İşvövü nazlə hər dəm göstərür min iltifat.

Aşiqi mə'suqdən qılmaq cüda mümkün degil,  
Xəlq için bu əmr müşküldür, edə illa məmat.

Gör nə bədbəxtəm rəhi-eşqində, ey dilbər, sənin,  
Atəşi-hicranını vəslə bana qılmış bərat.

Meyl qılma dari-dünyayə, könül, məkkarədir,  
Bu bəla darında hər kəs əglənüb, qıldı vəfat.

Ey qəni, fəqr əhlinə hüsnün zəkətin gör rəva,  
Sağəri fəqradandır, qıl ona rəddi-zəkət.

Çünkü getdün nəzərimdən bana yüz verdi məmat,  
Bədəni-mürdəyə verdi qədəmin tazə həyat.

Qalmadı hiç məmalik – onu seyr eyləmədüm,  
Görmədüm məhvəş içində belə pakizə sifət.

Paybənd oldı könül zülfi-müsəlsəldə, dəxi  
Yox ümidim ki, ola zülf əsirinə nəcat.

Fil bülənd eylədi hicran ələmi, türfə budur,  
Rüxi-şəh eyləməsünmi məni bu ərsədə mat?

Eşq odı düşdi mənim canıma, əsla sönməz,  
Cismimə bağlana gər bir neçə gün rudi-Fərat.

Ver zəkat rəxtini bu aşiqi-miskinə ki, Həqq  
Füqərə əhlinə vacib eləyüb rəddi-zəkat.

Razıyam, Sağəri, hər nə bana Həqq qıldı əta,  
Kafəri qıldı qəni, fəqr bana verdi bərat.

Kim demiş, məşşatə, tari-zülfi-yarə şanə dut?  
Hər telində zəcrə yüz min dili-divanə dut?

Ey könül, hər surəti-xub görüb meyl eyləmə,  
Bülhəvəslikdən götür əl, daməni-cananə dut.

Çünki əsbabi-şəfaət eyləyüb Həqq Heydəri,  
Daməni-ali-Əlini, ey könül, mərdanə dut.

Bülbüli-baği-məhəbbətsən, könül, fəryad qıl,  
Sakit olma bir zəman, yüz bu güli-xəndanə dut.

Bülhəvəs gər lafi-eşq ursa, ona dutma qulağ,  
Aşiqi-sadiq mənəm, mən qılduqum əfğanə dut.

Rəşkim artar, zülfünü görcək cəmalın seyr edər,  
Qoyma düşsin çöhrənə ol türreni, biganə dut.

Dövri-şəm'i-arizdə tovf qılsa Sağəri,  
Mən' qılma, qoy dolansın könlümi, pərvanə dut.

Nəsimi-sübh, qərribəm, bana sən imdad et!  
Şikənci-zülfi-siyəhdən bəni sən azad et!

Günimi qıldı siyəh şənə tari-zülfündə,  
Xilas eyləgilən, ey əcəl, məni şad et!

Xərabə qıldı fələk canımı fəraqında,  
Xərabə canımı vəslinlə, yar, abad et!

Təriqi-eşqi-məcəzidə, ey Xuda, qoyma,  
Fəriqi-eşqi-Həqqə, lütf eylə, irşad et!

Səba, əgər güzərün düşsə kuyi-cananə,  
Yətən zəmanda nigarıma sən bəni yad et.

Yətəndə vəsli-həbibə, könül, fəğan eylə  
Ki, bəlkə rəhmə gələ dust, dadü fəryad et!

Vüsələ yetmədi əl, Sağəri, nə çarə qılum? –  
Fəğanü nalə ilən hicr evini bərbad et!

Ey könül, qəsdı-kuyı-canan et!  
Ol səri-kudə ah-əfğan et!

Kəsmişəm mən təmə' vüsalındən,  
Cismimi hicr odunda büryan et!

Vermişəm zülfünə könül mürğın,  
Xah giryan, xah xəndan et.

Ey könül, vəsl olmadı məqdur,  
Adəti-suzi-nari-hicran et!

Qoyma görsün yüzini mehrü qəmər,  
Zülfünü çöhrənə pərişan et!

Çöhreyi-ali-dilsitanə, Xuda,  
Günbəgün eşqimi firavan et!

Sağəri, yoxdu çarə əğyarə,  
Payi-dildarə can qurban et!

Ey könül, uyma o zülfi-siyəhə, dilbəri dut,  
Daneyi-arizi-gülğun, ləbi-əhməri dut.

Təşnədir şərbəti-tiğini bu aşiq xeyli,  
Rəhm qıl halına üftadələrin, xəncəri dut.

Gülə aludə olub bülbüli-biçarə əbəs,  
Ey səbə, bülbül de: gəl belə gülpeykəri dut.

Çeşmi-məxmuri könül qönçəsini qan etmiş,  
Bu qəmin dəf'inə, saqi, əlinə sağəri dut.

Uyma məhrulərə, ey dil, həzər et, etmə günah,  
Tövbə qıl, sidqlə damanı-şəhi-Heydəri dut.

Hərzə-hərzə dolanub hər tərəfə getmə, könül,  
Bülhəvəs olma, vətən sən özünə bir dəri dut.

Sağəri, atəşi-duzəx sana tə'sir etməz,  
Cəhd elə həşr günü daməni-peyğəmbəri dut.

Öldürür, billəm, məni bu suzi-hicran aqibət,  
Qərq edər cismimi bəhrə çeşmi-giryan aqibət.

Bir tərəfdən şanə zəcri, bir tərəf fəryadü ah,  
Dağıdub cəm'ıyyətim zülfi-pərişan aqibət.

Səngdil kafərdi dildarım, bana rəhm etməyüb,  
Eylədi kaşanəmi zülmə viran aqibət.

Çeşmi-məstin bir müərbid fitnədir, xab eyləməz  
Ta cəhanda etməyə nahəqq yüz qan aqibət.

Ol ki, mən' eylərdi eşqindən bəni, gördi səni,  
Mən kimi aludə oldı, oldı heyran aqibət.

Sinəmin zəxminə mərhəm qoymadı ol səngdil,  
Zəxminin çakinə urdı tirü peykan aqibət.

Saxladum eşqini pünhan sinədə mən, Sağəri,  
Faş olundı xəlqə, neylüm, sirri-pünhan aqibət.

Görmədi eşqində bir dəm cismi-suzan aqibət,  
Verməyüb aşıqlərə bu beyti-hicran aqibət.

Çeşmeyi-heyvanə lə'lin şərbətindəndir həyat,  
Bu qələtdir: xəlqə verməz abi-heyvan aqibət.

Çareyi-dərdim müalic bilmədi etsin əlac,  
Cismimin zəxminə verdi zəxmi-peykan aqibət.

Tiri-qəməzəndən mənə məhrum qılma, ey gözəl,  
Aşiqi-dilxunədir ol tiri-müjgan aqibət.

Çareyi-dərdim vüsali-yardır hicran ara,  
Sud qılmaz, bəhrə verməz cismə dərman aqibət.

Naleyi-zarımı gördi eşq odunda yanduqum,  
Qəhr edüb aldı əlimdən türfə daman aqibət.

Sağəri çün çeşmi-bimarına meyl etdi, könül,  
Görmədi, hərgiz, cəhanda cislə can, aqibət.

Məhəbbət atəşini günbəgün könlümdə əfzun et,  
Könül dürcini, ya Rəbb, eşqi-cananilə məşhun et!

Tənəffür qılma, ey dil, zəcri-peykan nigarımdan,  
Könül, bas bağına peykanını, peykanı məmnun et.

Cigər bir ləxtə qan oldu rəqibin qövlü zəcrindən,  
Mənim könlüm kimi, ya Rəbb, rəqibin könlünü xun et!

Ziyad eylə könlüdə günbəgün eşqi-rüxün, ya Rəbb,  
Bu Leylatəl'ətin şövqini artur, türfə Məcnun et!

Alubdur dəstinə xəncər məni qətl edə bu kafər,  
Mübarək əzmdir, ya Rəbb, nigar əzmini meymun et!

Gülüstani-vüsalından məni məhrum edüb düşmən,  
Gözüm, qan ağla, hicranda rüxi-zərdimi gülğun et.

Cəfavü cövri çoqdur, Sağəri, bir rəhm yox onda,  
Xudavənda, bu kafər halını döndər, digərgun et!

Girüb bağə, nigarım, bülbülə sən arizi-rüksar et,  
Gül bülbül gözinə, gülrüxüm, xar ilə bizar et!

Bana bir ləhzə fürsət vermədi vəslində cananun,  
Rəqibi bəstəri-möhnət içində zarü bimar et!

Gedübdür xabi-nazə dilbərim, ey dil, fəğan eylə!  
Məni mə'yus qılma, nalə ilə yarı bidar et!

Məhi qıl münfəil, mehri xəcil, çərxi hirasən qıl,  
Məhü xurşidi-əflakə, nigarım, ərzi-didar et!

Məni qəm ləşkəri aldı, əcəb dərdü qəmə saldı,  
Könül, sakit oturma künci-qəmdə, naləvü zar et!

Günim bir vəz'ilə keçdi ümmidi-vəslilə, ey dil,  
Şəbi-zülmati-hicranda, könül, fikri-şəbi-tar et!

Zəmirin sirrini vermə rəqibə, Sağəri, hərgiz,  
Qəmi-pünhanımı fürsət tapanda yarə izhar et.

Ahi-sərdimdən, ey fələk, həzər et!  
Tərk qıl cövri, lütfə nəzər et!

İstəsən duzəxi nədir biləsən,  
Beyti-hicranə bir gecə güzər et.

Hali-zarımı, ey səba, gördün,  
Necə gördün – nigarıma xəbər et.

Əl götürmə nigar eşqindən,  
Sinəni tiri-eşqinə sipər et.

Mərdümi-danə, eşqdə sabit  
Olgilən, ta rəqibi dərbədən et.

Gühəri-eşqə olgilən talib,  
Eşq iksirdir, özünü zər et.

Qüssədən çün açılmadı könlün,  
Sağəri, bu xərabədən səfər et.

Bəhar əyyamı gəldi, ey könül, seyri-gülüstan et,  
Nə qədər fürsət etsən, gülşən içrə dadü əfğan et.

Yüzündən al niqabın, afitabın çöhrəsin dutma,  
Cəmalın pərtövündən xeyli-üşşaqi hirasən et.

Qəmi-əşqin bir oddur, saxlamaq mümkün degil dildə,  
Bana birəhm canan hökm edər: bu sirri nihan et!

Məni divanə qılma, çöhrəni göstərmə əğyarə,  
Yüzün mehrinə bu zülfi-pərişanın pərişan et!

Cəhənnəm atəşindən atəşi-hicran əs'əbdür,  
Rəqibi-kafəri məhbusi-beyti-suzi-hicran et!

O dami-zülfədən istər könül mürğün xilas etsün,  
Bu əzmü cürmdən, ya Rəbb, nigarimi peşiman et!

Bu dari-küfrdə könlüm açılmaz möhnətü qəmdən,  
Bu mülki-Şişəni, ya Rəbb, bəla səngilə viran et!

Cəhanı basdı zülmət, Sağəri, zülfi-siyahindən  
Nigarım, qoyma zülmətdə məni, çaki-giriban et.

Bülhəvəs olma, könül, dur bir rüxi-zibanı dut,  
Qeys tək Məcnun olub, sən daməni-Leylanı dut.

Məst qıl cananımı, hüsnü məlahət artusun,  
Saqi, al dəstinə cami-badəyi-səhbani dut.

Ey əsəs, dutma nigarım damənindən, qıl həzər,  
Dutmalu olsan əgər yarım, məni-rüsvanı dut.

Qaməti sərvə-sənubər, çöhrəsi gül – əhli-dil,  
Bağban, meyl etmə sərvə, bu güli-rə'nanı dut.

Ey könül, aludə olma şahidi-dünyayə sən,  
Cəhd qıl dünyadə eşqi-Həqqi-bihəmtanı dut.

Ömrini sərf eyləmə bir divlə, ömr – əziz,  
Sərf qıl, aləmdə barı bir mələksimanı dut.

Təngə gəldün, Sağəri, bu künci-qəmdə bir zəman,  
Əzmi-gülzar ilə bir dəm sən rəhi-səhranı dut.

Könül təndən çıxub, oldum fərağət,  
Xilas oldum əlindən, Həqqə minnət!

Xəyali-vəslədən, hicran qəmindən,  
Qılıb fariğ məni ol bimürüvvət.

Bu Leylatəl'ətin eşqində gör kim,  
Məni Məcnun edər axır məhəbbət.

Xəzan oldı gülüstanım pozuldu,  
Gedüb əyyami-işrət, gəldi möhnət.

Xilas oldum mələmətdən cəhanda,  
Qəza verdi bana bir künci-üzlət.

Bu bədbəxt fəqirə olmadı hiç  
Nə hicrandə, nə vəslində ləzzət.

Düşübdür Sağəri rənci-xümarə,  
O gündən kim, ləbindən içdi şərbət.

Əqlimi-başdan alub vermədi canan fürsət,  
Dili-bimarimə ol zülfi-pərişan fürsət.

Yandurub cismimi xakistər edüb nari-fəraq,  
Nə deyüm, vermədi bir atəşi-hicran fürsət.

Xirə qıldı gözümü pərtövi-rəxşani-rüxün,  
Baxmaqa vermədi ol mehri-dirəxşan fürsət.

Yetişüb mətləbimə kamım alurdum, bişəkk,  
Neyləyüm, vermədi bir an nigəhban fürsət.

Nəcəfi məskən edərdüm özümə ta dəmi-mövt,  
Versəydi bana gər Xaliqu-Sübhan fürsət.

Gedərəm həsrətlə dari-fənadən əliboş,  
Bu cəhan içrə bana vermədi şeytan fürsət.

Görmədi çöhrəsini Sağəri cananəsinin,  
Vermədi vəslə bu didəyi-giryən fürsət.

Cəhanda olmadum candan fərağət,  
Bu cismi-zarü nalandan fərağət.

Nə vəslilə könül şad oldı bir dəm,  
Nə canım tapdı hicrandan fərağət.

Qaragünlü könül mürğinə olmaz  
Şəbi-zülfi-pərişandan fərağət.

Bana dil vermədi təmkin, hərgiz,  
Şəbi-hicranda əfğandan fərağət.

Gecə-gündüz tökər əşkin dəmadəm,  
Bana yox çeşmi-giryandan fərağət.

Bu sinəmdən saqalmaz hiç yarə,  
Tapub sinə o peykandan fərağət.

Nigarım mehribandur, Sağəri, leyk,  
Bana yoxdur nigəhbandan fərağət.

Salmışam atəşi-eşqi dili-suzanə əbəs,  
Bilmədüm qədrimi mən, qəsd elədüм canə əbəs.

Bilməmiş eşq nədir, suzi-məhəbbət nə imiş,  
Qılmışam mən özümü eşqdə divanə əbəs.

Atəşi-eşqdə yanmaqda əgər ləzzət yox,  
Yandururmu özünü şəm'də pərvanə əbəs?

Şanövü bad bana vermədi təmkin bir dəm,  
Mürği-dil bağladum ol zülfi-pərişanə əbəs.

Könlümün qönçəsi qan oldu ləbin fikrində,  
Çün həvəs eylədüм ol qönçeyi-xəndanə əbəs.

Gəl bu sərvqəddə tovf eylə dolan, ey qumri,  
Eyləmə meyl dəxi sərvi-xüramanə əbəs.

Həqqdən döndərüb üz, eyləmədüм bir taət,  
Getmişəm bir neçə gün mən rəhi-şeytanə əbəs.

Vəslinə yetmədüм ol mahvəşin, Sağəri, mən,  
Ömrümi sərf elədüм mən şəbi-hicranə əbəs.

Qətlimə oldı səbəb bir büti-kafər bais,  
Yüzi gül, çeşmi-siyəh, ləbləri şəkkər bais.

Məni öldürdi onun məst gözi, təlxi sözi,  
Deməsünlər kim, olub qətlimə xəncər bais.

Günimin qarəliqi zülfi-siyahındandır,  
Kim dedi: oldı buna çərxi-sitəmgər bais?

Ay alur nurini xurşid rüxündən necə kim,  
Gözümün nurınadır bu məhi-ənvər bais.

Rəngi-rüxsari-nigarın Həqq edübdür həmra,  
Demə kim, olmuş ona badeyi-əhmər bais.

Xəlq edüb nikü bədi Xaliqu-bimisli-əzəl,  
Demə kim, nikə Xuda, ziştədi əxtər bais.

Xəlq olunmazdı bu mövcud vücudi, hərgiz,  
Xilqəti-aləm için oldı peyğəmbər bais.

Badeyi-hübbi-Əlidür bana mətlub, nə geyr,  
Sağəri, şöhrətinə oldı bu sağər bais.

Mişki-tər gərçi qılır zülfi-pərişanilə bəhs,  
Nə səzadır şəb edür şami-qərribanilə bəhs?

Çubi-tər sərvi-sənubər baxub öz qamətinə,  
Belə sərgəşdə qılır sərvi-xüramanilə bəhs.

Mehr bir başı kəsik bəndeyi-dərgahındur,  
Nə rəvadur edəsən kəlleyi-bicanilə bəhs.

Gül də bu fikrə düşüb, arizinə bəhs etsün,  
Çox xətabdır, edə bir cism belə canilə bəhs.

Qönçə də bəhs edər qönçeyi-xəndanınla,  
Gör, bu bişərm dutar nükteyi-pünhanilə bəhs.

Çəşmeyi-abi-həyatə bu ləbindəndi həyat,  
Gör nə heyvandı, edər lə'li-Bədəxşanilə bəhs.

Bahisə bəsdi bu söz, fikrü təəqqül qılsa,  
Kim, edər hüsndə kor Yusifi-Kən'anilə bəhs!

Neylüm mən, kimə dərdimi deyüm düzəxdə?  
Kim edər suzdə bu atəşi-hicranilə bəhs?

Bana da bəhs edərlər bu məsirlərdən,  
Nə rəvadır qılasan, Sağəri, nadanilə bəhs?

Qoydı hükkami-qəza aşiqinin başına tac,  
Hökmi-həqqi yetürüb xəlqə, verüb dinə rəvac.

Məğfirət xəl'ətini zinət edübdür ona Həqq,  
Mə'siyət zülmətinə olsa olı andan əlac.

Ənbiyavü rüsulü mö'min, kafər türra  
Həşrü nəşr içrə olur cümlə bu nurə möhtac.

Qılmadı hiç şikayət Həqqə kafərlərdən,  
Hanı məxluq içində belə pakizə məzac?

Ənbiya içrə Məhəmməd hamudan əşrəfdir,  
Bəhr idi elmdə, sair ümənələr əmvac.

Əşrəfi-xəlq qılub Xaliqu-Xəllaq səni,  
Pəstərin mərtəbədir sən ümmi şahə əmvac.

Mərəzi-mə'siyəti-Sağəri etmiş şiddət,  
Dutmuşam damənini sidqlə, sən eylə əlac!

Dərdim elə dərddir, olmaz müalicədən əlac,  
Dərd dərdi-əşqdır, yoxdur təbibə ehtiyac.

Badə ilə məst qıl, saqi, bəni ta bilməyim,  
Saqiya, dövri-fələkdən inhiraf olmuş məzac.

Almaqa canımı ol şuxim, yəqin, gəlməkdədir,  
Üstüxani-cismü canımda tapıldı ixtilac.

Şəm'i-ruyi olmasa, cümlə cəhan zülmat olur,  
Yandura əhli-cəhan gər hər tərəf yüz min sirac.

Qətlimə fərman verüb mə'yus qıldı vəsldən,  
Çün rəqibi mən səri-kuyində qıldum imtizac.

Sərbüləndi-aləm oldum xəlq içində mən o gün,  
Eşq sultanı çü qoydu başıma bir türfə tac.

Vəslə kəsədə düşdi cinsi-ahü naləməz,  
Hicr evində, Sağəri, ahü fəğan oldu rəvac.

Aləmi zülmət dutar zülfin pərişan eylögəc,  
Rəf' olur zülmət rüxi-mehrini rəxşan eylögəc.

Bağlama cənnət qapusin ruyimə, ey dilruba,  
Açılır könlüm mənim çaki-giriban eylögəc.

Aşiqi-bülbülsifətlər cəm' olur ətrafına  
Qönçeyi-lə'lü ləbini yar xəndan eylögəc.

Ahü əfğanım çıxar çərxə, dutar mehrü məhi,  
Əqrəbi-zülf rüxi-alımı pünhan eylögəc.

Bu yəqindir kim, fələk mehrü məhin pünhan edər  
Hər zəman mehri-rüxin yarım dirəxşan eylögəc.

Bağban sərvü gülə meyl eyləməz, yüz döndərür,  
Gülrüxüm, sərvqəddim, əzmi-gülüstan eylögəc.

Sağəri qılmaz tamaşa çöhreyi-məhvəşlərə,  
Can edər təslim yarə, rüx nüməyan eylögəc.

Dil nalə edər şami-qəribanını görgəc,  
Divanə olur türreyi-əfşanını görgəc.

Mə'lum olur gənci-rüxün xəlqi-cəhanə  
Mari-siyəhü həlqeyi-su'banını görgəc.

Qönçə rüxünün qanı qaçub dutdı yərəqan  
Bağ içrə sənin qönçeyi-xəndanını görgəc.

Qumri çəkər əl sərvi-siyəhdən, dəxi getməz  
Bu şivə ilə sərvi-xüramanını görgəc.

Əzbəs ki, olub navəki-müjganına fanus,  
Dil meyl edər ləşkəri-müjganını görgəc.

Qılmaz məhü mehrini əyan çərx yüzündə  
Bipərdə nigarım rüxi-rəxşanını görgəc.

Ölmüşdi könül, Sağəri, hicran ələmindən,  
Dil canə gəlüb çeşmeyi-heyvanını görgəc.

Olı divanə könül zülfi-pərişan görgəc,  
Cığırım qanə dönər qönçeyi-xəndan görgəc.

Neçə min dil cəm' olub zülfünə fəryad eylər,  
Çıqırışur quş, cəm' olur marlə su'ban görgəc.

Çöhrəni görsə gözəllər, dağılur həsrətdən,  
Neçə xəffaş qaçar mehri-dirəxşan görgəc.

Məni heyran elədün hüsnünə bu işvə ilə,  
Oldı heyran bana aləm məni heyran görgəc.

Eşqini saxlamaqum sinədə müşküldi bana,  
Cəm' olur başıma el naleyi-əfğan görgəc.

Göz yaşım xəlq görüb nifrət edüb, yanə qaçub,  
Dağılub xəlq qaçar seyli-firavan görgəc.

Badeyi-təlx nədir kim, ona aludə olam,  
Sağəri məst olur lə'li-dürəfşan görgəc.

Qılmadı rəhm bana yar fəğanım görgəc,  
Rəhm edüb xəlq bana dad-əmanım görgəc.

Qəmzəsi tir dutub, qaşı kəman çəkdi bana,  
Bana rəhm eyləməyüb qəddi-kəmanım görgəc.

Çak-çak eyləmə, zalım, həzər et bir Həqqdən,  
Yandurlar səni həşrün günü canım görgəc.

Nə deyüb dilbərə əğyari-cəfakar genə,  
Döndərüb yüz məni ol sərv-i-rəvanım görgəc?

Seyd tək urma cərahət bana, öldür, zalım,  
Ki, taparlar məni hər qanda ki qanım görgəc.

Qəddimi qıldı kəman atəşi-hicran belə,  
Yandı əhvalıma kim qaşı kəmanım görgəc.

Çəkdi zənciri-məhəbbət bəni bir aləmə kim,  
Sağəri oldı xəcil ruhi-rəvanım görgəc.

Ey könül, cəhd qıl cəhandan keç!  
Cahü iclalü xanimandan keç!

Əmn mülki degil bu dari-fəna,  
Bu xərabə olan məkandan keç!

Ya bu fani cəhanə uymagilən,  
Ya o dünyayi-cavidandan keç!

Laməkan mülkini salub yadə  
Cidd ilə bu xakdandan keç!

Olma aludə dari-dünyayə,  
Belə məkkarə mehribandan keç!

Aşiq ol Həqqə, türfə aləmdir,  
Malü övladü cismü candan keç!

Sağəri qərqi-bəhri-üsyandır,  
Ey Xuda, sən bu natəvandan keç!

Şami-zülfündə könül mürğünə yox asar sübh,  
Olmadı bu zülmət içrə hiç dili-bidar sübh.

Türreyi-şəbrəngə düşdi çün dili-divanəmiz,  
Bilmədüm mən şami-zülf içrə cəhanda var sübh.

Gəh saralur, gəh aqarur, gəh qılır həmra yüzün,  
Aşiqi-sadiqdi, mən tək tapdı bir dildar sübh.

Saxladum mən dildə eşqin sirrini, kim bilmədi:  
Çak qıldı sinəsin eşqin qılıb izhar sübh?

Görməyübdür sinənin səhnini sübhün didəsi,  
Səcdə eylər sinənə, gər görsə, yüz min bar sübh.

Sübh kazibdir, mənəm sadıq təriqi-eşqdə,  
Gər urub lafi-məhəbbət yaxasın yırtar sübh.

Sağəri, oldı bərabər sübhü şamın eşqdə,  
Çöhrəsin göstərmədi, hərgiz, bana kim yar sübh.

Saqiya, al dəstinə bu bəzm ara gülgun qədəh,  
Qəmlü könlümdə nəşatı eyləsün əfzun qədəh.

Badəvü meyxanə, saqi, cümlə dərdamiz olub,  
Həsərət-lə'li-nigahdən olubdur xun qədəh.

Aqil ol, ey dil, meyi-vəhdət təcərrö' qıl müdam  
Kim, qılur axır cəhanda mey səni məcnun, qədəh.

Öylə sərməst et məni kim, bilməyüm aləm nədir,  
Saldı bir od canıma, saqi, bu atəşgun qədəh.

Ruhü əqlim məhv olub getdi başımdan, qalmadı,  
Urdı cismim mülkünə, gör kim, necə şəbxun qədəh.

Çün təbiət müxtəlifdir, meyi-sirab təlxdür,  
Arifi xoşhal edüb, cahilləri məhzun qədəh.

Həşrdə bidar olursan xabi-qəflətdən, könül,  
Çünki verdi Sağəri dəstinə çərxi-dun qədəh.

Çün olur tiri-qəmindən dilü canım məcruh,  
Bu nə hikmətdi, tapar cismim ara qüvvət ruh?

Gözümün yaşı olub bəhr, qılub tufanı  
Ki, bu dəryadə olub qərq neçə kəştiyi-Nuh.

Yandurub cismimi hicran odı xakistər edüb,  
Neylüm, olmadı cananımıza hiç vüzuh.

Qoymadı göz yaşı rüxsarını dərk edə gözüm,  
Çün niqabın götürüb qıldı cəmalın məftuh.

Verdi hicran odı bir tövbə bana vəslindən,  
Qılmadı kim bu cəhan içrə belə tövbə-nəsuh?

Ağzının var-yoqın dərk eləmək müşküldür,  
Nüktədanlardan onı etmədi bir kəs məşruh.

Sağəri, nəş'eyi-lə'lin nigarın bilə gər,  
Künci-meyxanədə almaz ələ bir kimsə səbuh.

Gördilər ruzi-əzəldən çeşmi-giryanım səlah,  
Yanmaqa eşq atəşinə cismi-üryanım səlah.

Fəxrədən eyyuqə yetdi fərquimiz, bildüm bu gün,  
Lə'li-meygunin görübdür tökməgə qanım səlah.

Çərx qılıb fəryadü əfğan, ruhumuz bizar olub,  
Çıxmaqa könlüm quşın təndən görüb canım səlah.

Hər cəfavü cövr gəlsə yardan, xoşdur bana,  
Hər nə kim görsə rəva canıma cananım – səlah.

Bağladub zənciri-zülfə könlümün divanəsin,  
Qeydi-məcnun görüb zülfi-pərişanım səlah.

Vəsəldən nomid edüb, saldı nəzərdən aşiqi,  
Atəşi-hicranda gördi cismi-suzanım səlah.

Sağəri bir bəndeyi-azadi-mülki-eşqdir,  
Qılmaqa azad gördi şahü xaqanım səlah.

Arizi-cananıma candan olub heyran qədəh,  
Bais oldur, dolanur məclisdə sərgərdan qədəh.

Şərh qıl bu sirri, ey miri-büsati-rindü şeyda,  
Nə səbəbdəndir olur məxmurlər giryan, qədəh?

Xali olmaz dəsti-saqidən neçün bu cami-mey? –  
Əhd qılmışdur nigarimlə, yəqin, peyman qədəh.

Zahidi rüsva qılır bu zəhri-marü təlxvəş,  
Şərab əhlinə verür hər dəfədə min can qədəh.

Qıl həzər, zahid, kənar ol badəvü əqdahdən,  
Bu cəhan içrə edüb çox evləri viran qədəh.

Mən nə növ' qılmayum tə'rif cami-badəni?  
Gör ki, yarın çöhrəsin qılmış necə əlvan qədəh!

Sağərini mən' edəllər: mədh qılma sağəri,  
Mən' edəllər, neyləyüm, hər dəm içər pünhan qədəh.

Qafil oturma, aç gözünü novbaharə bax,  
Səhni-çəməndə qüdrəti-Pərvərdgarə bax!

Can verdi, sirr vermədi aşiq rəqibinə,  
Sən eşqə bax, məhəbbətə bax, e'tibarə bax!

Allanma bülhəvəs sözinə, aşiqin tanı,  
Baxma gəzaf lafına sən, karü barə bax.

Zülfün kəməndi seyd qılub könlümün quşın,  
Saldun çü qeydə, lütf elə, bir dəm şikarə bax.

Öldürmə sən məni, həzər et, ah-nalədən!  
Kafər degilsən, ey büt, əgər, kirdgarə bax!

Öz hüsnünə baxub məni divanə eyləmə,  
Bu sinəmin içində dili-dağdarə bax!

Yarım yüzünə ənbəri-zülfin niqab edüb,  
Ey didə, həsrətlə bu leylü nəharə bax!

Bir vəqt olmadı, deyə dərdi-dilin sana,  
Od tutdu yandı Sağəri, bu ruzgarə bax!

Didələrimdən tökülən qanə bax!  
Mövc uran lüccəyi-ümmanə bax!

Mən kimi Nuh olmadı tufanə qərq,  
Baxma o tufanə, bu tufanə bax!

Zahidi-pəjmürdə nə bilsün nədür  
Atəşi-eşqi ki, düşüb canə, bax!

Gərçi tökər didələrim əşkü tər,  
Sinədə sən atəşi-suzanə bax!

Şanə üzüb zülf telin bilmədi,  
Saldı özün şanə əcəb qanə, bax!

Huriyü qılman sözünü söyləmə,  
Mülki-mələhətdə bu sultanə bax!

Kəs nəzərün sərvdən, ey bağban,  
Aç gözünü sərvə-xüramanə bax!

Sinədə peykanını saxlar könül,  
Qanım içən sinədə mehmanə bax!

Məzhəri-Həqq ayineyi-ruyidür,  
Ayinədə qüdrəti-Yezdanə bax!

Xali olub sağəri-mey, Sağəri,  
Məhv olub, surəti-bicanə bax!

Aç göz, ey arif, nəzər qıl, Xaliqui-Yektayə bax,  
Bisütun qılmış müəlləq, günbədi-xəzrayə bax!

Nəqdi-canım sərf edüb, eşqin ticarət qılmışam,  
Taciri-eşqim əcəb gül sevdi, kor sevdəyə bax!

Gülrüxüm, gəl qılma qəflət aşiqi-nalanidən,  
Can verür eşqində, dön bir bülbüli-şeydayə bax.

Bir nəzər sal beyti-hicranıma, dilbər, lütf qıl,  
Göz yaşından mövc urub tufan edən dəryayə bax.

Kim deyübdür cənnət içrə kafərə yoxdur məqam?  
Kafəri-zülfi gəzər ruyində, bir mə'vayə bax!

Sal nəzərdən, bağban, sərvini ki yoxdur işvəsi,  
İşvə istərsən əgər, bu qaməti-balayə bax.

Vəslə talib olmadım, hicranə rağib olmuşam,  
Aşiqi-sadiq mənəm mə'suqə, istignayə bax!

Ey şəbi-zülmati-hicranıma istehza edən,  
Sayə salmış Ayə, bir ol zülfi-ənbərsayə bax!

Taqi-əbrusində səbt etmiş Əzəl ehkamlər,  
Eu münəccim, bəxtimə baxmaq tərkini et, ol ayə bax.

Bağban, baxma gülə bağ içrə, qılma iltifat,  
Sal nəzər, ey bağban, bir bu güli-rə'nayə bax!

Baxma zahid qövlünə, tərk etmə şürbi-badəni,  
Sağəri, çək başına, cami-meyi-səhbayə bax.

Çöhreyi-gülguninə qüdrəti-nəzzarə yox,  
Eşq məni öldüdi, dərdimə bir çarə yox.

Oldı könül ləxtə qan, sinədə eylər fəğan,  
Kafərə rəhm eylədi, rəhm məni-zarə – yox.

Mən necə cür'ət edüm yarə deyüm dərdimi?  
Saldı nəzərdən məni, lütf bu qəmzarə yox!

Saldı ayağdan məni tiği-məhəbbət bu gün,  
Lal olubdur dilim, taqəti-göftarə yox.

Dərdi-dilimi kimə söyləyüm, izhar edim?  
Tiri-qəmindən sənin bir cigəri yarə yox.

Aldı gözin canımı, tökdi mənim qanımı,  
Çeşmi-xümarın kimi fitneyi-xunzarə yox.

Çoxdı qara günnilər dəhr ara, yox dimən,  
Mən kimi, ey Sağəri, bircə günü qarə yox.

Gözlərin tək məst, qəmzən kimi bir xunxar yox,  
Arizin tək gül, ləbin tək lə'l derlər var – yox!

Ayü Gün oldı üzərin pərtövündən şərsar,  
Ayü Gündə nur vardır, bir belə rüxsar yox.

Arizi-məh qəməti sərvə-sənubərdir bana,  
Bağban sərvində hərgiz bir belə rəftar yox.

Cinsi-eşqinə xəridar olmuşam ruzi-əzəl,  
Yox mənim tək müştəri, eşqinə bir tüccar yox.

Atəşi-eşqi mənim bağrımı büryan eylədi,  
Yanmaqum təqrirə gəlməz, qüdrəti-izhar yox.

Qalmışam bu beyti-hicran içrə sərgərdan, nedim?  
Bikəsəm, bimumisəm, neylim ki, bir qəmşar yox?

Öylə məst etmiş meyi-lə'li-ləbi-əhmər məni,  
Sağəri, hərgiz, dilimdə taqəti-göftar yox.

Olub ay çöhrəsinə zülfi-pərişan küstax,  
Kafərə bax kim, alub dəstinə Qur'an küstax.

Bir könül kim, ona nəqş olmuşdı surəti-yar,  
Onı səd çak edüb navəki-peykan küstax.

Daneyi-xalına könlüm quşu aludə olub,  
Dolanur danə üçün mürği-gülüstan küstax.

Vəslə yetsəm, məni qəhr eyləyübən öldürmə,  
Gər təkər qanlı yaşın dideyi-giryan küstax.

Gər öpəm xaki-dərin, dutma bana bəhs, rəqib,  
Verdi cür'ət bana, qıldı bəni canan küstax.

Məst sallan, nəzər et kuyinə, bax hər tərəfə,  
Dolanur, tövf edər gör neçə qurban küstax.

Sağəri ahü fəğanı fələkə etdi üruc  
Kim, edübdür məni bu atəşi-hicran küstax.

Çeşmeyi-heyvanın ətrafında urmuş Həqq səvad,  
Bəhri-əşqim qıldı tüğyan günbəgün, oldu ziyad.

Ey könül, kam al bu gülzari-cəmalından bu gün,  
Qorxuram olsun xəzan, bu hüsənə yoxdur e'timad.

Kami-dil gər olmadı hasil bana, yarım, bu gün,  
Tiri-nazü qəmzə ilə eylədi könlümü şad.

Qılma xali könlümü, ya Rəbb, bu suzi-əşqdən,  
Günbəgün, saətbəsaət qıl könlüdə izdiyad!

Türreyi-şəbrəng içində olmadı təmkin bana –  
Bir tərəfdən şənə zəcri, bir tərəfdən əsdi bad.

Şükrillillah arizin dövründə mə'yus olmadı  
Könlümün pərvanəsi, yandı oda – tapdı murad.

Tiri-peykanın görüb, şad oldu könlüm, Sağəri,  
Munisin bir kəs görəndə xəlq ara olmazmı şad?

Cismim istər, ey gözəl, bu çeşmi-fəttandan mədəd,  
Könlüm istər, dilbərim, bu lə'li-xəndandan mədəd.

Natəvanəm, bikəsəm, bimunisəm – qəmzar yox,  
Cismi-zarım daim istər suzi-hicrandan mədəd.

Könlüm oldı parə-parə gərdişi-əflakdən,  
Rəhm elə, ey gül bana, ver xari-müjgandan mədəd!

Sinəmin zəxmin saqaltmazdı, yəqin, mərhəm bənim,  
Olmasaydı gər bana ol tiri-peykandan mədəd!

Çeşmi-səyyadın edərdi seyd könlüm mürğini,  
Olmasaydı könlümə zülfi-pərişandan mədəd.

Xəlq ara nəzzarə etmək çöhrənə mümkün degil,  
Can verirdüm, qılmasaydı sirri-pünhandan mədəd.

Sağəri bimari-hüsnidir – zəif, natəvan,  
Var ümidim kim, qıla dərdimə dərmandan mədəd.

Eşq bir oddur könüldə, şö'lədir – aləmdə fərd,  
Həsr olunca eşq odı olmaz könüldə bərdü sərd.

Aşiqin sirri-dilin eylər cəhan əhlinə faş  
Əşki-alü ahi-sərdü cismi-lağər, ruyi-zərd.

Səndən ötri dövr edər şamü səhər mehrü qəmər,  
Qıl nəzər: nahəqq degil çərxi-fələk, bihudə gərd.

Dərdimi hər kəs bilüb, nifrət edüb qaçdı bana,  
Görmədim xəlqin içində kim, ola bir əhli-dərd.

Nazənim mehriban oldı bana bir vəqtə kim,  
Novcəvanlıq atəşini birlik<sup>14</sup> qılmışdı bərd.

Xətt degil dövri-rüxündə, mişkü ənbərdir bana,  
Arizi-gülgünə dönmüş zülfi-mişkindən bu gərd.

Həsrətim qaldı könüldə, namurad oldum bu gün,  
Sağəri, çün vermədi kamım bu çərxi-lacivərd.

---

<sup>14</sup> Burada "birlik", yə'ni "mö'minlik" variantı da uyğun gəlir.

Oldı könlüm quşu, gör, guşeyi-hicranə ümid,  
Dəliyə bax ki, dutub atəşi-suzanə ümid.

Əsəri-sübh bana yoxdu bu hicran içrə,  
Bağladum mən bu gecə çaki-giribanə ümid.

Daneyi-xalına bax, kəs nəzərün zülfindən,  
Ki, məbada, olasan zülfi-pərişanə ümid!

Od düşüb canına canım kimi yandı bu gecə,  
Şö'leyi-şəm'lə olub gör necə pərvanə ümid!

Daməni-vəsl rəha eylədim, əldən getdi,  
Zülmətü-hicrdə, gör kim, gəlür əfğanə ümid.

Görmədim çöhrəsini dilbərimin biperdə,  
Oldı mə'yus könül, bağladı dərbanə ümid.

Sağəri eşqdə can verdi yetüb cananə,  
Eşqə hər kimsə düşüb, bağlamasın canə ümid.

Çərxi-dun eyləyüb bana bidad,  
Qoymadı könlümi ola bir şad.

Vəslədən eylədi məni nomid,  
Qıldı hicranə canımı mö'tad.

Məni-nadanə pərvəriş verdi  
Mürşidi-eşq, eylədi ustad.

Mən' qıldı məcazi-eşqindən,  
Eşqi-Həqqə qılıb məni irşad.

Eşqini qoydı cismü canımda  
Çün vücudumi Həqq edüb icad.

Badəvü sadədən həzər eylə,  
Yoxdu dəhr içrə belə ümmi-fəsad.

Tələbi-məğfirət bana etsin,  
Oxusa şe'rimi bir əhli-savad.

Bu cəhan kimsəyə vəfa qılmaz,  
Hanı Şirini-Xosrovü Fərhad?

Məğfirət qıl bəni, Xudavənda,  
Bi-Mühəmməd və alih əl-əmcad.<sup>15</sup>

Sağəri eşqi-Heydərə mail  
Oldı, səd şükr, tapdı yaxşı murad.

---

<sup>15</sup> Misranın mə'nası: Məhəmmədin və onun şanlı ailə üzvlərinin xatirinə.

Nəhy edərlər eşqdən bu zahidani-xudpəsənd,  
Eşqdən əl çəkmərəm, girməz qulağıma bu pənd.

Olmasın kafər mənim tək atəşi-hicran ara,  
Sinə dağlı, qanlı, yaşlı, cism zarü müstəmənd.

Tərki-eşq etmək bana mümkün degil, zatımda var,  
Filməsəl, gər tiğilə cismim kəsilsə bənd-bənd.

Hicr odunda yandı canım, iltifat etməz bana,  
Ahi-atəşbarım oldı çərxi-gərdunə bülənd.

İxtiyarım qalmadı dəstimdə kim, ta getməyüm,  
Boynuma salmış çəkər zülfü-siyahı bir kəmənd.

Zənglərdir xallər bu çöhreyi-gülnardə,  
Ya ki dəf'i-çəşm için bu atəşə səpdün sipənd.

Eşqi-Heydərdir bana mətlub, yoxdur bir qərəz.  
Özgə eşqi qılmadum dünyadə mən hərgiz pəsənd.

Dərdi yoxlar anlamazlar, dərdimi, ey Sağəri,  
Necə bilsün dərdimi bidərdlər, mən – dərdmənd?

Genə bu fitnə gözin saldı cəhan içrə fəsad,  
Mərdümün qanını içməkdə olubdur mö'tad.

Məni ayırdı fələk zülmə səndən neçə gün,  
Sitəmü cövr edüb hiyləni qıldı bünyad.

O qara zülfün içində günimi qarə edüb,  
Qanə dönmüş bu könül olmadı bir ləhzə şad.

Həqq özi qıldı əta ruzi əzəldən bana eşq,  
Olmadı eşq təriqində bana bir ustad.

Günüm ol zülfi-qara içrə olub qarə mənim,  
Şanə bu canə sitəm qıldıvü cövr eylədi bad.

Səndən ayru bu gecə yatmadı göz sübhə kimi,  
Çıxdı doqquz fələkə ahü fəğanü fəryad.

Mən demişdüm ki, edəm eşqi-nigarın tərkin,  
Günbəgün eşqi-rüxün dildə ziyad oldu, ziyad.

Sağəri yandı fəraq atəşinə şamü səhər,  
Neyləyüm, dust bu atəşdə məni qılmadı yad.

Könlümün mürgünədir zülfi-pərişanın mələz,  
Cismi-zarıma olubdur suzi-hicranın mələz.

Tiri-qəməzən könlümə adət verüb qan olmaqa,  
Ruzi-əvvəldən olubdur tiri-müjganın mələz.

Təşnədir şəhdi-zülali-lə'linə hər qanda var,  
Aşiqi-ləbtəşnəyə çahi-zənəxdanın mələz.

Yox qərarı könlümün oldu fərari xəldən,  
Könlümə oldu əzəldən tiri-peykanın mələz.

Kuyi-dil meydani-eşq içrə qalub heyranü mat,  
Ol səbəbdəndir, olubdur zülf çovganın mələz.

Qalmaqda meyxanədə bir rind, əhl cəm' olub  
Dutdular cümlə sənin bu çeşmi-fəttanın mələz.

Sağəri məst oldu eşqin badəsindən bu səbəb,  
Çün olub aləmlərə ol lə'li-xəndanın mələz.

Ey bana şəhdi-ləbin qəndi-mükərrərdən ləziz!  
Qətreyi-abi-vüsalın hövzi-kövsərdən ləziz.

Bəs ki adət eylədüm hicran odunda yanmaqa,  
Atəşi-hicran olubdur qəndü şəkkərdən ləziz.

Kəc nigahın aşıqə, guya ki, bir zəqqumdur,  
Lütflən bir xəndəniz hər meyvəvü bərdən ləziz.

Mümkün içrə seyr qıldum, görmədüm ləzzətli zad,  
Tapmadum əsla cəhanda eşqi-Heydərdən ləziz.

Gərçi çox ləzzətli şeylər görmüşəm aləmdə bən,  
Bu cəhanda görmədüm mən qətli-kafərdən ləziz.

Cövrü zülmün zilləti bir ne'məti-əzim bana,  
Vəsli-lütfün ləzzətidir şürbi-sağərdən ləziz.

Sağəri, dünyadə çox şey əklü şürbin eylədüm,  
Görmədüm əsla birisin lə'li-dilbərdən ləziz.

Əqlimi başdan alan çöhreyi-rüxsarəsidir,  
Məni bu dərddə salan qəmzeyi-xunxarəsidir.

Mərəzi-eşqdi dərdim, ona yoxdur dərman,  
Qönçeyi-lə'li-ləb dərddi-dilim çarəsidir.

Əşki-alimə baxub məst dimə kim, qandır,  
Didəldəndən tökülən qanlı cigər parəsidir.

Həbəş əhlidi, düşüb mülki-Xütən içrə qərib,  
Danədir mürği-dilə, ya gözümin qarəsidir?

Mehrü məh çərxdə heyran dolanur hər tərəfə,  
Mən kimi hər ikisi bir gözəl avarəsidir.

Taqi-mehrabdı peyvəstə qaşın, yoxsa kəman?  
Əbri-zülf içrə çıxarmış başın ay parəsidir.

Öldürüb aşiqi mə'suqə günah etdi, nə qəm,  
Ləblərin qoysa onun ağzına, kəffarəsidir.

Sağəri, navəki-eşqi cigərim qan etdi,  
Yaxşı olmaz bu cərahət ki, cigər yarəsidir.

Könül, uyma bu dünyayə ki, dünya dari-möhnətdir,  
Nəşati-cyşinə baxma, o da axır küdurətdir.

Bu dünya mö'minə zindan olub, kafərlərə cənnət,  
Buna aludə olma kim, şəriətdə məzəmmətdir.

Əcəl dövri-sərində dövr edər kim canını alsun,  
Bu nə malü cəlalü cah, əmrü hökm, şövkətdir?

Mətai-cinsi-dünyanın xəridün eyləmə, hərgiz,  
Ki, sudı yox belə cinsin, əgər olsa, xəsarətdir.

Bu Zali-dəşti-dünyanın ərusini nikah etmə,  
Tələqın vergilən, qurtar özünü, çox məşəqqətdir.

Həya qıl, ey fələk, öz gərdeşindən bir utan, bəsdir,  
Zəlil etdün məni aləmdə, bilməm nə ədavətdir?

Məni mey tək ayağa saldun, ey çərxi-cəfəpişə,  
Əlin dut Sağərinin, qoyma xar olsun ki, minnətdir.

Bülbül olana guşeyi-gülzar gərəkdir,  
Aşiq olana çöhreyi-rüxsar gərəkdir.

Mə'suqdə bəsdir ki ola hüsnü məlahət,  
Bir azdanışan, qəməzəsi xunxar gərəkdir.

Allanma onun arizi gülgununa, hərgiz,  
Mə'suqdə bir ləhceyi-göftar gərəkdir.

Ey eşq odı, peykanın əritmə, həzər eylə! –  
Hicran gecəsində bana qəmxar gərəkdir.

Hicran gecəsi qəflətlən yatma, həzər qıl! –  
Vəsl aşiqinin didəsi bidar gərəkdir.

Allanma onun sərv qəddü mah rüxinə! –  
Məhbubdə bir şiveyi-rəftar gərəkdir.

Qan ağla, gözüm, eylə mənim caməmi rəngin! –  
Aşiq olanun caməsi gülnar gərəkdir.

Çəkmə əlini, Sağəri, mə'suqdən əsla,  
Dünyadəvü üqbadə sana yar gərəkdir.

Müşəfə Kə'bə gül cəmalındur,  
Şəhdü şəkər sənin məqalındur.

Çəhi-zəməmdi çeşmeyi-dəhənin,  
Həcər ol çöhrə üzrə xalındur.

Sureyi-leyldür qara zülfün,  
Ayineyi-şəms çöhri-alındur.

Qabi-qövseyin qaşların taqı,  
Məhü mahi-fələk hilalındur.

Dari-dünyadə yoxdı mənzurim,  
Fikrü zikrim sənin vüsalındur.

Sübhə tək yatmaram fəraqında,  
Məni bidar edən xəyalındur.

Dinü imanımı edən qarət  
Nöqtəyi-küfr zülfü xalındur.

Sağərini qəfəsdən etmə cüda,  
Rəhm qıl kim, şəkərü balındur.

Ta atəşi-eşqin bu dili canə düşübdür,  
Bu sirri-xəfi aləmi-imkanə düşübdür.

Zənciri-səri-zülfi-pərişanə nəzər qıl,  
Hər bir telinə yüz dili-divanə düşübdür.

Bərbad edüb bad səri-zülfünü, ya ah,  
Bu silsiləyə ya güzəri-şanə düşübdür?

Bu danədü, ya xali-siyəhdür rüxin üzrə,  
Ya nöqtədü bu səfheyi-Qur'anə düşübdür?

Zəngi bəçədir gülşəni-ruyində dərər gül,  
Ya əhli-həbəş çeşmeyi-heyvanə düşübdür?

Könlüm quşu uçdı qəfəsindən, dəxi gəlməz,  
Yoxsa ki, gedüb zülfi-pərişanə düşübdür?

Ol qədr gözim ağladı hicran ələmindən,  
Biçarə tənim, Sağəri, ümmanə düşübdür.

Bu şe'rü qəzəl bəhanədənir,  
Eşq atəşinə nişanədənir.

Ahim yeli qıldı zülfə tə'sir,  
Nə badi-səba, nə şanədənir.

Könlüm quşi ahü zar eylər,  
Aram ona abü danədənir.

Şərh etməgə eşqi yox zəbanım,  
Məqdur degil, zəbanədənir.

Eşq etdi məni zəifü xəstə,  
Mən kimə deyüm, zəmanədənir.

Bilsən qəmi-eşqimi deyərsən  
Məcnun qəminə: fəsanədənir.

Ey Sağəri, faş qılma dağın,  
Bu dağ ki bir yeganədənir.

Çöhrən üzrə bana xəmə zülfi-pərişan görünür,  
Sanasan, küncdə yatmış, bana su'ban görünür.

Vəchi-məhvəşləri Həqq eylədi məzhər özünə,  
Baxsa hər kəs o yüzə, Həqq nümayan görünür.

Rəxti-gülgündü əgnində nigarın, bilməm,  
Salub od canıma bir atəşi-suzan görünür?

Mən demişdüm ki, çəkən dərdimi hicranda deyüm,  
Görmədim mən özümü qanda ki canan görünür.

Yandırur eşq odı hər aşıqı, xakistər edər,  
Gərçi yanmaq o oda aşıqə asan görünür.

Əqrəbi-zülf dutub çöhreyi-mehrü qəməri,  
Kim görüb əbrdə bir mahi-dirəxşan görünür?

Nitq olmaz danışam, Sağəri, könlüm titrər,  
Hər zəman kim gözümə ol məhi-Kən'an görünür.

Bad əsdimi zülfə, yoxsa pərişani-şanədir?  
Ya ahi-dil dəyüb ona, şanə bəhanədir?

Nə zülf alubdu könlümi əldən, nə çöhrəsi,  
Könlüm quşunu damə salan bircə danədir.

Məcruh sinə, qanlı kəfən – ruzi-həşrdə  
Eşq atəşinə yanmaqa bunlar nişanədir.

Hatəm kimi bu mərdümi-didə səpər sirişk,  
Heyrətdə qalmışam, nə tükənməz xəzanədir!

Hicranı səhl sanma ki, asan keçər bana,  
Od dutdı, yandı cismlə canım, zəbanədir.

Qıldı rəqib təng bana zindəganlıqı,  
Yoxdu nəziri yarımızun, bir yeganədir.

Təhsili-eşq eylə, könül, türfə elmdir,  
Elmi-üsulü hikmətü məntiq fəsanədir.

Əhli-vəfa bu dari-fəna içrə görmədüm, –  
Xəlqi-cəhanə Sağəridən bircə namədir.

Səd heyf, bilmədim ki, cəhanda vəfa nədir,  
Zülməti-hicr ara, nə bilim mən, səfa nədir?

Zulfü rüxün xəyali məni heyrətə salub,  
Bilməm bu dəhr içində: sefid-qara nədir?

Mö'tad olubdu cismi-zəifim cəfasına,  
Aludə olmuşam ona, bilməm cəfa nədir?

Eşqin məni salubdu əcəb dərdə, ey gözəl,  
Eşqin mərizinə də, təbibim, dəva nədir?

Bülbül əgər degil gülə aşiq, nə nalədir?  
Gər onda eşq yoxdu, bu şurü nəva nədir?

Yoxsa salub niqabını yüzdən nigarımız?  
Heyrətdə qalmışam ki, bu nur, ziya nədir?

Kəştim qəriqi-bəhri-məhəbbət olub belə,  
Bu bəhr içində Sağəriyə naxuda nədir?

Ənbəri-zülfün kimi yoxdur cəhanda mişki-tər,  
Qılma əfşan çöhrənə, sən bəd nəzərdən qıl həzər.

Çıxma biperdə dərirü bamə, nigarım, gün kimi,  
Eyləmə ruyin əyan xəlqə ki, çoqdur bədnəzər.

Gər ayağına düşüb öpsəm, əlin mən' eyləmə,  
Çöhreyi-zərdilə xurşid hər səhər payın öpər.

Hicr odunda yanmaqa cismdə taqət qalmadı,  
Hali-zarımndan, səba, cananıma get ver xəbər.

Nəzr qıldum canımı cananə qurban eyləyüm,  
Beyti-hicranıma bir gün lütfən qılsa güzər.

Bir zəman fikrü xəyalindən təğafül etməzəm,  
Sən neçün oldun mənim hali-dilimdən bixəbər?

Gəl görüm gül çöhrəni, axır nəfəsdir, rəhm qıl,  
Sağəri dari-bəqayə, dilbərim, qılmış səfər.

Hər zəman şənə kim ol zülfi-pərişənə dəgər,  
Şənənin hər dişi o türredə min canə dəgər.

Kim dedi zülfə qarabəxt, o xoşbəxtə baxun,  
Hər zəman gərmiş edüb, arizi-cananə dəgər.

Kafəri gör ki, necə tapdı hidayət rahin,  
Dolanur, tövf qılır, çöhreyi-imanə dəgər.

Abi-heyvan bana bir zəhri-hələhil olmuş,  
Ağzının şərbəti min çeşmeyi-heyvanə dəgər.

Lə'lü yaqut nədir lə'linlə bəhs etsün?  
Pərtövi-lə'lü ləbin lə'li-Bədəxşanə dəgər.

Ver könül piri-muğan eşqinə, xoş aləmdir,  
O qapu itlərinin hər biri xaqanə dəgər.

Qumriya, kəs nəzərin sərverdən, etmə gu-gu,  
Yar sərvqəddi bin sərvi-xüramanə dəgər.

Gün demün arizi-cananə, Günə nisbəti yox,  
Zərrəcə arizi min mehri-dirəxşanə dəgər.

Piçü tab eylədi tən atəşi-ruyin görcək,  
Necə kim şö'leyi-şəm'ə pəri-pərvanə dəgər.

Sağəri məst düşüb eşq meyindən, saqi,  
Necə pərvanə pəri atəşi-suzanə dəgər.

Könlüm quşi ki rişteyi-zülfin məkan dutar,  
Divanədir, ilan yuvasın aşıyan dutar.

Qanını tökmə tiği-məhəbbətlə aşiqin,  
Qanlunu qanda qan tökə, axır ki, qan dutar.

Könlüm quşın nə növ' xilas eyləyüm, deyün,  
Müjganı ox çəkər yüzə, qaşu kəman dutar.

Göz yaşı, sinə çakı, qılur xəlqə eşqi faş,  
Hərçənd eşq sirrini aşiq nihan dutar.

Qılmış nigarımı Həqq özi sərbüləndi-xəlq,  
Hər kimsəni ki Həqq duta, cümlə cəhan dutar.

Seyd oldı dami-eşqü məhəbbətdə könlümüz,  
Müjganı ox alub ələ, qaşu kəman dutar.

Əl çəkmə, Sağəri, meyi-safi-ləzizdən,  
Yanmaz o əl – həmişə meyi-ərgəvan dutar.

Çöhreyi-gülgünə dutmuş zülfü giysulərmidir?  
Ya ki mülki-Çin ara sərgəştə hindulərmidir?

Məstdir, məxmur, ya xunxar, ya mərdümpərəst?  
Çahi-Babil içrə girmiş sehrü cadulərmidir?

Nəstərəndir, yasəmən, ya laleyi-baği-behişt?  
Mehü mahi-çərxdir, bilməm bu, ya rulərmidir?

Taqdır peyvəstə, ya qövsi-qüzeh, ya mahi-növ?  
Qiblövü mehrabdır, ya tiği-əbrulərmidir?

Qönçeyi-lə'linə şəbnəmdir düşüb, ey dilruba,  
Ya ədəm dürci ara şəhvari-lö'lölərmidir?

Nöqtəyi-mövhumdur, ya nəqşi-zaid, ya ədəm,  
"Ləntərani"dən urar dəm dəmbədəm bulərmidir?

Tari-zülfündə könüllər məskən etmiş, yoxsa kim,  
Həbsə düşmüş bir neçə Məcnuni-bədxulərmidir?

Fitnəcu fəttan tirəndazlardır, ey gözüm,  
Ya kəməndi-zülfə pabəst olmuş ahulərmidir?

Badəyi-gülguni-vəhdətdir məni məst eyləmiş.  
Sağəri məxmurü məsti-lə'li-məhrulərmidir?

Bilməzəm, aşıqlərə eşq içrə bu qovğa nədir,  
Xeyli-üşşaqə cənabından bu istiğna nədir.

Qanlu yaşım səfheyi-rüxsarimi gülgun edüb,  
Bəhri-xunə düşmüşəm, bilməm genə, həmrə nədir.

Küfri-zülfin səfheyi-imanə salma, qıl həzər,  
Kafərə firdövs içində mənzilü mə'va nədir?

Nəş'eyi-lə'lin görənlər meyl qılmaz badəyə,  
Zümreyi-üşşaq içində badəvü səhba nədir?

Nuri-rüxsarı dutubdur aləmi, rövşən qılıb,  
Bu əcəbdir, nur içrə, bilməzəm, beyza nədir.

Mülki-vəhdətdə fəna qıldum vücudim öylə kim,  
Özümi dərk etməyə yox qüdrəti-ima nədir?!

Mən nəhəngi-bəhri-eşqəm düşmüşəm girdab ara,  
Qalmışam heyran özimə, bilmərəm dərya nədir.

Olmuşam rüsvayi-aləm bən təriqi-eşqdə,  
Leyk bən fəhm etməzəm rüsvalıqım, rüsva nədir.

Sağəri aludeyi-şürbi-müdami-eşqdir,  
Fərq qılmaz hiç ki, dünyavü mafihə nədir.

Eşq atəşinə yanmağa pərvanə gərəkdür,  
Aşiq olana eşqdə pərva nə gərəkdür?

Biqeyd gərək aşiqi-sadiq bu cəhanda,  
Üşşaq olan kimsənə mərdanə gərəkdür.

Könlüm quşuna zülfi-siyahında vətən ver, –  
Bağlanmağa zəncirə bu divanə gərəkdür.

Sən zahidi-xüşkə dəxi uyma, həzər eylə,  
Həqq aşiqinə guşeyi-meyxanə gərəkdür.

Can vermə, könül, hər yetənə, bülhəvəs olma,  
Canını fəda qılmağa cananə gərəkdür.

Peykanını incitmə, könül, sinədə saxla,  
Hörmət eyləmək zeyf ilə mehmanə gərəkdür.

Ey, Sağəri, uyma dəxi zahidlərə, hərgiz,  
Abidlərə məscid, bana qəmxanə gərəkdür.

Ey könül, uyma bu dünyayə ki, möhnətxanədir,  
Hər kişi kim uysa dünyayə, yəqin, divanədir.

Bir könül kim mehnəti-eşqlə mə'mur olmaya,  
Padşahsız mülkdür, viranədir, viranədir.

Aşiqi-vəhdət təmənna eyləməzlər kəsəti,  
Bu cəhan Həqq aşiqinə bil ki, zindanxanədir.

Nəş'eyi-eşqi nə bilsin cahilü divanələr?  
Yandıran eşq atəşinə balü pər pərvanədir.

Rindlər baxsun külahimə, nə zahidlər mənim,  
Əksəri-əlfazımız zahirdə çün rindanədir.

Tiri-qəməzəndən həzər qılmaz könül, pərvası yox,  
Gör təriqi-eşqdə könlim necə mərdanədir!

Xəlqə eyləllər ibadət, Həqqdən qafildilər,  
Mən necə qail olum zahidlərə: fərzanədir?

Sağəri vəhdət meyindən məstdir, mə'zur dut,  
Küfrimə hökm eyləmə, zahid, demə məstanədir.

Urma, məşşatə, şəbi-zənciri-zülfə şanələr,  
Dağılır hər bir telindən min tərəf divanələr.

Eşq sultanı cəhanda xanə tə'mir etməyüb,  
Dağıdub bəlkə cəhan içrə bəsi kaşanələr.

Eşq sirrin bilmədi arif, qıla izhar onı,  
Gərçi çox yerdə yazılmış bir parə əfsanələr.

Bilmədi dünyadə eşqin sirrini bir xürdəbin,  
Var ümidim kim, bu sirri o cəhanda qanələr.

Yar kuyindən bəni mən' etmə, ey hacib, usan,  
Cəm' olur, şəm'in ziyainə gəlür pərvanələr.

Faş qılma sirri-eşqi sinədə, pünhan elə,  
Sirr vermüb, baş verüb eşq içrə çox mərdanələr.

Sağəri hicrin odına yandı, vəslə yetmədi,  
Eşq odına mən kimi, ya Rəbb, onlar yanələr!

Genə Tur üzrə bu gün nuri-təcəlla görünür,  
 Məhv olub Həzrəti-Musa yədi-beyza görünür.  
     Bixudəm, badeyi-vəhdətlə belə sərməstəm,  
     Qətreysi-badeyi-vəhdət bana dərya görünür.  
 Həqq bana zahir olur ayineyi-ruyində,  
 O zəman kim, gözümə çöhreyi-ziba görünür.  
     Yoxdu mə'suq cəhan içrə Xudadan qeyri,  
     Vamiqin didəsinə Həqq özi Əzra görünür.  
 Gör ki Məcnunı, düşüb bərrü biyabanə gəzər,  
 Surəti-Leylidə Həqqdür, ona Leyla görünür.  
     Həqq gözilə Həqqə baxsan, Həqq özi zahirdir,  
     Cümlə mümkündə sana Xaliqi-Yekta görünür.  
 İqdi-şəbnəmdi düşüb qönçeyi-sirab üzrə,  
 Bu ədəm dürci ara lö'löi-lala görünür.  
     Sərv toprağa düşüb səcdə edər qamətinə,  
     O zəman kim gözünə qaməti-bala görünür.  
 Əqrəbi-zülf edər tovf qəmər dövründə,  
 Kafərə cənnət içində bana mə'va görünür.  
     Kövkəbi-bəxtimə çün baxdı münəccim, güldi,  
     Dedi: bərgəştədü bəxtin, sənə qovğa görünür!  
 Sağəri nəzm edən vəqtdə vəhdət sirrini,  
 "Şe'r əksərtə" bil kim, gözümə "la" görünür.<sup>16</sup>

---

<sup>16</sup> "Misranın mə'nası: Şe'ri çoxaltdın (uzatdın, çox yazdın) [-desələr], bil ki, mənim gözümə elə görünür (mənə elə gəlir) ki, yox, [mən şe'ri çox etmədim].

Səndən həzar qüssə dili-pürmehəndədür,  
Hər birinin əlacı o sibi-təri-qəndədür.

Kor olsun ol gözi ki, baxar qeyrü cəhətə,  
Şövqim bu ruyü lə'lü ləbi-gülbəndədür.

Yıxdı evimi xoş hərəkətin mənim, gözəl,  
İqrar mücrimə qıl, demə təqsir biləndədür.

Bu müşəfi-üzarına nə növ' baxmayum?  
Bax qüdrəti-Xudaya, bu vəchi-həsəndədür.

Görməz əzabi-qəbr o kəs bərzəx içrə kim,  
"Nadi Əli"<sup>17</sup> rəqəm olunubdur, kəfəndədir.

Xəlqi-cəhanı qıldı müsəxxər qulam edüb,  
Bu hüsnü xülqü surəti-pakizə səndədür.

Rəhm eylə, Sağərini gəl öldürmə biəcəl,  
Kafər degil sənin kimi, Allahbəndədür.

---

<sup>17</sup> Əlini çağır.

Aşiq olana çöhreyi-gülnar gərəkdür,  
Mə'suq olana qəmzeyi-xunxar gərəkdür.

Bu ahi-dilimdən həzər etmə, əgər etsəm,  
İncit məni, mə'suqə dilazar gərəkdür.

Mən istəmənəm hurivü qılmani-behişti,  
Ancaq bana bir yari-vəfadar gərəkdür.

Fikrimdə, xəyalımda sən, ey dilbəri-məhvəş,  
Sənsən bana mənzur, nə əğyar gərəkdür!

İma ilə dərdi-dilimi dərk edüb anla,  
Mənzur olan aşiqə huşyar gərəkdür.

Ey eşq odı, könlümi əritmə, həzər eylə,  
Hicran gecəsində bana qəmxar gərəkdür.

İncitdi məni naleyi-dil tən qəfəsində,  
Bu qanə dönən zülfə giriftar gərəkdür.

Ey Sağəri, fəryadü fəğan eylə dəmadəm,  
Atəşkədəyi-eşqə düşən zar gərəkdür.

Ta atəşi-eşqin bu dili-canə düşübdür,  
Dil parələnüb hər biri bir yanə düşübdür.

Çin mülkini hindulər alub qarət edübdür,  
Ya küfr gəlüb səfheyi-imanə düşübdür?

Könlüm quşu pərvaz edüb künci-qəfəsdən,  
Bildüm ki, gedüb zülfi-pərişanə düşübdür.

Bihdanədi, ya danədi mürği-dilə, ya xal,  
Marutsifət çahi-zənəxdanə düşübdür.

Nə danədi, nə xali-siyəh dövri-rüxündə,  
Göz mərdümidi çöhreyi-cananə düşübdür.

Min dil cəm' olub dami-səri-zülfünə bişəkk,  
Yalquz demə kim, bu dili-divanə düşübdür.

Lə'li sözünü ağzına alma, həzər eylə!  
Hər kəs ki alub ağzına, bil, qanə düşübdür.

Duzəx oduna Sağəri yanmaz, bu yəqindir,  
Hicran gecəsi atəşi-suzanə düşübdür.

Cəmalın pərtövündən xirə olmuş didə giryandır,  
Yüzün dərk eyləməkdə vəhm qasir, əql heyrandır.

Təalallah, nə surətdir ki nəqqaşi-əzəl yazmış?  
Bu güldür, yasəməndir, yoxsa cənnətdir, gülüstandır?

Məni qorxutma, vaiz, sən, cəhənnəmdən nə qorxum var? –  
Bana duzəx, yəqin qıl, atəşi-suzani-hicrandır.

Cəhənnəm odı yandırmaq mənim cismimi, ey nadan,  
Buna yanmaq bəsi müşkül, ona yanmaqlıq asandır.

Soruşdum ağzını, oldı cəvabım "ləntərani" dən,  
Dedi kim, bilməyüb bu nüktəni, bir sirri-pünhandır.

Xütən mülkin alubdur ləşkəri-zəngi-Həbəş, yoxsa,  
Qəmər dövründə seyr eylər qara zülfi-pərişandır?

Bana piri-muğan fətva verübdür eşq, ey naseh,  
Məhəbbət atəşinə yanmayanlar namüsəlmandır.

Cəhan əhli dərəcə Sağəri mə'suqə maildir,  
İnanma onların qövlünə, bil kim, kizbü böhtandır.

Yox gülə eşqi bülbülün, eşq odur ki, məndədir,  
Güldə bu hüsn hardadır, hüsn odur ki, səndədir.

Zülfü-rüxin kimi degil mişki-Xütən, güli-səmən,  
Bir belə lütf, bilmə sən, mişkdə, yasəməndədir!

Var-yoxunda ağzının varımı eylədim ədəm,  
Anlamadım bu sirri mən, bəs bu nə fəmi-xəndədir?

Şanəni urma zülfünə aləmi bərhəm eyləmə,  
Bəs ki, olubdı cəm'i-dil, türreyi-pürşikəndədir.

Eyşü nəşatə vermə dil, badəvü sadədən usan,  
Aşiqi-Həqq olgilən, zövq belə mehəndədir.

Baxma nəkirü münkərə, Şiri-Xudayə baxgilən,  
Yoxdu sana hirasü xovf – eşqi-Əli bədəndədir.

Sağəri, xovf eyləmə qəbirdə hiç kimsədən,  
Yox həddi kimsə zəcr edə, "Nadi Əli" kəfəndədir.

Aşiqi-suxtə heyran dolanur,  
Nə olubdur belə bican dolanur?

Hansı xoşbəxti qılub qətl bugün,  
Dümi-tiğində onun qan dolanur?

Dilbərün şiveyi-rəftarına bax! –  
Sanasan sərvə-xüraman dolanur.

Zəngi Çin mülkinə qalib olmuş,  
Şövkətü hüsn gedüb, yan dolanur.

Xəncərün zibi-kəmər cülə bu gün,  
Dərgəhində neçə qurban dolanur.

Tökəcək qanımı çeşmin bişəkk,  
Belə kim qəmzeyi-fəttan dolanur!

Mur əhvalına bax, kibr etmə,  
Az çəkər, mülki-Süleyman dolanur.

Ruyinə mehrü qəmər aşiq olub,  
Ançun çərxdə heyran dolanur.

Leyliyə qıldı təcəlla özi Həqq,  
Qeys onı gördi, biyaban dolanur.

Sağəri badeyi-vəhdət içdi,  
Kəsrətə meyl eləməz, yan dolanur.

Bu xali-siyəhdir, ləbi-cananə düşübdür,  
Ya kim qara qul çöhreyi-heyvanə düşübdür?

Bu gövhəri-dəndandı dürci-dəhən içrə,  
Ya qətreysi-şəbnəm güli-xəndanə düşübdür?

Zülfünü edüb ahi-dili-xəlq pərişan,  
Yoxsa səri-zülfə güzəri-şanə düşübdür?

Könlüm quşidür zülfi-pərişanda, yoxsa  
Zənciri-səri-zülfünə divanə düşübdür?

Bu mərdüməki-didədü, ya əhli-həbəşdür?  
Ya xali-siyəh çahi-zənəxdanə düşübdür?

Əzbəs ki urub tiri-müjən sinəmə, ey gül,  
Biçarə könül çak olub, qanə düşübdür.

Eşq atəşinə yanmaqı canan bəncə bilməz,  
Ey Sağəri, ahin odı imkanə düşübdür.

Gül çöhrəsini açsa, gülüstan nə gərəkdir?  
Çak etsə giribanımı, bustan nə gərəkdir?

Eşq atəşinə aşıqi-biçarə yanubdur,  
Yanmaqa dəxi atəşi-niran nə gərəkdir?

Yar aldı niqabını yüzündən, yerə saldı,  
Gögdə dolanan mehri-dirəxşan nə gərəkdir?

İmanə gəlür çöhrənə hər kim nəzər etsə,  
Zahid nəzər etməz, ona iman nə gərəkdir?

Həqq talibiyəm, rağibi-vəsli-əhədiyyət,  
Həqq aşıqinə çöhreyi-xuban nə gərəkdir?

Firdövsidü rüxsarü ləbi-çəşmeyi-kövsər,  
Vaiz, sənin olsun, bana rizvan nə gərəkdir?

Zahid nə bilür eşq nədir, zövqü məhəbbət,  
Mən aşıqi-Həqqəm, bana şeytan nə gərəkdir?

At qəmzə oxın canıma, öldür məni qurtar,  
Mə'suqdə, ey Sağəri, peykan nə gərəkdir?

Nə şurü nəvadır ki, gülüstanə düşübdür?  
Bülbül gözi, yoxsa, güli-xəndanə düşübdür?

Gün gördi yüzün düşdi-ayağına, saraldı,  
Mən kimi o da kuhü biyabanə düşübdür.

Hindu bəçədir mülki-Xütən içrə oturmuş,  
Ya xali-siyəhdır, rüxi-cananə düşübdür?

Xoşbəxt qaradır ki, tapub çeşmeyi-heyvan  
Bir danə ki, bu çahi-zənəxdanə düşübdür.

Əzbəs ki gözim ağladı sənsiz gecə-gündüz,  
Biçarə könül mövceyi-ümmanə düşübdür.

Kim ah çəküb, oldı pərişan səri-zülfün?  
Ya badi-səbaya güzəri-şanə düşübdür?

Könlüm quşu bir danə görüb, danədən ötri  
Pərvaz edüb zülfi-pərişanə düşübdür.

Dil oldı kəməndi-səri-zülfündə müqəyyəd,  
Fəxr eyləmə çox, Sağəri, zindanə düşübdür.

O zülfün rıstəsi bərhəm düşübdür,  
Xilas olmaz, könül, möhkəm düşübdür.

Qaşının şəklin qəza yazmış hilal,  
Anınçün ay fələkdə xəmə düşübdür.

Yüzündə xaldır, ya bir qara qul,  
Hərımı-hüsnünə məhrəm düşübdür.

Kəməndi-zülfünə çox dil düşübdür,  
Bu könlüm tək kəməndə kəm düşübdür.

Bu sinə çakının pərkələsiçün,  
Xədəngi-qəmzəsi mərhəm düşübdür.

Səri-kuyində tovfim-gördilər xəlq,  
Birisi bilmədi kim, nəm düşübdür.

Ərəq dövri-rüxində qətrə-qətrə  
Durub, guya gülə şəbnəm düşübdür.

Dəhanını nə bilsin xürdəbinlər,  
Ədəm tək adı var, mübhəm düşübdür.

Əzəl qıl Sağərini məsti-mədhuş,  
Ana çünki cami-Cəm düşübdür.

Zülfün kimi mişknab yoxdur,  
Çöhrən kimi afitab yoxdur.

Rəhm eylə məni-əsirə, zalım,  
Kafərdə məgər səvab yoxdur?

Vəslin bana gərçi can verübdür,  
Hicranına canda tab yoxdur.

Eşq oduna düşdi yandı çoxlar,  
Mən kimi olan kəbab yoxdur.

Eşqin məni türfə halə saldı,  
Hər gecə gözümdə xab yoxdur.

Sordum ağzın ki var, o yoxdur,  
Dedi: – Sana bir cavab – yoxdur!

Yandırmagilən məni, həzər qıl!  
Canımda o qədr tab yoxdur.

Hicranda çəkən əzabü zəhmət,  
Duzəxdə ona əzab yoxdur.

Çün Sağəri aşiqi-Həqq olmuş,  
Həqq aşiqinə hesab yoxdur.

Ey könül, müjdə sana, qətlinə dildar gəlür!  
Canını almağa ol qəmzəsi xunxar gəlür!

Dümi-tiğindən anın qan tökülər, eylə həzər!  
Səni öldürməgə cəlladi-sitəmkar gəlür!

Olmadı dərdi-dilimi sana izhar qılum,  
Sənlə xəlvət edən vəqtdə əğyar gəlür.

Tiği-xunrizlə çək eylədi cismü tənimi,  
Mən dedüm kim, yanıma dilbəri-qəmzar gəlür.

Bilmədüm şişə taxub, oda kəbab etməkçün,  
Fəxr edirdüm ki, bu gün yanımıza yar gəlür.

Vəsl ümidilə keçüb gün, bu günüm xoş keçdi,  
Çıxacaq nöh fələkə nalə, şəbi-tar gəlür!

Sağəri, çıxdı gözümdən şəbi-hicran suzi,  
Riştəsin görməgə çün yari-vəfadar gəlür.

Qaldum cəhanda mən neçə min ruzgarlar,  
Üqbadən ötri eyləmədüm karü barlər.

Hicranə adət eylədüm ol qədr, bilmədüm,  
Vəslindən ötri eylədügüm – ahü zarlər.

Gər şanə ursa zülfi-pərişanə dilbərim,  
Şəksiz, düşər ayağına yüz min şikarlər.

Xaki-məzarə qoyma qədəm, qəflət etmə sən,  
Yatmış bu xaki-tirdə çox gül'üzarlər.

Bir həmdü surə ilə edün şad ruhimi,  
Gər qılsanız məzarıma, yaran, güzarlər.

Möhtaci-rəhmətəm, bana bir rəhmət eyləsün,  
Gər düşə qəbrimə rəhi-xürdü kibarlər.

Bu piri-asiyə oxusun məğfirət o gün,  
Etsə məzarım üzrə güzər bərrü barrlər.

Qəbrim daşında həkk eləsünlər bu misrai:  
"Can verdi Sağəri Həqqə, qaldı nigarlər".

Gəl bu gün, badi-səba, halımı ol yarə yetür,  
O şəhənşahi-mələhət, rüxi gülnarə yetür.

Xəsteyi-dərđi-fəraq oldı könül mürği bu gün,  
Ərzimi eylə, səba, ol büti-dildarə yetür!

Sinəmin yarəsinə mərhəm olub əşki-gözüm,  
Sinəmin mərhəmini qəmzeyi-xunxarə yetür.

Məni aşüftə qılub zülfi-siyahi bu gecə,  
Ruzgarım gecə tək qarə olub, yarə yetür!

Şəbi-hicranı edüb aləmi zülmət gözümə,  
Mənim ərzimi gedüb türreyi-tərrarə yetür.

Ondan ayru gecələr sübhə kimi dad edirəm,  
Müxbir et dilbərimi, ol məhi-rüxsarə yetür!

Sağəri yandı fəraq atəşinə, çərx, bu gün  
Himmət eylə, məni ol məsti-sitəmkarə yetür!

Bilmirəm, könlüm quşunun qəmküsarı hardadur,  
Zülfdür məskən ona, imdi qərarı hardadur?

Bəhri-hicranda belə qərq olmuşam, ey naxuda,  
Bilmərəm əsla bu dəryanın kənarı hardadur.

Dedilər dünya bəharı nikdir, gəldüm görüm,  
Bu xərab olmuş cəhanın növbəharı hardadur.

Vermə dil dünyayə, yoxdur e'tibarı bir kəsə,  
Bivəfa gördüm onu mən, e'tibarı hardadur?

Mən eşitdüm kim, olur dünyadə dilrüxlər bəsi,  
Xar gördüm cümləsin, bəs gül'üzarı hardadur?

Övrətə vermə könül, övladına fəxr eyləmə,  
Sən öləndən sonra bilməzlər məzarı hardadur.

Sağəri, allamma, dünya mülkinə yox e'tibar,  
Şami-zülmətdür cəhan, hərgiz, nəharı hardadur?

Hər kişi kim aşıqi-Həqq olsa, ruyi aq olur,  
Mehr tək aləmlər içrə şöhreyi-afaq olur.

Müshəfi-ruyinə xətt çıxsa, məlahət arturur,  
Mehr tək yarin yüzi aşıqlərə bərraq olur.

Müshəfin tə'rifi andandur səvad, vəchi var,  
Olmasa əsla səvadi, bir neçə övraq olur.

Zahidin qövlünə baxma, fe'linə bir qıl nəzər,  
Düşmüşəm mən bunlar ilə, əksəri füssaq olur.

Tünd olur məhvəşlər, əmma qəhrinin bir zövqi var,  
Qaç kənarə quçdən, gər sahibi-əxlaq olur.

Gəl könül, sən də könül ver, Həqqə aşıq olgilən,  
Aşıqi-Həqqin yüzi Həqq darində işraq olur.

Qəmlü könlüm, Sağəri, dünyadə hərgiz gülmədi,  
Gər içəm lə'lin şərəbindən, dimağım çaq olur.

Qılmanə səri-zülfi-pərişanını göstər,  
Mehrü qəmərə ruyi-dirəxşanını göstər.

Bu cilveyi-rəftarlə get gülşənə, ey gül,  
Sərvə bu qəddi-sərvi-xüramanını göstər.

Qıl lə'lilə yaqutı xəcil lə'li-ləbindən,  
Min tə'nə urub lə'li-dürəfşanını göstər.

Et qönçəni diltəng, gülin ilə xəcalət,  
Bir xəndə edüb qönçeyi-xəndanını göstər.

Ur tə'nə cəhənnəm oduna qəhrü qəzəblə,  
Hər ləhzə ona atəşi-hicranını göstər.

Hər kəs ki qıla Yusif adın zikr yanında,  
O biədəbə çahi-zənəxdanını göstər.

Dil nalə qılır sinədə, yoxdur bana rahət,  
Rəhm eylə, bana navəki-müjganını göstər!

Fəxr eyləsə gər lə'lilə gövhər öz-özinə,  
Lə'li-ləbin aç, gövhəri-dəndanını göstər.

Gər çeşmeyi-heyvan edər izhar həyatın,  
Aç lə'li-ləbin, çeşmeyi-heyvanını göstər.

Zülmatə düşüb Sağəri hicran ələmindən,  
Lütf eylə, ona çaki-giribanını göstər!

Gərçi ruhim mürği daim, ey gözəl, yanındadır,  
Ləzzəti-aşiq həmişə suzi-hicranındadır.

Könlümün mürğinə bir yer olmadı mənzil duta,  
Bəs ki dillər cəm' olub, zülfi-pərişanındadır.

Tiri-peykanın kəm etmə sinəmdən, ey dilruba,  
Kim xəyalı könlümün ol tiri-peykanındadır!

Qalmadı dil məndə, tiri-eşq min çək eylədi,  
Hər biri min göz olub, ol tiri-müjganındadır.

Vəchinə müşəf desəm, hərgiz xəta olmaz bana,  
Sureyi-"Vəl-leyl" zülfi-ənbərəfşanındadır.

Ayeyi-"Vəş-şəms" vəslin zahir etmiş aləmə,  
Nur-zülmət cəm' olub, xurşidi-rəxşanındadır.

Lütfi-şə'rim lütfdən saldı kəlamın lütfünü,  
Ey Füzuli, lütf salmaq Sağəri şanındadır.

Aşiqə eşq odı əvvəl necə asan görünür,  
Vay o gündən ona kim, atəşi-hicran görünür!

Necə kim aşiqü mə'suq vücudi birdir,  
Vəslü hicranı nigarın bana yeksan görünür.

Sinəmi çək eyləmə tiği-qəminlə, kafər,  
Eşqini faş qılır, navəki-peykan görünür.

Şanənün zəcri düşər xatirimə, badi-səba,  
Hər zəman kim gözümə zülfü-pərişan görünür.

Şərhi-əhval nigarimə bəsi müşküldür,  
Anlamaz aşiq özin orda ki canan görünür.

Saralur beh kimi ruyim həvəsindən o zəman  
Mərdümi-didəmə çün sibi-zənəxdən görünür.

Görmədim, Sağəri, mən çöhreyi-mehrin əsla,  
Şəbpərə didəsinə mehri-dirəxşan görünür?

Hər zəman kim çöhrənə zülfin düşər, əfşan olur,  
Gecəvi gündüz, nigarım, aşıqə yeksan olur.

Urma şənə zülfünə, məşşatə, yarın, qıl həzər!  
Gər qırılsa bir teli, aləmdə yüz min qan olur!

Öz vücudini görən görməz rüxi-cananəsin,  
Bir kişi kim keçsə candan, vasili-canan olur.

Əklü şürbi-aşıqin xuni-cigərdəndir müdam,  
Eşq oduna yanmayanlar bilmə kim, insan olur.

Vəh nə surətdir ki, hər kim baxsa ruyi-pakinə,  
Surəti-bican kimi rüxsarına heyran olur?

Dilbərim getsə gözümdən, can çıxar təndən gedər,  
Ruh təndən çıxmaq hərgiz demə kim asan olur.

Sağəri, dut damənin şiri-Xudanın sidqlə,  
Dutmayanlar damənin məhşərdə sərgərdan olur.

Səf çəküb, canı əlində dolanur heyranlar,  
Qoy dolansun başına aşiqi-sərgərdanlar.

Gör ata qəmzə oxın sinəmə, tə'sir etməz,  
Yoxdu bir yer bu könül içrə, dolub peykanlar.

Ey könül, meyl eləmə qəmzə oxundan, həzər et! –  
Bu cəhan içrə töküb qəmzəsi yüz min qanlar.

Urma ol zülfi-pərişanına şanə, kafər,  
Dəgsə gər şanə dişi, çərxə çıxar əfğanlar.

Fırqeyi-zahidi mən' eyləmə, bilməz nədir eşq,  
Zövqi-eşqi nə bilür taifeyi-heyvanlar?

Sən də, ey xam, gəlüb lafi-məhəbbət urma!  
Nə bilür eşq nədir sən kimi min kövdanlar?

Sağəri, mətləbə yetmək sana asan oldu,  
Səf çəküb qətlinə gör kim o neçə müjganlar!

Rəsmdir xublar rüxündə zülfi-ənbərbar olur,  
Gənc olan yerdə, bu adətdir, həmişə mar olur.

Tiri-peykanın çıxardı sinədən cərrahlər,  
Qalmışam bu fikrə, ya Rəbb, kim bana qəmzar olur?

Qəddini təşbih edənlər sərvə olmazmı xəcil?  
Sərvdə bir qəddi-mövzun var – bu rəftar olur?

Yoxdu aram aşiqə bir yerdə ta dutsun məqam,  
Aşiqə aram olur – hər məhfil içrə yar olur.

Dişləsəm lə'li-ləbindən, sən məni mə'zur dut,  
Qəhr qılma aşiqə, mə'suq xoşrəftar olur.

Ey könül, gəl qılma nalə atəşi-hicran ara,  
Dilbərim yatmış, məbada xabidən bidar olur!

Badəyi-lə'li-ləbindən Sağəri məxmur olub,  
Vəh nə meydır, şərbəti-lə'lin içən hüşyar olur?

Vəh nə surətdir, nə dilbər kim, məlahət kanıdır!  
Aşiqi-dilxəstənin gül çöhrəsi dərmanıdır.

Əhli-iman mən' edər aşıqləri kim, bilməyüb –  
Nuri-ruyi məhvəşin aşıqlərin imanıdır.

Vəsli-mə'şuq aşıqə firdövsidən bir vəchi var:  
Atəşi-duzəxdən artux atəşi-hicranıdır.

Dəstinə yaxmış hənanı dilbərim, etmiş xizab,  
Yoxsa aşıq öldürüb, dəstində aşıq qanıdır?

Zəxmi-sinəm gər saqalmaz zəxmdən, bir vəchi var:  
Sinəmin zəxminə bais zülfi-mişkəfşanıdır.

Yatma, qafil, gecələr, bir xabi-qəflətdən oyan! –  
Vəlvələ salmış cəhanə aşıqin əfğanıdır.

İki məhtəl'ət gəlür, ey Sağəri, min nazlən,  
Bu mənim canımdı, bilməm o kimin cananıdır.

Vəh nə qamətədi, qiyamət, nə əcəb xoş rəftar!  
Vəh nə təl'ətədi, nə surət, nə gözəl işvəsi var!

Qəmzəsi qəsd edər canıma kim, öldürsün,  
Neyləyim, mane olur qətlimə, qoymaz əğyar.

Ey könül, navəki-peykanın əritmə, həzər et  
Kim, tapulmaz sana hicran gecəsi bir qəmzar.

Fələkün var bənimlə qərəzi, mən bilürəm, –  
Qoymadı hərgiz ola dideyi-bəxtim bidar.

Ey təbib-i-dili-bimar, nəzər qıl bana sən,  
Eyləyübdür məni, gör, eşq necə zarü nizar!

Daməni-gül əlimə düşdi gülüstan içrə,  
Bağban qoymadı kami-dil alam bir miqdar.

Can verüb eşq təriqində əgər tapmadı kam,  
Salmadı Sağəri dəstinə fələk daməni-yar.

Könül, uyma bu dünyayə ki, dari-mehnəti-qəmdir,  
Güzər qıl axirət mülkinə, ey dil, gör nə aləmdir!

Vüsəlın şərhini qılmaq bana mümkün degil, əmma  
Fəraqın atəşi aşıqlərə çün ruhi-ə'zəmdir.

Müalic, sud qılmaz mərhəmin dil çakına, hərgiz,  
Nigarın tirü peykani könül zəxminə mərhəmdir.

Fəğanü nalə sud etməz, könül, bəkdir, fəğan etmə,  
Əlaci-atəşi-hicran şəriki-çəşmi-pürnəmdir.

Dəgübdür şənə, yoxsa bad edüb əfşan səri-zülfin?  
Könül ahi əsər qılmış ona kim, belə dərhəmdir?

Buxari-atəşi-rüxsardır tabi-hərarətdən,  
Ərəqdır ar sənəmdə, yoxsa gül ruyində şəbnəmdir?

Gedüb Məcnunü Leyli rehlət etdi dari-üqbayə,  
Mənəm Məcnunə varis, Sağəri eşqə müsəlləmdir.

Könlüm quşuna zülfi-siyəh aşiyənədir,  
Mənzurimiz o zülfdi, nə abü danədir.

Məcruh cismü qanlı kəfən ruyi-zərdimiz,  
Eşq atəşinə hər biri rövşən nişənədir.

Dutmaz dilim ki, şərh qılum hier atəşin,  
Mümkün degil ki, ağza alam, bir zəbanədir.

Mə'suq qəhr qəmzəsini qılsa aşiqə,  
Aşiq başına hər biri bir taziyanədir.

Gəh qəhrü gah nazü gəhi tə'nə urmaqı –  
Öldürməgə bəni hamu bunlar bəhanədir.

Badü sabahü ah məni zəcr qılmadı,  
Canım alan o zülfi-siyəh içrə danədir.

Hərçənd yazmışam neçə fərdi-arifanədən,  
Çox yerdə Sağəri qəzəli aşiqanədir.

Hər zəman kim sərv qəddi cilveyi-rəftar edər,  
Aşiqə ruzi-qiyamət qaməti izhar edər.

Heyf bu rəsmi-köhəndən, olmayadı çərxdə! –  
Zalıma izzət verür, məzlumi, gör kim, xar edər.

Nalə eylərdüm ki, bəlkə yarımı bidar edəm,  
Bəxtə bax, fəryadımız əğyarımı bidar edər!

Sinəmin çakın görüb qılmun məlamət siz məni,  
Mən özüm çak etmədüm, ol qəmzəvü xar edər.

Arizin tək, gül, gülüstan içrə gül açulmuş,  
Görsə gər rüxsarını, gül, gül özi iqrar edər.

Gül olur xəndan gülüstan içrə bülbül ruyinə,  
Bülbüli-biçarəyə hər zülm edər kim, xar edər.

Hər zəman kim baxsa çeşmim nərgisi-şəhlasına,  
Çeşmi-bimarı kimin canü dilim bimar edər.

Mən kimi gər, Sağəri, zahid baxa rüxsarına,  
Zahidi gül çöhrəsinə aşiqi-didar edər.

Duzəxim bu cəhanda hicrandır,  
Cənnətim ruyi-xubi-canandır.  
    Qəddi tubavü lə'li kövsərdir,  
    Hərəkətü rəvişdə qılmandır.  
Sana insan deyən degil insan,  
Əcəb heyvandı kim, der insandır.  
    Bütpərəslik mənim şüarımdır,  
    Deməsünlər bana – müsəlmandır.  
Vəslədən ötri firqətində bu gün  
Sinəmiz çək, didə giryandır.  
    Aşiqi eşq odunda yandırma,  
    O da insandı, sən kimi candır.  
Sənsiz, ey dilsitan, gülüstanda,  
Çöhreyi-gül gözümə peykandır.  
    Bu gecə səndən ayru aşiqi-zar  
    Şəm' tək məhfil içrə suzandır.  
Atəşi-eşq yandırub cismim,  
Dil kəbab oldu, cism büryandır.  
    Firqətin gör məni nə halə salub,  
    Görsə hər kəs deyər ki, bu candır?  
Dəmənim qanlı yaşılan doldı,  
Gəl gör, ey gül, necə gülüstandır!  
    Xidmətim dərgəhində itlərinə,  
    Xəlqə pünhan, sana nümayandır.  
Sağəri halını soruşsan əgər,  
Künci-möhnətdə zarü nalandır.

Səri-zülfün kimi eşqində könlüm bərqərar olmaz,  
Necə aram dutsun şənə, zəcrindən qərar olmaz?

Şəbistani-səri-zülfündə könlüm görmədi bir gün,  
Belə zülmatidə hərgiz mənim leydim nəhar olmaz.

Mənim göz yaşımı mən' etməyün, eşqə giriftərəm,  
Səhabə dəgməyə ta bərq, əsla əşkbar olmaz.

Çəkər zülfi-kəməndi, bir əsirəm, ixtiyarım yox,  
Məni mən' etməyün, aşiq əlində ixtiyar olmaz.

Yaxub aşıqlərin qanını dəstinə, edüb əlvan,  
Əcəb birəhm kafərdir ki, hərgiz, şərmsar olmaz!

Çıxanda xətt yüzə bil kim, məlahət izdiyəd eylər,  
Xəzan ta olmaya gülşəni-cəhanda, növbəhar olmaz.

Əzəl eşqində seyr eylə ki, yox hicran qəmi, hərgiz,  
Məcəz eşqinə uyma, şahidində e'tibar olmaz.

Füzuli lə'lini, ey Sağəri, lə'lə edüb təşbih,  
Bədəxşan lə'li lə'li tək, yəqindir, abdar olmaz.

Əsla bu məlahət rüxi-cananda qalmaz,  
Hərgiz ki, tərəvət bu gülüstanda qalmaz.

Bu qamətini çərxi-fələk döndəri yayə,  
Cilvə dəxi bu sərvə-xüramanda qalmaz.

Xətt ləşkəri az qaldı bu rüxsarını alsun,  
Çəkməz o qədər, eşq odı bu canda qalmaz.

Aşıqlarün, ey büt, dağılur hər biri bir yan,  
Dil mürği dəxi zülfi-pərişanda qalmaz.

Ver ağzıma lə'li-ləbini qılma təğafül,  
Bu şəhdü şəkar çün ləbi-xəndanda qalmaz.

Ruyin mehini xətt dutar ay kimi, əsla  
Bir zöv' dəxi bu məhi-tabanda qalmaz.

Uyma dəxi sən, Sağəri, dünyayə, həzər qıl! –  
Aqıl kişilər xaneyi-viranda qalmaz.

Yandurur cismü tənimi atəşi-əfğan hənuz,  
Bir müalic qılmuyubdur dərdimə dərman hənuz.

Gərçi vəslinə yetişdüm, kami-dil hasil olub,  
Çıxmuyubdur xatirimdən atəşi-hicran hənuz.

Ruh tək getdi tənimdən, cismimiz biruhdur,  
Gəlməyübdür, intizarəm, ruh cismə, can, hənuz.

Şərbəti-tiğinə könlüm təşnədir, yetməz ona,  
Vermədi cəllad çəşmi qətlimə fərman hənuz.

Mehr də bir mehri-ruyin eşqinə düşmüş mægər,  
Gecə-gündüz dolanur ərş içrə sərgərdan hənuz?

Surəti-təhqiqi-halim qıldı eldən məhvəşim,  
Aşiqindən bədgümandır dilbəri-canan hənuz.

Paybənd oldı kəməndi-zülfünə çün Sağəri,  
Küfrdə baqi qalubdur, tapmayub iman hənuz.

Götür yüzdən niqabın, mehrü mah üzrə niqab olmaz,  
Əgərçi lütfdə hərgiz yüzün tək afitab olmaz.

Cəhənnəm atəşindən sən məni qorxudma, ey vaiz,  
Yanar duzəxdə kafər, mö'minə, hərgiz, əzab olmaz.

O ev kim zülmə abad olubdur, tez olur viran,  
Bir ev kim ədlilə abad ola, hərgiz, xərab olmaz.

Alubdur ixtiyarım çeşmi-məstü ruyi-gülnarı,  
Dəxi bundan belə cismimdə tabü gözdə xab olmaz.

Təriqi-fəqrə düşmək səltənətdir arifə, billah,  
Bu şahə mülki-fikrində dəxi bir izzirab olmaz.

Yetişdi başə ömrüm, yetmədüm mən vəslinə, hərgiz,  
Şəbi-hicran cananə, nedim, axərməab olmaz.

Düşübdür Sağəri zülmati-hicranə, qalub heyran,  
Nedim vəsli-nigarımdan bana bir mahtab olmaz.

Bir nəzər halimizə ol məhi-Kən'an etməz,  
Qəməsi lütf qılıb qəsdilü can etməz.

Mərəzi-eşq alub canımı, ümmidim yox,  
Çəşmi-bimar mənim dərdimə dərman etməz.

Gülşəni-ruyini hər kimsə görə, ey gülruş,  
Hüsünə aşiq olur, meyli-gülüstan etməz.

Qönçeyi-lə'li-ləbin görsə əgər badi-səba,  
Gülüstan içrə dəxi qönçəni xəndan etməz.

Gər üzərin mehini görsə fələk, ömründə  
Məhü xurşidi fələk bir də dirəşən etməz.

O ki əğyar məni zəcr qılır eşqində,  
Cismi-zarıma mənim atəşi-hicran etməz.

Məni öldürdü bu qəm: eşq təriqində neçün  
Sağəri çöhrəsinə çaki-giriban etməz?

Qıldı bu çərx şə'bədə ağaz,  
Bana ənduhü qüssəni dəmsaz.

Aşiqi-Həqq olgilən, ey dil,  
Bu təriq içrə yox nəşibü fəraz.

Gülşəni-vəhdətə könül mürği  
Qəfəsi-təndən eylədi pərvaz.

Tapmadum mən həqiqi, hərgiz,  
Məni məhrum qıldı eşqi-məcaz.

Dari-dünyadə görmədüm bir gün,  
Zayə' oldı əbəs bu ömri-diraz.

Rəhm qıl bəndənə, Xudavənda,  
Qoydı topraqi-qəbrə ruyi-niyaz.

Sağəri, Həqqə qıl təvəccöhini,  
Həqq səni xəlqdən qılur mümtaz.

Təəmmül atəşi-suzani-hicran eyləmək olmaz!  
Rəqibin tənəsindən ahü əfğan eyləmək olmaz!

Təbiba, zəhməti-bica çəkirsən, əl götür məndən,  
Mərizi-çəşqə müşküldür ki, dərman eyləmək olmaz.

Məhəbbət aşikar eylər özin hər dildə kim olsa,  
Yanar oddur könüldə, hiç pünhan eyləmək olmaz.

Alub canımı hicran az qalubdur can çıxa təndən,  
Bu hali-zarımı izhari-canan eyləmək olmaz.

Könül mürği dutubdur küfri-zülfin rıştəsin məskən,  
Düşüb küfrə olub kafər, müsəlman eyləmək olmaz.

Məni səndən cüda qılmaq degil mümkün zəhi, nadan,  
Bu əmri, müşkili fikr ilə asan eyləmək olmaz.

Alubdur, Sağəri, canımı hicran, yox ona tədbir,  
Bu abi-şuri-çəşmi abi-heyvan eyləmək olmaz.

Gəlmədi, bilməm, neçün ol sərvi-xoşrəftarımız?  
Ərsə çıxdı firqətində ahi-atəşbarımız.

İntizarım aşdı həddin, təndə taqət qalmadı,  
Harda qaldı, gəlmədi məhbubi-məhrüxsarımız?

Vəsl fikrində rəhi-əşqində rahət görmədüm,  
Yatmadı hicran evində dideyi-bidarımız.

Və'də vermişdi ki, gəlləm bir gecə mehman sana,  
Ömrümüz başə yetişdi, gəlmədi dildarımız.

Gör, xəzani-bimürüvvət vermədi, hərgiz, aman,  
Gülüstan oldu xəzan, pəmal olub gülzarımız.

Qüdrətim yox – gülüstan seyrinə uçmaq istərəm,  
Quş kimi məhbus edüb künci-qəfəsdə yarımız.

Sağəri, az qıl şikayət dilbəri-birəhmdən,  
Cövri xoşdur rəhmdən, gər qılsa xoşgövtarımız.

Olmadı bir iltifat ol çeşmi-fəttandan hənuz,  
Qılmadım qət'i-nəzər ol tiri-müjgandan hənuz.

Zülməti-zülfi məni zülmətdə sərgərdan qılub,  
İçmədüm bir qətrə su ol abi-heyvandan hənuz.

Canımı qıldum ədəm, dərk etmədüm ağzın nədir,  
Olmadım agah mən bu sirri-pünhandan hənuz.

Gər xəzan yetdi gülüstanə, xəzan etdi güli,  
Kəsdim, hərgiz, nəzər suyi-gülüstandan hənuz.

Qalmadı bir yer könüldə tirü peykan olmasın,  
Olmadı sirab dil ol tirü peykandan hənuz.

Can verüb cananə tapdum dövləti-vəslin əgər,  
Var şikayət cismü təndə suzi-hicrandan hənuz.

Sağəri, dutdı əcəl dəsti giribanım mənim,  
Tapmamış kami-dilim mən vəsli-canandan hənuz.

Çərxə netdim mən ki, hərgiz könlümi şad eyləməz?  
Qəm alur can mülkini hər ləhzə, imdad eyləməz?

Ta pərişan türredə könlüm quşu dutdı vətən,  
Düşməni-canım olub, hərgiz, məni yad eyləməz.

Dil əlindən zari-cismimdə fərağət qalmıyub,  
Xəstə canım öldürüb bir dəfə azad eyləməz.

Atəşi-hicran ara aşiq qılır fəryadü ah,  
Yetsə mə'suqinə aşiq, hiç fəryad eyləməz.

Cövri-mə'suq aşiqə bir ləzzəti-ruhanidir,  
Aşiqin fəryadı andandır ki, bidad eyləməz.

Nalə andandır – qılıb azad könlüm mürğini,  
Gər ola künci-qəfəsdə, nalə bünyad eyləməz.

Vəsl ümidi yoxdu bəndə atəşi-hicran ara,  
Gər ola vəslə ümidi, Sağəri dad eyləməz.

Görmədim hərgiz nigarımı ola əğyarsız,  
Kim görübdür gülüstan içrə gül olsun xarsız?

Aşiqə mə'suqə azarı verür can dəmbədəm,  
Aşiqə mə'suq, ya Rəbb, olmasın azarsız!

Atəşi-hicranda yandım, qalmadı, cismimdə tab,  
Qalmışam hicran evində bikəsü qəmxarsız.

Bu könül mürği məni qıldı pərişan zülf tək,  
Yoxdu rahət könlümə ol zülfi-ənbərbarsız.

Bir könül kim anda eşq dərdi çağır olmaya,  
Bir dirəxti-şumdur bağ içrə bitmiş, barsız.

Mən' etməm aşıqi gər ahü fəryad eyləsə,  
Eşqdə aşıq olurmı ahi-atəşbarsız?

Ey fələk, insaf qıl, bəsdir, usan bir zülmədən,  
Sağəri biçarədir, sən qoyma qalsın yarsız.

Can degil, insan degil hər kim ki canan istəmöz,  
Bir aqacdır bisəmər hər kim ki bir can istəmöz.

Bir nəzər hər kim görübdür gülüstani-arizin,  
Arizin fikrü xəyalıyla gülüstan istəmöz.

Eşq dərdi aşıqə bir ləzzəti-ruhanidir,  
Aşıq-i-sadiq olan dərdirə dərman istəmöz.

Qanlı yaşım faş qıldı eşqimi aləmlərə,  
Hiç aşıq eşqini xəlqə nüməyan istəmöz.

Gər görə rəftari-qəddin bağban, ey sərviqədd,  
Sərvə meyl etməz dəxi, bir sərvi-bustan istəmöz.

Xubrulər çöhrə pünhan eyləməzlər xəlqdən  
Necə kim, gül ətrini gülşəndə pünhan istəmöz.

Sağərinin dinü imanı rüxi-cananədir,  
Zahidani-xüşklər tək dinü iman istəmöz.

Eşqdə qılmadum ziyan, hərgiz,  
Etmədüm nalə, fəğan, hərgiz.

Qoymadı ruyini görəm bir dəm,  
Vermədi qatılım aman, hərgiz.

Getdi əldən cəvanlıqım, səd heyf,  
Olmadı yar mehriban, hərgiz.

Yox dilim yarə ərzi-hal qılum,  
Olmasın kimsə bizəban, hərgiz.

Zülfi-pürçini saldı çöhrəsinə,  
Etmədi ruyini əyan, hərgiz.

Atəşi-hicr, piçü tabi-fəraq,  
Qoymadı məndə cismü can, hərgiz.

Sağəri çöhrənə olub aşiq,  
Eyləməz meyli-gülüstan, hərgiz.

Bilmirəm qanda qalubdur gəlmədi cananəmiz?  
Nişə səbr etsün fəraqında dili-divanəmiz?

Səndən idi eyşi-cəşnim, sənsiz ömrüm olmasun!  
Beyti-hüzn olmuş əcəb, gəl görgilən, kaşanəmiz.

Fərqi-fəxrim çıxdı çərxə şövqdən çün, anladum,  
Qətlimə fərman verübdür dilbəri-məstanəmiz.

Vəsl qədrin bilmədün, küfrani-ne'mət eylədün,  
Gör necə od dutdı yandı hier odunda xanəmiz!

Tirü peykanü xədəngü navək könlümdədir,  
Gör necə mə'mur olubdur xaneyi-viranəmiz!

Çün könül mürğini saldun dami-zülfə, ey gözəl,  
Xatirindən çıxmasun dam içrə abü danəmiz.

Balü pər yandırmağa şəm'i-cəmalın dövrünə  
Dolanur girdi-sərinə, Sağəri, pərvanəmiz.

Təng edübdür kəsərati-peykan bana rahi-nəfəs,  
Yox bana hicran evində, neyləyim, fəryadrəs.

Xətt degil dövri-ləbində səf çəkübdür hər tərəf –  
Cəm' olubdur təng şəkkər dövrünə murü məgəs.

Eşq bazarında sərf oldı mətai-ömrümüz,  
Bir tərəf zəcri-rəqıban, bir tərəf qeydi-əsəs.

Öylə mə'nusəm qəfəs qeydinə, fəryad etmənim,  
Xoş gəlür gülzar seyrindən bana künci-qəfəs.

Zad bumimdə qəribəm, bikəsəm, biçərəm,  
İltifat etməz bana əhli-vətəndən hiç kəs.

Qılma tə'lim elmi-eşqi zahidə, ey piri-məst,  
Zəhməti-bica çəkirsən, gül götürməz xarü xəş.

Sağəriyə badeyi-lə'lin belə vermiş firib,  
Zəncəbilü Səlsəbilü Kövsərə qılmaz həvəs.

O zəman kim elədim çöhreyi-cananə həvəs,  
Rəhi-eşqində onun eyləmədüm canə həvəs.

Görə pərvanə əgər şö'leyi-şəm'i-rüxüni,  
Şö'leyi-şəm'ə edərmi dəxi pərvanə həvəs?

Vəsldən ötri keçüb aşiqi-sadiq candan,  
Kim edübdür mən edim atəşi-hicranə həvəs?

Nuri-imanı edüb tərək, düşüb zülmət ara,  
Qıldı könlüm quşu ol zülfi-pərişanə həvəs.

Bülbüli-zar giriftari-gülü-xəndandır,  
Gər görə çöhrəni, etməz güli-xəndanə həvəs.

Daneyi-xaldı bu arizi-gəndümgündə,  
Yoxsa hindudı edüb atəşi-suzanə həvəs?

Bağban görsə bu rəftarlə sərvi-qədini  
Ki, dəxi eyləməz ol sərvi-xüramanə həvəs.

Faş olub, Sağəri, eşqim qəmi afaq içrə,  
Danışur xəlq: edüb bir məhi-Kən'anə həvəs.

Olmadı yar bana yar, əfsus!  
Qoymadı yar ola – əğyar, əfsus!

Bülbülə künci-qəfəs oldu vətən  
Ki, dutub daməni-gül xar, əfsus!

Bilmədim qədri-vüsalin, hərgiz,  
Getdi ol yari-vəfadar, əfsus!

Gecələr: "Ya Rəbb! Ya Rəbb!"imdən,  
Olmadı yar xəbərdar, əfsus!

Ömrümi zayə' edüb aləmdə,  
Olmadım aşıqi-didar, əfsus!

Məni öldürdi bu həsrət ki, nəçün  
Mənilə etmədi göftar, əfsus?!

Dərdü qəm oldu bana ərzani,  
Olmadı, Sağəri, qəmxar, əfsus!

Könlümün mürğünə ol zülfi-pərişandır qəfəs,  
Mürği-dəstamuzə bir türfə gülüstandır qəfəs.

Lütf edüb, səyyad, məhbusü əsirə qıl nəzər,  
Qılmadı azad canım, aldı məndən can qəfəs.

Şəhpərim sındı qəfəs çubinə urmaqdan, nedim,  
Gəl gör, ey səyyad, qanımdan nə əlvandır qəfəs!

Ol qədər balü pər urdum bu qəfəs küncündə mən,  
Qılmadı bir yer qəfəsdə, cümləgi qandır qəfəs.

Gəl məni azad qıl künci-qəfəsdən, bağban,  
Olmuşam diltəng, rəhm et, demə asandır qəfəs.

Sakit olma, ey könül, fəryadü əfğan etgilən,  
Həbsə düşdün nalələr qıl, künci-əfğandır qəfəs.

Gülüstan oldı xəzan, kam almadum gülzardən,  
Eyləyübdür Sağərini gör necə nalan qəfəs.

Eşq odına yandı canım, eşq odı düşvar imiş,  
Bilməmişdim, imdi bildim eşq müşkül kar imiş!

Zümreyi-üşşaqi mən' eylədim: – Əl çək eşqdən!  
Fikri-batil eyləmişdüm, eşq əcəb kirdar imiş!

Mən' edərdüm aşiqi: – Baxma rüxi-məhvəşlərə!  
Məzhəri-vəchi-Əzəl ayineyi-rüxsar imiş!

Həlqeyi-zülfində dutdı aşıyan könlüm quşu,  
Həbsə düşsün, paybənd olsun, bana əğyar imiş!

Daneyi-xalını ərz etdi könül mürğinə yar,  
Saldı dami-zülfə, al etdi, əcəb məkkar imiş!

Eşqi-dil anlar degil təqrirü təhririvü zövq,  
Qandı hər kim qanmadı eşqi – əcəb əsrar imiş!

Nərgisi-şəhla sanurdum gözlərini görməmiş,  
Məsti-xabi-nazə getmiş o iki bimar imiş!

Qəmzeyi-çəşmlə təsxir eylədi dil mülkini,  
Afərin qıl, Sağəri, əfsuninə – səhhar imiş!

Çeşmi-bimarun mənı eşqındə bimar eyləmiş,  
Zülfı-pürçının könl mürğın gırıftar eyləmiş.

Ey əcəl, gəl sən mənı azad qıl bu qüssədən,  
Dılbəri məndən cüda çərxi-sitəmkar eyləmiş.

Badəyə sahir desəm, olmaz əcəb, sehr eyləyüb  
Çöhreyi-cananəmi mey, gör, nə gülzar eyləmiş!

Halı-zarımı deyüb badı-səba, yoxsa mənım  
Naleyı-zarım nıgarımı xəbərđar eyləmiş?

Yar gördükdə mənım qıldı təbəssüm ruyımə,  
Kim gedüb dərđı-dılı cananə izhar eyləmiş?

Atəşı-eşqın düşüb can mülkını suzan edüb,  
Ahi-zarım aləmin xəlqını bızır eyləmiş.

Görmədi bir yaxşı gün, hərgız, cəhanda Sağəri,  
Qəm mətainə fələk könlüm xəridar eyləmiş.

Dil düşüb zülfi-pərişanə pərişan olmuş,  
Kafərə tabe' olub bəndeyi-fərman olmuş.

Badeyi-lə'li-ləbin zövqi-xəyalında könül  
Bəs ki, fəryad qılub badə kimi qan olmuş!

Əzm qılmışdı mənim qətlimə, bəxt olmadı yar,  
Mən nə tədbir qilum, yar peşiman olmuş?!

Gördi çün ayinədə əksi-rüxün, qıldı nəzər  
Dilbərim çöhrəsinə – mən kimi heyran olmuş.

Məni mən' eyləməyün, yoxdu qərarım bu gecə,  
Məhfili-qeyrə gedüb, şəm'i-şəbistan olmuş!

Bu gecə yatmamışam sübhə kimi hicranda,  
Zülm bihədd bana, cövr firavan olmuş.

Daməni-vəslinə, ey Sağəri, yetməz dəstim,  
Qismətim ruzi-əzəldən bana hicran olmuş.

Təlxi-mey çöhreyi-dildarımı gülgun etmiş,  
Həsərati-təl'əti-canan cigərim xun etmiş.

Cəm' olub gənci-qəmin könlümi qıldı məhzun,  
Dövləti-eşq məni dəhrdə Qarun etmiş.

Eşqi tərək eyləmək olmaz bana mümkün, hərgiz,  
Leyliyi-eşq cəmalı məni Məcnun etmiş.

Şükrillillah ki, könül kami müyəssər oldı,  
Sinəmi navəkü peykanlə məşhun etmiş!

Zülfə görmədi bir gün bu könül mürği əgər,  
Tiri-müjgan könül mürğini məmnun etmiş.

Dağdub badi-səba zülfünü qıldı bərhəm,  
Zülfə zülm eyləməyüb – könlümi məhzun etmiş.

Badəyi-eşq məni məst qılıb, layə'qəl,  
Halimi, Sağəri, bu bad digərgun etmiş.

Kafəri-zülfün könül mürğini kafər eyləmiş,  
Eşqə bax bir, kafəri müsliyə rəhbər eyləmiş!

Gördi cananım məni, qəhr eyləyüb, yüz döndərüb,  
Sadə yarım düşmənin qövlinə bəvər eyləmiş.

Həqqdən qəflət bana mümkün degil, ey dilruba,  
Nütfeyi-napakdən sən kimi gövhər eyləmiş.

Aç gözin bax qüdrəti-Həqqə, təğafül etmə sən,  
Həqq, gör kim, xakdən bir belə peykər eyləmiş!

Könlümün seyd olmaqı oldı mühəqqəq, Sağəri,  
Tiri-müjganını çəşmi-məstə yavər eyləmiş.

Dil düşüb zülfi-pərişanə giriftar olmuş,  
Yetişüb mətləbə könlüm, bana əğyar olmuş.

Bax giribanıma, ey kafəri-birəhm gözəl,  
Gözümün qanlı yaşından necə gülzar olmuş!

Görməmişdüm yüzünü, gördüm o gül çöhrəsini,  
Güli-gülşən gözümə hər biri bir xar olmuş.

Bağə seyr eylədi ol gülrüx pakizə gühər,  
Gül görüb çöhrəsini aşiqi-didar olmuş.

Türrə dövründə bana olmadı bir gün rahat,  
Şanəvü bad könül mürğinə xunxar olmuş.

Bədənim tabü təbi-atəşi-hicranə düşüb  
Eylədi qət' həyatın, belə kim zar olmuş!

Ey əcəl, tap məni sən, eylə bu qəmdən azad,  
Dilbərim tərkim edüb, qeyrə gedüb yar olmuş!

Sağəri, qılma şikayət ki, bana yox qəmzar,  
Tirü peykani könüldə bana qəmzar olmuş.

Dilbərim məh ruyinə zülfin pərişan eyləmiş,  
Sübhü şamı aşiqə mə'suq yeksan eyləmiş.

Əl qoyubdur qəbzeyi-şəmşirə? qətlimçün gəlür,  
Şükrillillah, dilbərim qəsd-dilü can eyləmiş!

Çeşmi-məstindən həzər qıl, ey gözüm, qılma nəzər!  
Bir müərbid fitnədir, aləmdə min qan eyləmiş!

Navəki-müjgan atub dil qəsdinə əbru kəman,  
Oxları zahir qılır, yayını pünhan eyləmiş.

Bülbüli-dil naleyi-əfğan qılır ol zövqdən, –  
Sinəmi kim navəkü peykan gülüstan eyləmiş.

Sinəmin dağın görüb etmə məlamət yarımı,  
Sinə dağın atəşi-suzani-hicran eyləmiş.

Dad bu çərxin əlindən Sağəri eylər müdam –  
Şişə mülkini bana bir həbsü zindan eyləmiş.

Bilmədim hiç rəhi-əşqdə mən can nə imiş,  
Görmədim ömrədə mən surəti-canan nə imiş.

Şərbəti-lə'li-ləb qətrəsini nuş etdüm,  
Oldı mə'lum bana, çeşmeyi-heyvan nə imiş!

Danə fikrilə könül zülfi-pərişanə düşüb,  
Bildi ol zülmət ara zülfi-pərişan nə imiş.

Bilməzidim ki, nədir cənnət ara qılmanı,  
Çöhrəsin gördi gözüm, bildi ki, qılman nə imiş.

Eşidürdüm ki, edər naleyi-əfğan aşiq,  
Mən bilürdüm ki, bu naleyi-əfğan nə imiş?

Bana bir busə əta qıldı zənəxdanından,  
Anladum imdi ki, o sibi-zənəxdan nə imiş!

Sağəri vəslədə bilməzdi nədir atəşi-hicr,  
İmdi mə'lum elədim atəşi-hicran nə imiş.

Atəşi-hicran bəni, gəl gör, nə suzan eyləmiş! –  
Xanəmi bərbad edüb, zülmlə viran eyləmiş.

Gecəvü gündüz bana oldu bərabər hicrə,  
Bu yəqindir kim, yüzə zülfin pərişan eyləmiş.

Qanlı yaşım, bəs ki, mövc urdı fəraqında sənin,  
Gəl gör, ey zalım, tənimi qərqi-ümman eyləmiş!

Vəsl qədrin bilmədim, ömrüm təmam oldu əbəs,  
Vəsl evin hicran edüb, hicranı zindan eyləmiş.

Odlu ahim yandırub rəxtü libasi-cismimi,  
Aşiqin könlünü zülfin tək pərişan eyləmiş.

Qanlı yaşım, bəs ki, axdı didələrdən, eşqdə  
Qalmadı bir yer – onu rəşki-gülüstan eyləmiş.

Sağəri kəsməz ümidün vəslədən ta zindədir,  
Ərçi zülfün tək məni hicran pərişan eyləmiş.

Olmadı naleyi-zarımdan ola yar xilas,  
Şəbi-fırqətdən ola dideyi-bidar xilas.

Vəqt-bivəqt qılır naləvü fəryad, fəğan,  
Mərəzi-eşqdən olsun dili-bimar xilas.

Ənbəri-zülfi-müsəlsəldə könül dutdu vətən,  
Olmasun bari Xudaya, bu giriftar xilas!

Bu cəhan xəlqini bir ahlə qıldum bərbad,  
Olı bu fitnə telindən necə əğyar xilas?

Nə qədər vardur canım bu tən içrə, ya Rəbb,  
Olmasun tiri-qəmindən diləfgar xilas!

Nə qədər var könül məndə, fərağət yoxdur,  
Məni qılsun görüm ol qəmzeyi-xunxar xilas!

Xətt çıxub məmləkəti-hüsnini qıldı tarac,  
Sağəri, oldı əcəb aşiqi-didar xilas!

Bülbüli-şuridəyə səhni-gülüstandır qərəz,  
Gülüstani-eşqdə fəryadü əfğandır qərəz.

Naləvü fəryad edər könlüm quşu, ey gülrüxüm,  
Könlümün mürğinə ol zülfi-pərişandır qərəz.

Riştəyi-zülfə əgər pabənd olub könlüm quşu,  
Zülf mənzur etməyüb, ol ruyi-rəxşandır qərəz.

Daneyi-xalindən ötri eyləməz əfğan könül,  
Naləvü əfğandan ol tiri-müjgandır qərəz.

Zülməti-zülfündə könlüm mürği seyr eylər əgər,  
Xızr tək ol zülmət içrə abi-heyvandır qərəz.

Bülbülə gül, aşıqə mə'suq lazımdır, vəli  
Zahidə firdövs içində hurü qılmandır qərəz.

Aşıqə mənzur yoxdur dəhr içində, Sağəri,  
Bülbülə gül, aşıqə didari-canandır qərəz.

Ərzimi gəl, ey səba, qıl bu gün ol canə ərz,  
Sürəti-bicanımı eylə o cananə ərz.

Türreyi-şəbrəngini etmə pərişan yüzə,  
Kafəri cənnət ara qılma müsəlmanə ərz.

Eylə xəcalət güli, şurə gətür bülbüli,  
Arizi-gülrəngini eylə gülüstanə ərz.

Sərv ayağdan düşər, xaklə yeksan olur,  
Sərv qədin eyləsə sərv-i-xüramanə ərz.

Qönçə açılmaz dəxi badi-səba gər əsə, –  
Qönçə dəhanın edə qönçeyi-xəndanə ərz.

Gün saralur qüssədən, məhv olu rüxsarına,  
Çöhrəsini gər qıla mehri-dirəxşanə ərz.

Qarə olubdur günüm zülf kimi, Sağəri,  
Şanəyə e'lam edüm, zülfi-pərişanə – ərz.

Olmadı dövri-fələkdən dili-suzanə nəşat,  
Verməyübdür Həqq özi zərreyi-imkanə nəşat.

Günimi qıldı qara zülfi-pərişanında,  
Qılıb avarə məni, etdi özi şanə nəşat.

Qılıb amadə xəzanı ki, edə zir-zəbər,  
Neçə gün verdi əgər səhni gülüstanə nəşat.

Öldürüb aşıqi-biçarəsini həsrətlən,  
Bu cəhətdəndi edər dilbəri-cananə nəşat.

Kafərin eysü nəşatlə qılıb təxmirin,  
Verməyüb ruzi-əzəl hiç müsəlmanə nəşat.

Oldı mö'tad qəmü qüssəvü ənduhə könül,  
Həqqdən istəmişəm; odə düşüb yanə nəşat!

Bu fəna mülkdə aludə olub qılma sürür,  
Kim görübdür eyləsün dəhrdə fərxanə nəşat?

Ləzzətü eys tapub atəşi-suzan içrə,  
Yandurub bal-pərin eylədi pərvanə nəşat.

Qəmü ənduhlə həmsöhbət olubdur könlüm,  
Qorxuram salə səni, Sağəri, böhtanə nəşat.

Nigarım qeyrə uymuşdur, edər söhbət, Xuda – Hafiz!  
Ki, məndə yoxdu taqət çəkməgə xiffət, xudahafiz!

Bu axır ömrədə gəl bir əlimi al ələ bir dəm,  
Edək ta bir-birimizlə halal-himmət, xudahafiz.

Cəmalın bağını seyr etməmiş gürgi-əcəl gəldi,  
Məni səndən cüda qıldı o biqeyrət, xudahafiz!

Neçə illər qapuda itlərin tək eylədüm əfğan,  
Ki, bundan böylə bəsdir çəkdügim zillət, xudahafiz!

Alubdur mülki-cismi ləşkəri-xəttin, edüb qarət,  
Talandı hüsn şəhri, yox sana rəğbət, xudahafiz!

Könül dutdu vətən zülfün telində, görmədi bir gün,  
Bana, hər qanda olsam, yoxdu bir rahət, Xuda – Hafiz!

Könül dürci dolubdur xunilən, ənduhə yer yoxdur,  
Haram etmiş bana Həqq, Sağəri, işrət, Xuda – Hafiz!

Can çıxub təndən gedər, ey zülfi-canan, əlvida!  
Çəkdi əl cismi-zəifimdən, gedər can, əlvida!

Tiri-peykanın ərirdi atəşi-dil sinədə,  
Əfv qıl, üsyan edüb dil, çeşmi-fəttan, əlvida!

Görmədi bir gün qara zülf içrə könlüm, neyləyüm,  
Ənbəri-zülfin kimi oldı pərişan, əlvida!

Ey şəbi-hicran, "Ya Rəbbim!"lə incitdim səni,  
Gəlgilən, axır nəfəsdir, eylə: – Hicran, əlvida!

Ölmədüm ruzi-vidai-yar, həsrət bundadır,  
Ol zəman ki, mən dedüm: – Ey mehri-rəxşan, əlvida!

Lal olaydı dil, çıxaydı ruh təndən ol zəman  
Dedüm: – Ey sərvi-rəvan, ey mahi-Kən'an, əlvida!

Doymamış nəzzarəsindən Sağəri, gəldi əcəl,  
Eylədi səndən cüda, baçeşmi-giryən, əlvida!

Ey könül, gəl kəsgilən zülfi-pərişandan tәмә'!  
Hər teli bir mari-su'bandur, götür andan tәмә'!

Vəslдән nomid olub kəsdüm tәмә' ol zövqdən,  
Necə kim, xəffaşə kəsdi mehri-rəxşandan tәмә'.

Qalmaq dil məndə, peykını olubdur dil bana,  
Dil hanı təndə ki, qılsun tiri-müjgandan tәмә'?

Əl götür gəl büt-pərəstlikдən, könül, məkrüh dut,  
Ya ona meyl eylə, ya kəs nuri-imandan tәмә'.

Gər müxəyyər qılsalar cananilə canım bana,  
Qılmanam canandan, qət' eylərəm candan tәмә'.

Ləbləri şəhd bana verdi həyati-cavidan,  
Ol səbəbdən kəsmişəm mən abi-heyvandan tәмә'.

Öylə mə'nus olmuşam hicran odunda yanmaqa,  
Qət qıldum, Sağəri, mən vəsli-canandan tәмә'.

Paybənd olmuş mənim tək zülf-i-ənbərsayə şəm',  
Mən kimi aşıq olubdur ol güli-rə'nayə şəm',

Nisbəti yoxdur rüxi-cananə şəm'in hüsndə,  
Necə bənzər lütfdə<sup>18</sup> ol arizi-həmrayə şəm'?

Canına od düşdi şəm'in rəşk odundan, dilbərim,  
Oldı aludə mənim tək bu rüxi-zibayə şəm'.

Etmək olmaz şəm'ə nisbət çöhreyi-cananımı,  
Mümkün olmaz hiç ki, qədrilə yetsin ayə şəm'.

Necə Məcnun olmayum eşqində bir Leylivəşin? –  
Görsə şəm'i-ruyini, mən tək düşər səhrayə şəm'.

Şəm' tək hicran odı yandırdı cismü canımı,  
Ağladı əhvalıma görcək məni-rüsvayə şəm'.

Dudi-dildir şəm' başından çıxar məhfil ara,  
Sağəri tək, gör, düşübdür tazədən sevdəyə şəm'.

---

<sup>18</sup> Əlyazmasında bu sözün üstündə ikinci variant kimi "hüsndə" sözü yazılmışdır.

Arizi-cananimə mən tək olub heyran çıraq,  
Hər gecə bu cismi-zarım tək yanar giryan çıraq.

Bikəsəm, yoxdur ənisim hicr evində sübhə tək,  
Çöhreyi-yarım xəyaliylə mənim tək yan, çıraq.

Şö'leyi-ahım şəbi-hicranımı rövşən qılıb,  
Od salubdur canıma pərvanə tək hicran, çıraq.

Könlümün ahı qılıb tə'sir, ya eşq atəşi,  
Şö'ləvər olmuş, yanar hər dəm, tapar nöqsan çıraq?

Gər soruşsa yar səndən aşiqin əhvalını,  
Sözlə kim, eşqində verdi həsrətilə can, çıraq.

Sinəmə dağlar çəküb hicran odı hicran ara,  
Yaxşı olmaz həsrə tək könlüm, olubdur qan, çıraq.

Necə giryan olmayum mən Sağəri hicran ara,  
Od salubdur canıma sən tək mənim canan, çıraq.

Yar qılmaz neyləyüm hərgiz bana qəm xarlıq,  
Yandı canım eşq odunda, yarım etməz yarlıq.

Atəşi-hicran mənim yandırdı cismi-zarımı,  
Peşə oldu könlümə, zalım, əcəb xun xarlıq.

Ey əcəl, canımı al, sən gəl məni eylə xilas,  
Bisəbəb yarım qaçar məndən, qılır bız arlıq.

Bilmirəm dərdi-dilimi kimə izhar eyləyüm? –  
Ol ki yar idi bana imdi qılır əğyarlıq.

Mən özüm yıxdım evimi öz əlimlə, ey könül,  
Sud qılmaz hicr evində sübhə tək bidarlıq.

Eşq olan yerdə tapulmaz səbrü aramü şəkib,  
Hər kişi kim aşiq oldu, vacib olmuş xarlıq.

Sağəri məhrum oldu vəsli-dilbərdən bu gün,  
Atəşi-hicranə yandırdı təmami-varlıq.

Məni hicran evində zülf tək qılmış pərişanlıq,  
Tərəhhüm qıl bana, kafər, degil rəsmi-müsəlmanlıq.

Olaydum kaş dərgahində bir it gecəvü gündüz,  
Görəydüm ruyini hər dəm, edəydüm bəndəfərmanlıq.

Dolandum başına, öpdüm ayağından, bihəmdillah,  
Yetişdüm kamıma, tapdum cəhanda türfə sultanlıq.

Quzi qurbanını məqbul qılmaz Həqq, qətl etmə,  
Kəsəllər gusfəndi-pür başın, olsa, qurbanlıq.

Yüzün mehrü məhin dərk etmək olmaz, səxt müşkildür,  
Cəmalın pərtövündən hasil oldı bəs ki heyranlıq.

Nəfəs təng oldı, çıqmaz sinədən, ey dilruba, neylim,  
Xədəngi-qəmzədən könlüm olubdur çünki peykanlıq.

Özün qıldun özünə hər nə qıldun vəslü hicranda,  
Səmər verməz sana, ey Sağəri, hərgiz peşimanlıq.

Eşqə düşdün, ey könül, eşqində yarın urma laf,  
Muy tək barik olur, gər eşqə düşsə Kuhi-Qaf.

Vəslə gördi məni çərxi-fələk kim, rəşkdən  
Aşiqi mə'suqdən ayırdı, saldı ixtilaf.

Məhbəsi-hicran müqəyyəd eyləyüb canım mənim,  
İstitaət olsa, eylərdüm səri-kuyin təvaf.

Atəşi-hicran məni yandırdı, tabım qalmadı,  
"Rəbbi, xəllisni minən-nari vəl-fıraqi ma nəxaf"<sup>19</sup>.

Şərbəti-vəslin əlac etməz mərizi-qəlbimə,  
Zəhri-hicran könlümə əzbəs ki vermiş inhiraf.

Hər yana qılsam nəzər vəchin nümayandur bana,  
Qəlb güzgüsünə seyqəl verdi eşqin, qıldı saf.

Sağəri oldı səbəb hicranına, ey dilruba,  
Hiç kəs təqsirinə qılmaz cəhanda e'tiraf.

---

<sup>19</sup> Mənşəyini aydınlaşdırma bilmədiyimiz bu ərəbcə ifadənin tərcüməsi belədir: "Ey Tanrım, məni oddan və ayrılıqdan qurtar, bizim qorxduğumuz [budur]".

O zəmandan ki olub sinə xədənginə hədəf,  
Eşq odı xirməni-ömrümi mənim qıldı tələf.

Məni mən' eyləməyün xaki-rəhindən götürüz,  
Yüz qoyub dərgəhinə mən kimi canlar səf-səf.

Görə gər gövhəri-dəndanını, ey afəti-can,  
Ki çıxarmaz gövhərin dişrə dəxi hiç sədəf.

Gər düşə daməni-vəslin əlimə, ey kafər,  
Qoymaram əldən onu yanə, odur izzü şərəf.

Qanlı yaşım tökülür çöhrəmə min həsrətilən,  
Hər zəman kim, ki düşər xatirə əyyami-sələf.

Kafəri-könlümə küfri-səri-zülfindü qərəz,  
Kafərə sud yetişməz, oxuna min müşəf.

Yetmədüm vəslinə mən, Sağəri, hicran ələmi  
Yandudı cismimi, canımı mənim qıldı tələf.

Yandudun sən ki məni atəşi-hicranə, fəraq,  
Yanasan mən kmi sən atəşi-suzanə, fəraq!

Çıx aradan, məni sən vəslə yetür, rəhm eylə,  
Səni mən and verürəm ayeyi-Qur'anə, fəraq!

Bivəfa yarımı agah qıl əhvalımdan,  
Ey səba, atəşi-suzanı salub canə fəraq!

Bir zəman xali degil fikrü xəyalindən dil,  
Bilürəm kim salacaq, könlümi min qanə fəraq.

Yandudı canilə cismimi mənim nari-fəraq,  
Kaş o da mən təki hər ləhzə oda yanə, fəraq.

Vəslədən kəsdi ümidini könül, qan oldu,  
Vəslə qəhr edüb, atdı məni yanə fəraq.

Sağəri, öldürəcəkdir məni hicran ələmi,  
Belə kim saldı məni mövceyi-tufanə fəraq.

Mənəm, ey dilbəri-gülçöhrə, sana aşiqi-sadiq,  
Bu məhəbbət ki mənim var, budur şər'ə müvafiq.

Qərəzim eşqi-həqiqidi, degil eşqi-məcazi,  
Xaki-payinə qəsəm, mən sənəyəm aşiqü sadiq.

Rüxün ayinəsidir Həqq qılur aşiqə zahir,  
Az çəkər qət' olur eşqi-rüxündən bu əlaiq.

Məni mən' eyləmə sən, çöhrənə baxsam gecə-gündüz,  
Zahir eylər bana bu ayinə əsrari-həqayiq.

Gəl qulaq asma rəqibin sözünə, eyləmə bavər,  
Eylə rəftar mənimlə belə kim adəti-sabiq.

Məni öldürmə fəraqında, Xudadan həzər eylə,  
Aşiqi-sadiqi qətl eyləmə, olmaz sana layiq.

Aşiqi-paki-nəzərbaz mənəm eşqdə daim,  
İncimə, gər deyələr Sağəri olmuş sana aşiq.

Fəraqında olub gəl görgilən xunincigər aşiq,  
Səbəb oldur ki, qılmaz çöhrənə bir dəm nəzər aşiq.

Rüxündən qeyr meyl etməz rüxi-məhvəşlərə hərgiz,  
O gündən kim olub könül sana, ey simbər, aşiq.

Məni mən' eyləmə seyri-səri-kuyindən, ey məhvəş,  
Könül mürğündən ötri eylərəm hər dəm güzər, aşiq.

Gözümü ol səri-kudən yana döndərmənəm hərgiz,  
Əgər yüz min uralar firqəmə tiğü təbər, aşiq.

Xədəngi-qəmzəni eylə rəvanə canə hər ləhzə,  
Xədəngi-qəmzənə qılmış tənü canın sipər aşiq.

Könül mürğini qorxutma xədəngi-qəmzədən, kafər,  
Xədəngü tiri-məhvəşdən necə qılsın həzər aşiq?

Məni, ey Sağəri, öldürdü eşq, yoxdu dərmanım,  
Səbəb oldur: olub mə'suqindən bixəbər aşiq.

Neyləmişdüm sana, kafər, cigərim xun etdün,  
Mənlə şiveyi-rəftarı digərgun etdün?

Nəzərindən məni-biçarəni saldun yenə sən,  
Düşməni şad qılıb, sən məni məhzun etdün.

Hərəkəti-rəvişi-şiveyi-rəftarinlə,  
Çoxları mən kimi bu şivədə Məcnun etdün.

Əhd qıldun ki, vəfa etməyəsən aşiqinə,  
Məni dilgir elədün, düşməni məmnun etdün.

Səni də mən kimi bu dərdə giriftar olasan,  
Belə kim göz yaşımı hierdə Ceyhun etdün!

Həmnəşin oldı rəqiblə nigarım, ey çərx,  
Bu nə rəftardı etdün, necə qanun etdün?

Günbəgün, Sağəri, artar qəmi-əşqi-canan,  
Çünki saldın nəzərindən məni, dilxun etdün.

Tiği-fəraqın eylədi köksimi çak-çak,  
Yandırdı hicr odı tənimi, eylədi həlak.

Müşkildü eşqdən çəkəm əl ta ki zindəəm,  
Ta olmaya bu cismü könül dəhr içində xak.

Mənzur yox bana, bana mənzur hiç kəs,  
Qılmaz könüldə cəlvə rüxi-vəchi-masivak.

Hicranda od dutar tənü canım yanar o dəm  
Vəslindən ötri çəksəm əgər ahi-dərdnak.

Min il əgər fəraq oduna yandusan məni,  
Eşqindən əl götürməyəm – odun bana nə bak!

Eşqi-rüxün çü dutdı könül mülkini vətən,  
Qıldı təmami-eşqi bu dil içrə cümlə pak.

Sal xatirinə Sağərini, dərdmənddür,  
"Ey mən fədayi-to, ləki ümmi və əbi fədak".<sup>20</sup>

---

<sup>20</sup> Birinci hissəsi farsca, ikinci hissəsi ərəbcə olan bu ifadənin tərcüməsi belədir: "Ey fədası olduğum, anam-atam sənə fəda olsun!"

Düşəndə xatirimə hər zəman zülfi-pərişanın,  
Məni eylər pərişan zülf tək bu suzi-hicranın.

Bu gün canımı nəzr etdüm edüm cananıma qurban,  
Əgər görsəm anın min nazlə rəftari-cövlanın.

Məni mən' eyləmə tövfi-səri-kuyindən, ey dilbər,  
İnani-ixtiyarım aldı əldən çeşmi-fəttanın.

Yüzün görək könül Məcnun olub canın fəda etdi,  
Görən Leyli cəmalını gərək təslim edə canın.

Atar səngi-mələmət el əgər cismimə, xoşhaləm,  
Sipər qılmış bəla daşına Məcnun cismi-üryanın.

Yanan eşq atəşinə istəməz rahat bu aləmdə,  
Gərək töksün təriqi-eşqdə min şövqlə qanın.

Bələ kim mən təriqi-eşqdə, ey Sağəri, çəkdüm,  
Başına gəlməsün aləmdə, ya Rəbb, bir müsəlmanın.

Kim qıldı fəda canını cananə mənim tək?  
Kim bağladı dil ol məhi-Kən'anə mənim tək?

Can zülfünə bağlandı, könül qəməzə oxuna,  
Kim eylədi bu qəsdi dilü canə mənim tək?

Çox yandı fəraq atəşinə aşıqü bidil,  
Kim yandı, deyün, atəşi-hicranə mənim tək?

Çox kimsənəni məst qılıb badeyi-eşqin,  
Divanə olub – olmadı divanə mənim tək.

Pərvanə gecə yandıdı balü pərin, əmma  
Gündüz-gecə yandırmadı pərvanə mənim tək.

Çox aşıqə zülm eylədi bu kafəri-bidin,  
Zülm eyləmədi hiç müsəlmanə mənim tək.

Çox seyd qılıb qəməzən oxı eylədi məcruh,  
Ey Sağəri, kim batdı belə qanə mənim tək?

Atəşi- hicranə saldun, vəslə fürsət vermədün,  
Canım aldun, ey əcəl, bir ləhzə möhlət vermədün!

Günbəgün lütfün kəsüb məndən nigarım, ey könül,  
Vəslə cananına hərgiz nəsihət vermədün.

Neyləmişdüm mən, sana, məhrum qıldun vəslədən,  
Atəşi-hicranə saldun cismi, taqət vermədün?

İstəridüm dərdimi, ey dilruba, izhar edüm,  
Vəslə etdüm şərh-i-qəm, əmrinə rüxsət vermədün.

Göz yaş ilə pərvəriş verdüm nihali-qəddinə,  
Neyləmişdüm, ey fələk, sərvə təravət vermədün?

Və'də verdün edəsən min lütf, min qünci-dələl,  
Hansı gün keçdi bana kim, onda xiffət vermədün?

İmdi bildüm düşmənimdir çərxi-pürlacivərd,  
Bais oldur, Sağəri, karinə surət vermədün.

Badeyi-xunilə rüxsarını gülğun etdin,  
Rəşk odunda cigərim parəsini xun etdin.

Könlümi aldı əlimdən, bana mə'lum degil  
Necə aldı, dili-cananə nə əfsun etdin?

Göstərüb türreyi-lə'lin bana, Leyli, nəgəh,  
Dili-divanə qılub, eşqdə Məcnun etdin.

Gərçi üşşaqə qılub zülm, cəfayi-bihədd,  
Zülmü cövri bana ol cümlədən əfzun etdin.

Qoymadun hicrün evində məni sən nalə qılam,  
Aqibət, mənzilimi dəştlə hamun etdin.

Məni yandırma, Xudaya, Sən özin rəhm eylə!  
Eşqi-cananilə sən sinəmi məşhun etdin.

Sağəri atəşi-hicranə yanan dəmdədi kim,  
Fikri-vəslilə o od içrə nə məzmun etdin?

Eşq əhli dəhr içində xəstə can olmaq gərək,  
Aşiqə mə'suq daim mehriban olmaq gərək.

Kim deyübdür əhli-eşqə şad olun, eşqdə  
Aşiqin könli həmişə ləxtə qan olmaq gərək.

Ey gözüm, qan ağlama, ey dil, həzər qıl xəlqdən,  
Eşq sirri xəlqdən daim nihan olmaq gərək.

Vəsl əldən getdi, ey dil, olma sakit bir zəman,  
Hicr evində sübhə tək ahü fəğan olmaq gərək.

Əqrəbi-zülfini salma ay gözünə, qıl həzər,  
Lütf andandur, hamu xəlqə əyan olmaq gərək.

Yandım, ey əğyar, sən də mən kimi yan odlara,  
Yoxdu taqət yanmaqa, hicranda can olmaq gərək.

Həsərətım qaldı könüldə, qılmadım izhari-hal,  
Neylüyim, yoxdür zəbanım, bir zəban olmaq gərək.

Nəng qılma tə'neyi-əğyardan, ey Sağəri,  
Əski-aşiq çöhreyi-zərdə rəvan olmaq gərək.

Ey könül, eylə nəzər gör nəzəri-ehsanın,  
Çəküb öldürməgə tiğini ki, töksün qanın.

Bu xəyalilə olub ömrü tamam aləmdə:  
Olacaqdır, görəsən, bircə gecə mehmanın?

Məni cananə yetür, ey şəhi-mülki-lövlək,  
Sidqlə çəng urub dutdı sənün damanın.

Canını eylə fəda payinə min şövqlə gər  
Gəlsə hicran evinə pürşüş içün cananın.

Can xilas olmayacaq tiği-qəmindən hərgiz,  
Çıxacaq nöhbəxtə nalə ilə əfğanın.

Gər yetürsən məni vəslinə bu gün, əhd etdüm:  
Canü ruhü bədənim cümlə ola qurbanın.

Çarə qıl dərdinə, hicran gecəsi gəldi genə,  
Sağəri, müşkil olur suzi-qəmi-hicranın.

Ey könül, nalə elə, aşıq olan zar gərək,  
Atəşi-hicrdə qəmzarü giriftar gərək.

Gülməyə çöhrəsi hicran sitəmindən hərgiz,  
Vəsl fikriylə gecə didəsi bidar gərək.

Aşıqi-sadiqdə səhhəti-can olmasa, leyk  
Mərəzi-eşqə düşən kimsənə bimar gərək.

Nə behiştə təmə'im var, nə duzəxdə yerim,  
Bana didari-rüxi-yari-vəfadar gərək.

Keçmişəm varü yoqından bu cəhanın cümlə,  
Neyləyim var-yoxı, aşıqə dildar gərək.

Hüsn mətlub degil aşıqə mə'suqindən,  
Olsa gər ümdə, budur: şiveyi-rəftar gərək.

Sağəri, olmadı mümkün görəsin çöhrəsini,  
Ölməgim oldı yəqin, çöhreyi-didar gərək.

Ey rüxün əksi afitabi-fələk,  
Görməyüb dideyi-fələk sən tək.

Könlümün yarəsinə yoxdu əlac,  
Yarəmə hier evində səpdi nəmək.

Eylə tədbiri-vəsl, ey həmdəm,  
Öldürür eşq aşiqi, bişəkk.

Ağladı çərx, gördi tabü təbim,  
Od dutub yandı bəhr içində səmək.

Gəlmədi yar, qaldı göz yolda,  
Zindəganlıq bana olub ölmək.

Çöhreyi-zərdimə baxub anla,  
Sana əhvalımı dəxi nə demək?

Gər soruşsan ki, Sağəri noldı? –  
"Qətələl-eşqü fil-fıraqi, hələk".<sup>21</sup>

---

<sup>21</sup> Ərəbcə misranın mə'nası: "[Onu] eşq ayrılıq içərisində öldürdü, o, həlak oldu".

Mənim, ey çərxi-dun, gözdən məhü mehrim nihan etdin,  
Qəmi-əşqimi qıldun faş, xəlq içrə əyan etdin.

O gül kim, pərvəriş verdüm gözüm yaşılə ömrümdə,  
Fələk, mən neylədim, qeyri gülimə pəsiban etdin?

Düşüb əşqi-rüxün könlümə nagəh, ey büti-ziba,  
Mənim bu pir olan könlümi əşqinlə cəvan etdin.

O gülrux kim qılurdu mehribanlıq aşiqə hər dəm,  
Fələk, əğyarə o yarı neçün sən mehriban etdin?

Əcəb yıxdun evimi işvəvü nazlə, ey həmdəm,  
Məni divanə qıldun əşqdə, bixaniman etdin.

Könül, rəhm etmədi ol səngdil gülrux sana, hərgiz,  
Nə qədr ağladun, qanlı yaşın gözdən rəvan etdin.

Qərarü səbri əşqin aldı məndən, yoxdu bir çarə,  
Mərizi-əşq olubdur Sağəri, sən qəsd-i-can etdin!

Ey fələk, əğyarımı yarımə sən yar eylədün,  
Zülfi-mişkin kimin sən ruzimi tar eylədün.

Atəşi-hicranə yandurdun dili-suzanımı,  
Dəhr içində könlümi gözdən salub xar eylədün.

Zümlən aldun əlimdən, ey fələk, dildarımı,  
Yarımı, ey çərxi-dun, əğyarə dildar eylədün.

Ey məhəbbət, eylədün tüğyan təriqi-eşqdə,  
Aşiqi-xunxardan mə'suqi bizar eylədün.

Sərəfraz etdün bu gün, yarım, məni, basdun qədəm,  
Beyti-hicranımı, canan, rəşki-gülzar eylədün.

Fikr qıl dərdim əlacında, təbibim, bir zəman,  
Çeşmi-məstinlən mənim könlümi bimar eylədün.

Vəslədən kəsdi ümidin Sağəri, ey dilruba,  
Atəşi-hicran içində sən məni zar eylədün.

Vəsl əyyamı bana hiç cəfa eyləmədün,  
Atəşi-hicrə salub, vəslə vəfa eyləmədün.

Dərdə saldun dili-pürxunimi eşqində əcəb,  
Ey təbib, dili-bimarə dəva eyləmədün.

Könlümi seyd eylədün navəki-müjganınla,  
Afərin şişinə kim, hiç xəta eyləmədün.

Nə qədər əz elədüm mən sana, qaçdun məndən,  
Könlümün mətləbini hiç rəva eyləmədün.

Hərəmi-vəslə əğyar olub məhrəmi-raz,  
Məni hicranə salub, heyf, rəha eyləmədün.

Qərəzim vəsldi, məhrum elədün vəslindən,  
Nə səbəbdəndi qılub əhd, vəfa eyləmədün.

Sağəri atəşi-eşqində yanub can verdi,  
Yandudun aşiqi hicranə, nəva eyləmədün.

Yandıdı biçarə cismim daği-hicranın sənin,  
Yadı-vəsli, xəbər olsun, tökdi qanın sənin.

Bu cəhanda tapmadım hərgiz cəm' olan bir könül,  
Olmamış pabəsteyi-zülfi-pərişanın sənin.

Yansun ol dil kim, qəmi-eşqində qəmgin olmadı!  
Ölsün ol can – olmadı şövqlə qurbanın sənini!

Yanmağa taqət gətürməzdü könül hicran ara,  
Könlüm içrə olmasaydı qanlı peykanın sənini.

Qalmayub dil məndə kim, hicranda əfğan eyləsün,  
Parə-parə eyləyübdür tiri-müjganın sənini.

Ləxti-xun olsun, fəraq odunda yansun ol könül –  
Gördü ruyi-xubini, olmadı heyranın sənini.

Sağəri bir dərdə düşdü – yox əlacı dəhr ara,  
Almış əldən ixtiyarım çeşmi-fəttanın sənini.

Yandurub eşq atəşinə cismimi halın sənin,  
Öldüməz, bir dəfə öldürdi bu ehmalın sənin.

Hicrdə öldüm əgər tapdum həyati-cavidan,  
Ölməz ol kimsə ki, oldı, dust, pəmalın sənin.

Gülüstani-vəslə uçmaqlıq, könül, oldı mühal,  
Səngi-hicranilə sınımışdır pəru balın sənin.

Öz vücudimi ədəm qıldum rəhi-eşqində mən,  
Görmədim hərgiz doyunca o rüxi-alın sənin.

Çoq müsəvvir surətin təsvirini qıldı bana,  
Aciz oldı, olmadı təhrir timsalın sənin.

Dilbərim lütf eyləyüb məndən soruşdı hicrdə:  
Necə keçdi mənsiz, ey aşiq, məhü salın sənin?

Qətlinə fərman verübdür, Sağəri, şəhla gözi,  
Şükr qıl Allaha kim, yar oldı iqbalın sənin.

Abi-vəsl ilə mənim könlümi sirab eylədün,  
Çeşmeyi-çəşmimi, min şövqilə pürab eylədün.

Bir neçə gün qaçdı məndən yanə gülrux dilbərim,  
Noldı bais, ey gözəl, sən meyli-əhbab eylədün?

Yar fikrilə gecəm gündüz, sabahım oldu şam,  
Neyləmişdim, didəmi, ey eşq, bixab eylədün?

Aşiqi-sadiqdən əl çəkdün, nə gördün, bivəfa,  
Bülhəvəslər xeylini vəslinə əshab eylədün?

Hicr evində, dilbərim, həsrətlə qoydun didətər,  
Naxuni-həsrət könül tarına mizrab eylədün.

Atəşi-hicranə yandım, qalmaq cismimdə tab,  
Rəhm qıl, ey dilruba, könlümi bitab eylədün.

Hiç kəs hicran odunda yanmaq tab etmədi  
Sən kimi, ey Sağəri, yandun, əcəb tab eylədün!

Yandurur hər ləhzə cismim suzi-hicran, ey fələk!  
Qalmaq cismi-zəifimdə dəxi can, ey fələk!

Aşiqi mə'suqdən qıldun cüda, ey bihəya,  
Atəşi-hicranda könlüm eylədün qan, ey fələk!

Neyləmişdim mən sana, aldun əlimdən yarımı,  
Hicr evində eylədün cismimi giryən, ey fələk?

Şərbəti-lə'li-ləbindən doymamış qıldun cüda,  
Zülf-i-canan tək məni qıldun pərişan, ey fələk!

Vəslədən qıldun ümidim qət' hicran içrə kim,  
Qalmışam mən öz-özümə matü heyran, ey fələk.

Yetməyəm vəslinə yarın, eyləsəm qət'i-ümid,  
Həşr olunca eylərəm mən ahü əfğan, ey fələk!

Sağərini eylədün zülmilə yarından cüda,  
Xaneyi-eyşini qıldun sən nə viran, ey fələk?

Dideyi-aşiq həmişə eşqdə pürnəm gərək,  
Hicr evində paybəstü eşqdə möhkəm gərək.

Baxma çeşmə taqi-əbrusinə allamma, könül,  
Rəməz bilməz xamdır – mə'suqdə çəm-xəm gərək.

Bülhəvəs olma, könül, qılma nəzər hər məhvəşə,  
Aşiqə bir sərvcədd, mahru həmdəm gərək.

Qamətim xəm olsa eşqində, şikayət etməzəm,  
Bari-qəmdən qaməti-aşiq həmişə xəm gərək.

Talibi-vəsl olma, ey aşiq, ki, vəslin hicri var,  
Hicrə adət qıl ki, aşiq hicrdə bərhəm gərək.

Bir bütə ver könlüni əsla rəqibi olmasın,  
Dideyi-mehrü qəmərdən daima mübhəm gərək.

Sağəri, qəm badəsindən məst ol, gör kim nə var,  
Zümreyi-üşşaqdə peyvəstə dərd-qəm gərək.

Dilbərim, bəzmim bu gün rəşki-gülüstan eylədin,  
Mərhəmi-vəsilə dərdi-hicrə dərman eylədin.

Qılmadı göz bir nəzər rüxsari-yarə vəsldə,  
Bəs ki, ey zalım, məni mö'tadi-hicran eylədin!

Tökmədün yalquz mənim qanım təriqi-eşqdə,  
Hər nəzər saldıqca didə, xəlqə min qan eylədin.

Gecəvü gündüz bana oldu bərabər ol zəman,  
Ənbəri-zülfin rüxi-alə pərişan eylədin.

Vəsl evin viran edüb, tə'mir qıldun hier evin,  
Cismimi bu nar içində həbsi-zindan eylədin.

Ey könül, tərki eylə eşqi-yarı, əl çək eşqdən,  
Qorxılən, meyl etmə eşqə, yadı-qiran eylədin!

Sağəri, qıldun qəsəm Qur'anə, Həqqdən xovf qıl,  
Yarlən qıldun əxxərtə<sup>22</sup>, əhdü peyman eylədin.

---

<sup>22</sup> İfadənin mə'nası: "Yarla geriye qaldın (xəlvətə çəkildin)".

Nə gördün sən vəfadə, aşiqə tərki-vəfa etdün?  
Vəfanı tərək qıldun, bivəfa, yüz min cəfa etdün?

Məni tərək eyləyüb, əğyarə yar oldun sən, ey gülruş,  
Salub eşq atəşinə, cismimi andan rəha etdün.

Vüsəlın xanəsin viran edüb, hicran evin tikdün,  
Dağıtdun xaneyi-vəsli, məni białına etdün.

Təğafül qılma aşiqdən sən, ey mə'suqi-səngindil,  
Məni dərdə salub, əğyar dərdinə dəva etdün.

Məni bir dərdə saldun kim, əlacı yoxdu aləmdə,  
Mənim rəğmimə əğyar hacətin, dilbər, rəva etdün.

Rəqibi rəğmimə qıldun nəvaziş, canımı aldun,  
Könül mülkini eşqində əcəb sən bisəfa etdün.

Özümdən oldı hər nə oldı, yoxdu yar təqsiri,  
Zəbanın lal olaydı, Sağəri, sən bihəya etdün!

Eylədim tərki-həvəs, leyk bu biçarə könül  
Axtarur kuçəbəkuçə, gəzər avarə könül.

Bədənim mülkini tərki-eyləyübən etmə fərar,  
Neyləyim, məndə dəxi qalmadı bir çarə, könül.

Dil həbs eyləmək olmaz ki, ölür hicranda,  
Hər məkanda kim olur, yarə qaçar, yarə könül.

Öldürür qəmzeyi-nazilə səni, eylə həzər,  
Çəşmi fəttan, yüzi gül, qəmsəsi xunxarə, könül.

Məni tənha qoyuban getmə, könül, yarə tərəf,  
Vəsl məqdur degil kim sana həmvərə, könül!

Getmə mənsiz səri-kuyinə, könül, rəhm eylə,  
Mənsiz etmə o rüxi-alinə nəzzarə, könül!

Sağəri hier oduna yandı, könül, gəl getmə,  
Baxgilən hier oduna, bircə, şəbi-tarə, könül!

Firqətində, dilbərim, oldı könül qan, oldı, gəl!  
Göz yaşından bu cəhanda səxt tufan oldı, gəl!

Sənsiz, ey dilbər, mənim hərgiz qərarım yoxdu, yox,  
Ənbəri-zülfin kimi oldum pərişan, oldı, gəl!

Vəslə gördün, fələk, hicranə qıldun aşına,  
Bir nəzər qıl bu şəbi-tarimə, hicran oldı, gəl!

Can verüb yüz həsrətlə, can fəda qıldum sana,  
Xak altında tənim həsrətlə pünhan oldı, gəl!

Qılduqun vəsl ilə tə'mir sərayeri-əşqə bax,  
Hicr gərđi-badilə oldı viran, oldı, gəl!

Eyşü cəşnim həmmü qəm oldı fəraqında, gözəl,  
Xəndeyi-əşqim mənim yüz ahü əfğan oldı, gəl!

Xovfdan çıx, dilbərim, kim, Sağəridən yoxdu xovf,  
Aşiqü mə'suqlə çün əhdü peyman oldı, gəl!

Hüsnünə heyran olubdur gərçi yüz min əhli-dil,  
Mən kimi onlar sana, ey dilruba, heyran degil.

Hər könüldə olmaya şuri-məhəbbət dəhr ara,  
Surəti-insanilə mövcud olub, insan degil!

Versə can hicran evində aşiq, mən' etməyin,  
Atəşi-hicranə yanmaq, əhli-dil, asan degil.

Dərdim elə dərddir olmaz əlacı, ey təbib,  
Çəkmə zəhmət dərdim üçün, qabili-dərman degil.

Çıxsun ol göz – eşqdə peyvəstə xunəşan degil!  
Yansın ol dil – fikri-vəslilə, nigarım, qan degil!

Candan əl çəkmək bana müşkil degil, ey dilruba,  
Vəslədən əl çəkmərəm, vəslin bana min can degil.

Bir zəman çıxmaz xəyalımdan nigarım, Sağəri,  
Necə çıxsun xatirimdən, çıxmağı imkan degil.

Bir çeşmi-məst aldı əlimdən qərarı-dil,  
Oldı əsir, məndə degil ixtiyarı-dil.

Qıldı vətən ol zülfi-siyahında dilbərün,  
Hərgiz yanımda yoxdu dəxi e'tibarı-dil.

Könlümi qıldı şənə pərişan o zülf tək,  
Yaran, nə növ' ilə keçən ruzigarı-dil!

Pabənd olubdu rışteyi-zülfündə, neyləsin,  
Xunxar dil, nizar dil, biqərar dil?

Gülzari-vəsl oldı xəzan, qalmaqad əsər,  
Heyhat! Ola vüsal ilə bir də bəhar dil!

Olmaq xilas türreyi-şəbrəngdən könül,  
Yarun kəməndi-zülfünə olmuş şikar dil.

Kaş öldürəydi, Sağəri, hicran odı məni,  
Yanmaq olubdu hicrdən o rində şüarı-dil.

Aşiyani-səri-zülfündə dutub xanə könül,  
Qıldı aşüftə məni şanə, dönüb qanə könül.

Xatirim zülf kimi oldı pərişan ki, çəkər  
Gəh səba qüssəsi, gahi ələmi-şanə könül.

Zülməti-zülf ara oldı könül sərgərdan,  
Cəhd qıldı nə qədər, çıxmadı bir yanə könül.

Günimi qarə edüb silsileyi-türrələri,  
Verməsin kimsə dəxi zülfi-pərişanə könül!

Titrəşür həlqeyi-zülfündə, dəgər bir-birinə,  
Hər zəman zülfi-pərişanə dəgər şanə, könül!

Şanə, məşşatə, urub zülfə pərişan etmə,  
Olmasın silsileyi-zülfə divanə könül!

Küfri-zülfündə könül kafər olub dutdı vətən,  
Nə qədər cəhd elədüm gəlmədi imanə könül.

Sağəri, müxtəsər et zülf sözüni, tul etmə,  
Bəhsi-barikdi, bilməz onu divanə könül.

Zülfə bax, gör nə pərişandı, könül!  
Hər teli avizeyi-candı, könül!

Zülf içində dolanursan küstax,  
Üzülür bir tel – min qandı, könül.

Vəslə yetsəm dəxi abad olmaz,  
Fırqətində elə virandı könül!

Ruhdur aşiqə ol qəmzə oxı,  
Ursa canə, demə peykandı, könül.

Eyləmə bak ölümdən, ey dil,  
Dəhəni çeşmeyi-heyvandı, könül.

Can fəda eylə o peykanə, dolan  
Başına kim, sana mehmandı, könül.

Sağəri, çeşn elə kim, oldı vüsal,  
Qəm sana çoxdu, fıravandı könül.

Lə'lü ləbin tək, gözəl, lə'li-Bədəxşan degil,  
Çöhreyi-safun kimi mahi-dirəxşan degil.

Şəm' əgərçi yanar məhfil ara hər gecə,  
Mən kimi hicran ara şəm' də suzan degil.

Ahi-dilimdən mənəm zülf pərişan olub,  
Badi-səba dəgməyüb zülfə, pərişan degil.

Eşqi-rüxün pərvəriş verdi dilü canıma,  
Olmasa bir təndə eşq, cism degil, can degil!

Yandıdı hicri-atəş canü dilim, ey təbib,  
Dərdim elə dərddür – qabili-dərman degil.

Eşq odı yandırub cismü tənü canımı,  
Cismimi dağ eyləyən atəşi-hicran degil.

Ruzi-əzəldən mənəm aşiqi-didar ona,  
Eşqdən əl çəkməgüm, Sağəri, imkan degil.

Vəsl hicran oldı, ey dil, naləvü fəryad qıl!  
Ləzzəti-ruzi-vüsalın zikr edəndə dad qıl!

Hicr odı yandırdı cismimü canımı, ey göz yaşı,  
Qoyma yansın cismi-zarımı mənim, imdad qıl!

Yanmaqa taqət yoxumdı atəşi-hicran ara,  
Ey əcəl, gəl sən məni bu qüssədən azad qıl.

Ey fələk, ya vəslə vasil qıl məni, ya canımı  
Atəşi-hicranə yanmaqı tənə mö'tad qıl.

Zülfün içrə mürği-dil dutmuş vətən, ey gülbədən,  
Xah zəcr et könlümə zülf içrə, ya kim şad qıl.

Atəşi-hicrandə qoydun, ey könül, tənha məni,  
Olma, qafil, bivəfa bu mürdə cismim yad qıl.

Sağəri bir bəndədir, sən padişahi-hüsnən,  
İltifat eylə ona, ya cəbr – min bidad qıl!

Ey dil, o zülf-pürşikəni aşyanə qıl!  
Tirü xədəngi-qəmzəyə canın nişanə qıl!

Ol çeşmi-məst tərkinə qılma cəhanda sən,  
Tirü xədəngi-qəmzəni hər dəm fəsanə qıl!

Hicran günü nə növ' ilə olsa keçər, könül,  
Fikrü xəyali-atəşi-hicri-şəbanə qıl!

Əl çəkmə kuyi-yaridən, ey dil, dolangilən,  
Gər mane' olsalar sana, yüz min bəhanə qıl.

Yetməz əlin vüsələ dəxi, qət' qıl ümid,  
Göz yaşını cəm' eylə, könül, bir xəzanə qıl.

Qanlı yaşım fəraqda qərq etdi cismimi,  
Ey səngdil, nəzzarə bu hicranda qanə qıl!

Canan olubdu Sağəridən bədgüman bu gün,  
Rəftarımı nigarilə sən aşiqanə qıl.

Eşq sirrin bilməyən aləmdə əhli-dil degil,  
Surəti-insandadır, insan degil, kamil degil.

Bir zəman çıxmaz xəyalımdan rüxi-alın sənin,  
Qanə dönmüş dil xəyalından sənin qafil degil.

Hicr odına qeyri yandırma, məni yandırılən,  
Eşq odunda yanmaqa hər xamlər qabil degil.

Görməsəm ruyini, müşkildir bana ölmək bu gün,  
Gər görəm ruyini, vermək can bana müşkil degil.

Ona aşiq olubdur yüz mənim tək rindü şeyda,  
Mən kimi bu cümlədən bir kəs sana mail degil.

Ol dili yansın ki, yoxdur eşq odundan bəhrəsi,  
Qanə dönsün ol könül kim, eşqinə qail degil.

Sağərini eyləmiş divanə eşqin hicrdə,  
Görsə mən divanəni hər kim, deyər: aqil degil.

Bu nə şürü nə qovğadır salub dövrənə, gül, bülbül?!  
Xəzani-bimürüvvətdən yetübdi canə, gül, bülbül!

Gülüstan içrə qoymaz bağban pəs bimürüvvətdir,  
Rüxin yadilə nalandır, batubdur qanə, gül, bülbül.

Vüsalından ayurma, qoygilən bir ləhzə şad olsun,  
Təhəmmül eyləmöz biçarədir hicranə, gül, bülbül.

O bülbül kim gülüstan içrə eylərdi fəğan hər dəm,  
Olubdur mənzili bir cügd tək viranə, gül, bülbül.

Xəzani-bimürüvvət gəldi gülzarı edüb bərhəm,  
Fəraqın qüssəsi qılmış onı divanə, gül, bülbül.

Belə pabəstdir eşqində, fikri-aşiyən etməz,  
Əsiri-damdır getsün necə bir yanə, gül, bülbül?

Muradım gül degil, bülbül degil, məhbubü aşiqdir,  
Demə kim Sağəri yazmış bunu əfsanə: gül-bülbül.

Çöhrəsin gördüm könül oldı giriftar, ey həkim!  
Neyləyim qoymaz gedüm kuyinə əğyar, ey həkim!

Yoxdu bir kəs dərdimi cananə izhar eyləsin,  
Dərdimi bildün, sən et dildarə izhar, ey həkim!

Zəhmətin çəkdüm yetürdüm, dil bilən dəmdə, nedim,  
Aldı əldən yarımı zülmə əğyar, ey həkim!

Eşq alubdur canımı gör, bəstəri-hicran ara,  
Dərdimin dərmanıdır lə'li-ləbi-yar, ey həkim!

Bu mərəzdən tapmanam səhhət, yəqinimdir mənim  
Şərbəti-lə'li-ləbidir dərdi-bimar, ey həkim!

Əl götür dərdim əlacından, dəva yoxdur bana,  
Çəkmə zəhmət, saldı bu dərdə məni yar, ey həkim!

Sağəri mə'yus olubdur, vəsldən kəsdi ümid,  
Qasidim yoxdur, olubdur kar düşvar, ey həkim!

Hicran odunda qət' olub zindəganlıqım,  
Saldı məni bəla oduna bizəbanlıqım.

Hər kəs ki bais oldu, sana, eylədi cüda,  
Düşsün fəraqə mən kimi, qansın fəğanlıqım.

Zəhmət çəküb bitürmüşdim gülbini-gül,  
Açılmamış hənüz gedüb bağbanlıqım.

Qıldı cüda fələk səni məndən nə zülmə,  
Bazari-həsrə qaldı mənim kamranlıqım.

Eşqində sərf eylədüm ömrümi, aqibət,  
Məqbul qılmadı özünə pasibanlıqım.

Yıxdı evim rəqib, cüda qıldı yardım,  
Olsun necə rəqibə mənim mehribanlıqım?

Pir olmuşam təriqi-məhəbbətdə, Sağəri,  
Heyhat! Bir də dəstimə düşməz cəvanlıqım.

Tərəhhüm eyləməz, hərçənd gülruş yarə yalvarram,  
Nedim bir güldən ötri hər zəman min xarə yalvarram.

Vüsəlindən olub məhrum hicran atəşi üzrə,  
Fəğanü nalə ilə yaş töküb əğyarə yalvarram.

Səni görmək bana mümkün degil, bir rəhm yox səndə,  
Səri-kuyində hər dəm mən dər-divarə yalvarram.

Məni yad eyləməz birəhm kafər, rəhm yox anda,  
Töküb qanlı sirişkim səfheyi-rüxsarə, yalvarram.

Salubdur əqrəbi-zülfin, qəmər dövründə seyr eylər,  
Qılıb könlüm pərişan, zülfi-ənbərbarə yalvarram.

Könül murğini seyd etdi iki cəlladi-cadusu,  
Xilas etməz, nedim, ol qəmzeyi-xunxarə yalvarram.

Səbahü şamımı qılmış bərabər zülfi-rüxsarı,  
Gəhi ol sübhə, gahi türreyi-tərrarə yalvarram.

Doyubdur Sağəri canə, deyün dərdini cananə,  
Olubdur xanə viranə, gedüb küffarə yalvarram.

Həşrə qaldı söhbətim getdi əlimdən dilbərim,  
Vəh nə dilbər: sərvqəddü mahruyi-ənvərim.

Hər zəman canan düşər könlümə, könlüm qan olur,  
Neyləyim, bir kəs yoxumdur yarə ola rəhbərim.

Eylədim pünhan könüldə dərdi-eşqin, ey gözəl,  
Sirri-eşqi vermərəm, gər getsə eşqində sərim.

Olmasın hərgiz cəhanda zindəganlıq aşıqə,  
Qeyri-ahü nalə hicran içrə yoxdur yavərim.

Hiç kəs baxmaz yüzünə aşıqin, göz xar olub,  
Çün məni saldun nəzərdən, dilbəri-məhmənzərim!

Tanımaz əsla əgər görsə məni ol dilruba,  
Atəşi-hicran təğyir etdi cismü peykərim.

Eşq odı yandırdı cismim, Sağəri, hicran ara  
Öylə yandım həsrətində, qalmadı xakistərim.

Öz əlimlə vəsl evini səxt viran eylədim,  
Canımı məhbusi-qeydi-kün-ci-hicran eylədim.

Zülf-i-canan eylədi könlüm pərişan tür-rə tək,  
Mən də zülf-i-yar tək xəlqi pərişan eylədim.

Neçə müddət zəhməti-tə'lim çəkdim, aqibət,  
Dilruba nadanımı axır zəbandan eylədim.

Qaçdı məndən yanə hər kəs kim, eşitdi naləmi,  
Atəşi-hicran ara əzbəs ki əfğan eylədim.

Etmədim canım fəda cananə, ar olsun sana,  
Ol zəman kim yarlı mən əhdü peyman eylədim.

Firqətində qalmaq bir yer cəhanda sərbəsər,  
Göz yaşımıla, dilbərim, gəl gör, gülüstan eylədim.

Saxladım canımı hicran atəşindən, yanmadı,  
Sağəri, şükr eylə, axır yarə qurban eylədim.

Hicran odunda yanmaqa yox tabü taqətim,  
Hər dəm füzun olur qəmü ənduhü möhnətim.

Qanımlı tökmə qəmzeyi-xunrizi-çəşmlə,  
Yoxdur tərifi-əşqdə hərgiz xəyanətim.

Aldun nigar yarımı əldən mənim, fələk,  
Xunincigər olubdu mənim eyşü işrətim.

Qıldı qiyam sərvəddim, eylədi xüram,  
Baxdum o sərvəddə, nə qopdı qiyamətim!

Qanlı sirişk, çöhreyi-zərdü dəmadəm ah,  
Faş etdi əhli-aləmə eşqü məhəbbətim.

Can eylədim fəda səri-kuyində itlərə,  
Eşqində, ey gözəl, demə yoxdur dəyanətim.

Ruhim çıxaydı kaş bədəndən mənim o gün,  
Ey Sağəri, çü oldı mənim qət' ülfətim.

Könül mürğini ol türreyi-tərrarə tapşurdum,  
Dili-divanəni ol zülfi-ənbərbarə tapşurdum.

Zibəs fəryad qıldı mürği-dil, sinəmdə qan oldı,  
Könül pərgələsin qəmzeyi-xunxarə tapşurdum.

Mənim canü dilim, hərgiz, cəhanda görmədi rahət,  
Təriqi-eşqdə canü dilimi yarə tapşurdum.

Könül, gəl tövbə qıl kim, bütprəslikdən səmər yoxdur,  
Dəxi, bəsdır, səni mən nəçə il dildarə tapşurdum.

Bana müşkildü bundan böylə qalmaq dari-dünyadə,  
Gülümü öz əlimdən mən verüb, əğyarə tapşurdum.

Atanda qəmzə oxın sinəmə min nazilə canan,  
Xədəngü tirü peykanın dili-bimarə tapşurdum.

Alubdur dinü imanımı əldən, Sağəri, ol büt,  
Edüb qəflət əcəb, imanımı küffarə tapşurdum!

Aldı əldən işvə ilə yar könlüm, neyləyim?  
Atəşi-hicrə yanub qəmxar könlüm, neyləyim?

Hər zəman eylər təmənna şərbəti-lə'lin könül,  
Təngə gəldi sinədə xunxar könlüm, neyləyim?

Eşq dərdinə düşüb, yoxdur əlacı könlümün,  
Şərbəti-lə'li axtarur bimar könlüm, neyləyim?

Gülrüxüm əldən gedüb yoxdur ümidi-vəsl ona,  
Güldən ötri xar istər zar könlüm, neyləyim?

Dinü imanın verüb ol nərgisi-şəhlasına,  
Bütprəst olmuş, nedim, küffar könlüm, neyləyim?

Düşdi dil rənci-xümarə, hüşyar olmaz dəxi,  
Olmadı bu xabdən bidar könlüm, neyləyim?

Badəyi-eşq məni, ey Sağəri, sərməst edüb,  
Həşrə tək olmaz yəqin hüşyar könlüm, neyləyim?

Mən qətli-tiği-eşqi-gül'üzari-sadeəm,  
Verməgə can rahi-eşqində durub amadeəm.

Qəhr edüb mə'suq getdi ömr tək, gəlməz dəxi,  
Çəkmərəm əl damənindən, ta ki mən dünyadeəm.

Yüz qoyub xaki-rəhinə aşiqin min əczlə,  
Dut əlimdən, rəhm qıl, ey sadə, mən üftadeəm.

Eşq qeydində müqəyyəd oldı ta könlüm quşu,  
Canü dildən əl götürdüm mən, əcəb azadeəm.

Yandıdı kafər məni eşq atəşində, anladı  
Əhli-imanəm, cəhanda mən müsəlmanzadeəm.

Canımı qıldum sipər tiği-fəraqə səbr edüb,  
Canü dildən keçmişəm mən, ölməgə amadeəm.

Məst edübdür Sağərini badeyi-lə'li-ləbin,  
Xəlqi-aləm belə bilmişlər: xərabi-badeəm.

Bütpərəslikdir cəhanda rəsmi-ayinim mənim,  
Desələr kafər, qəmim yoxdur, budur dinim mənim.

Yarımı əğyarla gördüm olubdur həmnişin,  
Kaş olaydı kor bu çeşmi-cəhanbinim mənim.

Təlx keçdi ruzgarım firqətində, dilbərim,  
Aqibət çıxdı tənimdən cani-şirinim mənim.

Qəhr edüb getdi kənarımdan nigari-məhvəşim,  
Mümkün olmaz həsrə tək hiç yerdə təskinim mənim.

Ruyini görsəm olur təmkinü səbrim izdiyad,  
Yarsız olmaz cəhanda hiç təmkinim mənim.

Vermədi təmkin bana dil eşq odunda yanmaqa,  
Bülhəvəslik eylədi bu qəlbi-bidinim mənim,

Zindəganlıq etməz, hərgiz, cəhanda Sağəri,  
Yar olubdur tazə qeyrə yari-dirinim mənim.

Qoy dağılsın yüzünə zülfi-siyəh, ənbərfam,  
Mah rövşən görünür, olsa əgər leyli zəlam.

Getdi əldən, dəxi görməzsən onu ömrində,  
Eyləmə vəsvəsə minbə'd sən, əndişeyi-xam.

Yoxdu təskinü qərarı, könül, bir yanda,  
Harda dildar ola, can dutar orda aram.

Məni qorxutmagilən həşr günində, zahid,  
Aşiqə ruzi-qiyamət qəddidür, qılsa xüram.

Yetmədüm vəslinə mən şərh qılum dərdi-dilim,  
Bu ümidilə günim keçdi, olub ömr təmam.

Qəhr edüb aşiqə mə'suq neçün yad etməz,  
Bür-ci-əqrəbdə dutubdur özünə mah məqam?

Baxmadı ruyimə lütlə bana qəhr etdi,  
Sağəri qoydı yüzün dost ayağına müdam.

Gözin tək gözlərim nuri mənim bimar dur, könlüm,  
Cəmalın gülşənində əndəlibi-zardur könlüm.

Həzər qıl, urma şənə zülf zəncirinə, ey aqıl,  
Müsəlsəl zülf-pürçinində Məcnunvardur könlüm.

Ləbü çeşmin xəyalı qanə döndərmiş könül mülkin,  
Ayağı-badə tək qandan dolub sərşardur könlüm.

Xəyali-türreyi-pürçinilə şamım sabah olmaz,  
Qəsəm ol türreyi-mişkinə, daim tardur könlüm!

Əcəb təqsim qıldum könlümi, hər şahidə verdüm,  
Təsəvvür eyləmə, ey dilruba, kim, vardur könlüm.

Nə cənnəti-şövq var bəndə, nə gülşəni-zövq var səndə,  
Vüsəlın getdi hicranda, əcəb gülzardur könlüm!

Könül mülkində andan qeyr yox bir kafəri-bədxu,  
Onun eşqində bu kəz daima qəmxardur könlüm.

Xədəngi-qəməzəni qoymaz hədəfdən yanə rədd olsun,  
Çəkər ahənrübanın kamına hüşyar olan<sup>23</sup> könlüm.

Gözümdə xab yoxdur, istirahət yox bana bir dəm,  
Sənin fikrə xəyalinlə mənim bidardur könlüm.

Ənbərü mişki-zülfün, ənbərü xalin xəyalilə,  
Dükkan açmış, təndə, gör, əcəb əttardur könlüm!

Qocalıq yayə döndərdi qəddün, ey Sağəri, leykən  
Könül hərgiz qocalmaz, aşiqi-didardur könlüm.

---

<sup>23</sup> Olmalıdır: "huşyardır".

Çıxdı hicran atəşində aqibət canım mənim,  
Atəşi-hicran içində oldu tufanım mənim.

Öldüdi bir qəm məni aləmdə, hərgiz, bilmədim,  
Qəhr qıldı, nə səbəbdən getdi sultanım mənim?

Qılmadı tə'sir ahım məhvəşi-səngindilə,  
Dutdı çərxi-duni dudi-ahü əfğanım mənim.

Rəhm qıl aləmlərə, ağlatma çeşmi-zarımı,  
Qərq edər aləmləri bu çeşmi-giryanım mənim.

Göz yaşımdan qıl həzər, ta kim səni qərq etməsin,  
Mövcə gəlmiş firqətində bəhri-ümmanım mənim.

Canımı qıldum fəda cananə neylim xəlq ara,  
Demədi, hərgiz: cəhanda oldu qurbanım mənim.

Sağəri, hərgiz, cəhanda tapmadı məqsudini,  
Olmadı bir gecə, olsun yar mehmanım mənim.

Ol qədr eşqində, dilbər, naleyi-dad eylərəm,  
Şişə mülkin, aqibət, ahimlə bərbad eylərəm.

Könlümi şad eyləyəm bil kim, vüsalındır sənin,  
Öylə bilmə hicr evində könlümi şad eylərəm.

Sən yatarsan bəstəri-rahətdə, aqıl, hər gecə,  
Sübhə tək eşqində mən min ahü fəryad eylərəm.

Vəhmin andandır: məbada kim ola aşiq sana,  
Cövrüni xəlqə deyüb, mən nalə bünyad eylərəm.

Atəşi-hicran məni az yandırur, təskin tapar  
Hər zəman kim, vəsli-cananı mən yad eylərəm.

Səxttədir atəşi-duzəxdən hicran atəşi,  
Deməsin bir kəs ki, könlüm ona mö'tad eylərəm.

Sağəri, bəsdir, şikayət qılma hicrandan dəxi,  
Az çəkər, hicran odundan oxın azad eylərəm.

Nə xoş zamandı ol dəm ki, yarə həmdəm idim,  
Təfaxür eylərdüm öz-özümə xürrəm idim.

Nə dərdi-hicr bilürdüm, nə ahü əfğanı,  
Öz aləmində şəhənşahi-küllü-aləm idim.

Gözi gözümdə, əli əldə yar yanımda,  
Vəsli-yari-vəfadarımıza məhrəm idim.

Təğafül etməzdi məndən ol vəfapərvər,  
Vüsal məmləkətində əzizü əkrəm idim.

Fələk ayırdı məni gülşəni-vüsalından,  
Behişt içində gəzərdüm bəsani-adəm idim.

Rəqib ayırdı məni vəslədən qılıb məhrum,  
Vüsal evində sərəfrazü bəs müəzzəm idim.

Nə xoş zamandı əyyami-vəsl, getdi, nedim,  
O gülüstanda mən, Sağəri, mükərrəm idim.

Ol gün ki mən bu guşeyi-hicranə yetmişəm,  
Yandırdı suzi-eşq məni, canə yetmişəm.

Yetdüm vüsali-yarə, yetişdüm muradıma,  
Mən bütperəst xaneyi-imanə yetmişəm.

Hicranda dil mərizdi eşqindən, ey gözəl,  
Vəslin tapub, könül, necə dərmanə yetmişəm.

Qət' etməzəm gözimi yüzündən, necə edüm?  
Hicranda can verüb belə cananə yetmişəm.

Çox gecələr səbahə kimi yatmayub gözüm,  
Min xuni-dil yeyüb belə qılmanə yetmişəm.

Çox xuni-dil əgərçi yedüm hier evində mən,  
Yüz şükr, imdi sən kimi sultanə yetmişəm.

Sənsən xəyalü fikrdə, xali degil könül,  
Fikrinlə getdi Sağəri, hər yanə yetmişəm.

Əğyar təhrikilə qəhr eylədi nigarım,  
Dildarsız, Xudaya, tar oldı ruzgarım.

Dami-vəfayə saldum ol ahuyü qəzal,  
Qıldı xilas əğyar ol damdən şikarım.

Rəftarü hüsnü xülqi aramü səbrim aldı,  
Tərk etməgə bu eşqi yox əldə ixtiyarım.

Gülzari-vəsl soldı, bilməm nigar noldı,  
Hicran evində yandım, oldı xəzan baharım.

Ey mahru nəharım, vey sərvqədd yarım,  
Tar oldı ruzgarım, sənsiz gedüb qərarım.

Qasid, tərəhhüm eylə, mən zarü natəvanəm,  
Yarin yanında yoxdur bir zərrə e'tibarım.

Ey Sağəri, şikayət etmə o dilrübədən,  
Təqsiri-bu'd sənsən, çox məhribandı yarım.

Axirət mənzilinə çünki olubdur səfərim,  
Bilmərəm varı-yoqı, yoxdu özümdən xəbərim.

Dil düşüb silsileyi-zülfünə, zülmətdə qalub,  
Nə qaranqu gecədir, hiç açılmaz səhərim!

Vəslini istəmənəm, hicrinə oldum mö'tad,  
Yar olan yerdə, yəqindir ki, görünməz əsərim.

Hasilim olmadı eşqində sənın qeyr tə'əb,  
Atəşi-eşqdə yandı dilü canü cigərim.

Bədənim lağər edüb atəşi-hicran, canan,  
Gecə-gündüz ki səri-kuyinə düşməz güzərim.

Canımı nəzr elədim, payinə qurban olsun,  
Gər düşə çöhreyi-gülgununa ta ki nəzərim.

Eylədim eşqini mən dildə xəfi müddətdir,  
Sağəri, eylədi rüsvay məni çeşmi-tərim.

Qüdrətim olsaydı, tərki-eşqi-yar etməzmidim?  
Eşqdə gər səbrim olsaydı, qərar etməzmidim?

Uydun əğyarə, məni saldun nəzərdən bisəbəb,  
Xaki-payinə məgər mən can nisar etməzmidim?

Tapmadum bir əhli-dərdi dərdimi izhar edüm,  
Tapsaydım əhli-dərdi, aşikar etməzmidim?

Vəslinə təhris edər hər ləhzə mə'suq aşiqi,  
Yoxsa mən təhsili-təmkini-vüqar etməzmidim?

Cəzbeyi-eşq çəkər hər yanda olsam kuyinə,  
İqtidar olsaydı, mən tərki-nigar etməzmidim?

Görmədüm hərgiz vəfa mə'suqə mə'suqdə,  
Olsaydı hər birində, ixtiyar etməzmidim?

Görmədüm mən e'tibari-şahidi-gülçöhrəsin,  
Sağəri, olsaydı gər, mən e'tibar etməzmidim?

Bisəbəb qəhr eylədi, getdi əlimdən dilbərim,  
Atəşi-hicran ara yandı mənim balü pərim.

Dad hicran atəşindən eylərəm mən həsrə tək,  
Yandurub cismim, yelə verdi mənim xakistərim.

Səndən ayru aşıqə səbrü şəki bə asan değıl,  
Neylim kim, atəşi-hicranə saldun bəstərim?

Tanımaz mə'suq görsə aşıqin, oldur səbəb:  
Yandurub hicran odı dağ eyləyübdür peykərim.

Yox ənisü munis hicran evində qeyr qəm,  
Qanlı peykanlar olubdur könlüm içrə yavərim.

Olmadı hadi nigarın kuyinə, olsun bana  
Eşq özi, bir mürşidi-kamildi, oldı rəhbərim.

Sağəri hicran evində pədişahi-qəm olub,  
Aləmi təsxir edübdür, şükrillillah, ləşkərim.

Dəhənin var-yoqın hiç güman etməz idim,  
Bilsə idim onı yox, bağrımı qan etməz idim.

Bilsə idim ki qəmi-eşq olacaq xəlqə əyan,  
Hər yetən xamə qəmi-eşq əyan etməz idim.

Gər bileydim dili-bimarimə eylər dərman,  
Dərdi-eşqi bu könül içrə nihan etməz idim.

Bilmədim tə'neyi-əğyari səri-kuyində,  
Beyti-hicranda olub, orda məkan etməz idim.

Anlasaydum gələcək yanıma min işvə ilə,  
Göz yaşım səfheyi-rüxsarə rəvan etməz idim.

Vəsl məqdur bana olsaydı aləmdə,  
Meyli-firdövsi-bərin, qəsdi-cinan etməz idim.

Bilmədüm yar mənim halimə olmuş vaqif,  
Sağəri, bilsə idim ahü fəğan etməz idim.

Atəşi-hicrə olub dağ, yanubdur bədənim,  
Od dutub yandı məzar içrə qəmindən kəfənim.

Göz qalub yolda, könül qanə dönüb, badi-səba,  
Harda qaldı ki, dəxi gəlmədi vəchi-həsənim.

Firqətində demə kim eyşü nəşatım vardur,  
Oldı gülgun könül qanı ilə pirəhənim.

Və'də vermişdi gələ, gəlmədi, ya Rəbb, noldı?  
Bilmərəm harda qalub, gəlmədi sərv-i-çəmənəm.

Yoxsa əğyarə olub yar, salubdur gözdən  
Məni ol zülfi-müənbər, rüxi-gül, yasəmənəm?

Görsə mə'suq, yəqindir, tanımaz aşiqini,  
Bəs ki hicran ələmi lağər edüb cismü tənəm.

Yağsa gər, Sağəri, daş başıma kuyində xoşam  
Ki, urar cənnətə min tə'nə nəimi-vətənəm.

Hicran oduna yandı tənim, bilmədi halim  
Ol mahrüxü sərvcədd tazə nihəlim.

Ahim odı cananə, nədim, etmədi tə'sir,  
Tə'sir edüb aləmə ənduhi-mələlim.

Hicranda yanar cismi-zəifim gecə-gündüz,  
Mənzur bana vəslədi, yox fikrə xəyalim.

Ayırđı məni düşməni-xunxar gülümdən,  
Qanımlı təküb, cəm' qılıb vizrə vəbalim.

Gülzari-səri-kuyinə uçmaq dəxi olmaz,  
Sındı qəfəsi-əşqdə yoxdur pərü balim.

Olmaz bana məqdur vüsəli, bu yəqindir,  
Çün ləşkəri-hicran dağıdub cah-cələlim.

Hicran sitəmi Sağərinin qəddin əgibdür,  
Qəm aldı könül mülkini, yox eyşə məcalim.

Gör necə yıxdı evim zülmə əğyar mənim,  
Qanımı istər içə yarı-dilazar mənim.

Yardur fikrü xəyalim, bana bir mətləb yox,  
Yarımdan qeyr degil kim, qərəzim var mənim.

Görməsə çöhreyi-gülgün, gözüm ağlar qan,  
Nə bu gün, həsrə kimi gözlərim ağlar mənim.

Bu xəyal ilə ki, mən bir gecə vəslini tapub,  
Zülf-i-şəbrəng edübdür günümi tar mənim.

Dinü imanı alub nərgisi-məsti məndən,  
Ənbəri-zülf salub boynuma zünnar mənim.

Vəslədən qət'i-ümid oldı könül hicranda,  
Həsrə tək ağlayacaq bu dili-bimar mənim.

Necə məxfi eləsin Sağəri eşqin ələmin?  
Eşqimə vaqif olubdur dər-divar mənim.

Gəlmədi, göz qaldı yolda, ey fələk, yarım mənim,  
Allah! Allah! Necə keçsin bu şəbi-tarım mənim?

Görməsəm bir dəm rüxi-cananı, müşkildür bana,  
Sübhətək qan-yaş tökər bu çeşmi-bidarım mənim.

Yandıdı eşq atəşinə cismi-canım, gəlmədi,  
Harda qaldı, bilmərəm, yari-vəfadarım mənim.

Nəzr qıldum canımı qurban edüm, gəlsə əgər  
Beyti-hicranıma yüz naz ilə dildarım mənim.

Görməsəm ruyini bir dəm, Həqq şahiddir Özi:  
Həşr olunca nalə eylər bu dili-zarım mənim.

Urmaram mən vəsldən dəm, gər uram canım çıxar,  
Ta ölüncə hicrdir hər ruz göftarım mənim.

Sağəri divanə oldu çün səri-zülfün görüb,  
Tiri-qəmzə olmadı bir ləhzə qəmzarım mənim.

Düşübdür atəşi-hicranə könlüm,  
Salubdur vəlvələ imkanə könlüm.

Genə gördi o zülfi-ənbərin,  
Olub şeyda genə divanə könlüm.

Görüb şəm'i-cəmalını münəvvər,  
Dolanur başına pərvanə könlüm.

Əsiri-türreyi-tərrarun oldı,  
Məni atdı kənarə, yanə könlüm.

Səri-zülfündə könlüm görmədi gün,  
Şəbi-zülfündə doydu canə könlüm.

Genə zülfin görüb divanə oldı  
Bu axır ömrədə fərzanə könlüm.

Yetişməz, Sağəri, fəryadə bir dəm,  
Doyubdur yoxsa bəndən canə könlüm?

Eşqi-ruyin aldı əldən ixtiyarım, ey sənəm!  
Çeşmi-məxmurin alub dildən qərarım, ey sənəm!

Yoxdu hiç yerdə qərarım qeyr kuyindən bana,  
Kaş olaydı ol səri-kudə məzarım, ey sənəm!

Xatirindən eyləmə hərgiz fəramuş aşiqin,  
Qıl təzəkkür harda qalmışdır şikarım, ey sənəm.

Badi-zülm əsdi, gülüstani-vüsəl oldu xəzan,  
Naümid oldum, dəxi olmaz bəharım, ey sənəm.

Beyti-hicranımda gör cah-cəlalim rəvnəqin,  
Xuni-dil oldu mənim şamü nəharım, ey sənəm.

Az qalub divanə olsun aşiqin, ey dilruba,  
Rəhm qıl bir aşiqi-nalanə, yarım, ey sənəm!

Az qalub ömrüm təmam olsun təriqi-eşqdə,  
Sağəriyə rəhm qıl, ey gül'üzarım, ey sənəm!

Fikrim budur gedüb genə mən yarə yalvarım,  
Ol çeşmi-məst, qəmzəsi xunxarə yalvarım.

Hicranməriz oldı, könül zarü xəstədir,  
Əğyarə yalvarım, dili-bimarə yalvarım?

Dərdi-dilimə hiç təbib etmədi əlac,  
Yaran, nedim, o qəmzeyi-dildarə yalvarım?

Ey şanə, zəcr qılma könlümə, zülfündə dilbərün  
Qoy bir doyunca türreyi-tərrarə yalvarım.

Mə'suq, dil – hər ikisi oldı ədüvv bana,  
Mən yarə yalvarım, dili-əfkarə yalvarım?

Gülzari-vəsl oldı xəzan badi-hicrdən,  
Oldı xəzan gülim, gedirəm xarə yalvarım.

Ey kirdgar, görmə bu zülmi rəva bana,  
Yarımdan ötri mən necə əğyarə yalvarım?

Etsin xilas hier qəmindən səni bu gün,  
Qoy, Sağəri, o qəmzeyi-xunxarə yalvarım.

Həqq Özi agahdır kim, mən sənin heyranınam,  
Keçmişəm candan təriqi-eşqdə qurbanınam.

Canü dildən keçmişəm eşqində, ey məhvəş, sənin,  
Hökm qıl, ey dilrüba, mən bəndeyi-fərmanınam.

Ta tənimdə var həyatım çəkmənəm əl eşqdən,  
Eşq bir candır bana, məhbub, sərgərdanınam.

Can çıxar təndən gedər, axır nəfəsdür, rəhm qıl,  
Vəsl evində, bimürüvvət, mən sənın mehmanınam.

Qönçə tək açulmadı könlüm təriqi-eşqdə,  
Bais oldur: arzuməndi-ləbi-xəndanınam.

Qılma məndən çöhrəni məxfi, əyan eylə görüm,  
Xəlqi-aləm cümlə bilmişdir – sənın heyranınam.

Çeşmi-məstin məst edübdür Sağərini, ey gözəl,  
Mən xərabi-çeşmi-məsti-nərgisi-fəttanınam.

Mənəm kim, Turi-vəhdətdə düşüb, didarə həsbəndəm,  
Təcəlli eyləyən gülçöhreyi-dildarə həsbəndəm.

Təcəlli eyləyüb Həqq, ruyi-məhvəşdə olub zahir,  
Ançun çöhreyi-gülnari-rüxsarə həsbəndəm.

Züleyxa tək səni pır eylədi eşqində Yusifvəş,  
Qayıt Həqq canibə, mən belə rəftarə həsbəndəm.

Çü yoxdur hasili eşqi-məcəzun qeyri-xiffətdən,  
Həqiqət gülşənin seyr eylə, ey dil, yarə həsbəndəm.

Təcəlli eyləyüb rüxsari-məhvəşlərdə Həqq, andan  
Həmişə talibi-məhtəl'ətü didarə həsbəndəm.

Əzəl məhbubinə gəl aşiq ol, ey dil, xoş aləmdir  
Ki, əsla hier yoxdur, mən belə gülzarə həsbəndəm.

Olubdur Sağəri məsti-meyi-vəhdət əzəl gündən,  
Ançun nərgisi-caduvəş, xəmmarə həsbəndəm.

Qəbrə getdüm həsrət ilə dust nurin görmədüm,  
Sahibi-əsrü zəmanın mən zühurin görmədüm.

Şişə tobraqın qəza qəmdən qılıb təxmirini,  
Bu vilayət xəlqinin eyşü sürurin görmədüm.

Əksəri tabe' olub şeytanə, dindən əl çəküb,  
Həqq canibə mən bir kəs mürurin görmədüm.

Əhli-dil nayab olub bu şəhrün içrə, yoxdu, yox!  
Bu vilayət içrə mən bir kəs şüurin görmədüm.

Qalmaqub İslamdən hərgiz əsər, bir adı var,  
Gərçi derlər var, əsla mən hüzurin görmədüm.

Cümləsin gördüm – qürurü kibrdə kamildilər,  
Tapmadum bir əhli-dil – kibrü qürurin görmədüm.

Sağəri ömri təmam oldı bu viran Şişədə,  
Qəmdə mən əsla özüm kimi səburin görmədüm.

Şişənin əhlində mən hərgiz dəyanət görmədim,  
 Aşına oldum təmamilə, sədaqət görmədim.  
     Alimü zahidlərində yoxdı bir Həqq canibi,  
     Damü təzvir, hiylədən qeyri halət görmədim.  
 Çox namaz etdim cəmaətlə xüşui-qəlblə,  
 Leyk axırda imamında imamət görmədim.  
     Kinü buğzü hiyləni gördüm imamında tamam,  
     Hiylədən qeyri o şeytanda ibadət görmədim.  
 Cümlə mə'mumi edər İblisə guya iqtida,  
 Cümlə mə'qulində mən qeyr əz səfahət görmədim.  
     Əhli-din nayab olub, məzhəb itüb bu şəhrdə,  
     Vaizi-bədtinətində qeyr bid'ət görmədim.  
 Tazə məzhəb xəlqə iğva eyləyüb təşrih edər,  
 Xaliqi-yekta üçün qeyr əz şərəkət görmədim.  
     Bir-birinin qətlinə fərman verüb təkfir edər,  
     Hiç millət içrə mən bir belə adət görmədim.  
 Bir-birinə iftira, böhtan dedilər cümləsi,  
 Ömrüm axır oldı, böhtanə nihayət görmədim.  
     Bu xərəb olmuş Qarabağ içrə hörmət qalmaqub,  
     Mən bu əhlin cümləsində hiç hörmət görmədim.  
 Şişə əhli cindir, təsxir edüblər Şişədə,  
 Bu şeyatınlər arasında bir ülfət görmədim.  
     İnziva qıldum xəlayiqdən o gün kim, Sağəri,  
     Hər nə gördüm anda gördüm, belə ne'mət görmədim.

Atəşi-hicrdə mən öylə pərişan degiləm  
Ki, biləm canımı mən candı, ya can degiləm.

Bu qədər atəşi-hicrinə yandırma tənim,  
Yanmışam eşq odına, layiqi-hicran degiləm.

Məni qorxutma cəhənnəm odı ilə, vaiz,  
Yandurub eşq məni, calisi-niran degiləm.

Cinsi-eşqi xərid eyləmişəm xanə, könül,  
Nəqdi-canım ala gər dust, peşiman degiləm.

Küfri-zülfündə könül kafər olubdur, kafər!  
Bütpərəstəm mən, dindar müsəlman degiləm.

Yüzümə gül, məni dindirgilən, ey qönçədəhən,  
Kim deyübdür, gözəlüm, mən sana heyran degiləm?

Atəşi-hicrə könül öylə edübdür adət,  
Sağəri, hicrdə mən talibi-canan degiləm.

Qan oldı könül qönçeyi-xəndanun əlindən,  
Gün görməmişəm zülfi-pərişanun əlindən.

Yer qalmadı köksümdə – dolub qəmzə oxundan,  
Fəryad edirəm hər gecə peykanun əlindən.

Dil kətm edər eşqini bu sinədə daim,  
Fəryad edərəm didəyi-giryanun əlindən.

Yüz qoydum ayağına dutub daməni-pakin,  
Çəkdi ətəgin büt bu müsəlmanun əlindən.

Neylüm, kimə dərdimi deyüm, yoxdı əlacım,  
Qan oldı könül qəmzeyi-fəttanun əlindən.

Qalmaq bu cəhanda nə rəva mən kimi pırə?  
Qədd döndi kəmanə məhi-Kən'anun əlindən.

Saqqal aqarub, Sağəri, qədd döndi kəmanə,  
Fəryad, aman, dad, bu hicranun əlindən!

Ur şanəni ol zülfi-pərişanə, dağılsun,  
Dillər tökülüb cümlə biyabanə dağılsun.

Vermə bana sən və'deyi-vəsli, həzər eylə,  
Qorxum budu kim, xəlqə bu əfsanə dağılsun.

Çak eyləmə qətlimdə giribanü üzarın,  
Açma o qədər ruyini, peykanə dağılsun!

Cəm' eyləmə zülfi, yüzünə eylə pərişan,  
Qoy əbr kimi mehri-dirəxşanə dağılsun.

Beyti-mihəni-hicrdə yandı dili-zarım  
Ey vəsl, mədəd qıl ki, bu kaşanə dağılsun!

Min dil cəm' olub zülfi-pərişanına mənsiz,  
Qoy ah çəküm, hər biri bir yanə dağılsun.

Hicran ələmi qıldı fəramuş vüsali,  
Ey Sağəri, ah eylə, bu viranə dağılsun.

Yüzündən al niqabın sal yerə, gül şərmsar olsun,  
Gülüstan içrə güllər həsrətindən xarü zar olsun.

Könül mürği pərişan zülf ara hiç olmadı eymən,  
Mənim könlüm kimi, ya Rəbb, o zülf biqərar olsun!

Rəqibi-rusiyəh qıldı məni məhrum vəslindən,  
Rəqibin xanəsi zülfin teli tək tarü mar olsun!

Qənimət bil bəhar əyyamını, ey dil, fəğan eylə!  
Vəfa yoxdur bu ömrə, il dolansın növbəhar olsun.

Yüzün gördün neçün can vermədün, ey aşiqi-sadiq?  
Təriqi-eşqdə candan keçüblər, sana ar olsun!

Soruşdum əhli-dildən aşiqü mə'suq rəftarın,  
Dedilər: olmayub aləmdə aşiq bəxtiyar olsun.

Məni hər kim ki xar etdi, gözümdən nur tək getdi,  
Oni də mən kimi, ya Rəbb, cəhanda xar-zar olsun!

Əcəl peyki giribanım dutub canım alan vəqtə  
Rəqəm qıldum bu şe'ri mən, cəhanda yadigar olsun.

Dəxi nəzm eyləmə, ey Sağəri, şe'rü qəzəl bəsdir,  
Cəhan əhlinə sirtin, qorxuram kim, aşikar olsun.

Bür-ci-əqrəbdən neçün, ey mahtəl'ət, çıxmadun?  
Aşikar etdün məni, ey bimürüvvət, çıxmadun?

Naümid etdün məni vəslindən, ey sərvi-rəvan,  
Aşiqə oldı fəraqında qiyamət, çıxmadun.

Görmədüm ruyin təsəlli hasil olsun könlümə,  
Aldı cismü canımı bari-küdurət, çıxmadun.

Ol qədər baxdum görüm ruyini, məqdur olmadı,  
Öldidi cismi-zəifmi bu həsrət, çıxmadun.

Cəzbeyi-əşqin çəkər, yoxdur əlimdə ixtiyar,  
Kuyinə hər ləhzə, neylüm, sərvcamət, çıxmadun.

Çox dolandım kuyini bəlkə görəm rüxsarını,  
Görmədüm ruyini mən, etdün xəyanət, çıxmadun.

Sağəri fəryad edər kuyində, ey kafər, sənin,  
Etmədün bir rəhm, ey kani-mələhət, çıxmadun.

Gər dutam bir də əgər ol büti-rə'na ətəgin,  
Qoymaram bir də əlimdən çəkə ziba ətəgin.

Eşqi-Leylivəş edübdür məni Məcnuni-cəhan,  
O səbəbdən dutaram sidqlə Leyla ətəgin.

Məni kafər elədi eşqi-büti-gülçöhrə,  
Dutmanam bir də mən ol kafəri-tərsa ətəgin.

Qoymadı eşq məni-Vamiq baxsın gözünə,  
Yetmədi əl ki, dutam dilbəri-Əzra ətəgin.

Ömrəə olmadı məqdur bana aləmdə  
Ki, dutum şövqlə mən ömrəə, əsla, ətəgin.

Xak tək düşdüm ayağına dutam damənini,  
Anladı mətləbi, çaldı belə əmdə ətəgin.

Oldı meyxaneyi-eşqin bana məskən, dilbər!  
Sağəri sidqlə dutdı meyü səhba ətəgin.

Və'də verdün bəs neçün, ey gül'uzarım, gəlmədün?  
Yandudun hicran oduna, ey nigarım, gəlmədün?

Atəşi-hicranə qıldun mübtəla cismü tənim,  
Çıxdı ərşə hier ara fəryadi-zarım, gəlmədün.

Sən görən aşıq degil imdi, qəmə həmrəh olub,  
Tar olubdur firqətində ruzgarım, gəlmədün.

Bir də görsəm ruyini, canımı qurban eylərəm,  
Atəşi-hicran təmən etdi qərarım, gəlmədün.

Öldürür axır məni eşqin, fəqirəm, rəhm qıl,  
Və'deyi-vəsl eylədün, ey şəhsüvarım, gəlmədün.

Arzuyi-zülfü ruyində keçirdüm ömrümi,  
Firqətində bir olub leylü nəharım, gəlmədün.

Ruzi-vəslin həşrə qaldı gər tapam mən, ya nəсіб!  
Həsərtilə Sağəri can verdi, yarım, gəlmədün!

Görməsəm gər mən bu gün ol dilbəri-rə'na yüzün,  
Aləmi viran edər əşkim, dutar dünya yüzün.

Kuçə içrə nagəhan tuş oldı dildarım bana,  
Gördi ruyi-zərdimi, döndərdi ol tərza yüzün.

Çöhrəsin göstərmədi hərgiz bana ol səngdil,  
Göstərdi əğyarə hər dəm ol büti-ziba yüzün.

Atəşi-hicran kəbab etdi vücudum yandıdı,  
Bəxt yar olmaz görəm mən ol mələksima yüzün.

Səndən ayru ol qədər qan ağladı göz mərdümi,  
Qanlı yaşım mövc urub sürx eylədi dərya yüzün.

Nə deyübdür, bilmərəm, əğyar yarə tazədən  
Döndərür hər dəm görəndə yar istiğna yüzün.

Görmədüm didari-yari, Sağəri, mən ömrədə,  
Ta alam kami-dilim, bir dəm görəm bəyza yüzün.

Əlim üzüldi, nedim, yari-mehribanımdan,  
Təğafül eylədi bu çeşmi-xunfəşanımdan.

Çıxaydı ruh tənimdən, tənim olaydı ədəm,  
O gün ki qəhr qılub getdi yar yanımdan!

Dutubdı bəndü rəgü ruhi-cismimi eşqin,  
Qiyamətə kimi çıxmaz bu xəstə canımdan.

Xədəngi-qəmzə tənim çak-çak edüb, ey gül,  
Zəminü xak olub sürx rəngi-qanımdan.

Bu canımı çıxarun cismdən, xilas qılun,  
Çıxarın oxunu cismi-natəvanımdan!

Könüldə navəkü peykanı ruhdur canə,  
Ayırın onı bir ləhzə cismü canımdan.

Yetür vüsalə bu gün Sağərini, ey qasid!  
Cəhan əhli yanubdur mənim fəğanımdan.

Şikayət eylədüm əzbəs ki, zalım ruzi-hicrandan,  
Qoyub həsrət vüsalə ruhimi, qıldı cüda candan.

Vüsalında təğafül eyləyüb, zikri-behişt etdüm,  
Behiştün qapusin açdı bana çaki-giribandan.

Könül dutdı vətən zülfi-siyahın, eylədi məskən,  
Cəhanda görmədüm bir gün kərəm zülfi-pərişandan.

Gedübdür qasidim gəlməz, könül titrər, gözüm ağlar,  
Xudaya, noldı, qasid gəlmədi ol türfə canandan?

Yüzini gördim təsəlli almadı dil vəslə, hərgiz,  
Necə alsın təsəlli, doymaq olmaz vəsli-canandan.

Əritdi atəşi-eşqim könüldə tiri-peykanın,  
Xəcalət eylədün, ey dil, məni ol tiri-peykandan.

Dəxi müşkil olubdur zindəganlıq, Sağəri, canə,  
Kəsübdür qismətim dövri-fələk ol tiri-müjgandan.

Bilmədim mən eşqdə könlüm pərişan olduğın,  
Meyl etməzdim ona, bilseydim hicran olduğın.

Vəsli-yarə eyləməzdim meyl, bilseydim əgər,  
Bilməmişdim atəşi-hicrə cigər qan olduğın.

Nagəhan gördüm yüzini, titrədi canü könül,  
Eylədim mə'lum dildarım peşiman olduğın.

Canü dil istər səni, hər dəm dolansın başına,  
Vəsl əl verməz bana, neylim dilü can olduğın?

Səcdə qıldı taqi-əbruna könül təsdiq edüb,  
Eylədim mə'lum könlüm əhli-iman olduğın.

Küfri-zülfin gördi röhban əl çəküb zünnardən,  
Bilmədi kafər bu zülfün kafəristan olduğın.

Olmuşam bir kafəri-bidinə aşiq Şişədə,  
Sağərini öldürür, bilsə müsəlman olduğın.

Hicr odı saətbəsaət eşqimi eylər füzun,  
Çöhreyi-zərdim qılıbdur qanlı yaşım laləgun.

Ayrub çərxi-fələk səndən məni, qıldı cüda,  
Ey Xuda, olsun görüm bu çərxi-dun sərnigun!

Hardasan, ey vəsl, yandım atəşi-hicranə mən,  
Tap məni, mən bikəsəm, ey vəsl, halimdir zəbun.

Necə kim eşqində yandırdun, səni Həqq yandusun!  
Dərdə qılsın mübtəla mən tək səni də çərxi-dun!

Qət'i-ümid etdim vüsəлиндən, gözüm qan-yaş tökər,  
Gəl gör, ey zalım, şəbi-hicranım olmuş bəhri-xun.

Əşki-çəşmimdən həzər qıl, ta səni qərq etməsin,  
Mövc urar çəşmim, gələbdür cuşə bu dəryayi-xun.

Sağərini mən' edərsən eşqdən, ey dilruba!  
Hüsni-əxlaqın mənim eşqimə oldı rəhnümün.

Mən kimi kafər də eşqində pərişan olmasun!  
Hicr evində didəsi giryan, cigər qan olmasun!

Böylə kim hicran evində yandı canım, ey fələk!  
Kafəri də mən kimi pabəndi-hicran olmasun!

Aşiqi ayırdular mə'suqdən min zülmə,  
Gör nə zülm olmuş bana, bir belə dövran olmasun!

Yansın ol dil – olmayub aludə eşqinin sənini!  
Ölsün ol can – şövqlə payəndə qurban olmasun!

Əzm qıldı qətlimə ol kafəri-bidin, məst,  
İstərəm Həqqdən: bu əzmindən peşiman olmasun!

Keçmişəm bu cani-dildən mən səbili-eşqdə,  
Aşiqə canan gərək hicran ara, can olmasun!

Eylədin divanə eşqində məni, ey səngdil!  
Sağəri tək hüsnünə bir kimsə heyran olmasun!

Məni ağyar ayırdı zülmə ol sərvqamətdən,  
Müsəlsəlmuy, gülruy xocəstə mahtəl'ətdən.

Cəhənnəm atəşindən tiztərdir atəşi-hicran,  
Necə tab eyləsin cismim, düşübdür tabü qüvvətdən.

Qiyamətdən məni qorxutma, vaiz, qorxmuram andan,  
Qəddi dildarımın, vaiz, əlamətdir qiyamətdən.

Dəxi tə'sir qılmaz cismimə tirü xədəng, hərgiz,  
Olub bir qəl'eyi-möhkəm bana səngi-mələmətdən.

Kəsəydi başımı bir dəfə tiği-tiz ilə, ey kaş!  
Edəydi canımı rahat mənim bu bari-möhnətdən!

Dutubdur çərx üzün ahim, dağıldı şövkətü cahim,  
Salub gözdən məni şahim, yanar canım bu həsrətdən.

Həzər qıl, ey könül, ol sərvqədd mahmənzərdən,  
Vəfa yoxdur sana, ey Sağəri, ol sərvqamətdən.

Neçə gündür olub qafil şəhim xeyli-gədalərdən,  
Niyə qıldun təğafül, səngdil, bu binəvalərdən?

Fələkdən qılmazam hərgiz şikayət mən, nə yarım dan,  
Şikayət eylərəm mən bəxtdən, həm aşinalərdən.

Nigarım tiftidir, bilməz qəmi-eşqimi, qafildür,  
Ançun incidir hər dəm məni zülm, cəfalərdən.

Vəfa rəsmini tərək etdi nigarım, qəhr edüb getdi,  
Könül, əl çək sən, bəsdür, bu növ' bivəfalərdən.

Məni hər kimsə yandırdı, fəraqın odına yansun!  
Mənim tək olmasun məhfuz bu dərdü bəlalərdən!

Xəta qıldı nigarım, bivəfa oldı vəfasından,  
Səni məhfuz qılsun Həqq Özi cümlə xətalərdən!

Olubdur Sağəri, bimari-hicran, yox ona dərman,  
Xilas etsün məni Xaliq bu dərdi-bidəvalərdən!

Ol zəmandan kim məni məhbusi-hicran eylədün,  
Ənbəri-zülfin kimi könlüm pərişan eylədün.

Tökmədün yalnız mənim qanımı nazü qəncə,  
Şiveyi-rəftarlə hər ləhzə min qan eylədün.

Eylədün, dilbər, vüsəlidən məni məhrum, leyk  
Oda saldun canımı, əğyarı mehman eylədün.

Bivəfa, hicran odunda yandudun cismim mənim,  
Rəğmimə sən qeyrlə seyri-gülüstan eylədün.

Vəsldə qıldun nəvaziş könlümü<sup>24</sup> bir neçə gün,  
Hicrə saldun aqibət könlüm, peşiman eylədün.

Göstərüb əğyarə ruyin, lütfi-bihədd eyləyüb,  
Gözlərimdən çöhreyi-mahini pünhan eylədün.

Sağəri düşdi ayağdan canını təslim edüb,  
Cameyi-gülünlə çün əzmi-cövlan eylədün.

---

<sup>24</sup> Haşiyədə: "sən məni"

Aşiqi zindani-eşqində giriftar eyləyən,  
Qafil olmaz bir zəman dərdiylə bimar eyləyən.

Atəşi-eşqində canımı əritdün mum tək,  
Bivəfa olma, bana, ey ərzi-rüxsar eyləyən!

Eylə pünhan eşqimi, ey dil, əyan etmə onı,  
Aşiqi-sadiq degil eşqini izhar eyləyən.

Xar edüb əğyar yanında məni ol səngdil,  
Xar olsun aşiqin dəhr içrə hər xar eyləyən!

Qövlimi rədd eyləsin hər müddəi insaflən,  
Kimdü aləmdə xəzan mülkini gülzar eyləyən?

Qafil olma aşiqindən atəşi-hicran ara,  
Ey məni hicran evində didəbidar eyləyən!

Aşiqü mə'şuq xud sirr bilmə – Həqqdəndir bu iş,  
Sağəri, Həqqdir səni eşqində hüşyar eyləyən.

Məh cəmalın dövrünə zülfün pərişan eylədin,  
Tirə etdün ruzgarım, qəsd-i-iman eylədin.

Məst çıxdun, nazlə cövlan edüb etdün xüram,  
Sən nə qatilsən – dönüb baxduqda min qan eylədin!

Vəslədən məhrum qıldun aşiqi, kafər, neçün  
Zülmə məhbusi-qeydi-künci-hicran eylədin?

Qəhrlə baxdun yüzimə, titrədi canü könül,  
Şövqüm əfzun oldı kim, qəsd-i-dilü can eylədin.

Bəzmi-vəslindən məni məhrum qıldun bisəbəb,  
İltifatın xanına əğyarı mehman eylədin.

Eylədin rövşən cəmalın mahini aləmlərə,  
Mən nəzər qıldıqda məndən ruyi pünhan eylədin.

Dərk qılmaz Sağəri nikü bədin, hərgiz, bu gün,  
Şərbəti-lə'li ləbindən məstü heyran eylədin.

Səni, ey sərvi, görüm xaklə yeksan olasan!  
Zülf tək dərhəm olub zarü pərişan olasan!

Belə kim sən məni hicranda pərişan qoydun,  
Gülməsin hiç yüzün, daxili-hicran olasan!

Səni bir dərdə giriftar eləsin İzədi-pak,  
Mən kimi ah çəküb, hicrdə büryan olasan!

Yandudun şəm' kimi canımı hicran gecəsi,  
Şəm' tək sübhə kimi hicrdə suzan olasan!

Damənin dutsun əcəl, aşiqini qurtarsun,  
Tirə xak içrə görüm kim, səni pünhan olasan!

Məni heyran elədüñ hüsünə sən, ey kafər!  
Sən də mən tək birinə valehü heyran olasan!

Yandudun balü pərim hicr oduna, ey kafər!  
Sağəri tək səni də atəşi-suzan olasan.

Gərçi mən gördüm cəhanda vəsli-yarin ləzzətin,  
Min onun tək çəkmişəm hicranda hicran xiffətin.

Vəsldə aşiq nəşatü bəhcəti əfzun idi,  
Hicr odı məhv etdi dildən ruzi-vəslin bəhcətin.

Dövləti-vəsli əlimdən aldı bu kəcru fələk,  
Nəkbəti-hicran ara könlümə saldı möhnətin.

Can verüm min şövqlə payində, qurban eyləyim,  
Nəzr qıldum, gər görəm o mahtəl'ət təl'ətin.

Getdi əldən daməni-vəsli, ümidim kəsmişəm,  
Qaldı ruzi-həşrə, ey dil, dilbər ilə söhbətin.

Xabdə bir də görərsən vəsli-yarı, ey könül!  
Gəldi əyyami-küdurət, getdi eyşü işrətin.

Bu həyatımdan məmatım, Sağəri, xoşdur bana,  
Böylə kim mə'suq kəsdi aşiqindən ülfətin.

Ey könül, məhv eylə dildən vəsli-canan surətin,  
Nəqş qıl qəlbində bundan belə hicran surətin.

Adət eylə, ey könül, hicran odunda yanmaqa,  
Gəl fəramuş eylə ol mahi-dirəxşan surətin.

Yox vəfası dilbərün, hərgiz, vəfa etməz sana,  
Eyləmə, hərgiz, təmənna mehri-taban surətin.

Kafər oldun zülfi-pürçinində, ey dil, tövbə qıl,  
Gəl çıxar dildən bu gün zülfi-pərişan surətin.

Ey könül, eşqi-həqiqətdən dəm ur, bir Həqqi tap,  
Xatirindən məhv qıl ol mahi-Kən'an surətin!

Yandıdı pərvanə tək balü pərin hier oduna,  
İstəmə hərgiz cəhanda şəm'i-suzan surətin.

Gəl həyatından götür əl, Sağəri, xoşdur məmət,  
Arzu qılma ləbi-lə'lü zənəxdan surətin.

Səni, ey şux, görüm eşqə giriftar olasan!  
Atəşi-hicr ara dərd çəküb, xar olasan!

Həqqdən istəmişəm kim, səni rüsva qılsın,  
Bəd əməldə dutub əl, şöhreyi-bazar olasan!

Gedüb əğyarə olub yar, vəfadar oldun,  
Əhd qıldun ki, bana yarı-vəfadar olasan.

Məsti-çəşmin necə kim eylədi bimar məni,  
Bəstəri-atəşi-hicranda bimar olasan.

Yandudun atəşi-hicranə məni, ey zalım!  
Yanasan sən də mənim tək oda, qəmxar olasan!

Min cəfavü tə'bü dərd çəküb aləmdə,  
Yetdim mən səni kim, yar, bana xar olasan?

Niyə saldun nəzərindən məni sən, ey kafər!  
Düşəsən sən də nəzərdən, gözəlīm, xar olasan!

Gözlərimdən kəsilib xab şəbi-hicranda,  
Sağəri tək səni də hər gecə bidar olasan!

Həzər qıl aşiqin, mə'suq, çeşmi-əşkbarından,  
Təğafül qılma, zalım, hicr evində ahü zarımdan.

Təriqi-eşqdə ölmək asandır, səadətdir,  
Bu müşkildir, ola aşiq cüda bir ləhzə yarından.

Məgər rəhmi Xuda xəlq etməyüb qəlbində, ey kafər,  
Məni görcək qaçub üz döndərürsən biqərarından?

Sana kim eylədi tə'lim bu rəftarü göftarı:  
Görəndə aşiqin qaç, yanə çıx sən rəhgüzarından?

Bana mümkün degil eşqindən əl çəkmək bu aləmdə,  
Məgər mə'yus ola aşiq həyati-müstəarından?

Məni qorxutma hicran atəşindən – türfə aləmdir!  
Keçübdür aşiqi-zarin bu odda cümlə varından.

Təğafül eyləməz, ey Sağəri, mə'suq aşiqdən,  
Necə qəflət qılır səyyad pabəstə şikarından?

Düşəndə xatirimə hər zəman zülfi-pərişanın,  
Gözümə tar olur aləm, içər könlüm cigər qanın.

Vüsalından məni məhrum qıldı çərxi-dun, dilbər,  
Əritdi cismimi, yandırdı canım suzi-hicranın.

Bana mətlubdur ölmək təriqi-əşqdə, ya Rəbb,  
Vüsalından olan məhrum aşiq verməsin canın!

Çəkübdür surətin nəqşin könlüdə eşq nəqqaşı,  
Degil bir ləhzə dil qafil, basub bağına cananın.

Məhəbbət atəşində yanmıyan arif degil, ey dil!  
Məhəbbət atəşində, ey könül, yan, eylə əfğanın!

Gülüstani-vüsal oldu xəzani-viran, asandu hicran,  
Açulmaz gül gülüstanda, xəzan oldu gülüstanın.

Soruşsan Sağəri halin əgər, ey dilrüba məhvəş,  
Fəraqında verüb can, həsrət ilə oldu qurbanın.

Göz yaşımndan, ey fələk, bir rudi-Ceyhun eylədin,  
Qanlı yaşımlla rüxi-zərdimi gülgün eylədin.

Yarımı aldun əlimdən, yarsız qoydun məni,  
Leyk eşqində axır türfə Məcnun eylədin.

Qıldun əğyarı nəşati-eyşə məşqul, ey fələk,  
Qəm oduna yandurub canımı məhzun eylədin.

Vəslədən üzdin əlim, hicranə qıldun mübtəla,  
Günbəgün, saətbəsaət eşqim əfzun eylədin.

Neyləmişdim mən sana, ey səngdil kafər, de kim,  
Eylədin qəmgin məni, əğyarı məmnun eylədin?

Vəslədən məhrum qıldun atəşi-hicran ara,  
Qəflət etdün ol qədər, ta könlümi xun eylədin.

Necə fəryad etməsin hicran odunda Sağəri?  
Atəşi-hicranda əhvalım digərgun eylədin.

Vüsali cənnəti firdövsdür, bişəkk, cananın,  
Cəhənnəm atəşindən tiztərdir nuri-hicranın.

Olur aşüftə könlüm zülfi-pürçinin kimi hərdəm,  
Düşəndə xatirimə ənbəri-zülfi-pərişanın.

Çəkübdür surətin nəqşin könüldə eşq nəqqəsi,  
Onı məhv eyləsə könlüm içrə yüz min cigər qanın.

Gülüstanı-cəmalından bana açulmadı bir gül,  
Görüm badi-xəzanla xəzan olsun gülüstanın!

Saqalmaz yarəsi ta həsr olunca könlümün hərgiz,  
Belə məcruh edübdür könlümi ol tiri-müjganın!

Şəhidə bir əzab olmaz qiyamətdə, yəqindür bu,  
Mənim qətlimə şahiddir xədəngü qanlı peykanın.

Olubdur Sağəri məhbusi-hicran, vəsldən məhrum,  
Alub səbrü qərarımı ləbü lə'li-zənəxdanın.

Vəslə yetməz hicr evində gecələr zar olmayan,  
Səhhəti bilməz cəhanda hiç bimar olmayan.

Vəsli-hicran mülkini seyr etməyən aşiq degil,  
Hicri-vəsli anlamaz pəbəndi-dildar olmayan.

Eyşü vəsli anlamaz aləmdə zahirdir bu kim,  
Xiffəti-hicran çəküb hicranda qəmxar olmayan.

Gəl kəvakib seyrini məndən soruş, qafil yatan!  
Kövkəbin seyrin nə bilsün gecə bidar olmayan?

Gəl bana yar olgilən, mə'suqi-zarəm eşqdə,  
Yar qədrin hiç bilməz aşiqə yar olmayan.

Bu mətai-atəşə candan xəridar olmayan,  
Anlamaz eşqi nədir eşqə giriftar olmayan.

Sağəri hicran odunda oldı xari-ruzgar,  
İzzəti-vəslə yetişməz hicrdə xar olmayan.

Alubdur ixtiyarımı əlimdən çeşmi-fəttanın,  
Urubdur sinəmə min zəxmi-möhlik suzi-hicranın.

Xudavənda, nə hikmətdir, bu nə eşqi-məhəbbətdir,  
Tökə mə'suqi-kafər dəmbədəm qanın müsəlmanın?

Məhəbbət türfə aləmdir, əgər mə'suq yar olsa,  
Nedim, yar olmadı yarım bana, tökdü könül qanın.

Qara zülfində könlüm görmədi bir gün, ola xürrəm,  
Məni qıldı pərişan aqibət zülfi-pərişanın.

Mənim tək biqərar olsun, cəhanda xarü zar olsun,  
Salub hicranə yandırdı bu xəstə aşiqin canın.

Yüzünə gər baxam, mən' etmə, ey kafər, məni andan,  
Gözüm nurin ziyad eylər baxanda mahi-tabanın.

Demişəm canımı qurban edəm mən, Sağəri, yarə,  
Qəbul etsə əgər ol novcəvan bu pir qurbanın.

Əl üzüldi vüsali-canandan,  
Gəlmişəm təngə suzi-hicrandan.

Qıldı əğyar xanəmi viran,  
Məni məhrum eylədi andan.

Tiğü tirindən ehtirazım yox,  
Çünki eşqində keçmişəm candan.

Vəslədən eyləmə məni məhrum,  
Gəl ayurma<sup>25</sup> məni gülüstandan.

Qərq edər aqibət səni, dilbər,  
Həzər eylə bu çeşmi-giryandan.

Bivəfa olma, bivəfa yarım!  
Həzər et ahi-gərmi-suzandan!

Sağəri az qalub həlak olsun,  
Eylə təhqiq bir müsəlmandan.

---

<sup>25</sup> Haşiyədə: "çıxarma"

Sən kimi bir kafərə birəhm canan olmasun!  
Mən kimi bir kimsənə pabəndi-hicran olmasun!

Sən kimi bir bivəfa yoxdur cəhanda hiç kəs,  
Mən kimi bir kəs o zülfün tək pərişan olmasun!

Sən kimi hərgiz cəhanda qatilü xunxar yox,  
Mən kimi məcruhü zar didəgiryən olmasun!

Sən kimi mə'suq yoxdur şiveyi-rəftardə,  
Mən kimi aşıq sənə bir kimsə heyran olmasun!

Sən kimi dildar, dilazar, biinsaf yox,  
Mən kimi məcruhi-tiri-çəşmi-fəttan olmasun!

Sən kimi namehriban mə'suq olmaz aşıqə,  
Mən kimi aşıq sana, ey afəti-can, olmasun!

Sən kimi xunxar görmüb Sağəri, ey bivəfa,  
Mən kimi aşıqlərə bu ah, əfğan olmasun!

Eşq odunu saxlaridim dildə mən eldən nihan,  
Aqibət faş etdi sirrim xəlqə bu əşki-rəvan.

Oldı əğyarıma yarım yar, məndən yad olub,  
Saldı gözdən aşiqini ol büti-namehriban.

Vəsldən mə'yus olub biçarə dil hicran ara,  
Ol qədər fəryad edüb hicranda oldı ləxtə qan.

Şekli-canan nəqş olub könlümdə, getməz həşrə tək,  
Ol səbəbdəndir ki, çıxmaz xatirimdən bir zəman.

Mümkün olmaz dərdimi cananə izhar eyləyüm,  
Atəşi-hicranə yandım, atəş yaman oldı, yaman!

Aşiqə gər olsa mənzil ol səri-kudə müdam,  
Həqqə and olsun, təmənna eyləməz dari-cinan!

Yar kuyindən ayağ çək, çox dolanma, Sağəri,  
Öldürür bişəkk səni, gər görsə kafər pasiban.

Bir sərvqədd, mahrüx, atəşi-suzan,  
Yandırdı məni eşq oduna, qıldı pərişan.

Peyvəstə qaşığı çəkdi kəman qətlimə nagəh,  
Əlminnətü lillah ki, edüb qanıma qəltan!

Mən xud nə bilürdüm ki, nədir eşq cəhanda?  
Mən işvə edüb qıldı məni hüsnünə heyran.

Vəslindən əlin üzdi könül, düşdi ayağdan,  
Xakistər edüb aşiqini atəşi-hicran.

Məxfi elədim eşqini mən dildə, nə hasil,  
Bu qanlı yaşım qıldı onu xəlqə nüməyan.

Nə badi-səba dəgdi səri-zülfə, nə şənə,  
Ahim yetişüb zülfə, qılub zülfi pərişan.

Hicran gecəsi, Sağəri, yoxdur bana rahət,  
Əzbəs ki qılub zəxmi-tənim navəkü peykan.

Və'də vermişdün bana, bu gecə mehman gəlmədün,  
Gözümü yolda qoyub, ey mahi-taban, gəlmədün.

Bir günim sənsiz keçər min il bana, ey dilruba!  
Az qalubdur canım alsun suzi-hicran, gəlmədün.

Bir günim sənsiz cəhanda olmasın, ya Rəbb, mənim!  
Göz yaşımından hicr evində oldı tufan, gəlmədün.

Nəzr qılmışdım, gələndə mən dolanum başına,  
Arzum qaldı gözümdə, sərv-i-bustan, gəlmədün.

Demədimmi bir fəqirəm, dar gözlər yolumu?  
Kim səni etdi məlamət, dil olub qan, gəlmədün?

Və'də vermişdin ki, gəlləm gəlmədün, ey bivəfa,  
Eylədin zülfin kimi könlüm pərişan, gəlmədün.

Sağəri çəkməz əlin səndən nə qədər ömri var,  
Öldüdü, kafər, məni, ey dinü iman, gəlmədün.

Məni eşq atəşinə yandırub, dilbər, kəbab etdün,  
Bana hicran evində zülmü bihəddü hesab etdün.

Vüsalından məni məhrum qıldun, uydun əğyarə,  
Məni bu atəşi-hicran ara püriztirab etdün.

Olanda həşr alsın Xaliqim səndən ərz, kafər,  
Bələ kim atəşi-hicranda canıma əzab etdün.

Gedüb əğyarlə seyri-gülüstan eylədün, billah,  
Məni hicran evində zar edüb, halim xərab etdün.

Tərəhhüm qıl mənim göz yaşıma, mə'suq, rəhm eylə,  
Məni qəmgin edüb, əğyarı şad etdün – səvab etdün!

Tərəhhüm qıl, məni, qatil, bu gün bicürm öldürmə,  
Neçə gündür məni şişə çəküb, odə kəbab etdün.

Xilas etsin məni Xaliq bu qəmdən, Sağəri, azad,  
Məni hicran odunda yanmaqa çün intixab etdün.

Bütüm, aǵlatma sən, gəl rəhm qıl bu çeşmi-xunbarə,  
Qərəzin faş eyləmə, baxsın mənim rəǵmimə əǵyarə!

Pərişan qılma giysu, cəm' etgilən bu mah rüxsarə,  
Məni Məcnun edüb, Leyli, buraxma dəştü kuhsarə.

Niqabın alma ruyindən, nəzər ta qılmasun bir kəs,  
Yaxan çak eyləyüb, cənnət qapusın açma küffarə.

Məni qorxutma, vaiz, atəşi-suzi-qiyamətdən,  
Qiyamət qamətindən bir əsərdir, gəlsə rəftarə.

İki cəllad müşkildir bir aşıq qətlinə, kafər!  
Xədəngi-qəmzəni mən' eylə, tapşur çeşmi-xunxarə.

Neçə gündür bana məqdur olmaz vəslinə yetmək,  
Nedim mən, neylim, netmək gərək bu qövmi-əşrarə?

Mərizi-əşq olubdur Saǵəri, yox dərdinə dərman,  
Təbibim, gəl təǵafül qılma, qıl bu dərdinə çarə.

Könül mürği qıubdur aşıyan zülfi-pərişanda,  
Düşüb zülmatə sərgərdan qalub şami-qəribanda.

Bu nə dami-bəla, zülfi-müsəlsəl, ənbərin mudur,  
Dutub mehrü qəmər dövrin təvaf eylər gülüstanda?

Vüsəlın görmədüm ta kami-dil hasil qılam andan,  
Yetişdi başa ömrüm, neyləyüm, bu dari-hicranda.

Bu surətdə, bu hey'ətdə, məlahətdə, lətafətdə,  
Tapulmaz böylə surət, bu məlahət, mahi-Kən'anda.

Nə surətdir, çəküb Nəqqəşi-qüdrət kilki-sün'indən,  
Tapulmaz bir gözəl sən tək nə Turanda, nə İranda.

Alub canım müjən, vallah, edübdür könlümi viran,  
Mənim çeşmim qalubdur bilgilən ol bir məkanda.

Görənlər məhv olullar, surətində əql heyrandur,  
Pəridür, huridür olmaz bu surət hiç insanda.

Nigarım, Sağəri, kafəri-cəlladi-bədxudur,  
Tökər qanımi kafər rəhm qılmaz görsə hər qanda.

Ey salan mülki-mələhətdə məni sevdəyə!  
Nə münasib ki, deyim çöhrəni bənzər ayə?

Olmadı könlümə ol zülfi-siyəhdə təmkin,  
Şənəvü bad salub könlümi min qövğayə.

Qaməti verdi bana ruzi-qiyamət xəbərin,  
Bağlıdur ruzi-qiyamət bu qəddi-balayə.

Görməyüb arizini mən' edərlər məni xələq.  
Görsələr, məhv olullar o rüxi-həmrayə.

Dil hanı məndə qılum mən' ki, olma aşiq?  
Vermişəm könlümi mən tifli-büti-tərsayə.

Çak-çak eylədi gərçi bədənim tə'nə daşı,  
Ar yoxdur qəmi-əşqində məni-rüsvayə.

Ahü fəryad çəküb Sağəri hicran gecəsi,  
Necə zəcr eylədi, gör kim, dili-qəmfərsayə!

Ərz qıl, badi-səba, əhvalımı cananıma,  
Rəhm qılsun bəlkə yarım naleyi-əfğanıma.

Yusifim aldı əlimdən gürgi-birəhm fələk,  
Kaş ric'ət eyləyəydi külbeyi-əhzanıma.

Vəslə gördün məni, həsrət apardun, ey fələk!  
Gəl nəzər qıl, bədnəzər, bir xaneyi-hicranıma!

Rəhm qılmaz dilbərim, görcək məni yüz döndərür,  
Rəhm edər kafər mənim bu didəyi-giryanıma.

Ey nəsimi-sübhü şənə, dəgmə yar zülfünə,  
Mürği-dil, qanə düşər, bais olursan qanıma.

Eşqi-tirindən qılan ikrah, bil, aşıq degil,  
Yüz min ox hər ləhzə yarım kaş uraydı canıma.

Eşq odunda cismü canım yandı, vəslə yetmədüm,  
Bəxtimə bax, Sağəri, bir ləhzə gəlməz yanıma.

Rəqibi mən kimi, ey çərxi-gərdun, kamran etmə!  
Gülə xari-cəfakarı rəfiqü pasiban etmə!

Məni gözdən salub, əğyarə yarım həmnəşin olmuş,  
Xudavənda, o birəhmi rəqibə mehriban etmə!

Bana ol qədr möhlət ver ki, yari-mehriban gəlsün,  
Amandır, ey əcəl, bir dəm bana sən qəsd-i-can etmə!

Pərişan zülf ara dutdun vətən, ey dil, xoş aləmdir!  
Tikübsən aşiyənə anda, tərki-aşiyən etmə!

Əlimdən dutgilən, ey vəsl, hicran taqətim almış,  
Məni çeşmi-mərizin tək mərizi-natəvan etmə!

Nəzər qıl, şənə, dəgmə zülfi-pürçininə cananun,  
Dağutma dilləri ol zülfdən, ey şənə, qan etmə!

Çıxarma xatirindən "innə bə'dəl-üsri yüsran"<sup>26</sup>  
Olur şiddət fərəc, ey Sağəri, bəsdir, fəğan etmə!

---

<sup>26</sup> Qur`anın "Şərh" (yaxud "İnşirah") surəsinin 6-cı ayəsi. Əslində belə olmalıdır: "İnnə məəl-üsri yüsran". Mə'nası: "Çətinliklə birlikdə bir asanlıq da olur". Sağəri buradakı "mə" sözünü "bə`də" (sonra) sözü ilə əvəz etmişdir.

Surətin nəqş qılıbdur bu könül can içrə,  
Yardan qeyr tapulmaz dili-suzan içrə.

Anlamış eşqimi gülzari-cəmalında sənin,  
Bağban qoymadı bir ləhzə gülüstan içrə.

Dürrü gövhərdir, olub nəzm yədi-qüdrətdən,  
İqdi-şəbnəmdi, düşüb qönçeyi-xəndan içrə.

Qanlı əskim tökülüb didələrimdən o qədar,  
Qərq olub aşıqi-biçarə bu gün qan içrə.

Məni mən' eyləməyün hicrdə qılsam nalə,  
Necə aram dutum atəşi-suzan içrə?

Ey könül, əzm elə gülzarü bustan rahin,  
Gör nə güllər açulub bağü bustan içrə!

Sağəri, dərdir-dilimi kimə izhar qılum?  
Saldı bir tiftl məni atəşi-hicran içrə.

Yandudun cismimizi atəşi-hicranə genə,  
Gətidün könlümüzü naleyi-əfğanə genə.

Basdı zülmat cəhanı, gözümə tar etdi,  
Şanə urmuş mægər ol zülfi-pərişanə genə?

Türrəsin qıldı pərişan, yüzünə saldı bu gün,  
Aqıl olmuşdı könül, eylədi divanə genə.

Məni görcək yüzümə güldi, təbəssüm etdi,  
Şəm'i-ruyünə məni eylədi pərvanə genə.

Danə mehrü vəfa rahinə səpib, cəhd eylə,  
Vəhşini damə salur, ram qılur danə genə.

Nə deyübdür sana əğyar, nigarım, yarım!  
Döndərsən yüzini, yar, niyə yanə genə?

Əql irşad qılub Həqqə bu gün Sağərini,  
Həqqə min şükr, olacaq Sağəri fərzanə genə!

Və'də vermişdi gələ türfə nigarım bu gecə,  
Gözümü yolda qoyub gəlmədi yarım bu gecə.

Görməsəm mahi-rüxin, səbrü qərarım olmaz,  
Xəlqi bidar edər naleyi-zarım bu gecə.

Sübhə tək əşk töküüb, didələrim qan ağlar,  
Gəlməsə yanıma gər lələ üzərım bu gecə.

Gedüb əğyarə olub yar, yıxub xanəmizi,  
Yuxu gəlməz gözümə, getdi qərarım bu gecə.

Mümkün olmaz ki, görəm çöhrəsini cananın,  
Yanacaq atəşi-hicranına varım bu gecə.

Gəlməsə türbətım üstünə nigarım, billah,  
Dutub od cümlə yanar xaki-məzarım bu gecə.

Gəlmədi yar, məni zar qılıb hicranda,  
Bilmərəm necə keçər bu şəbi-tarım bu gecə.

Yuxu gəlməz gözümə, vəqiədə yarı görəm,  
Sağəri müşkil olubdur necə karım bu gecə!

Pərişan eyləmə ol mişki-zülfin mahi-rüxsarə,  
Günimi eyləmə qarə, tərəhhüm qıl məni-zarə.

Olubdur tiri-qəmzəndən könül min çak, səd parə,  
Olurmu əyyamı, bir könüldə olsa min yarə!

Mənim əhvalımı, badi-səba, get yarə ərz eylə,  
Dilim yoxdur, gəlir canan yanında nitqü göftarə.

Vüsalından cüda qıldı məni dövri-fələk, ey gül,  
Nə qədr cəhd qıldum, hier evində, yetmədüm yarə.

Təbibə, zəhməti-bica çəkirsən, əl götür məndən,  
Bu dərdi-eşqdir, əsla əlac olmaz bu bimarə.

Dolandum çox səri-kuyin, gecə-gündüz fəğan etdüm,  
Nə hasil, olmadı, şərh eyləyim dərdimi dildarə.

Gülümi, Sağəri, aldı əlimdən xari-dilazar,  
Xudavənda, rəva görmə, gedəm mən, yalvaram xarə.

Ənbəri-zülfin kimi könlüm pərişan eyləmə!  
Səfheyi-rüxsarına zülfünü əfşan eyləmə!

Vəslinə yetsəm əgər, öldür məni, azad qıl,  
Bir də cismi-zarımı pabəndi-hicran eyləmə!

Qorxuram, bidar ola dildar xabi-nazdən,  
Ey könül, qan ağlama, fəryadü əfğan eyləmə.

Bivəfa yarım olub əğyarə həmdəm, neyləyim?  
Ey fələk, bəsdir dəxi, sən könlümü qan eyləmə!

Sirri-əşqim faş olur aləmlərə, bir qıl həzər!  
Caməmi, ey göz yaşı, qanilə əlvan eyləmə!

Qoy baxum rüxsarına, mən' etmə baxmaqdan məni,  
Baxmasam, canım çıxar, ruyinə, pünhan eyləmə!

Atəşi-hicranə yandırma vücudum, qıl həzər!  
Sağəri biçarədir, hicranda giryən eyləmə!

Könüllər mürğini qıldı hirasən zülf ara şənə,  
Həzər qıl, urma şənə bir zəman zülf-i-pərişənə.

Rüxün şəm'i münəvvər olsa hər məhfildə, rövşəndür,  
Dolanub canımı yandıraram ol şəm'ə çü pərvanə.

Həzər qıl göz yaşımından, ta səni qərq etməsün nəgəh,  
Fəraqında gözümlə yaş dənübdür bəhri-ümmanə.

Gülüstani-üzarın gördi könlüm, eylədi nalə,  
Görəndə gül yüzini bülbül gəlür fəryadü əfğanə.

Cəmalın pərtövini dutdı çü əbr zülf-i-pürçin,  
Sirişki-ali-çəşmim saldı cismim gör nə tufanə!

Könül mürğini dami-zülfə saldı daneyi-xalin  
O gün kim, eylədi rəğbət o xali-ənbərəfşənə.

Məni məst eyləyübdür, Sağəri, lə'li-ləbi-meygun  
O gündən kim, verüb eşqi mənim dəstimə peymanə.

Əqrəbi-zülf salub ay kimi rüxsarəsinə,  
Aləmi tirə qılıb aşiqi-biçarəsinə.

Yarı əğyar cüda eylədi məndən, ya Rəbb,  
Qıl cüda mən kimi, qan sal onların arəsinə!

Ey müəllim, məni mən' eyləmə dərgahindən,  
Gəlmişəm dilbərimin şövqlə nəzzarəsinə.

Qəmzə tirindən olub yarə bu min çak könül,  
Yoxdu tədbiri-müalic bu könül yarəsinə.

O qədər ağladı göz atəşi-hicranında,  
Ağ düşüb ağlamaqımdan gözümün qarəsinə.

Ey könül, çəkmə ayağ yar səri-kuyindən,  
Ol kim rəhm qıla eşqinin avarəsinə.

Yandıdı atəşi-hicranə məni, dağ etdi,  
Sağəri, vermə könül bir də o ay parəsinə!

Kim demişdir aşiqi-suzanını yad eyləmə?  
Xaneyi-hicranımı vəslinlə abad eyləmə?

Qorxuram ruzi-vüsalın mən fəramuş eyləyim,  
Bivəfa olma, məni hicranə mö'tad eyləmə!

Seyd qıldun könlümi, eşqində məhbus eylədün,  
Ol qəfəsdən sən məni, səyyad, azad eyləmə!

Qıl həzər ahi-dilimdən, yandırur, billah, səni!  
Vəsl evin viran edüb, hicranı abad eyləmə!

Səndən əl çəkmək degil mümkün bana, ey dilruba!  
Aşiqə, mə'suq, rəhm et, zülmü bidad eyləmə!

Var ümidim kim, səni cananə mülhəq eyləsin,  
Həqq özi imdad qılsın, bu qədər dad eyləmə!

Xatirindən məhv qılmaz aşiqi mə'suqlər,  
Dilbərindən, Sağəri, bu qədr fəryad eyləmə!

Vay o gündən kim, nəzərdən mahrüxsarım gedə,  
Vəsl evin viran edüb, qəhrlə dildarım gedə.

Bələ kim yoxdur qərarım bir zəman dildarsız,  
Qəʔ olur, billah, həyatım, tərək edüb yarım gedə.

Çıxsa canım cisimdən, müşkil degil hərgiz bana,  
Bir qiyamətdir bana, gər zülfi-zünnarım gedə.

Ey könül, kam al vüsəlindən, məqami-vəslidir,  
Qorxuram, dövri-fələkdən yarü qəmxarım gedə.

Dur, qənimətdir, dolan başına, ey dil, dilbərün,  
Xövfim andandur, könül, bu sərvrəftarım gedə.

Ey gözüm, eylə nəzər rüxsari-yarə, qorxuram  
Kim, səni tənha qoyub, ol çeşmi-xəmmarım gedə.

Sağəri oldı kəbab hicran evində atəşə,  
Tərsim<sup>27</sup> andandur könüldən naleyi-zarım gedə.

---

<sup>27</sup> Haşiyədə: "xövfim"

Məni xar eylədi dövri-zəmanə,  
Urar başıma hər dəm taziyanə.

Məni tənha qoyub getdün, nigarım,  
Çəkər hicran odı hər dəm zəbanə.

Vüsəlın qismət eylə bir də, ya Rəbb!  
Götürdi hier odı canım əmanə!

Təmənna eylədim lə'li-ləbindən,  
Götürdi hər zəman yüz min bəhanə.

Alubdur ixtiyarımı əlimdən,  
Çəküb məndən üzün künci-nihanə.

Gözüm yolda qalubdur, yar gəlməz,  
Çıxubdur ahü naləm asimanə.

Olur zülmat aləm gözlərimə,  
Pərişan zülfünə gər ursa şanə.

Xudavənda, vüsəlın qismət eylə,  
Doyubdur Sağəri hicranda canə!

Yetürdi hicr odı hicran evində aşiqi canə,  
Deyən yoxdur, nedim, əhvali-zarım yarü cananə.

Rəhi-eşqində keçdüm canü dildən, mülki-dünyadən,  
Məni aqıl xəyal et bu cəhanda, xah divanə.

Vəfa zatində təxmir etməyüb ruzi-əzəldən Həqq,  
Necə mə'dum olur mövcudi-mütləq, gəlməz imkanə?

Məni məhrum qıldun vəsldən, ey bivəfa yarım,  
Qədam rəncə qılub, bir dəm güzər qıl beyti-ehzanə.

Əlim dut, ey əcəl, qəmdən xilas et canımı, qurtar,  
Dağıldı xaneyi-eyşim cəhanda, oldı viranə.

Vüsalından əgər məhrum oldun, ey könül, yarın,  
Qənimətdir, əgər mərdanə olsan suzi-hicranə.

Necə aram dutsun Sağəri hicran ara, ey gül,  
Məni həsrət qoyubdur fələk ol mahi-Kən'anə.

Ey şanə, utan türreyi-əfşanına dəgmə!  
Canım çıxar, ol zülfi-pərişanına dəgmə!

Etmə günimi qarə mənim, zülf, həzər qıl!  
Çin-çin tökülüb mehri-dirəşanına dəgmə!

Ey sürmə, həya eylə, günim eyləmə tirə,  
Çeşmi-siyəhi-nərgisi-məstanına dəgmə!

Ey zülf, həya qıl, məni sən etmə pərişan,  
Hər dəm tökülüb, ol məhi-tabanına dəgmə!

Cənnət qapusın bağlama sən aşiqi-zarə,  
Ey badi-səba, çaki-giribanına dəgmə!

Qoy canımı çıxsun, bana rəhm eyləmə, cərrah,  
Əl urma bana, navəki-peykanına dəgmə!

Yıxma evini Sağərinin, bad, həzər qıl,  
Hər ləhzə əsüb sibi-zənəxdanına dəgmə!

Hicrani-ələmdən çəkirm hər gecə nalə,  
Döndərdi qəmi-eşq mənim cismimi nalə.

Dil qanə dönüb, cism yanar nari-fəraqə,  
Hər dəm ki düşər vəsl günü fikrü xəyalə.

Görsə tanımaz aşiqini ol büti-kafər,  
Hicran ələmi cismimi döndərdi hilalə.

Çıxmaz fələkə xicləti-ənduhdən əsla,  
Düşə nəzəri mehrü məhin böylə cəmalə.

Tap aşiqi-biçarəni, mə'suq, həzər qıl,  
Öldürməgilən, salma özini vizrü vəbalə!

Aləm gözümə tar olur zülfi-siyəh tək,  
Çün türreyi-mişkini salur arizi-alə.

Qoymadı fələk, qıldı cüda dilbəri məndən,  
Xuni-dililə gər yetdüm həddi-kəmalə.

Dəhr içrə yüzi gülməsin hər kim səbəb oldu,  
Min hiylə qılub saldı məni dari-məlalə.

Hicran ələmi Sağərini yandudı böylə,  
Qoymaz ətəgin əldən, əgər yetmə vüsələ.

Bu nə zülfi-siyəh, türreyi-əfşandur bu!  
Nə müsəlsəldi, könül kimi pərişandur bu!

Nə hilalundu, peyvəstə çəküb tirü kəman,  
Aşiqin qətlinə çün tiği-nümayandur bu!

Nizələrdür ucalub qətlimə, bilməm, ya Rəbb,  
Tiri-dilduzdı, ya navəki-müjgandur bu?

Bu nə surətdi, nə rüxsar, nə gülzari-əcib?  
Görsə hər kəs belə surət, deməz: insandur bu.

Bu nə yüzdür, bu nə gözdür, bü nə gülgun çöhrə?  
Güli-tərdür iki məxmur – nə fəttandur bu!

Ağzını vəsf eləmək olmadı mümkün, nə deyüm,  
Sırmü, anlamadum, nükteyi-pünhandur bu?

Demərəm gül yüzünə, güldə hanı bu surət,  
Kə'bədi, Sağəri, ya müşəfi-Qur'andur bu?

Ey könül, qəməzədi, ya navəki-peykandır bu?  
Tiri-xunxardı, ya nizəyi-müjgandır bu?

Sərzəniş qılma bana atəşi-suzan içrə,  
Səhl bilmə bu odı, atəşi-hicrandır bu.

Bağban, eyləmə təklif gülüstanə bəni,  
Göz yaşımdan ətəgim türfə gülüstandır bu.

Bad əsüb, şənə dəgüb zülfünə, bilməm, yarın,  
Yoxsa tə'sir qılıb ah, pərişandır bu?

Ey qoyan xaki-murazıma qədəmi-qəflin,  
Tirə xak içrə yatan sən kimi bir candır bu.

Ey könül atəşi, peykanın əritmə, həzər et!  
Can kimi bağrına bas, ayəti-canandır bu!

Sağəri, qılma şikayət bu zəman əhlindən,  
Səbr qıl, şükr elə, bir belə dövrəndir bu.

Zülfdür, silsileyi-mudur bu?  
Müşkdür, türreyi-giysudur bu?

Qövsdür, qövsü-qüzehdir, yoxsa  
Taqi- peyvəsteyi-əbrudur bu?

İki bimardı taq altında,  
Təkyə qılmış iki ahudur bu?

Yədi-beyzadı bu, ya vəchi-həsən,  
Güli-nəsrindi, ya rudur bu?

Fitnədir, nərgisi-şəhladı gözin,  
İki səhhardı, cadudur bu?

Belini dərk edə bilməz didə,  
Necə dərk edər anı – mudur bu!

Sordum ağzını, bana verdi cəvab:  
Yoxdu bir şey ki, deyüm: budur bu.

Göz qarasıdı düşüb çöhrəsinə,  
Sağəri, xaldı, hindudur bu?

Ənbərin zülfdi, ya şami-qəribandır bu?  
Düşüb ay çöhrəsinə zülfi-pərişandır bu.

Bilmirəm çeşmdi, ya fitneyi-mərdümazar,  
Məsti-xunrizdi, ya nərgisi-fəttandır bu?

Taqi-mehrabdı, ya qibleyi-əhli-dildir,  
Ay kimi zülfin arasında nümayandır bu.

Səfdəri-qəlbşikəndir ki, çəküb xəncəri,  
Nizədi, tirdi, ya navəki-müjgandır bu?

Lalədir, yasəmənü nəstərəni-baği-behişt,  
Bu nə mənzərdir, nə ariz, nə gülüstandır bu?

İqdi-şəbnəmdi düşüb qönçeyi-sirab üzə,  
Yoxsa pərvindi, ya gövhəri-dəndandır bu?

Ağzını dərk edə bilmən, bana çox müşkildür,  
Mən necə dərk edüm, nükteyi-pünhandır bu!

Saliki-rahi-məhəbbət adını eşq qoyub,  
Sağəri anlamadı – atəşi-suzandır bu.

İki məxmürü məst gözdür bu,  
Fİtnədir, yoxsa nərgisi-cadu?

Sinəmi çak-çak qıldı mənim,  
Qəmzə tirilə bu kəman əbru.

Atəşi-hicrdə edübdi kəbab,  
Cismimi yandırubdi bir bədxu.

Öldürübdi məni fəraqında  
Bir rüxi-mah, ənbərin giysu.

Qət' olubdur ümid vəslindən,  
Sən götür vəslinə məni, yahu!

Vermədi atəşi-fəraqında  
Şərbəti-vəslədən bana bir su.

Sağəri, eyləyüb məni Məcnun,  
Bilmirəm insdür, mələkdür bu?

Aşiqi-biçarə Eylər dəmbədəm yar arzu,  
Yari-xoşrəftar, xoş kirdarü didar arzu.

Tövbə qıldum eşqdən, dildardən çəkdüm əlim,  
Neyləyim, könlüm qılır hər ləhzə dildar arzu.

Çöhreyi-yarım, dedim, bir gecə rö'yadə görüm,  
Eylədi könlüm cəhanda gör nə düşvar arzu?

Gər zənəxdanın təmənnə eyləsəm, mən' etməyin,  
Rəsmidir aləmdə, Eylər sib bimar arzu.

Xatirim qasid pəyamindən təmkin<sup>28</sup> bulmadı,  
Ahü əfğan eyləyüb Eylər vəfadar arzu.

Gər ola məqdur gülzari-cəmalın aşiqə,  
Eyləməz əsla cəhanda hiç gülzar arzu.

Atəşi-hicranə yandı cismü canım, Sağəri,  
Bir xocəstə təl'ətü rüxsar Eylər arzu.

---

<sup>28</sup> Əlyazmasında "kəf" (ك) hərfinin üstündə təşdid (◌̣) işarəsi qoyulduğundan belə anlaşılır ki, şair bu sözün eyni mə'nanı (təskinlik, rahatlıq) verən "təməkkün" kimi oxunmasını da mümkün saymışdır.

Yar getdi bana bir guşeyi-hicran qaldı,  
Gülməgim getdi dəxi, dideyi-giryan qaldı.

Eyşü cəşnimi fələk aldı əlimdən cümlə,  
Həqqimə şükr, bana naleyi-əfğan qaldı.

Olmadı vəqt, qılam şərhi-qəmi cananə,  
Demədim dərdi-dilim, sinədə pünhan qaldı.

Atəşi-hicr əritmiş bədənim hicranda,  
Demə kim, aşiqinə bir rəməqi-can qaldı.

Qarə qıldı günim əğyari-cəfakar mənim,  
Zülf tək aşiqi-biçarə pərişan qaldı.

Vəsl mə'mur qılan xanəni bərbad oldı,  
Dəxi mə'mur olunmaz, elə viran qaldı!

Bilmədüm, necə ayurdı onu məndən əğyar,  
Sağəri öz-özünə və alə heyran qaldı.

Gər görsə gözüm bir də rüxsareyi-cananı,  
Əhd eyləmişəm qurban cananə kəsəm canı.

Həqq istədi bildirsün firdövs-cəhənnəm var,  
Mövcud qılub vəsli, xəlq eylədi hicranı.

Çün aşiqi-xəlq etdi xəllaqi-cəhan, oldum,  
Qismət eləyüb özi üşşaqə cigər qanı.

Şəhzadə, gəl öldürmə, rəhm eylə bana bir dəm,  
Sal ağzına bir, kafər, ol sibi-zənəxdanı.

Könlüm səni yad eylər hər ləhzəvü hər saət,  
Hər ləhzəvü hər saət, ey Yusifi-Kən'ani

Vəslində əgər şadəm, mən bəndeyi-azadəm,  
Hicran gecəsi gəl gör bir naləvü əfğani.

Ağzı yox-varində mən, Sağəri, heyranəm,  
Dərk eyləmədüm əsla bu nükteyi-pünhani.

Dağıtma gün yüzünə əbr tək zülfü-pərişani,  
Dutulsa gün yüzi, xəlqə edər dünyanı zələmani.

Məni yandırma hicran atəşinə, taqətim yoxdur,  
Dolandur başına, azad qıl bu piri-qurbani.

Könüldə yoxdı bir boş yer, dutubdur tiri-peykanın,  
Əgər qəmzən ata bir ox, dəgər peykanə peykani.

Məni hicran belə mə'yus edübdür ruzi-vəsbindən,  
Qalubdur aləmi-rö'yayə, görsəm ruyi-canani.

Nə yaxşı aləmdi vəsli-məhbub aşıqə daim,  
Yar etmişdi vüsali, etməydydi xəlqə hicrani.

İnani-ixtiyarım əldən aldı eşq sultanı,  
Edübdür aşıqə mə'suq, neyləyim, tifli-nadani?

Düşübdür Sağəri bir dərdə, yoxdur dərdinə çarə,  
Kimə faş eyləyüm, yaran, deyün bu sirri-pünhani?

Zəcr qıldum nə qədər mən bu dili-əfkari!  
Tövbə qıl eşqdən, axtarma o gül rüxsari!

Dutmadı pəndimi dil, ahü fəğanilə gedüb  
Dolanur hər tərəfə kim, genə tapsın yari.

Dil bana qalib olub çəkdi məni yarə tərəf,  
O səbəbdən dolanub axtaruram dildari.

Çeşmi-bimarun edüb cismimi bimar mənim,  
Fikri-dərman elə, öldürmə məni-bimari!

Kuyinə kəsrəti-güldən<sup>29</sup> gedə bilməm hərgiz,  
Bəski hicranda olub əşk gözümdən cari!

Məni öldürməgə amadə olubsan, kafər,  
Könlünə rəhm sala bəlkə Cənabi-Bari?

Gər baxam ruyinə min il genə dönməz didə,  
Sağəri, faş eləmə dəhrdə bu əsrari!

---

<sup>29</sup> Burada "gaf" (گاف) hərfinin üstündə damma (ü), altında kəsrə (i) işarələri qoyulmuşdur. Ola bilsin, şair bu sözün həm "güldən" həm də "gildən" kimi oxunmasının mümkünlüyünə işarə edir. Sonrakı misrada aşiqin öz yarının kuyinə yolunu onun göz yaşlarının kəsdiyi fikri ikinci variantın daha düzgün olduğunu əsaslandırır. Çünki axan göz yaşları kuyi (küçəni) isladıb gil (palçıq) etdiyindən onun oradan keçib öz yarına yetişməsi çətinləşmişdir.

Eşq qoymaz yardan bir dәм olam qafil bәni,  
Badeyi-eşqin qılubdur мәsti-layә'qil bәni.

Vermişәм canü dil bir tifli-nadan dәstinә,  
Xah divanә bilün alәmdә, ya aqıl bәni.

Sәndән әl çәkmәk bana мүmkün degil ta ruzi-hәşr,  
Xah naqis bil мәni eşqindә, ya kamil bәni.

Qatilim мә'yus qıldı öldümәkdән canımı,  
Öldürür axır fәraqında nigarın dil bәni.

Bu yәqinimdür: мәni eşq öldürüb eylәр hәlak,  
Etmәdi azad qәmdән canımı qatil – bәni.

Ruzi-әzәldән cәmalın aşiqә әrz etdilər,  
Verdilər eşqin bana, çün gördilər qabil bәni.

Mәtlәbü mәqsudini tapsın cәhanda, Sağәri,  
Cәhd edüb hәр kim qıla cananimә vasil bәni!

Zülfin kimi, nigarım, yox könlümün qərarı,  
Zənciri-zülfə düşdi, yox məndə ixtiyarı.

Məşşatə, urma şənə ol zülfi-ənbərinə,  
Dağıtma tari-zülfi, tar etmə ruzgarı.

Uyma rəqibə, yarım, tar etmə ruzgarım,  
Kim eylədi cəhanda əğyarə e'tibarı?

Bir neçə müddət idi ruyini görməmişdüm,  
Min şükr Xaliqimə, gördüm bu gün nigarı.

Rəngi-xətti dutubdur Çin mülkini sərəsər,  
Bax padişahi-hüsnə olmuş necə fərari!

Sənsiz soruşsan halim, ey ruhi-bimisalim,  
Ərşi-bərinə çıxdı, gəl gör ki, ahü zarı.

Hərçənd, Sağəri, mən cəhd eylədüm vüsələ,  
Hicran evində keçdi ahilə ruzgarı.

Yetişüb vəslə bu gün aşiq xunin cigəri,  
Elə mədhuş olub yoxdu özündən xəbəri.

Aləmə eylədi tə'sir fəğanü ahim,  
Bu qədər ahü fəğanın ona olmaz əsəri.

Dərdimi şərh edərəm bəxt əgər yar olsa,  
Nə zəman hicr evinə düşsə nigarım güzəri.

Surətim tapdı təğyir qəmi-hicranından,  
Tanımaz aşiqini düşə, yəqindir, nəzəri.

Ey səba, yarə yetür ərzimi ərz eyləgilən,  
Can verür həsrətlə eşqdə bir didə təri.

Şəbi-hicran salub od canıma yandırdı məni,  
Qorxuram yandıra afaq bu ahim şərəri.

Yar olan yerdə özümdən xəbərim yoxdu mənim,  
O səbəbdəndi verüb Sağəri eşqində səri.

Yetürən yoxdu nedim ol məhi-Kən'anə bəni,  
Yetirüb atəşi-hicran bu gecə canə bəni.

Vəslə gördi məni çərxi-fələk, həsrətdən  
Zülm edüb saldı genə guşeyi-hicranə bəni.

Rəhm qıl müslimə, qorxum budı, kafər, bir gün  
Fikri-vəslin, qəmi-hicran edə divanə bəni.

Dəxi yoxdur bana bir çarə ölümdən qeyri,  
Bivəfa yar salub gözdən, atub yanə bəni.

Vəslədən eylədi məhrum məni dövri-fələk,  
Qorxuram möhnəti-hicran qıla biganə bəni.

Xəlq çün qıldı əzəl şəm' rüxin pərtövini,  
Balü pər yandumaqa eylədi pərvanə bəni.

Sındıdı balü pərim, Sağəri, əvvəl gündən  
Bağban qoymadı bir ləhzə gülüstanə bəni.

Dərdim elə dərddir, aləmdə yoxdur çarəsi,  
Yaxşı olmaz həşrə tək könlümdə eşqin yarəsi.

Bilmərəm dünyavü mafihə nədir kim, xəlq olub,  
Olmuşam ruzi-əzəldən bir gözəl avarəsi.

Kim demiş: vacib degil mümkün onu dərk eləsün? –  
Bax, təzahür eyləmiş ayineyi-rüxsarəsi.

Ol qədər göz əşk tökdi atəşi-hicranına,  
Atəşə aq oldu, oldu aq çeşmim qarəsi.

Kim demiş mehrabi-əbrusinə yarın qövstdir? –  
Baş çıxarmış əbri-zülfündən onun ay parəsi.

Cəm' qılmaq könlümi zülfi-pərişandan mühal,  
Bağlanub hər tari-zülfə könlümün hər parəsi.

Demə kim, hicran evində yoxdu qəm-xarım mənəm,  
Tiri-peykanın olubdur Sağəri qəm-xarəsi.

Bir mələksurət məni hüsnünə heyran eylədi,  
Əqlimi başdan alub qəsd-dilü can eylədi.

Hicrdə vəslin xəyalilə gözüm qan-yaş töküb,  
Ol qədər qan ağladı, cismimi pünhan eylədi.

Atəşi-hicranda çeşmim ol qədər qan ağladı,  
Göz yaşından damənim rəşki-gülüstan eylədi.

Vəslə talib olma, ey dil, səxt müşkildür bü iş,  
Qismətim ruzi-əzəldən Həqq hicran eylədi.

Vəslinə müşkil yetişdüm, almadı kamın könül,  
Gör fələk hicrani-cananı nə asan eylədi!

Bilmərəm mən xud kim, aləm nədir hicran ara,  
Zülməti-hicran məni əzbəs pərişan eylədi.

Var idi min dərdi pünhan sinədə, ey Sağəri,  
Şərbəti-vəslilə canan cümlə dərman eylədi.

Olmuşam bir gülrüxi-zibanın divanəsi,  
Kaş olaydum dövri-şəm'i-ariz pərvanəsi.

Qalmışam hicran evində, biənisi bikəsəm,  
Oldı viran çərx dövründən məhəbbət xanəsi.

Bəs ki fəryad eylədim hicran qəmindən hər gecə,  
Qanlı sərşar olubdur könlümün peymanəsi.

Könlümə yoxdur fərağət ol səri-zülf içrə kim,  
Qanimə çox təşnədir ol zülf içində şanəsi.

Mən fəqirə rəhm qıl, ey çərxi-gərdun, bir zəman,  
Xaneyi-eyşim olubdur gör necə qəm xanəsi!

Həmnəşin olmuş rəqibə dilbəri-məhpeykərim,  
Getdi əldən, neylim mən, canımın cananəsi?

Dilbərim, mümkün degil məxfi qılam eşq atəşin,  
Aləmi dutmuş sərəsər Sağəri əfsanəsi.

Qılmadı aşiqinə cövri-cəfadan qeyri,  
Görməmiş aşiqdə mehrü vəfadan qeyri.

Yoxdu hicranda ola kimsə bana yarü ənis,  
Yoxdu bir çarə bana lütfi-Xudadan qeyri.

Görmədüm vəsli, yüzüm gülmədi hicran içrə,  
Görmədüm ömrədə mən şurü nəvadan qeyri.

Keçmişəm varü yoxundan bu cəhanın cümlə,  
Yoxdu mənzur bana huriliqadan qeyri.

Vəsldən eylədi məhrum məni dövri-fələk,  
Yoxdu qəlbimdə dəxi mülki-bəqadan qeyri.

Qıl fəna varını, ey saliki-rahi-əzəli,  
Yetməz aşiq mə'şuqə fənadan qeyri.

Görmədüm vəsl cəhanda ki, ola könlüm şad,  
Sağəri görmədi ömründə bükadan qeyri.

Neçə gündür görmədüm mən ay kimi rüxsarını,  
Göstərürsən qeyrə hər dəm çöhreyi-didarını.

Sərvə meyl etməz gülüstan içrə hərgiz bağban,  
Görsə gər min lütfə bu şiveyi-rəftarını.

Əql başdan məhv olur, hərgiz, özümü bilmərəm,  
Çün təsəvvür eylərəm mən ləhçeyi-göftarını.

Könlümi aldun əlimdən, eylədən bidil məni,  
Xatirindən məhv qılma aşiqi-xunxarını.

Qeyr bilməz mən kimi qədrin, dolandum başına,  
Salma gözdən bisəbəb, ey tiffi-nadan, yarını.

Olmuşam eşqin mərizi, dərdimə yoxdur əlac,  
Ey təbib-i-bimürüvvət, bir soruş bimarını!

Sağəri, əğyarə uymuş yar, yoxdur çarəsi,  
Gör, necə çərxi-fələk etdi xəzan gülzarını!

Döndürüb qanə fəraqında məhəbbət könlümi,  
Parə-parə eylədi hicranda möhnət könlümi.

Yaridən qeyri könül mülkündə yoxdur bir xəyal.  
Qeyrlərdən pak edübdür suzi-qeyrət könlümi.

Bir zəman qafil degil könlüm xəyalından sənin,  
Gər ola qafil dutar gərđi-mələlət könlümi.

Əklü şüribim qət' edüb fikrü xəyalın kəsəti,  
Atəşi-hicranda qan etmiş küdurət könlümi.

Dil belə aludədir fikrü xəyalında sənin,  
Tapmaq olmaz bir zəman, hərgiz, fərağət könlümi.

Dilbərim, qılma təğafül aşıqindən bir zəman,  
Yandurubdur atəşi-hicranə ülfət könlümi.

Sağəri, hər cövr qılsa yar, ləzzətdir bana,  
Xoş gəlür cövri, edər hər ləhzə rahət könlümi.

Hərgiz bəyanə gəlmədi eşqin rəvayəti,  
Həsrə çəkər bu qisseyi<sup>30</sup>-tulin hekayəti.

Hicran evində etmənmə ah-fəğan əgər,  
Olsa bu dərdməndə nigarın inayəti.

Aşiq degil şikayət edən ruzi-hicrdən,  
Olmaz fəraqü vəsldə aşiq şikayəti.

Hicrani-şəb<sup>31</sup> yetmədi payanə ömrədə,  
Heyrətdə qalmışam ki, onun yox nəhayəti.

Hicran odı vücudimi eylərdi payimal.  
Gər olmasaydı aşiqə eşqin himayəti.

Rəftarü xülqi-yarimə söz yoxdu, ey könül,  
Rəsmi-vəfadə, heyf ki, yoxdur dəyanəti.

Yetdüm vüsələ, Sağəri, tapdum nigarımı,  
Mənzurdur bana genə hicran məhabəti.

---

<sup>30</sup> Haşiyədə: "müşkili"

<sup>31</sup> Haşiyədə: "gecəsi"

Gözüm qanlı yaşı cismi-zəifim qərqi-xun etdi,  
Məhəbbət atəşi yandırdı canım bisükun etdi.

Demişdüm əl çəküm eşqindən, ey büt, olmadı məqdur,  
Yüzün gördüm genə eşqimi əvvəldən füzun etdi.

Xəyalımdan fəramuş etmənəm bir ləhzə cananı,  
Ləb sehr eylədi, cadu gözi yoxsa füsun etdi?

Yetür vəslə bəni, ey səngdil, az qaldı can çıxsın,  
Fəraqın atəşi yandırdı canım, bəs zəbun etdi.

Əzəl nəqqaşi həmra eyləmişdir tə'nim, ey gül,  
Ki, yoxsa badeyi-gülgun üzərin lələgun etdi?

Nə xoş əyyamdı əyyami-vəslin, bilmədim qədrin,  
Dağıtdı xaneyi-eyşimi bu gərdun, nigun etdi.

Cüda qıldı səni məndən rəqibü pasiban zülmi,  
Qəmi-eşq məni, ey Sağəri, axır cünun etdi.

Zülfi-mişkinin kimi aləmdə mişki-tər hanı?  
Çeşmi-cəlladın kimi dəhr içrə bir kafər hanı?

Baği-gülzari-cəhanda gülbədənələr var bəsi,  
Sal nəzər məcmuinə, gör belə gülpeykər hanı?

Cənnət içrə var Kövsər, arçi derlər, yox demin,  
Leyk ağzın tək o yerdə çeşmeyi-Kövsər hanı?

Məstlər tərif edərlər badeyi-gülguni, leyk  
Nəş'eyi-lə'lin kimi bir badeyi-əhmər hanı?

Çox edənlər şürbi-badə dərdi-sər hasil qılır,  
Badeyi-lə'lində ləzzət var, dərdi-sər hanı?

Dilrüba çoxdur cəhanda, surəti-ziba bəsi,  
Dilrübalar içrə, hərgiz, belə xoşmənzər hanı?

Olmuşam məsti-ləbi-lə'lin, özümdən yox xəbər,  
Sağəri bilməz meyi-səhba nədir, sağər hanı?

Yetürdi dövri-fələk firqətində canə bəni,  
Qılıb nişanə xədəngi-bəla nişanə bəni.

O qəmzədən həzər etməz könül ki, ləzzəti var,  
Fələk əsir qılıb bir qaşı kəmanə bəni.

Zəbani-şanə gəzüb telbətəl o zülf içrə,  
Könül quşunu tapub şanə, atdı yanə bəni.

Qılıbdı həbsi-qəfəs bağban könül mürğün,  
Nedim, aparmadı bir dəm o gülüstanə bəni.

Demə ki, göz yaşdır qanlı, qərq edübdü tənim,  
Leyk xəyalı salubdur bu bəhri-qanə bəni.

O türredən məni ayırdı, dərbədənə saldı,  
Əritdi, mu kimi qıldı zəbani-şanə bəni.

Ayırdı Sağərini çərxi-dun vüsəlindən,  
Fəraq oduna, nedim, yandırur zəbanə bəni.

Eyləyüm payində qurban, əhd qıldum, canımı,  
Gər görəm bir dəfə də mən çöhreyi-cananımı.

Hərzə-hərzə, ey könül, fəryad, əfğan eyləmə,  
Dilbərim, hərgiz, eşitməz naleyi-əfğanımı.

Anlamış: kafərdə olmaz dinü iman pərtövi,  
Ol səbəbdən aldı əldən dinlə imanımı.

Hər kəs istər kim behiştü duzəxi bilsin nədir,  
Gülşəni-vəslə baxub görsün şəbi-hicranımı.

Yandurub eşq atəşində cismü canım bir gözəl,  
Qılmadı sirab lə'lindən ləbi-ətşanımı.

Dilbərim rəhm eyləməz fəryadü ahü əşkimə,  
Rəhm edər kafər görə gər didəyi-giryanımı.

Sağəri, ömrüm tamam oldı, vüsalın görmədüm,  
Tiği-kin ilə töküb kafər yer üzrə qanımı.

Hər dəm düşəndə xatirimə sər v qaməti,  
Məhsər olur əyan bana, görrəm qiyaməti.

Təhsil elə eşq ülumini, ey könül!  
Bir türfə elmdir, sana olmaz nədaməti.

Bimarü məst gözləri almış qərarımı,  
Bimar olub könül, dəxi görməz səlaməti.

Əsrari-eşq məxfi qılıb, dildə kətm edün,  
Zinhar, açmın ki, çəkərsüz nədaməti.

Mərdəm deyən işanə könül sirri verməsin,  
Hərgiz görünməyüb ola övrət dəyanəti.

Mə'suq, aşiqin tanunur ruzi-həşrdə:  
Məcruh sinə, qanlı kəfəndir əlaməti.

Ey Sağəri, məlahəti-hüsnündə eyb yox,  
Səd heyf yoxdu rəsmi-vəfadə iqaməti!

Ey xoş ol saət ki, vəsli-dilbərim məqdur idi,  
Dövləti-vəslilə könlüm hər zəman məsrur idi.

Sirri-eşqim faş olub xəlqi-cəhanə sərbəsər,  
Ləzzət andaydı ki, eşqim xəlqdən məstur idi.

Xaneyi-vəslim evin viran edüb hicr atəşi,  
Xaneyi-eyşim vüsali-yar ilə mə'mur idi.

İmdi həmağuş olub əğyar yarımə, nedim,  
Ey xoş ol dəm – yarımız əğyaridən məhcür idi!

Canımə minnət bilürdüm cövrü zülmi-nazını,  
Aşiqə baxduqca fəxr eylərdi, çox məğrur idi!

İmdi nabina olub göz ağlamaqdan hicrdə,  
Gözlərim nuri-cəmalından əcəb pürnur idi!

Sağəri kəmnam olub hicran evində, ey fələk!  
Vəsl evində mehri-ənvər tək əcəb məşhur idi!

Bir mələksurət qılıbdur eşqdə şeyda bəni,  
Qorxum andandur ki, eşqi eyləsin rüsva bəni.

Elə məşhur olmuşam eşqində, ey dilbər, sənin,  
Harda olsam, dilrübalar eyləyür peyda bəni.

Vermişəm könlümi mən ol zülfi-ənbərbarına,  
Aqibət divanə eylər eşqü bu sevda bəni.

Qaçmazam tirü xədəngü nizəvü peykandən,  
Eşqi-ruyin eyləyübdür səxt bixərvə bəni.

Gördi canan aşiqini, qəhr edüb, yüz döndərüb,  
Öldürür axır, yəqinimdür, bu istigna bəni.

Həşr olunca huşa gəlməz aşiqin, bihuşdur,  
Məst edübdür belə kim ol nərgisi-şəhla bəni.

Badəyi-lə'li-ləbindən məst olubdur Sağəri,  
Mən belə məstəm ki, məst etməz meyi-səhba bəni.

Eylədi rüsvayi-aləm aşinalərdən bəni,  
Qıldılar məhrum feyzi-dilrübələrdən bəni.

Öldürürdi aşiqi əğyar yüz min zəcrə,  
Saxladı ol cövşəni-eşqin bələlərdən bəni.

Dəhrdə rüsva olub mən tək təəb çəksün o kim,  
Zülmə qıldı cüda huriliqələrdən bəni!

Zülfi-su'ban çəkübdür kamına könlüm quşın,  
Min qoşun etməz xilasım əjdəhalərdən bəni.

Eyləmiş cymən məni mülki-təcərrüddə qəmin,  
Eylədi məhfuz eşqin çox bələlərdən bəni.

Mən şikayət etmənəm, hərgiz, fələkdən ömrədə,  
Eylədi məhrum vüsəlin əqrəbələrdən bəni!

Zülmü cövri, Sağəri, bir şəhdi-şəkkərdir bana,  
Eşqdə sən bilmə böylə bivəfalərdən bəni.

Verdüm o gün ki türreyi-tərrarə könlümi,  
Saldı kəməndi-zülfə, qılıb qarə könlümi.

Məşşatə, zülfə şənə urub üzmə canımı,  
Qılma o zülfdən mənim avarə könlümi.

Min göz açub cəmalına nəzzarə etməgə  
Çak eyləmiş o qəmzeyi-xunxarə könlümi.

Könlüm quşu o zülfi-siyəhdə dutub vətən,  
Mən' eyləyin görəndə o bikarə könlümi.

Könlüm quşunu hiylə ilə xal danəsi  
Qıldı düçar zülfi-siyəhkarə könlümi.

Əhli-dilə deyün bana bidil desün müdam,  
Məhparələr apardı bu sədparə könlümi.

Et iltimas min dililə şənina, səba,  
İncitməsin o zülfdə biçarə könlümi.

Ruyindən özgə, dildə tapulmaz xəyali-qeyr,  
Min dəfə qət' edüb yaralar yarə könlümi.

Mülki-bədəninədə, Sağəri, yox türfə ərməğan,  
Dil töhfə, ərməğandı, verüm yarə könlümi!

Fəraqında gözüm əbri-azəri tək əşkbar oldu,  
Gözüm qanlı yaşımdan kuhü səhra laləzar oldu.

Necə gülsün könül mürği bəla damında, eyş etsin?  
Müsəlsəl zülf dövründə günü hər ləhzə tar oldu.

Könül dutmuşdı zülfin rıftəsində aşıyan, taki  
Əsüb badi-səba dəgildi o zülfə, tar-mar oldu.

Fəraqında çəkərdüm vəsl dərdin, hicrə dözməzdüm,  
Yetəndə vəslə bir dərdim, görün kim, səd həzar oldu!

Yəqin badi-səba, ya şənə dəgildi zülfi-pürçinə,  
Pərişan zülf tək könlüm sinəmdə biqərar oldu.

Məni azad qıl künci-qəfəsdən, həsrətim çoxdur,  
Oyan, ey bağban, getdi xəzan kim, novbəhar oldu.

Yüzini görməmiş eşq atəşində cismü can yandı,  
Görəndə çöhrəsin taki könül biixtiyar oldu.

Həyatımdan əl üzdüm, zindəganlıq şövqini etdüm,  
Eşitdüm kim, mənim yarım gedüb əğyarə yar oldu.

Mənim bəxtim yatub, əsla oyanmaz xabi-qəflətdən,  
Xoşa ol aşıqə daim cəhanda bəxtiyar oldu!

Düşüb tufanə cismim, Nuh tək dəryadə seyr etdüm,  
Mənim bu gözlərim hicranda bəs ki əşkbar oldu!

Qutarmaq müşkil oldu, Sağəri, səyyad qeydindən,  
Kəməndi-zülfi-cananə könül mürği şikar oldu.

Könül mürği əgər zülfi-siyəhdə aşıyan etdi,  
Nəsimi-sübh, cövri-şanə, gəl gör, necə qan etdi!

Fəğan bu gərdişi-əflakdən, xari-cəfakarı  
Gülüstani-məhəbbətdə gülə gör pasiban etdi!

Çıxarsam gözlərimi xanəsindən, etmin mən'im,  
Zibəs ki ağladı, xəlqə mənim sirrim əyan etdi!

Təriqi-eşqdə varın yox et, ol yarına vasil,  
Yetər cananə ol aşiq ki, əvvəl tərki-can etdi.

Necə gülsün yüzüm, qan oldı könlüm hier cövrindən,  
Məni nakam edüb gərdun, rəqibi kamran etdi.

Rəqibin Həqq vücudini ədəm qılsın vücudim tək,  
Məni həmçəşmlər yanında rüsvayi-cəhan etdi.

Çü verdi cami-mey piri-muğan dəstimə, nuş etdüm,  
Məni ol badə ilə, Sağəri, pəs nüktədan etdi.

Zülf dövründə könül mürği pərişan oldu,  
O qara günlümə zülfün teli zindan oldu.

Vəsldən ötri fəğan eyləmənəm hicranda,  
Qismətim ruzi-əzəldən bana hicran oldu.

Mey kimi saldı ayağına, ayağdan düşdim,  
Hər görün kimsənə əhvalıma giryan oldu.

Göz yaşı oldu səbəb sirrimi faş eyləməgə,  
Eşq odı məxfiydi, dildə nümayan oldu.

Eşq bəhrində dolandum otuz il, seyr etdüm,  
Hasilim bəhrdə çox lö'löi-qəltan oldu.

Mən vəfa görmədim aləmdə cəfadan qeyri,  
Axtaran kimsə onı cümlə peşiman oldu.

Sağəri ta ki içüb badeyi-eşqin camın,  
Təb' mövzun olub, sahibi-divan oldu.

Bilmirəm harda qalub sərvirəvanım, gəlmədi,  
Ruh tək getdi bədəndən, cismə canım gəlmədi.

Yoxsa bir əğyarə uydı, saldı gözdən aşıqi,  
Gözimi yolda qoyub ol mehribanım gəlmədi?

Qarət etdi dinlə imanımı bir büt bu gün,  
Bilmirəm bais nədir, dinü imanım gəlmədi?

Tutiyi-şövqim dilər şəkkər vüsalın, ey gözəl!  
Harda qaldı, bilmirəm, şirinzəbanım, gəlmədi?

Eşq şəhrinə düşüb rəxnə, xərab olmaqdadur,  
Mülki-eşqi qılmaqa mə'mur canım gəlmədi.

Qaşı tək qəddimi döndərdi kəmanə hicrdə,  
Qəmzeyi-xunrizlə qaşı kəmanım gəlmədi.

Qət' qıldum vəslədən ümmidimi mən, Sağəri!  
Çıxdı ərşə firqətdə əlamanım gəlmədi.

O gündən kim qəmi-eşqin könüldə üstuvar oldu,  
Bana çox mübhəm işlər dəhr içində aşikar oldu.

Fəraqü vəsl rəmzin anladum kim zəhrü şəkkərdir,  
Ümidü bim fikrilə vücudim biqərar oldu.

Mənim hicran evimə bas qədəm min nazlə bir dəm,  
Dağıldı xaneyi-vəslim, necə gör, tar-mar oldu!

Nigarım tiftidir – qafil mənim əhvali-zarımdan,  
Salub gözdən məni nadan, gedüb əğyarə yar oldu.

Bu gün gördüm nigarımı rəqibə həmnəşin olmuş,  
Görəndə aşiqi-zarın saraldı, şərmsar oldu.

Xəyalilə gedüb xəbə könül kim, yarımı görsün,  
Cəmalın görməyüb rö'yadə, bəstər bir məzar oldu.

Səni xar eyləsin aləmdə mən tək Xaliqu-yekta,  
Necə kim Sağəri hicran evində xarü zar oldu!

Vəslə qəhr qılıb aşiqə canan getdi,  
Ruhdı cismimə, cismimi qoyub can getdi.

Üzümi tirə qılıb zülfi-pərişanı kimi,  
Nəzərimdən o zəman kim, məhi-Kən'an getdi.

Badi-hicrani-sitəm əsdi gülüstanimizə,  
Vəsl gülzarı xəzan oldı, gülüstan getdi.

Qılmamış şərh qəmi-hicri büti-kafərkiş,  
Zülf tək könlümüzü qıldı pərişan, getdi.

Rəxti-gülgünlə rəxş üzrə nigarım gördüm,  
Nəzərimdən, deyəsən, atəşi-suzan getdi.

Vəslədən eylədi məhrum məni dövrü-fələk,  
Olacaq bir də deyüm: şükr ki, hicran getdi?

Suzi-hicranə salub canımı bir kafərkiş,  
Sağəri, eyş evin eylədi viran getdi.

İtirüb aşiqi-biçarə gözər dilbərini,  
Axtarur kuçəbakuçə tapa gülpeykərini.

Gər soruşsan ki, nolub, aşiq, hicran gecəsi,  
Atəşi-hicr verübdür yelə xakistərini?

Dəhrdə gülmədi, hərgiz, rüxi-zərdim bir dəm,  
Yazdılar ruzi-əzəldən bana qəm kişvərini.

Vəh nə aləmdi məhəbbətdə ki, məqdur olmaz  
Payi-mə'suqə qoya əzclə aşiq sərini?

Ey könül, nalə qılıb dadü fəğan eyləgilən,  
Necə gör xar elədi eşqdə öz çakərini!

Görsə gər çöhreyi-pakini fələk bir kərrə,  
Dəxi rövşən eləməz mehrü məhi-ənvərini.

Bircə rəhm eyləgilən aşiqinə, ey kafər,  
Yanduma atəşi-hicranə dəxi Sağərini!

Göstərüb təl'ətini eylədi divanə bəni,  
Şəm'i-rüxsarinə yar eylədi pərvanə bəni.

Gözlərim bəhri urub mövc, töküb qanlı sirişk,  
Ləblərün fikri salubdur necə gör qanə bəni!

Aşiqə mövt əyan oldı, dəmi-rehlətdir,  
Yar əğyarə olub yar, atub yanə bəni.

Gülməsün çöhrəsi dünyadə, pərişan olsun,  
Kim ki həsrət qoyub ol zülfi-pərişanə bəni!

Sərbülənd eylədi mə'suq bu gün aşiqini,  
Ey Xuda, eylə fəda bir belə mehmanə bəni!

Yoxdu bir vasitə vəslinə Xudadan qeyri,  
Yetirən Həqq özidür bir belə cananə bəni.

Bəxt yar olmadı, vəslinə yetişdüm yarın,  
Genə möhtac elədi, Sağəri, hicranə bəni.

Qılır rövşən gözüm baxduqca hər dəm mah siması,  
Məni məxmur edübdür çeşmi-məstü ruyi-zibası.

Belə dağ eyləyübdür cismü canım daği-hicranın,  
Bana bir ləzzəti-izəmdi bil kim, həşri-qovğası.

Rəqibi-rusiyəh mane' olur, qoymaz ki, qətl etsün,  
Vəli qətl eyləməkdə aşiqini yoxdu pərvası.

Könüllər mülkini təsxir edübdür hüsni-rəftarı,  
Alubdur ixtiyarı xəlqdən ol ruyi-rə'nası.

Mənim tək hiç kəs qərq olmadı dəryayi-eşq içrə,  
Sınub kəştiiyi-səbrim, qərq edübdür eşq dəryası.

Görəndə aşiqi-biçarə mə'suqin ölür, bişəkk,  
Verür can tazədən hər aşiqə mə'suq iması.

Tərəhhüm eylə, kafər, Sağəri bimari-eşqindir,  
Fəraqında kor oldu ağlamaqdan çeşmi-binası.

Hər dəm ki görsəm qəddi-sərvi-rəvanımı,  
Cism içrə tapmaram dəxi ruhi-rəvanımı.

Hiç kimsə bilmədi ki, məni öldürən nədir,  
Mə'suq bildi eşqdə zari-nihanımı.

Səd şükr, hasil oldu muradım nigardən,  
Peykan, qəmzə, məst gözi tökdü qanımı.

Möhlət ver, ey əcəl, yetişüm yarə bir də mən,  
Qurban edüm o dilbərə bu xəstə canımı.

Yoxdur dilim ki, şərh qılum dərdimi, könül!  
Lal eyləyübdü atəşi-hicran zəbanımı.

Ey eşq, eylədüñ məni divanə aqibət,  
Dərək edə bilmərəm dəxi sudü ziyanımı.

Bir şux, gül'üzari-vəfadar, çeşmi-məst,  
Ey Sağəri, dağıtdı necə xanimanı!

Cəbr edüb dövrü-fələk ayırdı məndən yarımı,  
Eylədi qəmgin bəni, şad eylədi əğyarımı.

Səbrim-aramım gedər, ruzi-qiyamət faş olur  
Ol zəman kim, görməsəm mən çöhreyi-dildarımı.

Gülüstani-vəslə əfğanü fəryadım görüb,  
Çərxi-dun qıldı xəzan min zülmə gülzarımı.

Çün təriqi-çəqə mən basdum qədəm ruzi-əzəl,  
Səlb qıldum bu təriqi-Həqqdə nəngü arımı.

Bu xəyaliylə əcəl dutdı giribanım mənim,  
Qoymadum payinə bir dəm çöhreyi-rüxsarımı.

Cəhd qıldum, yetmədüm vəslinə ol hürivəşin,  
Yandudı hicran odına yar cismi-zarımı.

Sağəri, etmə şikayət yaridən aləmdə sən,  
Tifldir – nadan, olur aqıl, edər timarımı.

Əsdi xəzan yeli dağıdub aşıyanəmi,  
Gülzar içində qoymadı qalsın nişanəmi.

Aşiqliqim hekayətini bilməmişdi xəlq,  
Qıldı səmər fəraq odı xəlqə fəsanəmi.

Hər hiylə eylədüm ki, yetəm vəslinə, vəli,  
Qət' eylədi ədavətilə hər bəhanəmi.

Qaçdı kənarə xovfa düşüb mahtəl'ətim,  
Hicran evində gördi nigarım zəbanəmi.

Səyyad həbs qıldı qəfəsdə bəni, əsir,  
Etməz xilas, qət' edüb abi-danəmi.

Qoymaz məni vüsələ yetəm atəşi-fəraq,  
Biganə qıldı hier bana ol yeganəmi.

Etdi nisar gövhərini didə mərdümi,  
Gör, Sağəri, tükətədi tükənməz xəzanəmi.

Yandırdı cismim atəşi-eşqin şərərəsi,  
Bir dərdə düşmüşəm ki, onun yoxdu çarəsi.

Vəslindən ötri didələrim bəs ki ağladı,  
Oldı səfid mərdüməki-didə qarəsi.

Kafər degil, tərəhhüm edər dilbərim bana,  
Hicran evində düşsə bana gər nəzarəsi.

Vəsl cəhanda olmadı qismət bana, fələk,  
Yansın fəraq odına bu bəxtim sitarəsi!

Hər kim ki düşdi bəhri-fəraqına qər q olub,  
Bir bəhrdir əmiq ki, yoxdur anın kənarəsi.

Yox naxuda ki, dutsun əlimi, Xuda, mənim,  
Sındı vüsəl kəştisi, yox təxtə pərəsi.

Oldı xəzani-vüsəl gülüstan, Sağəri,  
Lal oldı hicr evində o gülşən həzarəsi.

Çərxi-gərdun dövr edüb gör necə rəftar eylədi!  
Buteyi-hicran ara cismim giriftar eylədi.

Yarımı məndən cüda qıldı, tərəhhüm etmədi,  
Yandıdı hicranda canım çərx, bədkar eylədi.

Yadə salmaz aşiqi ol tifli-nadan, neyləyim,  
Ruzigarımı mənim ol türmə tək tar eylədi?

Zülmə qıldı cüda yarı-vəfadarım fələk,  
Yarımı, dildarımı canıma əğyar eylədi.

Dilbərim bir tifli-nadandır, içər qanım mənim,  
Aşiqi zar eyləyüb, əğyarı timar eylədi.

Sərnigun olsun görüm bu çərxi-duni-lacivərd! –  
Pürəcəfa yarımı əğyarə vəfadar eylədi.

Eylədi xəndan rəqibi vəsli-yarımla fələk,  
Sağəri biçarəni hicranda qəmşar eylədi.

Mən eşitdüm kim, olub əğyar vəslin məhrəmi,  
Öldürür axır fəraqında məni hicran qəmi.

Atəşi-hicran mənim dağ eyləyübdür sinəmi,  
Yaxşı olmaz, həsrə tək olmasa vəslin mərhəmi.

Cismimi xakistər eylərdi fəraqın atəşi,  
Ahi-sərdim eylədi imdad, bir də göz nəmi.

Görməsəm bir gün üzari-dilbəri-məhtəl'ətin,  
Eylərəm zir-zəbər ahimlə külli-aləmi.

Eşqdən əl çəkmərəm ta var həyatım cismdə,  
Cismimi təsxir edübdür eşqi-ismi-ə'zəmi.

Eşqdən əl çəkməgim mümkün degil, ta əl çəküm,  
Eşqlə xəlq eyləyübdür Həqq cümlə adəmi.

Aqil olmaz Sağəri, divaneyi-gülçöhrədir,  
Oldı zənciri-cünunim baisi-zülfi-xəmi.

Ey könül, asi olub Həqqə, günah etmə dəxi!  
Çöhreyi-bütlərə eşqilə nigah etmə dəxi!

Kami-dil hasil olub vəsli-nigarə yetdin,  
Bəsdı, hicran gecəsi bu qədər ah etmə dəxi!

Kəs nəzər canibi-dildardan, ey dil, bu qədər  
Cismimi atəşi-hicranə təbah etmə dəxi!

Ey gözüm, çöhreyi-məhvəşlərə baxma, həzər et!  
Günimi zülf kimi bir də siyah etmə dəxi!

Tərk qıl eşqi-məcəzini, könül, üsyandır!  
Dilruba xeylini dil mülkünə şah etmə dəxi!

Ömri sərf eyləgilən eşqi-həqiqidə, könül!  
Tövbə qıl Həqqinə, üsyən elə etmə dəxi!

Talibi-axirət ol, Sağəri, dünyadan keç,  
Tövbə qıl ziştı-əməl, bəsdı, günah etmə dəxi!

Tapşurmuşam o zülfi-pərişanə könlümi,  
Qorxum budur ki, qanə sala şanə könlümi.

Düşməzdi dami-zülfinə hərgiz könül quşu,  
Saldı kəməndi-zülfinə bir danə könlümi.

Müjganü zülfi qətlimə iqdām edüb, çəkər  
Hər yanda görsə hər biri bir yanə könlümi.

Ol türreyi-müsəlsələ içrə vətən dutub,  
Əcri budur ki, döndərsin qanə könlümi.

Açılmadı bu qanə dönən qönçə tək könül,  
Verdüm o gün ki qönçeyi-xəndanə könlümi.

Peyvəstə qaşları bana tiğü kəman çəkər,  
Qılmış nişanə navəki-müjganə könlümi.

Sınsın dişi o şanə ki, zülfin telin qırar,  
Şanə qılub o zülfdə divanə könlümi.

Ruzi-ələst badeyi-lə'linlə məst olub,  
Xələq etdi Həqq, Sağəri, meyxanə könlümi.

Vermə könül o zülfi-pərişanə, Sağəri!  
Əqrəb evində müşkil olur xanə, Sağəri!

Ol türmə içrə vermədi təmkin bu könlümə,  
Gahi sabah, gəh sitəmi-şanə, Sağəri!

Əyyami-vəsl qədrini çün bilmədün, könül!  
Yan həsrətilə atəşi-hicranə, Sağəri!

Hicranda həsrətilə verüb canını, gözəl,  
Oldı fəda sənin kimi cananə Sağəri.

Çək etdi matəmində giribanını, göz aç,  
Bir sal nəzər o çaki-giribanə, Sağəri!

Zənciri-zülfə düşməzdi mürği-dil, vəli,  
Saldı kəməndi-zülfinə bir danə, Sağəri!

Ey padişah, lütf qılub eylə bir nəzər,  
Gör, sağərimdə badə dönüb qanə, Sağəri!

## MÜSƏDDƏS<sup>32</sup>

Bikəsü biçareəm hicran evində, dilkəbab,  
Ənbəri-zülfin kimi aşüftə, əhvalım xərab,  
Didə giryan, sinə suzan, dərd bihəddü hesab,  
Suzi-hicranında hərgiz görməyübdür didə xab,  
Ol qədər hicran odunda çəkmişəm dərdü əzab,  
Afitabi-çöhrədən, lütf eylə, bir dəm al niqab,  
Əbri-zülf içrə nihan etmə yüzün, ey afitab,  
Atəşi-hicranda saldun könlümə çox iztirab,  
Gəl, məni azad qıl hicran qəmindən, et səvab,  
Şərhi-hal etdüm nigarə, vermədi əsla cəvab,

Qətlim üçün eylədim bir tifli-nadan intixab,  
Atəşi-hicranə yandım, ey əcəl, eylə şitab!

Yandurur cismləvü canım atəşi-hicran hənuz,  
Qalmışam zülmati-hicranında sərgərdan hənuz,  
Şəm'i-suzandır qəmi-eşqində cismü can hənuz,  
Hicr evində didələrdən cari olmuş qan hənuz,  
Dərdimizə olmayubdur vəsldən dərman hənuz,  
Sirri-eşqin saxlaram mən sinədə pünhan hənuz,  
Rəhm qılmaz aşiqə ol afəti-dövrən hənuz,  
Mərdümi-didəm fəraqında sənün giryan hənuz,  
Gəlmədi kaşanəmə ol Yusifi-Kən'an hənuz,  
Müşkili-hicranı olmaz, neyləyim, asan hənuz,

Qətlim üçün eylədim bir tifli-nadan intixab,  
Atəşi-hicranə yandım, ey əcəl, eylə şitab!

---

<sup>32</sup> Əslində, müəşşər-tərcibənd. Bu haqda "Ön söz"də ətraflı bəhs olunmuşur.

Könlümün hicran odında səxt ahü zarı var,  
Aşiqi-biçarənin dildari-dilazarı var,  
Xarsız kim görü bir gül, hər gülün bir xarı var,  
Heyf kim, hər aşiqin mə'suqinin əğyarı var,  
Səndə, ey gülrüx, əgərçi arizi-gülnarı var,  
Hicr odunda aşiqin də ahü atəşbarı var,  
Hansı aşiqdir sənin tək nazənin dildarı var? –  
Sərvqədd, mahtəl'ətü ləhceyi-göftarı var,  
Bamələhət, sərvqamət, məh kimi rüxsarı var,  
Necə meyl eylər könül qılmanə, sən tək yarı var?!

Qətlim için eylədim bir tifli-nadan intixab,  
Atəşi-hicranə yandım, ey əcəl, eylə şitab!

Hər vüsəlin axırı aləmdə kim, hicran olur,  
Atəşi-hicranda aşiq daima suzan olur.  
Böylə bilmə, yanmaqa hicran odı asan olur,  
Sənsiz, ey həmdəm, belə bilmə ki, məndə can olur,  
Eşq dərdini çəkən aləmdə sərgərdan olur,  
Görsə zahid çöhrəni, mən tək sana heyran olur,  
Göz yaşından gəl gör, ey gül, damənəm əlvən olur,  
Qətrə-qətrə cəm' olub çeşmim yaşı ümman olur,  
Tərk qılma eşq, ey dil, kim, sana üsyan olur,  
Hicr dərdinə vüsəlin şərbəti-dərman olur,

Qətlim için eylədim bir tifli-nadan intixab,  
Atəşi-hicranə yandım, ey əcəl, eylə şitab!

Nəyləyim, canan olubdur aşiqindən bədgüman,  
Xanəmi viran edüb, gəlməz dəxi namehriban,  
Qəddimi hicran evində xəmə qılub etdi kəman,  
Vəqtdür, bir qıl mədəd, biçarəmə, ey asiman,

Rəhm qıl, ey çərxi-dun, aldırma canım, əlaman,  
Qılmadı tə'sir ona qıldum bəsi ahü fəğan,  
Göz tökər qanlı yaşın, könlüm olub bir ləxtə qan,  
Dərdimi şərh etməgə yoxdur, nedim, məndə zəban,  
Dilbəri-məhtəl'ətim qıldı yüzün məndən nihan,  
Etmək olmaz sirri-əşq, neylim, xəlqə əyan,

Qətlim üçün eylədim bir tifli-nadan intixab,  
Atəşi-hicranə yandım, ey əcəl, eylə şitab!

Həqq çün yoxdan vücudimi mənim var eylədi,  
Atəşi-əşqə mənim könlüm giriftar eylədi,  
Dideyi-məstin məni eşqində bimar eylədi,  
Etmədi zülmü sitəm gərdun bana, yar eylədi,  
Eşqdə çox zümlər həqqimdə dildar eylədi,  
Bilmərəm bu çərxi-gərdun necə rəftar eylədi? –  
Mehriban yarımı mən bədbəxtə əğyar eylədi,  
Canım aldı, hər zəman qeyrlə göftar eylədi,  
Döndərüb yüz, qaçdı məndən dilbərim, ar eylədi,  
Sinəmi məcruh edüb, əğyarı timar eylədi,

Qətlim üçün eylədim bir tifli-nadan intixab,  
Atəşi-hicranə yandım, ey əcəl, eylə şitab!

Atəşi-hicranə alubdur ixtiyarım, Sağəri!  
Qərq olubdur bəhri-xunə cismi-zarım, Sağəri!  
Harda qaldı, gəlmədi ol gül'üzarım, Sağəri!  
Yarsız olmaz mənim səbrü qərarım, Sağəri!  
Yar olub əğyarə dildarü nigarım, Sağəri!  
Atəşi-hicranə saldı, getdi yarım, Sağəri,

Gülşənim oldı xəzan, getdi bəharım, Sağəri!  
Zülf tək qarə olubdur ruzgarım, Sağəri!  
Oldı müşkil hier evində karü barım, Sağəri!  
Atəşi-hicranə yandı nəngü arım, Sağəri!

Qətim için eylədim bir tifli-nadan intixab,  
Atəşi-hicranə yandım, ey əcəl, eylə şitab!

## SAQINAMƏ

Gətür, saqi, meyi-gülün bu bəzmə, növbəhar oldu,  
Ənadil naləsi gülzar içində aşikar oldu.

Açıldı qönçə gül şaxda, bülbül fəğan eylər,  
Qəmari sərvdə nalan olub, xoşruzar oldu.

Açub göz nərgisi-şəhla, edər nəzzarə gülzarə,  
Pərişan etdi giysu, sünbülü-tər biqərar oldu.

Behökmi-Xaliqi-Yezdan, beəmri-Qadiri-Sübhan  
Olub kuhü çəmən əlvən, səhra lələzar oldu.

Gələb rəqsə çəmən məhbubəsi, cövlan edər hər yan,  
Çəməndə xari-dun, min şükr Həqqə, zarü xar oldu!

Cəhanə eyşü işrət babini açdı şəhi-Yezdan,  
Qılıbdur zərreyi-imkanı Həqq zətü için bürhan.

Gətür, saqi, meyi-saf ki, rövzə rahətəfzadır,  
Açıldı qönçeyi-gül, gülşən içrə şur, qovğadır.

Göz aç, nəzzarə qıl gülzarə, saqi, növbəhar oldu,  
Nəzər sal hər tərəf, qafil, oturma, xoş təməşadır!

Nəzər sal sün'i-Həqqə, qafil olma, Həqqi yad eylə,  
Bu gülşən güllərinin bərgi həmdi-Həqqə guyadır.

Bu güllər bir əsərdir ol Müəssirdən gülüstandə,  
Nəzər qılsan, taparsan Həqqi, bunlardan hüveydadır.

Gedüb əyyami-möhnət, gəlmədi işrət eysü cəsn ilə,  
Sana əsbabi-cəm'iyyət bu gülşəndə mühəyyadır.

Cəhanə eysü işrət babini açdı şəhi-Yezdan,  
Qılıbdur zərreyi-imkanı Həqq zatı için bürhan.

Gətür, saqi, dəmadəm badəni kim, vəqti-fürsətdir,  
Məni məst eylə kim, gülzari-eyşim rəşki-cənnətdir.

Təğafül qılma, saqi, keçdi ömrüm künci-möhnətdə,  
Məni məst eylə, ey saqi, keçüb ömrüm, qənimətdir.

Nəzər qıl, ey gözüm, saqi üzərinə, nəzər kəsmə,  
Nigarın çöhrəsi Həqq zatına bir türfə ayətdir.

Könül, pərvaz qıl, gülzari-cənnət içrə seyr eylə,  
Bu dünya gülüstani arifə çün künci-möhnətdir.

Gülüstani-cəhan seyrin tərki et, qılma nəzzarə,  
Bu gülzarın təmaşası dil əhlinə küdurətdir.

Cəhanə eysü işrət babini açdı şəhi-Yezdan,  
Qılıbdur zərreyi-imkanı Həqq zatı için bürhan.

Gətür, saqi, meyi-baqi, dolandur bəzm ara cami,  
Məni sərməst qıl, ta bilməyüm ənduhi-əyyami.

Qəməriyü ənadil şurə gəlmiş gülüstan içrə,  
Məni məxmur qıl, məhv eylə könlümdən bu alami.

Gülüstani-vüsalindən cüda qıldı məni əğyar,  
Mənim ömrüm təmām oldı, fəraqın yox sərəncami.

Məni divanə qıldı eşqi-gülzarında bir gülruş,  
Tərəhhüm etmədi, hicranda öldürdi bu nakami.

Xilas etdi məni qəmdən o gülruş dilbərım, saqi,  
Gülüstani-məhəbbətdə yetişdi dövlət peyğami.

Cəhanə eyşü işrət babini açdı şəhi-Yezdan,  
Qılubdur zərreyi-imkanı Həqq zatı için bürhan.

Gətür, saqi, qədəh kim, qönçələr şax üzrə xəndandır,  
Ənadil şaxi-işrətdə qılır pərvaz, nalandır.

Açdı türfə güllər gülüstani-dəhr ara, saqi,  
Məni bir camlə məst eylə, könlüm çox pərişandır.

Sürürü eyşü cəşn eylə, bəhar əyyamıdır, saqi,  
Məni məxmur qıl meydən, qəmim dildə firavandır.

Bu nə gülzari-cənnətdir, bu nə şuri-məhəbbətdir? –  
Bu gün əyyami-işrətdir, ənadillər qəzəlxandır.

Gülüstani-məhəbbətdə fəğanü nalə qıl hər dəm,  
Bəhar əyyamıdır, saqi, könlüdə eşqi-canandır.

Cəhanə eyşü işrət babini açdı şəhi-Yezdan,  
Qılubdur zərreyi-imkanı Həqq zətü için bürhan.

## MÜXƏMMƏSLƏR

### 1

Hər zəman kim nəzərim ol büti-rə'nayə düşər,  
Olı divanə könül eşqdə, pərvayə düşər,  
Əqrəbi-zülfdən ay çöhrəsinə sayə düşər,  
Tərsə bax, çöhrəsini dur edər, ayə düşər,  
Atəşi-eşqə düşən eşqdə qovğayə düşər.

Bəs ki könlüm quşu hicranda qılıb naləvü ah,  
Ruzgarım olmuş zülfü-siyəh kimi siyah,  
Atəşi-suzi-fəraqın bədənim qıldı təbah,  
Taqətim yoxdu yanam hicrdə, Allaha pənah!  
Nə qədər cəhd edərəm vəslinə, fərdayə düşər.

Həzər et, urmagilən zülfünə hər dəm şanə,  
Rəhm elə könlümə, etmə sən onı divanə,  
Tabə'i-küfr olub yetdi könül imanə,  
Arizi-şəm'inə olmuş bu könül pərvanə,  
Yandurur balü pərin, kimsə ki sevdayə düşər.

Göz qalub yolda, nigarım məni yad eyləmədi,  
Atəşi-hicr ara könlümü şad eyləmədi,  
Məni odlarə salub, həlli-murad eyləmədi,  
Od dutub yandı könül, bir kəsə dad eyləmədi,  
Dad qılmaq bu təriqətdə fərumayə düşər.

Ey könül, bəsdə dəxi, naleyi-əfğan etmə!  
Məni qanlarə salub qəsdə-dilü can etmə!  
Zülf tək sən məni aləmdə pərişan etmə!  
Paybəndi-ələmi-atəşi-hicran etmə!  
Sağəri, nalə səsi günbədi-xəzrayə düşər.

Bir mələksima məni hüsnünə heyran eylədi,  
 Paybəndi-atəşi-suzani-hicran eylədi,  
 Bilmərəm bu çərxi-gərdun necə dövrən eylədi,  
 Ayırub səndən məni qəsdı-dilü can eylədi,  
 Zülfi-pürçin kimi könlüm pərişan eylədi.

Vəsl evində, neyləyim, peyvəstə yarım olmadı,  
 Əhdü peymanında sabit ol nigarım olmadı,  
 Səndən ayru, dilbərim, hərgiz qərarım olmadı,  
 Zülməti-hicran ara hərgiz nəharım olmadı  
 Qismətim ruzi-əzəldən künci-hicran eylədi.

Sənsiz, ey gülrux cəhanda hiç ləzzət görmədim,  
 Vəslədən qeyri, nigarım, yaxşı ne'mət görmədim,  
 Könlümü fikrü xəyalından fərağət görmədim,  
 Atəşi-hicranda bir dəm istirahət görmədim,  
 Sınəmi dağ eyləyüb cismimi suzan eylədi.

Arizi tək dilbərün aləmdə bir gülzar yox,  
 Şahidani-dəhr ara bir böylə xoşrəftar yox,  
 Yar çox dutdum cəhanda, bir belə dildar yox,  
 Hüsnü xülqündə onun sən bilmə bir söz var-yox!  
 Eyb oldur kim, nigar əğyarı mehman eylədi.

Taqətim taq oldı hicranında, ey əbrukəman!  
 Daməni-vəsl gedüb əldən yaman oldı, yaman!  
 Atəşi-hicran ara canın verür bir natəvan,  
 Rəhm elə, kafər, vüsəlınla əlin dut, ələman!  
 Atəşi-eşqin məni hicranda büryan eylədi.

Atəşi-hicran olubdur səndən ayru bəstərim,  
 Aşiqi saldun nəzərdən, dilbəri-məhpeykərim!

Nalədən qeyri fəraqında tapulmaz yavərim,  
Olmadı bir kimsənə rahi-vüsalə rəhbərim,  
Göz yaşımı hicrdə bir bəhri-ümman eylədi.

Dilbərim, gəl rəhm qıl, qılma bana cövrü cəfa!  
Aşiqin könlünü sındırmaq cəfadır – çox xəta!  
Göstəribəsən aşiqə, mə'suq, bəsi mehrü vəfa!  
Sağəri biçarədir, görmə ona zülm rəva,  
Qalmadı bir zülm aləmdə, nümayan eylədi.

### 3

Tazədən düşdi könül zülfə, pərişan oldu,  
Vəh nə zülfüdür ki, bana bəndilə zindan oldu?  
Atəşi-eşqə salub könlümü, bil, qan oldu,  
Ol zəmandan ki, bəni-aşiqə hicran oldu,  
Xaneyi-eyşimi gəl gör necə viran oldu!

Düşdi zənciri-cünunə genə fərzənə könül,  
Paybənd oldu əcəb zülfi-pərişanə könül,  
Həzər et şənədən ol zülfə, divanə könül!  
Qorxuram şənə dəgə canə, ata yanə, könül!  
Şənə çün dəgdi səri-zülfə, pərişan oldu.

Hər zəman kim gözümə arizi-canan görünür,  
Sanasan gözlərimə mehri-dirəxşan görünür,  
Səfi-müjganı bana navəkü peykan görünür,  
Bəxtimə baxdı münəccim, dedi: hicran görünür,  
Getdi əyyami-vüsali, şəbi-hicran oldu.

Qətlim üçün belinə bağladı yarım xəncər,  
Məni öldürməyə amadə olub ol kafər,  
Ey xoş ol dəm məni öldürməyə çün tiğ çəkər,  
Gözlərim həsrətlə gül gözünə edə nəzər,

Can verüb şövqlə aşiq, sana qurban oldı.

Eşq ifrat ola hər kimsədə, məcnun eylər,  
Döndürür halını aləmdə, digərgun eylər,  
Lütf edər özgələrə, aşiqi dilxun eylər,  
Məni dilgir edüb, qeyrini məmnun eylər,  
Yetmədi vəslinə aşiq, cigəri qan oldı.

Salub ay çöhrəsinə zülfi-siyahü giysu,  
Günimi qarə edüb, Sağəri, zülfi-hindu,  
Dəhən keyfini mən anlamadum – bir səri-mu,  
Anlamaq müşkil olur, nükteyi-pünhandır bu,  
Baxdı hər kimsə ona, valehü heyran oldı.

#### 4

Cismimi şəm' kimi eşqdə suzan etdüm,  
Atəşi-hicrdə mən qəsdı-dilü can etdüm,  
Bəs ki hicranda çəküb naleyi-əfğan etdüm,  
Ahü fəryadımla xəlqi hirasın etdüm,  
Aqibət eşqini mən xəlqə nümayan etdüm.

Olmadı yar cəfasından ola könlüm şad,  
Eylərəm ahü fəğanımla cəhanı bərbad,  
Qılmadı vəsl bana hicr evində imdad,  
Hər zəman yar vüsəlini qılır könlüm yad,  
Eşq odunda dili-büryanımı suzan etdüm.

Neçə gündür ki, səri-kuyinə düşməz güzərim,  
Etmərəm dərk özümü, yoxdu özümdən xəbərim,  
Görməsəm çöhrəsinə, nəqs olı nuri-bəsərim,  
Yandı hicr atəşinə, qanə dönübdür cigərim,  
Cigərim qaniylə yer yüzün əlvan etdüm.  
Bəs ki, qan ağladı hicran gecəsi qəmdə gözüm,

Baxmasam ruyinə, hər dәм çürüyür nəmdə gözüm,  
Qərəzim dilbəri-gülçöhrədi, yox cəm'də gözüm,  
Qərq edər aləmi əşkini tökən dəmdə gözüm,  
Bu bəla bəhrini mən xəlqə nümayan etdüm.

Dərmədim bağı-məhəbbətdə nigarım gülini,  
Salmadım ağzıma səd heyf o şirin dilini,  
Sünbül gördi gözüm, yadə salub kakulini,  
Qılmadum dərk nədir ağzıyla mən belini,  
Zülf tək könlümü hərçənd pərişan etdüm.

Yanmaqa hicr oduna dust qəbul etdi bizi,  
Qeyri şad eylədi dildar, məlul etdi bizi,  
Vəslədən, neylim, əğyar nükul etdi bizi,  
Sağəri, atəşi-hicran nə füzul etdi bizi?!  
Ah-naləmlə bu gün yarı pəşiman etdüm.



## RÜBAİYYAT

1

Ya fərdi-qədimü əhədü bihəmta,  
Övsafına cümlə xəlq olubdur guya,  
Dərk eyləmədi zati-vücubi mümkün,  
Hər şeydə Həqq var, olmaz peyda.

2

Dərdimə dəva qılmadı canan əsla,  
Tərk eyləmişəm vəslini, yox anda vəfa;  
Hicranilə vəslə, neyləyim, olmadı fərq:  
Zülm eylədi onda, görmədüm bunda səfa.

3

Ey Hakimi-ruzi-həşr, ey bari-Xuda,  
Dutmuş yüzini dərgəhinə şahü gəda;  
Düşmən məni xarü zari-dövran etdi,  
Bu qüssədən, ey Xuda, məni eylə rəha.

4

Ey zati-müqəddəsin mübərta zeüyub!  
Ey zahir olan zərreyi-mümkündə vücub!  
Rəhm eylə mən fəqirə, qutar qəmdən,  
Məni tən dutub öz lütfünə, ərbab qılıb.

5

Ey baisi-kainat, ya miri-ərəb!  
Ey mənbəi-cud, mə'dəni-helmü ədəb!  
Rəhm eylə mən həqirə, yoxdur çarəm;  
Düşmən məni xar edüb, bana oldı səbəb.

6

Hicran odı yandıdı məni, qıldı kəbab,  
Rəhm eyləmədi dust bana, etdi xərab;  
Məhşər günü damənım dutub dad edərəm,  
Ya Rəbb, bu dildar bana verdi əzab.

7

Ey dil, dəxi gəl zülfi-pərişanı unut!  
Ey göz, dəxi ol çöhreyi-cananı unut!  
Ey Sağəri, tövbə qılğılən üsyandan,  
Bəsdır dəxi, keçdi ömr, şeytanı unut!

8

Ey məhrux, sərvqədd, şirinhərəkət!  
Üşşaqə sənin şəhdi-ləbindəndi həyat.  
Məhrum məni şəhdi-ləbindən qılma,  
Ta almaya cismü canımı suzi- məmət.

9

Dünyadə, könül, məhəbbəti-Heydəri dut!  
Cəhd eyləgilən təriqi-peyğəmbəri dut!  
Zülmət təriqinə, könül qoyma<sup>33</sup> qədəm,  
Təsdiq elə Həqqi, Xaliqi-Əkbəri dut!

10

Ta eylədi qönçə lə'li-cananilə bəhs,  
Andandı dönüb qanə, qılub canilə bəhs;  
Əfsürdə olub badi-xəzandan qönçə,  
Çün biədəb etdi güli-xəndanilə bəhs.

---

<sup>33</sup> Əlyazmasında bu sözün üstündə ikinci variant kimi "basma" sözü yazılmışdır.

**11**

Ol dәм ki vücudi-mүmkүн oldı hadis,  
Eşq səbəb – vücudi-xəlqə bais.  
Eşq olmasaydı, şey' var olmazdı,  
İllət bir olur cəhanda, olmaz salis.

**12**

Dərди-dilimə tapulmadı hiç əlac,  
Qıldı bədənim mülkini hicran tarac;  
Gər vəslinə yetməsəm nigarın, billah,  
Ya hicran alur canımı, ya sui-mizac.

**13**

Fəryad ki, bəhri-eşq urdı əmvac!  
Qərq eylədi cismimi, bana yoxdı əlac!  
Sındırdı vüsəl kəştisin badi-fəraq,  
Gülzari-vüsali etdi hicran tarac.

**14**

Ey zati-şərifin şəərəfi-illəti-ruh!  
Vey ali-lətifin məsəli-kəştiiyi-Nuh!  
Gər zati-şərifin olmasaydı icad,  
Olmazdı cəhanda mүmkүнə hiç vüzuh.

**15**

Ta tiği-məhəbbət etdi cismim məcruh,  
Əsrari-məhəbbət oldı aləmdə vüzuh;  
Hicran odına yandı tənü cani-əziz,  
Olmadı edəm nigarə dərdim məşruh.

**16**

Xoş ol ki, verürdi dəstimə yar qədəh,  
Məxmur edərdi canı gülnar qədəh;

Dövrani-fələk qıldı cüda yarımından,  
Mən zəhr içirəm hicrdə, əğyar qədəh.

**17**

Zülfi kimi olmuşam pərişan, ey şeyx!  
Saldı nəzərindən məni canan, ey şeyx!  
Bir himmət edüb yetür vüsalinə məni,  
Yandırdı tənim atəşi-hicran, ey şeyx!

**18**

Lütfüdü qılan aşiqi, canan, küstax,  
Könlümi edüb zülfi-pərişan küstax;  
Bax, himməti-aşiqə, fəda qıldı bu gün,  
Payındə nigarın neçə min can, küstax.

**19**

Ya Fərdü Qədimü Əzəl, Rəbbi-Səməd!  
Ya mən leysə lizatikə küfövən əhəd!  
Li əbdikəl-asi və tərəhhəm, ya Rəbb!  
Qəd inqətəər-racü min xəlq, mədəd!<sup>34</sup>

**20**

Könlüm bu cəhanda olmadı hərgiz şad,  
Qətlimə olub cəm' bu gün əhli-fəsad;  
Bir bəndeyi-acizəm, sana yüz dutdum,  
Ya canımı al, ya ki, bana qıl imdad.

---

<sup>34</sup> Rübainin mə'nası: Ey Tək, Əbədi və Əzəli (İlkin) olan, ey Yenilməz Tanrı! Ey Özünə (zatına) bir kimsə tən olmayan! Ey Tanrı, Sənə asi (ağ) olan quluna yazığın gəlsin! Yaradılmışlardan ümid üzülmüşdür, [Sən] kömək ol!

**21**

Yoxdan məni, ya Rəbb, qılubsan icad  
Dünyadə bana zülm qıla əhli-fəsad?  
Dünyanı bana təng edübdür düşmən,  
İmdad dəmidir, bana sən qıl imdad!

**22**

Ta eşq odı dildə əyan oldı pədid,  
Hər ləhzəvü hər dəmdə olub eşq məzid  
Yandırdı dilü canımı xakistər edüb,  
Muyi-siyəhimi eşqdən qıldı səfid.

**23**

Sud eyləməz aşiqinə zəncirü kəmənd,  
Dildar vüsəlıdı bana fəidəmənd;  
Tərk eyləməz eşq aşiqi-divanə,  
Gər xəlqi-cəhan versə bana yüz min pənd.

**24**

Hicran ələmi ali-rüxüm eylədi zərd,  
Ahim yeli eşqim odını qılmadı sərd;  
Cananıma yetmədüm deyim dərdi-dilim,  
Can çıxdı bədəndən, məni öldürdi bu dərd.

**25**

Qətlimə yazub dilbəri-canan kağız,  
Səd şükr Xudamə tökəcək qan kağız;  
Səd heyf ki, yarə can fəda eyləmədüm,  
Öldürdi məni həsrəti-hicran, kağız!

**26**

Ey ləfzi-ləbin ləziz, göftar ləziz!  
Didarü rüxin qəndi-şəkərvar ləziz!

Lə'lin kimi şəhdi-qəndü şəkkər olmaz,  
Kim dedi ləbin kimi şəkər var ləziz?

**27**

Ta aşıqə yar ərzi-rüxsar eylər,  
Hər ləhzə onu dərdə giriftar eylər;  
Əğyarı edər vəslinə məhrəm kafər,  
Mə'suqə məgər aşıqini xar eylər?

**28**

Lə'lin həvəsi bağrımızı qan eylər,  
Zülfün məni hər ləhzə pərişan eylər;  
Hicran sitəmi dərdimi əfzun etdi,  
Dərdimə mənim vüsal dərman eylər.

**29**

Ya şahi-vilayət, məni dildarə yetür!  
Ol dilbəri-məhbubi-vəfadarə yetür!  
Kəs qeyrdən ülfətin, bana mail qıl,  
Hər vəz'lə olsa, sən məni yarə yetür!

**30**

Ey Padişəhi-Rəhim, ya Rəbbi-Qəfur!  
Gətədi məni təngə səxt bu dari-qürur.  
Ya canımı al, xilas eylə qəmdən,  
Ya vəsli-nigarilə məni qıl məsrur.

**31**

Yoxdur bana hier evində bir kəs yavər,  
Saldı oda cismi-zarımı bir kafər;  
Öldürdi məni atəşi-hicran içrə,  
Bir dilbəri-sərvqədd, bir mahi-simbər.

### 32

Hər kəs ki fəraq odunda suzan olmaz,  
Vəslə yetişüb vasili-canan olmaz;  
Hər kəs ki keçər canü dilindən, bişəkk,  
Cananə yetər, hiç peşiman olmaz.

### 33

Qəhr eylədi, hiç yar göftar etməz,  
Mənzurini aşiqinə izhar etməz;  
Bəxtim elə yatdı xabi-qəflətdə<sup>35</sup> bu gün,  
Min suri-qiyamət onı bidar etməz.

### 34

Yar eyləmədi aşiqini yad hənuz,  
Könlümi mənim eyləmədi şad hənuz;  
Yandırdı fəraq atəşinə cismi-tənim,  
Dildar məni qılmadı azad hənuz.

### 35

Ey dil, təmə' ol zülfi-pərişandan kəs,  
Ya candan əl çəküb təmə' andan kəs;  
Var ilə vüsali-yar məqdur olmaz,  
Yox qıl özünü, ümidini andan kəs.

### 36

Ta eylədüm ol zülfi-pərişanə həvəs,  
Eşqində onun eyləmədüm canə həvəs;  
Mən maili-vəsldim, o kafər, neylim,  
Mən' eylədi vəsli, qıldı hicranə həvəs.

---

<sup>35</sup> Əlyazmada "qəfldə" yazılmışdır.

37

Fəryad ki, hicr odı məni zar etmiş!  
Min dərdü-qəmü suzə giriftar etmiş!  
Dərdimin əlacı vəsldir, əl yetməz,  
Bimar gözi cismimi bimar etmiş.

38

Səd heyf vüsəl getdi, hicran olmuş!  
Gör qüssəvü qəmdə könlümi, qan olmuş!  
Axır məni öldürür bu qəm aləmdə:  
Yarım gedüb əğyarımə canan olmuş.

39

Hicranilə qıldı canə dildar qisas,  
Canıma qılıb yarı-vəfadar qisas;  
Qıldı hərəmi-vəslinə qeyri küstax,  
Öldürdi məni, eylədi əğyar qisas.

40

Könlüm quşıdur zülfi-pərişanə həris,  
Ol daneyi-xal, tiri-müjganə həris;  
Mən' eyləmə şərbəti-ləbindən məni sən,  
Can dərdə düşüb, olubdı dərmanə həris.

41

Bu aşiqi-zarə ruyi-xubandı qərəz,  
Könlüm quşına zülfi-pərişandı qərəz;  
Mən vəslinə talibəm, əlim yetməz ona,  
Mə'suqimizə atəşi-hicrandı qərəz.

42

Ey qasid, elə ərzimi dildarımə ərz!  
Əhvalımı qıl yarı-vəfadarımə ərz!

Hicran odı yandırub məni qıldı kəbab,  
Gördün məni sən nə növ', qıl yarimə arz!

43

Həqq ruzi-əzəl vermədi imkanə nəşat,  
Bu deyri-fənədə yoxdı insanə nəşat;  
Dünyadə nəşat edərmi arif hərgiz,  
Qılmaz bu dari-fənədə fərzanə nəşat.

44

Yüz<sup>36</sup> yolda qalubdur intizar, ey vaiz!  
Getmişdi gələ, gəlmədi yar, ey vaiz!  
Qılman sənin olsun, bana bir yar gərək,  
Yoxdur dəxi məndə bir qərar, ey vaiz!

45

Nəzzareyi-ruyinə həyadır mane'  
Sevdayi-məhəbbət məni qıldı zayə';  
Vəslində qərarım olmadı şövqümdən,  
Hicrana ol səbəbdən oldum qanə'.

46

Düşdün qəmi-eşqə, eylə cananə təmə',  
Bu eşqdə qılma sən dəxi canə təmə';  
Müjganı çəküb səf kim, edə qətl məni,  
Səfk etməgə cismi eylədi qanə təmə'.

47

Təşbih degil çöhreyi-cananə çırağ,  
Gər yarimlə olubdı həmxanə çırağ;  
Hər bəzmdə ruyi-yar rövşən olsa,  
Mən istəmənəm həşrə kimi yanə çırağ.

---

<sup>36</sup> Yəqin ki, "göz" yerinə səhvən "yüz" yazılmışdır.

**48**

Fəryad, çəkübdü sinəmə hicran dağ!  
Canım bu bələdan olmadı hiç fərağ;  
Olmuş günüm elə qara hicranında,  
Rövşən olmaz, vəsl ödü yandırsa çırağ.

**49**

Yox məhvəş içində sən kimi kimsə zərif,  
Göftarı məlih, cismü rüxsarı lətif;  
Bir böylə bəşər görünməyüb aləmdə,  
Bir nurdı pak, xəlq edüb Həqqi-Şərif.

**50**

Dildari-cəfakardə yoxdur əltaf,  
Bir və'də bana verdi, olub və'dəxilaf;  
Mən aşiqi-sadiqəm rəhi-əşqində,  
Mə'suqdə xəlq etməyüb Həqq insaf.

**51**

Ol dəm ki olub xəlq vücudi-aşiq  
Əsrari-həqiqətdə gördü sadıq,  
Əhkami-şərifü qıldı təfviz,  
İcra eyləmək hökminə gördü layiq.

**52**

Hicranda bana fikrü xəyalındı rəfiq,  
Səd heyf bana vermədi vəslin tövfiq!  
Mə'suqimi tapmadum yetəm vəslinə mən,  
Dünyadə bəsi eyləmişəm qət'i-təriq.

53

Hicranda bana ənisi-yavərdir eşq,  
Vəslinə nigarın bana rəhbərdir eşq;  
Ayineyi-eşqə ver səfa, ey arif,  
Zati-əzələ məzhərü əzhərdir eşq.

54

Billəm məni aqibət qılır eşq həlak,  
Mən aşıqi-sadiqəm, bana yoxdur bak;  
Alayışı-vəsldən xilas etdi məni,  
Hicran odı yandıdı məni, eylədi pak.

55

Hər kimsə ki aşıq oldı, divanə gərək,  
Eşq atəşinə yanmaqa pərvanə gərək;  
Hər kimsə ki yanmadı fəraq atəşinə,  
Bişəkk, cəhənnəmdə o kəs yanə gərək.

56

Getdi, ələ düşməz dəxi cananə, könül!  
Saldı məni bu atəşi-hicranə, könül!  
Vəslinə qiyamətdə yetərsən, ey dil!  
Hicranda gərək dönə bu gün qanə könül.

57

Yandırdı məni atəşi-hicran, ey dil!  
Bəsdır, dəxi sən eyləmə əfğan, ey dil!  
Cəhd eylə vüsəlinə yetiş dildarun,  
Ya hier oduna verməgilən can, ey dil!

58

Ömrüm kimi, heyf, keçdi əyyami-vüsəl,  
Vəslin gününü hier odı etdi zəval,

Eşq atəşi yandırdı dilim eylədi lal,  
Ey kaş, xərab olaydı bu dari-mələl!

**59**

Fəryad ki, zindəganlığım oldu həram,  
Vəslinə əlim yetmədi, oldum nakam;  
Yandırdı məni atəşi-hicran belə,  
Qorxum budu etməyəm qiyamətdə qiyam.

**60**

Səd heyf, məni saldı nəzərdən yarım,  
Hicranda olubdı səxt müşkil karım;  
Əğyarla həmnışin olub söhbət edər,  
Öldürdi məni nigari-bədrəftarım.

**61**

Hərçənd ki, mən maili-üsyən oldum,  
Üsyən edüb tabei-şeytən oldum;  
Min tövbə, həzar şükr olsun Həqqə kim,  
Təsdiq qılıb Həqqi peşimən oldum.

**62**

Ayırdı məni dövrü-fələk yarimdən,  
Qan oldu könül fəraqi-dildarimdən;  
Vəslinə əgər yetməsəm, ey çərxi-fələk,  
Viran edərəm mən səni bir zarimdən.

**63**

Odlandı fələk naleyi-əfğanımdan,  
Dilbər, həzər et didəyi-giryanımdan;  
Hicran sitəmindən məni gəl eylə xilas,  
Hicran ələmində doymuşam canımdan.

64

Gəl eylə həzər dideyi-giryanımdan,  
Bir eylə həya çaki-giribanımdan;  
Rəhm eylmədün müslimə, kafər, hərgiz,  
Əlvən elədün yer yüzini qanımdan.

65

Ayrırdı fələk cövr ilə dildarımdan,  
Yoxdur xəbərim, harda qalub, yarımndan;  
Hicran gecəsi sübhə kimi bidarəm,  
Qafildi, nedim, dideyi-bidarımdan.

66

Qan oldı könül qönçeyi-xəndanın için,  
Qəddim xəmə olub sərvə-xüramanın için;  
Zülfün kimi olmuşam pərişan belə,  
Öz-özümü bilmərəm, sənin canın için!

67

Dildar, səni də mən kimi zar olasan!  
Eşq atəşinə yanub, giriftar olasan!  
Məxmur gözin canımı bimar etmiş,  
Bimar gözin tək səni bimar olasan!

68

Dəgdi gözümə çöhreyi-canan naghah,  
Fəryadə gəlüb könül fəğan eylədi, ah!  
Məhrum qılub vüsaldan hicranda,  
Zülfü kimi eyləmiş günim hier siyah.

69

Kim dedi sana, aşiqi giryan eylə?  
Əğyarımı vəslinlə xəndan eylə?

Göstər gül ruyini rəqibə hər dəm,  
Zülfin kimi könlümi pərişan eylə?

**70**

Ey eşq, məni valehü heyran eylə!  
Zülf kimi könlümi pərişan eylə!  
Ya küfri-fəraqdən məni eylə xilas,  
Ya ol büti-kafəri müsəlman eylə!

**71**

Ya Həqq, nigarımı peşiman eylə!  
Dərdimə mənim vəsllə dərman eylə!  
Ya canımı al – fəraqə yoxdur taqət,  
Ya vəslə yetür, yüzimi xəndan eylə!

**72**

Bu zülfi-müsəlsəldi, səlasil giysu?  
Ya mülki-Xütən içrə düşübdür hindu?  
Məxmur gözin könlümi təsxir qılıb,  
Əfsun oxudu könlümə, qıldı cadu.

**73**

Bu çöhrədi səndə, ya gülüstandur bu?  
Bu lə'ldi, ya çeşmeyi-heyvandur bu?  
Ağzını cəhanda dərk edən arif yox,  
Bir sirri-əcib, elmi-pünhandur bu.

**74**

Fəryad ki, eşq odı məni zar etdi,  
Hicranda məni dərdə giriftar etdi;  
Qan oldu könül, görmədi gül çöhrəsini,  
Hicran odı yandırub məni xar etdi.

75

Dərda ki, binayi-vəsl viran oldu,  
Əyyami-vüsal getdi, hicran oldu;  
Lütf eylərdi bana vüsalində bəsi,  
Səd heyf, cəfa edüb peşiman oldu.

76

Ta dilbəri-gül'üzar canan getdi,  
Guya ki, bu cismdən çıxub can getdi;  
Vəslə bana can verüb, qılıb zində bəni,  
Əyyami-vüsal gəldi, hicran getdi.

77

Atəşi-eşq saldı hicranə bəni,  
Yandırdı tənim, eylədi divanə bəni;  
Ənduhi-mələli-hicr canımı almış,  
Fəryad, yetürdilər bu gün canə bəni!

Təmmət əl kitab "Həyatü-məmat" min kəlami-Sağəri dər ruzi 9 şəhri-zi-hiccətil-həram əl mütabiq sənəyi-1263. İltimas əz mütaliekonəndegan anəst ki, hərgah səhvü xətaiyə rəfte başəd be islahi-an kuşide befatihə ruhi-müsənnif ra şad fərmayənd və tələbi-amurziş konənd.

